

REVISTĂ DE CULTURA, ARTĂ ȘI ȘTIINȚĂ

*PRAG
DE
LUME*

Nr. 14, 1 Decembrie 2023

**ASOCIAȚIA
Dr. FRENȚIU și TINERII**

Blaj, str. Alexandru Ioan Cuza nr. 15

PREȘEDINTE ONORIFIC

**PROF. UNIV. DR. MIRCEA VAIDA-
VOEVOD**

MEMBRII DE ONOARE

MIRCEA FRENȚIU

FLORIN PIERSIC

DOREL VIȘAN

DRAGA OLTEANU-MATEI

ADELA MĂRCULESCU

DANIELA VLĂDESCU

ANCA BERLOGEA

ION BUZAȘI

TITU POPESCU

MEMBRII FONDATORI

MIRCEA FRENȚIU

ION TODOR

IRONIM MUNTEAN

VASILE GROZAV

CORNELSTÎNAN

GH.DĂNCILĂ

GH.JURCĂ

LIVIA FUMURESCU

ELENA PÂRVU

NEGREA PETRU

REDACȚIA: ION TODOR - redactor șef
IRONIM MUNTEAN -redactor șef - adjunct
VASILE GROZA V - secretar general
MIRCEA FRENȚIU; ION BUZAȘI
TITU POPESCU; IOSIF ZOICA;
GH.DĂNCILĂ; TUDOR ȘTEFAN GOȚIA

ADRESA REDACȚIEI

BLAJ: str.Alexandru Ioan Cuza nr.15

E-mail: todorion42@yahoo.com

**Revista se poate citi on line la adresa:
pragdelumeab.wordpress.com**

ISSN 2734 – 5556 ISSN-L 2734 – 5556

NOTA REDACȚIEI:

Materialele vor fi trimise in format A4,
aranjate pe două coloane, caractere Times
News Roman, 12.

Răspunderea pentru conținutul articolelor
revine autorilor.

Materialele pentru numarul 15 vor fi trimise
pană la data de 15.02.2024

Copertă: Gelu Bogdan

Tehnoredactare: Claudiu Culda

Corector: Maria Cobusneanu

În acest numar semnează:

Iitu Popescu

Roxana Pavnotescu

Ștefan Damian

Iosif Zoica

Aristotel Pilipăuțeanu

Elina Adam

Serghei Coloșenco

Ioan Popa

Ironim Muntean

Tincuța Horonceanu Bernevic

Elena Părvu

Gh.Jurcă

Prag de lume

Nr. 14

**ALBA IULIA
1 Decembrie 2023**

Cuprins

La curțile dorului

Lucian Blaga - Îngheață izvoarele 1

Istorie și identitate națională

I. A. Pop - O lume care nu mai este 2

La umbra cărților în floare

Ștefan Damian - Jiva Fițu, Gustul de vis și de praf al pâinii 7

Elena Pârvu - Un manual de istorie ce trebuie citit 9

Livia Fumurescu - Marile Construcții 11

Studii.Eseuri.Exegeze

Titu Popescu - Suficiențele limbajului apreciativ 13

Iosif Zoica - Teiuș - Rătăcirea cuvintelor 16

Iosif Zoica - Teiuș - Era pe când timpul... 20

Aristotel Pilipăuțeanu - Umoristul melancolic 25

Vasile Grozav - Clement Alexandrinul 28

Istorie literară

Ion Todor - O scriitoare română din Argentina 31

Poezie

Mircea Vaida - Voevod - Poezii 35

Gheorghe Dăncilă - Sonete 38

Gheorghe Jurcă - Un râu urca muntele. Sărutul mamei 41

Gabriella Sica - Poeme (trad. Ștefan Damian) 44

Roxana Pavnotescu - Poezii 46

Ioan Baba - Poezii 48

Ileana Damian - Poezii de azi pe mâine 51

În lumina cărții

Ironim Muntean - Eutanasia florilor 52

Proză contemporană

Ioan Popa - Ultima scrisoare din America (II) 55

Tincuța Bernevic - Cele mai bune femei (II) 60

Maria Vaida - Voevod - Undeva în Siberia. Anton 63

Gheorghe Jurcă - Toderița 69

Elina Adam - Glicemie 74

Reflecții pentru ziua de azi și cea de mâine

Vasile Grozav - Despre adevăr și minciună 76

Ion Noja - Cugetări la vreme târzie (VII) 79

Memorii. Amintiri literare

Victor Zaharescu - Pagini de jurnal din secolul trecut..... 82

Opinii și atitudini

Silvia Urdea - Nu-i pace sub măslini..... 85

Silvia Urdea - La răspântie de istorie..... 88

Mircea Frențiu - Țara Sfântă în sânge..... 92

Mircea Frențiu - Renașterea identității naționale..... 93

Mircea Frențiu - Răni pe suflet..... 94

Educație-Învățământ

I. A. Pop - Școala românească..... 95

Arte. Thalia

Roxana Pavnotescu - Cronică de spectacol: A Fire..... 98

Poezii pentru copii

Daniela Ghigeanu - Flori din zori..... 101

Tincuța Bernevic - Zâna Florilor..... 102

Generația tânără

Melania Cernuta - Paznicul poveștilor..... 103

Tudor Ștefan Goția - Poeme..... 107

Debuturi

Dumitru Moldovan - Poezii..... 108

Rebus literar

Serghei Coloșenco - Careuri Pașa Hassan..... 110

Varia

Valeria Paștiu - Gușeilă - Cleopatra și problema originii ei africane..... 113

Aristotel Pilipăuțeanu - Mâțeasca fantezie..... 116

Aniversări. Comemorări

Iosif Zoica - Frumosul artistic..... 117

Elena Pârvu - Între „har” și „hazard”..... 118

Răsfoind presa literară

Ion Todor..... 121

Vitrina cu cărți

Elena Pârvu..... 122

La curțile dorului

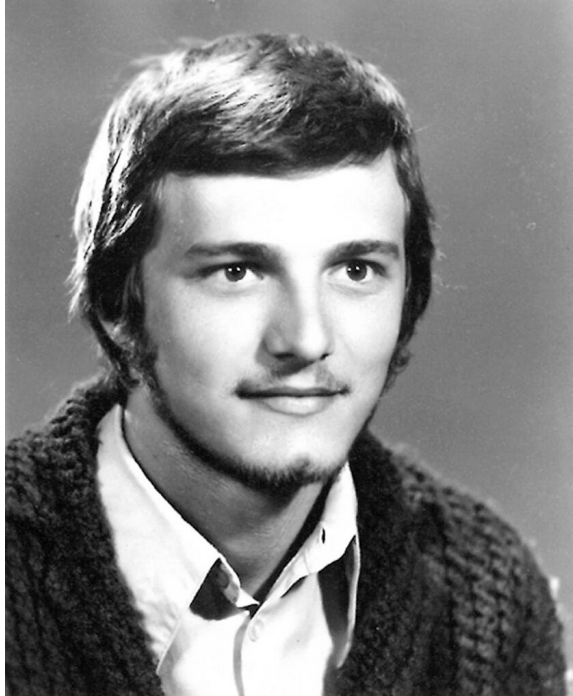
Îngheață izvoarele

Îngheață izvoarele, înțepenesc curgătoarele.
Ca cerbii și căprioarele,
ca fiara de pădure, iarna,
sunt cuprins de spaima
că-ngheață izvoarele.
Va amuți în văgăună mugetul.
Că nu-i scăpare - o știi și tu.
Și-o știe tot cugetul.

Lucian Blaga

Istorie și identitate națională

O LUME CARE NU MAI ESTE

I.A.Pop - tânăr

Trăim, categoric, apusul unei lumi, cu bunele și cu relele sale. Lumea în cauză este una care mai credea în iluzii, în povești, în eresuri, în „tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte“ și în „Făt-Frumos din lacrimă“. Astăzi, toate sunt departe și parcă nu au fost trăite de generația mea, ci de altele, de demult. Sentimentul că „înainte era mai bine“ și că „lumea noastră“ este decăzută nu este de ieri-de azi, ci este unul etern uman. Oamenii de la începutul Evului Mediu priveau spre epoca de glorie a Imperiului Roman cu admirație și regret că ordinea cea bună și paza sigură se pierduseră. Renascentiștii voiau să imite clasicismul greco-roman, socotit modelul de cultură și civilizație. În Epoca Modernă, când începuse critica acerbă a vechiului regim, „nobilimea de sânge“ trata de sus, cu milă, „nobilimea de robă“ și disprețuia burghezia, fiindcă aceste grupuri „stricau“ lumea. Romanticii veștejeau raționalismul și iluminismul și voiau reînvierea Evului Mediu, cu onoarea sa cavalerescă și cu dragostea galantă, cu acele castele și domnițe, asaltate de trubaduri, cu steme și turniruri. Toate ticăloșiile din lumea medievală erau puse între paranteze,

uitate. Mihai Eminescu tânjea după dreptatea și disciplina din timpul lui Vlad Țepeș și se minuna de scriitorii de demult (cei mai mulți complet eludați ulterior): „Când privesc zilele de-aur a scripturelor române,/ Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine/ Și în jur parcă-mi colindă dulci și mândre primăveri,/ Sau văd nopți ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele,/ Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,/ Cu izvoare-ale gândirii și cu râuri de cântări.“ (Epigonii). Totul se vădea ideal, pe când erau „poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere“. În „Scrisoarea a III-a“, poetul merge și mai adânc în timp: „Rămâneți în umbră sfântă, Basarabi și voi Mușatini,/ Descălecători de țară, dătători de legi și datini,/ Ce cu plugul și cu spada ați întins moșia voastră/ De la munte pân' la mare și la Dunărea albastră“. După toate acestea, vine constatarea amară: „De-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii;/ Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii...“, pentru ca în final să vină pedeapsa apocaliptică, dusă la îndeplinire prin mâna și mintea domnului muntean devenit simbol al dreptății pentru români: „Cum nu vii tu, Țepeș doamne, ca punând mâna pe ei,/ Să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei,/ Și în două temniți large cu de-a sila să-i aduni,/ Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni!“.

Timpurile recente, evocate așa de dur de Mihai Eminescu, sunt anii 1870-1880, adică finalul secolului al XIX-lea, care este pentru noi perioada marilor clasici ai literaturii române, când s-au afirmat nu numai Eminescu, ci și Vasile Alecsandri („acel rege-al poeziei“), Ion Creangă, Ion Luca Caragiale, George Coșbuc, Ioan Slavici, când au cercetat și au scris Bogdan Petriceicu Hașdeu, Titu Maiorescu, Alexandru D. Xenopol, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Iorga, Ioan Bogdan, când au trăit savanți, medici, ingineri de renume, precum Emil Racoviță, Victor Babeș, Traian Vuia și mulți alții. Cum să fi fost acele timpuri „de nimic“, josnice, pline de semidocti, de îngâmfați și de proști, mulți aflați în fruntea instituțiilor țării? Au fost, pentru unii, fiindcă interpretarea

trecutului depinde de foarte mulți factori, de la starea sufletească a celui care cugetă și până la nivelul său de educație, de la perspectiva pe care o are asupra timpului și până la orientarea lui politică. În plus, dincolo de orice factor interior sau exterior, aproape fiecare generație ține să-și nimicnicească timpul ei și să idealizeze anumite timpuri revoluționare. De multe ori, după trecerea anilor, omul extrage din trecut doar frumosul, doar plăcutul și uită momentele tensionate sau le îndulcește. Nu degeaba a făcut carieră o glumă nevinovată, care ilustrează acest fapt: se întâlnesc doi prieteni în vârstă pe stradă, în timpul comunismului din România, la mult timp după ce se produsese critica lui Stalin și după ce toate simbolurile „tăcutului“ fuseseră înlăturate; unul spune că era bine pe vremea lui Stalin, iar celălalt îl întreabă dacă a înnebunit și cere să afle de ce era mai bine; la care „filosoful“ răspunde că era foarte bine pe vremea lui Stalin fiindcă ei, vechii prieteni, erau cu 30 de ani mai tineri. De aici reiese relativitatea timpurilor și a oamenilor.

Totuși nu-mi pot respinge sentimentul unei lumi – lumea noastră – care se duce, se stinge, ca și cum s-ar stinge o viață de om. De câte ori am conștientizat moartea unui om, m-am gândit la universul din mintea și din sufletul lui care se risipește, se pierde pentru cei din jur și, poate, pentru umanitate. Și universul lumii noastre se pierde. Cum era lumea noastră?

Am început-o sub comunism (dar în perioada de oarecare revenire la tradiția interbelică) și mi-am petrecut mai mult de jumătate din viața trăită până acum sub comunism. Simpla constatare a acestui fapt devine pentru mulți tineri prilej de condamnare din start. Cei care au trăit sub comunism nu pot să fie decât targați pentru vecie, un fel de ciumați, niște lași care nu s-au ridicat la luptă, nu au organizat demonstrații, nu au protestat, ci au răbdat regimul odios, au tăcut și au fost, astfel, complici. Se poate zice și astfel. Așa vom fi fost, niște nevolnici, care am preferat liniștea noastră în loc să facem revoluție. Numai că nu toți oamenii au stofă de eroi, de revoltați, de luptători violenți. Cea mai mare parte a oamenilor sunt trimiși la școală, se educă, se pregătesc într-un domeniu, întemeiază familii, merg la muncă, fac, botează și cresc copii, îngrijesc și înmormântează bătrâni, se sting apoi și mor. Omenirea a mers înainte până acum și

prin munca lor tăcută, nu doar prin fapte spectaculare.

Eu m-am născut într-o familie de țărani de pe câmpia de nord a Transilvaniei, supuși secole la rând nobililor maghiari. Câte unii din familie, rar, au ajuns și preoți, adică „popi“ de țară, de unde numele de familie. Dar părinții mei, ca mare parte din generația lor, erau deja orașeni, duși departe de locurile natale, fiindcă venise comunismul cu „întovărășirile agricole“, cu „sovhozurile“ și „colhozurile“ și viața la țară nu mai era viață. Bunica își plângea pământul, îl jelea chiar, ca pe cineva drag.

La Brașov, unde-și găsiseră rost ai mei, am mers la grădiniță de la patru ani. Acolo, am învățat treptat de toate, mai ales jocuri, deprinderi de viață, respectul datorat părinților, bunicilor, vârstnicilor în general. Am învățat să cântăm, să recităm și aproape să și vorbim în trei limbi: română, germană, maghiară. Era perioada „internaționalismului proletar“ și se pregătea „frăția universală“. Era un cântec cu versuri de genul „Joacă, joacă, joacă, băiete/ Că tinerețea vrea să te-nvețe/ Și jocul nostru este format/ Dintr-o fată și-un băiat“. Cred că era un decal dintr-o „țară socialistă prietenă“. Azi, nu s-ar mai putea promova așa ceva, din cel puțin două motive: 1. De ce să înceapă jocul cu băieții? Celelalte genuri ce cusur au? 2. Cum să fie format jocul dintr-o fată și-un băiat? Dar reprezentanții LGBT unde sunt? Să se compună un cântec în care să apară „copilul 1“ și „copilul 2“!

Apoi, la școală, de la „tovarășa învățătoare“, am învățat citirea și aritmetica, geografia și istoria locală, educația fizică, desenul, muzica, din toate câte puțin; dar am învățat și bunul simț: cum să ne respectăm igiena proprie, cum să stăm la masă în public, cum să zicem „sărut mâna“ și cui, cum să ne sculăm în picioare când intră în încăperea un om mai mare decât noi, cum și cui să cedăm locul în autobuz, cum să vorbim cuviincios, cum să fim politicoși noi, băieții, cu fetele, cum să circulăm pe drumurile publice, să nu aruncăm resturi pe jos, să nu călcăm pe iarbă etc. Erau o mulțime de interdicții, pe care nu le simțeam ca pe o apăsare, fiindcă ne erau prezentate ca reguli de conviețuire, de trai în comun. Azi, toate acestea sunt socotite depășite: la școală, învățătoria trebuie „să respecte personalitatea elevului“, care se poartă ca un stăpân; dacă el zice că doi

plus doi fac cinci, se cuvine luat cu binișorul și nu contrazis; politețea legată de sex nu mai există, iar cea legată de gen este întoarsă pe toate fețele, încât nu o mai înțelege nimeni; pe iarbă se calcă într-o veselie, iar rondurile de flori sunt tot mai rare; în Occident și la noi se lasă parcurile în paragină, ca să protejăm mediul și să nu-l „mutilăm”; locul bătrânilor este la azil, după cum se vede în tot mai multe țări; circulația pe drumurile publice devine materie școlară, fiindcă elevul nu o mai poate înțelege de la părinți ori de la învățător.

Gimnaziul meu de cartier a fost o binecuvântare. Toți profesorii erau foarte bine pregătiți, toți intrau la timp la ore, aveau material didactic făcut de ei și erau destul de severi. Profesorii de istorie și de geografie nu veneau la clasă fără hărți, pe care le cărau singuri și le atârnavă apoi în fața elevilor. Eu nu am avut probleme mari de adaptare, fiindcă tata îmi spusese după prima zi de școală că datoria mea unică era învățătura și că, dacă mă țin de învățătură, îmi va merge bine, iar dacă nu, mă va face cioban în munți: „Că țara are nevoie și de ciobani!”. Iar ce ziceau părinții era sfânt. Alții s-au adaptat mai greu, dar lucrăm pe grupuri, diriginta punându-ne pe cei mai avansați să ne ocupăm de cei rămași mai în urmă. Era ca o treabă colegială, chiar prietenească și nu-mi amintesc să fi fost opoziții. Ne mai supăram după câte-o notă slabă, după câte-o privire mai apăsată de profesor, după câte-o voce ridicată, după vreo amenințare sau chiar urecheală, dar tăceam și răbdam. Știam că la școală profesorul are întotdeauna dreptate. Așa ni se spunea acasă, în familie și așa ne spuneau și profesorii. Nu va fi fost chiar așa, dar ne-a mers bine, fiindcă am învățat carte. Azi, toate astea ar fi privite drept catastrofe. Cum să fie profesorii severi? Ei trebuie să lucreze „cu mânuși”, să se roage de elevi, că doar elevii sunt „parteneri egali în educație”, să-i întrebe pe elevi ce materii să facă, ce programe să folosească, ce conținuturi să aibă lecțiile și multe altele. Dar părinții? Cu ei e și mai și! Părinții pot veni la școală să ceară socoteală despre orice. Ba unii dau indicații legate de numărul problemelor de rezolvat în vacanță, alții știu ce teme trebuie făcute pentru testele naționale ori pentru olimpiade, alții îi amenință pe dascăli cu justiția: „Dumneata știi cine sunt eu?”. Dar nici profesorii nu mai sunt

ce-au fost, fiindcă nu mai vin în meserie din vocație, ci din obligație familială, socială, din neputință. Nouă ni se spunea la facultate să ne facem profesori cei mai buni dintre noi, ca să iasă din munca noastră cei mai buni absolvenți; că, dacă se vor face proștii profesori, atunci și „schimbul de mâine” va fi format din proști. Azi, cei buni fug de profesorat și fug de multe meserii intelectuale, din moment ce analfabeții sau semidoștii ajung șefi așa de mari și ne conduc pe toți.

La liceu am fost chiar privilegiat, fiindcă am reușit, după un greu concurs, la cel mai bun așezământ de acest fel din Brașov. Vreo cinci dintre dascălii mei erau doctori în specialitățile lor, iar atunci doctoratele erau titluri serioase; alții erau scriitori, alții făceau parte din echipe de cercetare la universitate. În prima zi de școală, ni s-a atras atenția că pășim pe urmele pașilor lui Maiorescu, Ciprian Porumbescu, Lucian Blaga și altor câtorva zeci de oameni mari. Profesorul de matematică ne verifica periodic dacă apăream la rubrica rezolvitorilor de probleme din „Gazeta matematică”. Profesorul de română ne cerea să citim „Teoria literaturii” de Welles și Warren, proaspăt tradusă în românește, iar pentru olimpiadă ne dădea „pe șest” „Istoria literaturii române” a lui Călinescu, ediția 1941 (nu era încă republicată) și ne învăța cum să-i citim pe Nicolae Filimon, pe Alexandru Macedonski, pe Dimitrie Anghel și Ștefan Petică, pe Caragiale și Urmuz, pe Blaga și Vasile Voiculescu, pe Labiș și pe Nichita Stănescu. Ne-a comentat două lecții la rând volumul de parodii „Singur printre poeți”, de Marin Sorescu. Tot cu profesorul de română făceam și revista școlii, „Muguri”. Profesorul de istoria literaturii universale ne vorbea cu pasiune de Miguel de Cervantes, de sonetele lui Shakespeare, de William Faulkner, de Kafka, de Edgar Allan Poe ori de Michel Butor. La latină nu era de glumă deloc. Am făcut latină patru ani, primii trei cu un admirabil intelectual, traducător din Catul și Ovidiu, personalitate a Brașovului. Tăia în carne vie, fiindcă nu prea înțelegeam să ne exersăm memoria cu declinări și conjugări și nici cu scandări de versuri latinești învățate pe de rost. Nu ne plăcea nici mnemotehnica. La începutul trimestrului, dădea trei și patru cu nemiluita, ba scotea și câte-o imprecizie și ne gratula cu apelative puțin măgulitoare. Dar ne puneam pe treabă – fiindcă

„datoria elevului era să învețe“ – și spre finalul trimestrului știam totul ca pe apă. Atunci, opera în cataloage: din trei făcea opt, din patru făcea nouă, ne mai asculta pe cei foarte buni, ne mai dădea câte una-două note de zece și ne scotea cu media nouă sau zece. A venit odată o mamă la profesorul de latină să se plângă că fata ei a învățat așa de mult pentru corigență încât și noaptea prin somn vorbește latinește; dascălul a întrebat-o foarte serios: „Doamnă, dar măcar vorbește corect?“. Azi, pentru asemenea fapte și ziceri, l-ar scoate din învățământ și l-ar băga și la închisoare. Și, Doamne, câtă latină și, mai ales, câtă cultură generală am învățat de la el! Dar pe atunci exista concepția proastă că „profesorul este suveran la clasă“. Acum elevii și părinții sunt suverani și subminează sistematic aproape orice autoritate a profesorului.

Dirigintele și profesorul de biologie aveau grijă, cel puțin o dată pe trimestru, să ne facă educație sexuală, mai ales după ce studiaserăm la botanică, zoologie și anatomie toate procesele de reproducere la plante, la animale și la om. Acum nu mai este bine așa, ci este nevoie de o disciplină de studiu, eventual în locul biologiei, fiindcă toate nu au loc în orar. La muzică, făceam și elemente de istorie a domeniului și așa am aflat cum a putut Ciprian Porumbescu să aibă, la 1882, premiera operetei sale „Crai Nou“ în sala festivă a „Școalelor Centrale Române“, cum se chema liceul (întreținut de comunitatea Șcheilor și patronat de Mitropolia Ortodoxă Română a Transilvaniei) pe atunci. Profesorul avea în el vigoare patriotică autentică și ne impresiona de fiecare dată la orele de cor. Așa, am învățat să cântăm – numai băieții – „Voința neamului“ (pe muzica lui I. Cr. Danielescu și versuri de I. Nenițescu), cu un mesaj care spunea așa: „În țara noastră românească vrem înșine stăpâni să fim/ Și stăpânirea țării noastre cu nimenea n-o împărțim“. Erau anii de după respingerea de către România a presiunilor sovietice, a unui plan care ne voia ciunțiți și exclusiv agricultori, manifestându-se astfel o anumită independență față de blocul comunist dominat de Moscova. Azi se spune că multe din acele manifestări de „independență“ au fost un joc politic, condus de unele dintre marile puteri și că România era doar un pion pe tabla de șah a Europei. Se poate, dar noi trăiam sincer sentimentul nevoii

de apărare a țării, cu greu construite de înaintași. Azi, un astfel de cântec ne-ar cataloga pe vecie drept naționaliști și șovini, deși el fusese scris în spiritul dragostei de pământul natal, care era – cum zicea profesorul – „casa noastră“.

În facultate, la Cluj, am studiat cu profesori de mare anvergură, instruiți serios în Occident, vorbitori de mai multe limbi clasice și moderne. Am învățat istoria României și a lumii după istoricii consacrați. Dintre români, erau lecturi obligatorii ca bibliografie Alexandru D. Xenopol, Nicolae Iorga, Gh. I. Brătianu, cei trei istorici din familia Giurescu, Petre P. Panaitescu, Ioan Lupaș, Ioan Moga, Andrei Oțetea, Constantin și Hadrian Daicoviciu, David Prodan, Francisc Pall, Samuil Goldenberg, Sigismund Jakó, Pompiliu Teodor, Camil Mureșanu, Mihai Berza, Șerban Papacostea și mulți alții. Dintre străini, nu lipseau Edward Gibbon, Leopold von Ranke, Jules Michelet, Gabriel Monod, Marc Bloch, Jacques Le Goff, Jean Delumeau, Johan Huizinga, Paul Hazard, Arnold Toynbee. Nu am învățat lozinci de partid – cum cred unii –, ci câteva principii extraordinar de folositoare pentru „meseria de istoric“ și pentru accesul la izvoare: studiul temeinic al trecutului se face prin cunoștințe serioase de filologie clasică și modernă, pe de o parte, și prin aprofundarea științelor (metodelor) auxiliare (arheologie, epigrafie, paleografie, diplomatică, sigilografie, heraldică, genealogie, arhivistică, muzeologie etc.), pe de altă parte. Aveam câte 40-42 de ore de curs și seminar pe săptămână, iar sâmbăta după-amiază și duminica bibliotecile erau pline. Trebuia să citim unele lucrări în original, în engleză, franceză, germană, maghiară, italiană.

Firește, am avut de dat și tribut regimului, „educației politico-ideologice“, dar, în anii mei de studenție, aproape nimeni nu lua în serios astfel de chestiuni. Nu mai erau „comisari sovietici“ care să ne controleze și nici activiști de partid români care să acționeze pe față. Eram urmăriți, dar cu discreție. A trebuit să dăm tribut și tinereții. Mergeam în excursii de grup, în tabere, aveam „serate“ ale anului de studiu, ajungeam la terase cu bere, cântam vechi refrene studențești (unele interbelice), repetam coruri pe patru voci, ca să le întonăm profesorilor „serenade“ la finalul anilor de studenție. Mai făceam și prostii inerente, mai chiuleam, declanșam „borcianiade“, ca apoi să

fim obligați tot noi să strângem cioburile. Eram limitați să stăm în România, să mâncăm ceea ce era (prin 1970, erau încă destule), să ne scurtăm petrecerile până la orele 22, să visăm și nu să vizităm Muzeul Louvre sau catacombele Romei. Nu era deloc raiul pe pământ, dar nici infernul. Aveam o cuviință a noastră, dobândită din familie și întărită prin școală. Făceam și haz de necaz: ieșiți de la o serenadă la unul dintre marii profesori și fiind orele avansate (era după 10 seara), iar noi prea veseli după cele câteva pahare de vin primite, ne-a oprit un „tablagiu“ și ne-a admonestat; atunci, un coleg mai vesel ca toți i-a spus: „Fiți blând, tovarășe căpitan, doar și dumneavoastră ați făcut facultate și știți cum este!“. Omul habar nu avea, că doar nu fusese student niciodată, dar se simțise măgulit și nu ne-a amendat, după ce i-am promis că nu vom mai cânta pe stradă după orele 22.

Azi, cele de mai sus ar fi imposibile. Unii chiar râd superior numai la pomenirea lor. Și, până la un punct, este normal să fie așa: viața aceea a fost a generației mele și numai acea generație a putut-o și o poate înțelege. Ceea ce supără este ideea pe care o au unii în cap cum că am fi fost cu toții atunci troglodiți, proști, îndoctrinați, tâmpiți. Se vede asta din felul de a fi al unor contemporani mai tineri, care ne întrebă cum de am învățat, prin anii 1960 și 1970, franțuzește, englezește, latinește; cum de mergeam la biserică și citeam Biblia; cum de-i savuram pe Kafka sau pe Faulkner, pe Mircea Eliade ori pe Eugen Ionesco. Eram, evident, restricționați, existau cenzura, organele secrete și ideologia comunistă, dar regimul dictatorial nu a fost întotdeauna egal cu sine și s-au găsit întotdeauna subterfugii. Pe de altă parte, nu știam ce se petrecea în spatele zidurilor groase ale clădirilor securității. Sunt și formatori de opinie care nu înțeleg cum de nu ne-am ridicat toți la luptă, cum de am răbdat umilințe, cum de ne-am plecat capetele. Și, mai ales, cum de unii au trădat, cum de alții au colaborat. După reproșuri urmează condamnări simbolice în masă, trageri la răspundere aspre, remarci disprețuitoare pentru toți, ca și cum mulțimea românilor trăitori în deceniile comuniste și-ar fi ales să trăiască tocmai atunci și să ducă o viață nedemnă.

Este trist și este descurajant. Am ajuns la vârsta senectuții, nu am fost eroi și nu am răsturnat știința și creația intelectuală cu operele

noastre, dar nu am fost cu toții securiști, nu am semnat angajamente și nu i-am pârât pe colegii noștri. Am trăit așa cum am putut, fără zgomot și fără vizibilitate și, poate, unii, am luptat în felul nostru contra răului. Am învățat să credem în Dumnezeu când nu era de laudă să faci acest lucru, am învățat carte cu patos, fiindcă știam că numai așa, studiind, se poate reuși în viață, am luat posturi acolo unde ne trimitea statul, chiar dacă nu am făcut-o cu bucurie. Știam că acesta e rostul nostru, că românii au nevoie oriunde de dascăli, de medici, de ingineri. Nu aveam de ales. Eram plătiți cu bani puțini, dădeam câte o treime din salariu pe ratele la apartamente și făceam economii pentru zile (mai) negre, știind că nu vom merge vreodată la Piramide, pe Acropole ori la British Museum. Dar ne amăgeam cu speranța, care nu a murit niciodată. Bunicii ni s-au stins cu speranța că „vin americanii“ și ne-au transmis-o și nouă. Nu cunoșteam toate jocurile de culise, nu știam în detaliu cum și când va cădea comunismul, nu am aflat decât târziu că la 1989 a fost o conspirație și nu o revoluție. Oricum, mulți dintre cei care am fost pe stradă în decembrie 1989 am fost convinși că românii schimbă țara și lumea. Că nu a fost așa, este altceva. Poate că generația mea nu a răsturnat comunismul, nu a făcut acte de bravură și nu s-a sacrificat în întregime pentru binele universal, dar câte ceva de bine tot a făcut. Se va vedea „făcutul“ acesta cândva. Pentru ceea ce am fost nu vrem să fim lăudați, ci lăsați să murim liniștiți, întru bătrânețea noastră.

I.A.Pop

Președintele Academiei Române
(Preluare din rev. Apostrof, nr.9, 2023)

La umbra cărților în floare

Jiva Fițu și *Gustul de vis și de praf al pâinii*

Trăim într-o epocă în care o bună parte dintre conaționali muncesc sau trăiesc în cele mai neașteptate locuri din întreaga lume. Pe an ce trece, mi-e tot mai greu să cred că ar exista vreo țară în care să nu locuiască și români.

Până în 1989, chiar dacă prezența muncitorilor din România nu lipsea pe piața de muncă mondială, numărul acestora era, probabil, de ordinul câtorva zeci de mii, aleși după criterii de calificare, de necesitate, dar și de încredere că nu vor devia de la „chemarea patriei” și se vor întoarce în sânul familiei.

În acel context, România avea „detașamente” de muncă în mai multe țări africane și asiatice, unde se realizau lucrări dintre cele mai diverse: de la construcția de drumuri, poduri, fabrici, mine, sonde ș.a., ori se exploatau sonde și minerale.

Printre cei care s-au înscris, voluntar, în aceste echipe ale constructorilor punților de prietenie româno-străinătate s-a aflat și autorul volumului *Gustul de vis și de praf al pâinii* apărut la editura Castrum de Thymes în 2023, Jiva Fițu (de origine alba-iuliană și bănățeană). De la bun început trebuie spus că este o scriere-document, axată pe amintiri, scrisori, documente și pe un jurnal al anilor 1981-1982, după cum ne avertizează într-un *Cuvânt înainte* preot dr. Adrian Carebia, unul dintre prezentatorii volumului, jurnal care urmărește traseul parcurgerii drumului de acasă (mai exact din curtea Grupului de Șantiere București) până

în Irak, în apropiere de Kirkuk, unde era șantierul pe care topograful Jiva Fițu urma să își desfășoare activitatea.

Călătoria cu autocarul, trecerea graniței cu Bulgaria și Turcia, un drum ce pare că nu se mai termină sub ochiul atent al unuia sau mai multor supraveghetori (printre care și o translatoare) parcă ar face parte dintr-un film viu la care autorul ne invită să luăm parte. Nu lipsesc micile evenimente: de exemplu, în vama turcească se caută un translator din engleză. Conform Angajamentului luat la GSB București cei care plecau în detașare își asumau obligația de a milita, prin activitate și comportare „pentru creșterea prestigiului țării”. Încercându-ți puterile lingvistice precare autorul descrie cu în amănunt discuția avută cu vameșul turc, controlul „tuturor bagajelor”, emoțiile celor controlați. La sfârși, unul dintre cei din autocar se apropie de translatorul român improvizat și aruncă asupra lui o găleată cu apă rece: „Noi am deschis ușa călătoriei peste hotare, dar avem pregătit și periscopul - ca un ochi permanent - ochi care nu doarme. Atenție! Suntem prezenți. Vezi, stai în banca ta. Libertatea este o iluzie!” (p. 23-24). Odată ajunși la destinație, misteriosul personaj dispăre așa precum apăruse!

Sub această impresie de a fi observat, protagonistul își începe activitatea de rutină, cu orare precise, zile de sărbătoare după obiceiul local (vinerea), dorul de casă și de cei dragi.

Din scrisorile către familie reproduse, parte și în facsimil, aflăm etapele călătoriei, kilometri de parcurs prin Izmit, Adana, Osmany localități care, fiecare în felul ei, are un impact emoțional puternic sau îi oferă o surpriză. Între Pozanti și Adana: „Deodată am descoperit luna. Era mai mare decât la noi în țară. Era luminoasă. Ne însoțea mereu. (...) Parcă înțelegeam prezența ei în sufletul localnicilor care viețuiau pe aceste locuri. Și nevoia de a o pune pe steag.” (p. 30).

Intrați în Irak prin vama Zaho (locuitorii erau curzi) autocarul s-a apropiat de Mosul și privirile îi sunt atrase de faptul că „pe celălalt mal al Tibrului era construit un turn înalt de

cetate. O latură a turnului era zidită parțial chiar în apă.” (p. 35).

În sfârșit, șantierul (*Șarika* în arabă), la Kirkuk. Barăcile, Mobilierul adus din țară, dotările (frigidere, aragazele), toate surprind călătorul obosit de călătorie și impresiile ei transmise familiei (Elena, Alin și Sorin) rămân emoționante și pentru noi. Locuința este împărțită cu alți doi colegi, la fel vor fi și cheltuielile de autogospodărire și hrană. Urmează apoi instruirea, dotarea cu haine de protecție, termos (de 5 litri!), filtre de apă, vase de plastic, stabilirea punctelor de lucru, stabilirea primelor contacte cu terenul...

Munca pe șantier (construirea unor drumuri de pământ pentru accesul la un canal de irigații construit de jugoslavi) cu un excavator, un buldozer, un autogreder, două autoîncărcătoare și un compactor) este precedată de realizarea topografiei și personajul nostru intră în acțiune. Dar nu numai munca atrage atenția autorului. Sunt multe alte elemente ale vieții locale care, pentru un cititor, astăzi, pot părea greu de înțeles sau chiar de crezut (de exemplu, că cea mai valoroasă bancnotă irakiană era, atunci, de 25 de dinari și că la cantina deschisă oficial pe șantier, o masă caldă pe lună costa 9 dinari și 300 fildși, în timp ce diurna lucrătorilor pe lună se redusese de la 104 dinari la circa 74!

Asistăm la întâmplări – întâlniri neașteptate ca în fragmentul *Ploaia în câmp. Călătoria cu șoferul indian*, la implicarea pentru rezolvarea unor nevoi curente și urgente ale colectivității ca în *Translator temporar la Fabrica de bere*, sau descoperirea unei lumi necunoscute precum în *Călătoria la Bagdad și Babilon*. Spre documentarea multora dintre cele afirmate până acum, autorul adaugă fotografii de epocă, chitanțe, note de lucru, câteva poezii scrise atunci.

Lui Jiva Fițu îi place să povestească. Și știe să o facă îndestul de bine încât să incite la lectură printr-o bună dozare a informației și printr-un suspans reținut: „În jurul orei 11:25 am auzit vuietul sălbatic al sirenei anunțând alarma aeriană. (...) Știam doar de la alți colegi că în cursul anului trecut, pe câțiva dintre ei i-a surprins bombardamentul în hotel, pe alții pe stradă (în Kirkuk n.n.), pe alții în local servind masa (...).”

Oamenii șantierului, șantieristii, nu suferă doar din cauza condițiilor grele de muncă, de despărșirea de cei rămași acasă ci și din lipsa de tact și voință a celor care i-au trimis peste țări și mări sau a beneficiarilor de lucrări. La un moment începe un refuz de muncă (un fel de grevă, chiar dacă în Irak grevele erau interzise) pentru că banca nu mai voia să le preschimbe sumele primite în dinari în dolari americani (p. 129 și următoarele).

Pe șantier, munca presupune și accidente. Unele cu consecințe mai grave, altele mai puțin. Unul dintre aceste accidente, care era să-l coste viața pe autor, este provocat de alunecarea într-o săpătură de peste șapte metri a unei mașini ARO, cu doi pasageri la bord. Și peste ani, autorul, care se afla pe marginea gropii, se simte obligat să-i mulțumească unei forțe misterioase care pare să fi intervenit astfel încât mașina să cadă pe roți, trecând peste capul lui, și nimeni să nu fi avut de suferit! Tot un fel de miracol pare a fi și descoperirea unei biserici ortodoxe în Kirkuk, în condiții ciudate, alături de un însoțitor mai mult decât binevoitor!

Toate acestea, evenimente petrecute în anii 1980-1982, dau scrierii un caracter documentar (cum se și dorește) și, în același timp, surprinzător de apropiat de roman. Un roman-verité al tinereții când visele se pot sau nu se pot împlini, mai departe sau mai aproape de familia mică și familia mare căreia îi aparține individul uman în căutarea unui gust mai bun al pâinii când „sacoșa cu vise”, de care amintește postfațătorul volumului, dr. Daniel Luca, era încă rezistentă la toate opreliștile puse în față de către ceea ce în mod obișnuit se numește viață.

Ștefan Damian

Un manual de istorie reală, ce trebuie citit...

Cartea doctorului Fabian Savu „La pas cu amintirile”, apărută la „Napoca Star” în 2021, surprinde atmosfera vieții românilor din 1938-2017, realitatea așa cum a fost ea percepută de un trăitor al acelor vremi. De aceea, are valoarea unei cărți de istorie, o istorie adevărată, ce te obligă la reflecții, și din care ai multe de învățat. Și cel mai important lucru a fost sesizat de „vărul Mircea” ce avea dreptate: „în orașul ăsta nu era o ușă care să nu îți se deschidă când îl menționeai pe doctorul Savu.” Găseai în persoana lui, omul care are întotdeauna soluția izbăvitoare, și mai ales, dorința sinceră de a da o mână de ajutor „nevoiașilor”. Unii ar spune că este o carte, iar noi spunem că este chiar mai mult, un roman inițiativ, de care te apropii pe măsură ce-l parcurgi, pentru că face observații pertinente, prezintă o realitate din care trebuie să înveți multe elemente de viață. Volumul nu este monoton, chiar dacă aceea lume a dispărut în mare parte, dar optimismul ne transpune într-o zonă dominată de o „viață zbuciumată”, cu urcușuri și coborâșuri, cu frustrări și decepții, cu realizări și împliniri, dar mai ales cu evenimente de viață „trăite cu poftă”, cu experiențe ce trebuiau împărtășite. Scriitorul Gabriel Garcea

Marquez susținea că „adevărata viață constă în ceea ce îți amintești”, iar Fabian Savu întărește regula, reușind să completeze cinci caiete, cu scrisul său mărunț și ordonat, dar care evidențiază omul plin de viață, simpatic, sociabil, erudit, care putea purta discuții din multe domenii. Ceea ce trebuie subliniat în mod deosebit este „inventivitatea” românilor care acoperea lipsurile, necazurile cu care se confruntau bieții oameni după război: inflația, tichetele care raționalizau viața, naționalizarea multor sectoare, precum și luptele de partizani. Țăranul român a fost salvat și de obiceiurile ancestrale, de hărnicia și buna orientare a vieții, de bucătăria țărănească, precum și de elementele noului, de valorificarea schimbărilor numeroase. Chiar dacă dispărea o lume, simți cum un optimism cuprinde viața în care mereu se întâmplă ceva. Și totuși, problemele pe care le ridică traiul în această etapă, nu pot fi trecute ușor cu vederea.

Lipsa hainelor, a jucăriilor (autorul la 30 de ani și-a făcut cadou prima jucărie...) schimbările din programa școlară după model sovietic, inflația care a atras după sine schimbarea banilor, devalorizarea de fapt, toate cu urmări de-a dreptul tragice. Dar câtă frumusețe sufletească, de caracter, impuneau acești copii și tineri, ce știau să se bucure și de mărunțișurile vieții, dar mai ales îmbinau cunoștințele practice, cu elementele noului.

Apreciem atenția deosebită pe care doctorul Savu o acordă școlii, învățământului în ansamblu, măsurilor de înființare a gimnaziului și în comune, organizarea de laboratoare, dar mai ales calitatea deosebită a cadrelor didactice ce merită respectul elevilor și părinților.

Dorința de a deveni medic l-a făcut să repete de câteva ori admiterea, pentru că trebuia să se angajeze ca să poată rezista material, ba a coincis și cu efectuarea stagiului militar, cu multele pățanii pe care le-a trecut cu bine. A contat mult și faptul că se deosebea de restul companiilor, prin calitățile umane ce îl caracterizau. Oricum, experiențele de viață l-au maturizat, iar ca student, și-a îmbogățit și

cultura generală, respectând astfel motto-ul profesorului Hațieganu: „Medicina este știință și conștiință”. Programul de instruire ce și l-a organizat, lectura și cititul recomandat, analizele modului de predare al profesorilor, toate au contribuit la formarea sa. Detalierea unor cazuri mai speciale, a devenit și un omagiu adus profesorilor universitari, nume ce au rămas azi doar în amintirea acelor generații...„Sic transit gloria mundi...”

Dacă prima jumătate de carte se referă la formarea sa, ca om și medic, partea a doua o închină și familiei, mai ales soției Dana, precum și copiilor, dar și altor multe probleme ce trebuiau înfruntate după pretinsul act revoluționar din 1989.

Aspectele vieții într-un context nou, al familistului, începea să semene tot mai mult cu viața noastră, pe care o invocăm mereu : grija pentru prestața profesională, grija pentru sănătatea copiilor , concediile petrecute la munte și mare, viața privată, mai ales cu prietenii, într-un context istoric ce a devenit tot mai aglomerat de probleme, bine surprinse de autor. După așa zisa „revoluție”, au avut loc o serie de schimbări, uneori cu ieșiri peste graniță după atâția ani de izolare, dar și cadrul istoric diferit, a dus pe moment, la probleme diverse, încât repetau mereu, fără a găsi soluția: „Unde ești tu , Țepeș, Doamne ?”

Luciditatea cu care analizează toate aspectele vieții, (erau cinci familii pe culoar, și utilizau doar o chiuveță și un veceu, iar baie făceau o dată în săptămână la prieteni), evenimentele din Decembrie 1989, toate îi pun în evidență deosebite trăsături de caracter, modul realist de percepere a evenimentelor în raport cu istoria vremilor.

Apreciem în mod deosebit analiza și obiectivitatea cu care a reliefat situația de după evenimentele din 1989, care dezvăluiau și „misterele” din spatele unor acțiuni din noile timpuri. Cred că este suficient să nominalizăm „Caritas-ul”, pentru că cele mai multe au fost suportate cu stoicism, și evităm să ne mai supunem unor practici exploratoare...

Și totuși, vă ispitim și cu o frumoasă poveste de dragoste dintre o mătușă a Danei, învățătoare, cu poetul Octavian Goga, o poveste fără final din cauza familiei învățătoarei...dar tot s-a aflat că, de fapt, O.Goga i-a închinat „Dăscăliței” 51 de poezii, deși ea a ținut să rămână în anonim...

Felicităm familia pentru ideea de a publica volumul ce oferă o lectură plăcută și instructivă și, mai ales, ne reamintește ce înseamnă o prietenie adevărată, pentru că Fabian Savu a fost colegul și prietenul adevărat, dar mai ales omul minunat, care prin volumul postum, oferă o istorie reală, o istorie a unor timpuri supuse transformărilor economice, sociale, politice, care au afectat societatea românească. Apreciem familia că s-a încumetat la așa o muncă pretențioasă, dar care impune adevărul istoric al fiecărei etape de viață. Este un volum cu o informație densă, scrisă cu har, iar dacă închizi cartea, rămâi cu o copertă ce înfățișează realist istoria noastră : cele două culmi cu albul și negrul lor, cu urcușuri și coborâșuri, specifice transformărilor din societatea românească. Și totuși, trebuie să știm a lua din viață lumina, iar firele stâlpilor confirmă dorința, chiar dacă ne vom mai împiedica uneori, pentru că trăim un amalgam de bine și rău, dar viața își continuă drumul ... Vă dorim o lectură plăcută , realistă, așa cum am străbătut-o și noi, mai ales că este foarte instructivă. Felicitări familiei! Și nu uitați: este cel mai autentic manual de istorie. Așadar, citiți!

Elena Pârvu

Reevaluarea efortului depus pentru realizarea mărețelor lor construcții cu care astăzi ne mândrim

În unele povestiri, Romulus Lal valorifică disponibilitățile gazetarului de reportaje din tinerețe, care a cutreierat șantierele țării și a cunoscut interesante aspecte din viața celor care au construit baraje, lacuri de acumulare și Transfăgărășanul. Reporterul de altădată se consideră dator să evoce evenimente, oameni și întâmplări pe care le cunoscuse bine și despre care scrisese, considerându-le parte din istoria entuziastă și nemăsluită a poporului nostru. De aceea, obiectivitatea cu care scriitorul, fostul reporter de la ziarele vremii, dezvăluie interesante aspecte ale relațiilor profesionale și umane care stau la baza impresionantelor realizări ale perioadei pe care mulți o anatemizează acum, sugerează discret propunerea reevaluării eforturilor semenilor noștri, făcute pentru construirea unor obiective apreciate în prezent în țară și în afara ei.

În povestirea „*Năframa bleu cu monograma DD*”, din volumul „*Urmașii imperialilor din Bocșari*”, scriitorul prelucrează literar elementele cu valoare documentară ale unor reportaje din tinerețea lui, când eforturile constructorilor de atunci justifică multe realizări cu care România astăzi se mândrește.

Scriam cândva că, după evenimentele din decembrie 1989, mulți s-au străduit „să uite că-și făcuseră conștiincios datoria și sub dictatură, că se achitaseră atunci corect de îndatoririle profesionale și sociale, cooptați în diversele structuri ale vremii, având fel de fel de responsabilități. Ei, conștiincioșii, formau doar baza piramidei ierarhice în care truseră...” (Livia Fumurescu, *Ambalajul de staniol*, Editura Emma, 2011, p.11).

Nu întâmplător, Romulus Lal lansează spre știința cititorilor secvențe din „poveștile adevărate”, unele uitate, despre „realizările de performanță ale României”, precum Transfăgărășanul, Metroul, Canalul Dunăre-Marea Neagră”.

Valorificând procedeul colajului, piruetând între ficțiune și reconstituire, autorul decupează întâmplări, locuri și oameni care au devenit, în memoria sa afectivă, eroii neștiuți, cei care au împlinit mărețele obiective ale României, embleme ale progresului și civilizației acum apreciate.

După cum apreciază Aurel Goci în volumul monografic „*Romulus Lal-Mitul și istoria, cotidianul și imaginarul universului narativ*” : „*Cărțile domnului Lal au o semnificație nouă și o argumentație în plus, de cărți „remember”, de evaluare necesară pentru noile generații...Autorul vorbește numai despre oameni și faptele lor...Aceste cărți reprezintă și mărturia de credință a reporterului împătimit...martor obiectiv, prezent în toate etapele de edificare, de efort al oamenilor și de depășire a dificultăților*” (p.93 – 97).

Prin întâlnirea celor doi protagoniști ai narațiunii – maiorul Paul Dorna și tânăra specialistă în ridicări topografice Dana Duncan, autorul surprinde o diversitate de realități de pe șantierele patriei, precum faptele eroice ale celor care rezolvă firesc dificultățile cu care se confruntă (scoaterea buldozerului din apa înghețată, străpungerea piscului de munte de la cota 2000, avalanșa care izolează muncitorii, salvarea lor prin intervenții eroice, cu târgi și frânghii în prăpastia întunecată, refacerea drumului rupt de avalanșă, legați în frânghii, militari și civili, cu perforatoarele grele în mâini, găuresc stâncile pentru a lărgi drumurile - cel pornit din sud, iar celălalt din nord, - care s-au unit, procurând satisfacția omenească a reușitei).

Cu incontestabil talent narativ, scriitorul surprinde dramatismul unor momente, spiritul de echipă al șantiéristilor, solidaritatea în momentele de cumpănă, relația dintre șefi și subalterni, uniți prin aceeași dorință de a birui dificultățile neașteptate și de a finaliza lucrările pe Transfăgărășan. Sunt și momente de bucurie împărtășită, când constructorii sărbătoresc reușitele, precum cel de la cabana „Piscu Negru”, unde tânăra stagiară își confirmă și

veleitățile gospodărești, dar trăiește și emoția plimbărilor în doi. Pe șantier, în febra lucrărilor, se leagă prietenii, se întemeiază familii, sunt înaintați în grad cei merituosi, iar proaspătul locotenent-colonel cumpără eșarfa cu monograma DD, pe care i-a trimis-o logodnicei.

Omul datoriei, apreciat pentru calitățile sale, este repartizat apoi în sudul țării, unde nu ezita să se implice în fazele pregătitoare la șantierul Dunăre - Marea Neagră, stimulat poate și de scrisorile afectuoase ale Danei.

În condițiile lucrărilor primejduite de ploile și torențele toamnei, pe Transfăgărașan, femeia iubită și cei din jurul ei cad victime furiei naturii dezlănțuite, înghițiți de apele lacului de acumulare. Revenind la locul tragediei, Paul Dorna a primit de la un constructor năframa de mătase cu monograma DD, ca fiind singurul semn al logodnicei înghițite de apele involburate. Scriitorul surprinde impresionant dimensiunea tragediilor de pe șantiere, afectând familiile și viețile aparținătorilor și nu numai. Pe mal, rudele celor dispăruți, venite din Ardeal, Maramureș, Moldova așteptau ieșirea scafandrilor cu speranța unei minuni. Când perdelele nopții au îndepărtat speranțele, din piepturile celor prezenți „se porniră...bocete sfâșietoare, ca de animale rănite, care umpleau munții și noaptea ce se adâncea” (p.409). Despre sacrificiile știute și neștiute care au stat la temelia împlinirii scrie și Romulus Lal, cu sentimentul că adevărurile, chiar dureroase, trebuie cunoscute de urmași. Precum în legenda Mănăstirii Argeșului, jertfele au stat la temelia multor realizări.

Revenit pe șantierul canalului dobrogean, colonelul răsplătit pentru meritele sale și cu cea de-a treia stea, încercând să uite durerea, s-a implicat fără cruțare în lucrările necesare, mai ales că „noua promoție de recruți geniști se integra destul de greu în viața de șantier. Începuseră ploile de toamnă și frigul; săpăturile mergeau greu, mecanicii stăpâneau cu dificultate utilajele...” (p.433). Întors seara târziu în odaie, găsea mereu buchetul de

trandafiri și fructele binevenite, pe care încerca să le atribuie unora sau altora dintre femeile din jurul său, dar subconștientul dicta parcă inimii să nu se apropie de niciuna dintre cunoscute, fiindcă întâlnirea lui cu Dana „fusesse o șansă la un milion...ea fiind o femeie unică în felul ei de a înțelege, de a iubi, de a gândi, de a se face iubită, de a cuceri și a se lăsa cucerită” (p.451).

Ca în frumoasele povești de iubire, în țesătura momentelor de suspans, miracolul revenirii după trei ani la starea de luciditate a pacientei din salonul 9, șocată de revederea năframei cu monogramă DD, îi reîntâlnește pe cei doi logodnici, iar perspectiva împlinirii destinului lor asigură sfârșitul fericit al povestirii.

Termenii tehnici folosiți de autor („ecluză, cofraje, excavațiile, autobasculantă, ebulment etc.) confirmă buna cunoaștere a realităților pe care reporterul le surprinde în teren, transformându-le apoi în literatură, cu intenția de a confirma lungul și anevoiosul drum al împlinirilor din trecutul recent, care nu pot fi contestate. Toate vorbesc despre elanul constructiv al semenilor noștri, care s-au străduit să contribuie la înfăptuirea unor proiecte apreciate în prezent, atât funcțional, cât și estetic.

Bibliografie:

- Romulus Lal, *Urmașii imperialilor din Bocșani*, Editura Vox, București, 2012 - povestirea *Năframa bleu cu monograma DD*”, din volumul „*Urmașii imperialilor din Bocșari*” (Editura Vox, 2012, p. 291 - 499),

- Aureliu Goci, *Romulus Lal, Mitul și istoria, cotidianul și imaginarul universului narativ*, Editura Semne, București, 2016

Livia Fumurescu

Studii.Eseuri.Exegeze

Suficiențele limbajului apreciativ

Deambulările ne-peripatetice prin natură nasc dorințe sapiențiale minime, care defulează de obicei în recitaluri de poezie populară sau în exclamații refrenizate. Toposurile idilice sunt cel mai adesea asimilate unui paradis terestru, iar farmecul lor imediat se traduce în acumularea de termeni joviali și convenționali, în care folosirea regionalismelor vrea să inducă impresia de autenticitate, extrapolând, la rigoare, cutume despre care nu se știe de unde vin. Despre umor, nici vorbă...

Oricum – și neavînd altă cale – frumosul natural germinează cea mai abundentă inflație de clișee, ceea ce face ca pitorescul să se scalde într-o mare de aproximații, care formează aura lui de vocabular și a ideii de încântare. Formele presupus elegante apar completate cu surîsuri complice, etalate ca să adauge o glazură peste modestie și un parfum complicitar peste superficialitate. Vizibilul marchează fatal existențele nepregătite.

Unul dintre poncifele naturalului este pastoralul, în cadrul unui naturalism familiar. Pe de altă parte, regiunile încă sălbatice, cîntate în romantism, stimulau și ele un patetism al pitorescului, violent de această dată, cu o

jumătate de secol înaintea „peisagismului sincer” de la Barbizon. „Între Renaștere și iluminism exista un manierism al formei în sens meșteșugăresc” constatase Gustav René Hocke, în *Manierismul în literatură*. Manierismul era o culme, dar și o greșală a meșteșugului de a te simți impresionat. Cînd a fost abandonată imitarea clasică a naturii, s-a renunțat și la discursul convențiilor, al metaforelor uzuale și al locurilor comune, dar acesta s-a perpetuat pînă în zilele noastre în limbajul turiștilor încîntați montan.

M-a deziluzionat demult suficiența aprecierilor, m-a îndepărtat abundența neanalizată a exclamațiilor. Comportamentul iubitorilor naturii mi se părea frivol și suficient: ei înlocuiesc originalitatea evaluării cu un șir de clișee gata-primate, foarte depărtate de rigorile teoriei care garantează o interpretare critică avizată. Re-darea unor informații deja cunoscute încurajează ivirea mediocrității care se complace în popularizarea unor surogate. Acestea nu ies din finețea interiorității, ci din mimarea ei sub forma verbalizării locurilor comune. Chiar cei care le folosesc au, în intimitate și în momentele de sinceritate, complexe și suspiciuni, o alarmă de cele mai multe ori difuză a complacerii în stereotipe. Golită de abstracțiuni, avalanșa de „expresii frumoase” duce la inflația de locuri comune.

B.Croce a constatat folosirea largă și nediferențiată a chiar termenului de „frumos” în aprecierile „nonestetice”, care displac fiindcă transmit „impresiile imediate și neprelucrate ale realității, neacordate și netopite într-un motiv poetic” (*Poezia*, Buc., Ed. Univers, 1972, p.321). Expresiei în sens naturalist îi lipsește expresia în sens spiritual.

Itinerarul frumosului natural este modest în comparație cu itinerarul imaginativ, de aceea aprecierea lui rămîne la nivelul exclamațiilor inanalizabile. Este adevărat că contestarea lui radicală este o anomalie, ca și evaluarea lui

entuziastă. Calea de mijloc este, ca de obicei, cea recomandabilă: exagerarea se produce la nivelul unei percepții obișnuite și fără pretenții, dezicerea de el provine de la vanități livrești. Observarea lui ține de experiența personală, prin care se vedește că frumosul intensiv se obține numai pe cale artificială, pe când frumosul extensiv este un dat dintotdeauna și la îndemâna oricui. Dar, deoarece sentimentele există în noi și pot fi comunicate doar în momentul când le-am numit, frumosul natural poate fi cu greu aproximat și din cauza limitării limbajului care vrea să-l definească. Pentru a primi identitate, el trebuie să-și restrângă necuprinsul în limitele unui concept, plus că motivul lui devine plictisitor în lipsa interpretării artistice. Omul euforic încearcă echivalări cu statornicia măreață a naturii, care este o lipsă de destin, și atunci exprimarea lui devine pedantă, căci nu poate scoate obiectul preferințelor sale din potențialitate, nu și-l poate asuma direct. Imposibilitatea naște euforia limbajului și resuscitarea în alertă a resurselor psihice. Eshibarea exclamativă nu e decât o meschinărie deturnată, fără dechiderile imaginației. Exclamațiile admirative vor să dea o echivalență onomatopeică unor idei grandioase, bănuite dar niciodată conștientizate, doar se presimt dedesubturi insondabile. Natura nu poate fi gustată – cum spunea Cioran – decât ca un „amestec de paradis și de cimitir”.

Deci, la percepția frumosului natural, sensibilitatea receptorului îi acordă sublimitatea sau o relativizează filosofic – ambele vădite în limbaj, chiar în cel exclamativ și neevoluat. Transgresînd estomparea prin limbaj admirativ, se divulgă o carismă neclară, dar bănuită. Metalimbajul exclamativ nu este rațional, el nu redă o gândire cauzală, se prezintă ca un postmodernism al expresiei, ca o formă a indeterminării. Ce este adevărat din el alcătuiește un minimalism al comunicării convenționale. Este adevărat că sublimitatea nu se livrează, pentru a fi transmisă, unui limbaj simplist, iar minimalismul o recuperează doar prin urme lexicale ale ei, dar fără a o reprezenta.

Austeritatea limbajului duce la sacralizarea colosalului, pe care insuficiențele limbii încearcă să-l acrediteze. Dar impactul acestui fel de vorbire rămîne lamentabil, iar magnificența naturală se îmbracă și mai impenetrabil cu noi văluri care ascund și compromit acuitatea intelectuală.

În folosința abuzivă a turiștilor, frumosul natural este tradus prin exclamații ce nu ies din sfera frisonată a frivolității; ei transferă inconștient ireversibilitatea timpului asupra ireversibilității peisajului, uimindu-se că o pot constata. Este eshibită posibilitatea de a gusta simplitatea prin entuziasme care nu spun nimic. Ne amintim, în context, avertismentul lui C. Noica: „nu are dreptul să fie frivol decât cine știe carte”. Excelența frumosului natural nu este decât o pretenție a vanității oamenilor simpli. Automatisme de vorbire declanșate admirativ în mijlocul naturii opacizează cunoașterea, limbajul stereotip artificializează percepția. Încorsetările lingvistice pot fi depășite prin activarea resurselor imaginative. Se susține (v. Vasile Andru, *Viață și sens*, Buc., Ed. Cartea românească, 1989) că depășirea automatismelor verbale dă un puternic impuls degajării de energie mentală, rostirea artistică lărgeste câmpul conștiinței prin deblocarea de noi conținuturi mentale.

Este evident că frumosul natural nu dispune de categorii evaluative specifice. Mijloacele utilizate în cazul lui sunt luate din panoplia frumosului artistic, dar ele transmit, aplicate la natură, emoția dată de dimensiuni: sublim, colosal, măreț, impunător etc. Cel mai adesea se folosește calificarea de bază a artei – cea de frumos -, dar fără a se face și diferențieri interne, care să-i varieze și să-i adapteze conținutul. Să fie în această pauperizare a mijloacelor evaluative o carență a sistemului apreciativ, sau nu s-a simțit nevoia diferențierilor? E greu de crezut prima supoziție, pe care evidența unui cod specific ar fi depășit-o cu ușurință. Este vorba, mai degrabă, că nu s-a simțit nevoia unui regim aparte de evaluare,

datorită impresiei estetice mai scăzute și puținătății analizei pe care o cere.

Surescitarea produsă de frumosul natural duce la manelizarea peisajului, asemănătoare tărăgănelii de la nunțile folclorice, unde se servește mîncare „ca la mama acasă” și băutură „de la butuc”; sau ca la filmările ocazionale, unde un operator de-al doilea se dă mai important decît regizorul. Manelizarea peisajului se produce prin decuparea lui în porțiuni locale și prezentarea lor cu înfocate orgolii, deci prin coborîrea lui în derizoriu și oferind suport unor orgolii aculturale. Ca o suficiență în sine, naturalul trebuie lăsat așa cum este, în superbia indiferenței lui și fără să fie acaparat de procedee ignobile.

După cum observase Max J.Friedländer (în *Despre pictură*), „peisajul nu prea oferă prilejul de a manifesta inteligență”. Numai îndrăgirea silențioasă a naturii poate evita standardizarea limbajului, salvarea lui din convenții și artificialitate. Este inacceptabilă determinarea calității în artă de către cantitate. Închistarea frumosului natural în corpul său fizic se transmite și ca un impuls pentru libertatea absolută a spiritului, iar limbajul este dator să protejeze ființa (Heidegger: „Limba este locul de adăpost al ființei”).

Ruminarea naturii este perceptută de suflet ca o propunere de dialog, care solicită răspuns pentru închegarea comunicării. Este o nevoie psihologică adîncă, dar nefăcută clară, această pornire spre natură. Rămîne valabilă aserțiunea lui Aristotel (din *Poetica*): poezia este mai adevărată decît cercetarea sistematică a ființei, ea este o construcție subiectivă dar obiectivată pe lucruri pe care oamenii, în funcție de pregătire, le cred subordonabile conceptului.

Inventariind cîntecul greierilor, vocalizele mierlei în păduri, codrul egal, nobilele ferigi, Mikel Dufrenne se întreba (în *Fenomenologia experienței estetice*): „Dar există aici o lume? E doar emoția noastră, afluența amintirilor și plăcerea de a dilata clipa”. Ceva din real trezește aceste emoții: ne simțim în rezonanță cu realul, care „pare a

încerca să găsească în noi întrega sa amploare și rezonanță”. Chiar expresia accidentalului, a iraționalității poate avea un farmec – constata esteticianul Nicolai Hartmann: de pildă, cîntecul păsărilor, din care însă „adevăratul principiu muzical lipsește”. De plictisul acestui univers omul încearcă să scape atribuindu-i un set de adjective, pentru a crea iluzia unor noi dimensiuni, dar naturalul rămîne de un „vulgar ireductibil” (Cioran) și sediu al prejudecăților.

Comunicarea cu natura este o cerință sufletească pentru Thomas Moore (v. *Îngrijirea sufletului*), dar fără nevoia de a o transforma în fervență mistică, suprasenzorială; dar ea trebuie înțeleasă „nu mai mult decît ascultarea ciripitului păsărilor și zumzetul insectelor”, care dau fundalul unei „muzici a lumii” (*musica mundana*, cum o numeau anticii), de care sufletul are nevoie pentru a fi stimulat la comunicare. Apoi, prin potențările venite dinspre artă, înțelesurile par intuite, căci „cu cît privim trăirea mai poetic, cu atît devenim mai angajați din punct de vedere fizic”. Deci, și mobilizarea înspre găsirea unui vocabular cît mai exact și sugestiv vine tot de la potențările artei.

Frumosului natural, lipsindu-i intenții configurative, îi lipsește și efectul lor formativ, de structură afectivă. Faptul poate fi dedus și din puținătatea termenilor proprii și folosirea irelevantă a celor care i se aplică, în deosebire de numărul mare al termenilor frumosului artistic, creați prin fantezie și derivație. Nu există o *critică* a frumosului natural, pe cînd toate ramurile artei se bucură de o critică specifică, o *istorie* a frumosului natural ar fi un non-sens.

Titu Popescu

„RĂTĂCIREA” CUVINTELOR ZBURATE DIN CRISALIDA EMOȚIEI

motto:

prietenia, un pelerinaj ritualic al inimii către alte inimi, pe care îl facem mereu, să nu obosim să iubim, să pomenim și prețuim puținii oameni, a căror amintire ori prezență, alături de picul de infinit, ne fac fericiți; să nu uităm să visăm, și să fim mai buni.

Cred și mărturisesc, încă de la începutul excursului emergent metaniei cuvintelor spășite, că dorul meu este împărțit în unu, cu care dintre unu, dar, să doresc să visez că mă uimesc de minunea înminunării? Că iubirea mea e împărțită în misterul neîmpărțirii, cu care neîmpărțire să înfiez iubirea de nimeni iubită? Cu care neîmpărțire nici să nu uit niciodată certitudinea și jertfa prieteniei curate, tăcute și nedisimulate, a aproapelui de departe?

Doar în siajul acestui fragment de timp sufletesc portat prin vămile misterului, dar, corolar, orice om care – exemplaritate și umilință inefabile – trăiește și moare, în „cultul” iubirii jertfelnice, pentru o convingere, o cauză, un ideal, numai-decât nobile, este o legendă, un nebun, un erou, un sfânt – un „*acoperământ*” al virtuții sublimate și menite să învăluie apotropaic lumea; în ce mă privește – sfântă tristețe – fiind, *de profundis*, „*possessor introitus carentia card*”, și tot pe-atâta avariat de ignoranță, niciodată nu voi putea accede în ceata „privilegiată”, a exemplarității și umilinței inefabile, a solilocviului ori a rostirii publice, subtile.

Altminteri, tocmai tușa de vetust și ușoara imprecizie a ideilor, face să sporească misterul și frumusețea dorului și zării filocalice, ca ițite dintr-o revelație întâmplată într-o *branșite mitică*, în care s-a hodinit odată Dumnezeu-totul adiind a *primordii* și timp curat, „neînceput”, ce-și așteaptă semnele și noima, și privilegiul de a fi martor la „stațiunile” de viață și de moarte (bunăoară, cele 14 stațiuni ale *Via Crucis*, cât și cele multe, variate și legate de

sufletul omului, stațiuni ale Îngerului și Soarelui).

Congruent acestui *status quo* ideatic, azi până și sărbătorile creștine vin cu atât de multă tristețe, că „plânge” și tâlcul lor, al sărbătorilor, de mult preatrecătoarea exuberanță și de fidelitatea contabilă a omului (sacerdoți și credincioși își dispută preemțiunea trădării), dat fiind faptul că versatilitatea și labilitatea firii umane, aplombul și disimularea infidelității cvasi ubicue și recurente – *ab initio*, toți apostolii, iar apoi noi, cu și mai multă „evlavie”, fără excepție, l-am trădat pe Iisus – generează numai-decât consecințe nefericite, în avalanșă – se investește într-atât în perfecționarea scenariilor trădării – care paralizează și metastaziază (i)moral veacurile, conștiința și visul metafizic al lumii.

Ce minune ar fi, dar, dacă noi am putea face din sărbători, uimire, bucurie și generozitate un drum interior – drumul sufletului, drumul destinului, drumul vieții și nu al morții – asta se va întâmpla doar dacă vom fi „altceva”, și dacă vom fi întotdeauna „acolo”, în sufletul omului (în singurătatea golgotei lui sufletești, a cărei cruci este tot mai anevoie de purtat – tocmai de aceea, dar, bietul suflet se închipuie ca mergând la „judecată” vegheat și ajutat de îngerii, și „plâns” de visele timpului său sufletesc curat); iată, dar, cu câtă grație *Paserea Fatum* ne adie și „lăcrimează” peste noi cu pulberi de stele și cântarea cântărilor unui tril și a unei inimi magice- închipuite ca din lumea ei de *Cer* și *Ler* să fie proniatoare sufletelor și

viselor împărtășite cu, și transfigurate de frumosul moral care ne salvează (...)

Ori noi, afectați cronic de sindromul „*dacă se poate, de ce nu*”, cu profund elan arivist, „avem tendința de a ne umple, a ne garnisi, exteriorul cu ceea ce ne lipsește în interior”: și așa, ne asamblăm un arsenal de cuvinte, pe care ni le atribuim, deși sunt „impersonale”, și despre care credem că vor umple instant lipsurile și că, mai mult, ne vor aduce puncte suplimentare; cu un număr consistent de accesorii – simbol pandant cu lustruirea limbajului corpului, care să ne sporească într-atât de prețioasa aură; totul *glazurat* cu gravitarea calculată în jurul unor oameni cu un profil elevat-moral și intelectual – evident, sperând într-o confundare/identificare cu aceștia, pentru că de, așa dă bine impostorilor (...)

În compensare, *Paserea Fatum* ne dăruiește, iată, cu paciența, umilința, omenia, prietenia, recunoștința, mirabile stațiuni ale timpului sufletesc curat, cele rămase fidele rațiunii inimii, care, născute fiind din împreunarea credinței cu visul, aleg calea chistică, regală, a rămânerii profund „neprofitabile”, și ignoră conjuncturile aliniate în paradigma narcisismului și sulemenelii prețioase, cu amiros de subtilități și vanități intelectuale disimulate.

Pe deasupra, o spunem cu grație și deferență, „*despre creștinul adevărat nici nu ști că e creștin, doar îl simți*”; asta înseamnă, în sine, adevărul, discreția, bunătatea, candoarea, frumosul, lepădarea de sine, „cumințenia enigmatică”, minunea, în raport cu definițiile, cu protocolul, cu mina gravă, afectată, de scenă, cu nenorocita afirmare de sine, cu mediocrul, cu speciosul – *interiorul versus exteriorul ființei*.

*

Suveranitatea creștinului, cel pe care nu-l ști, ci doar îl simți, rezidă în iubirea lui jertfelnică (el niciodată nu jertfește pe nimeni pentru sine, el doar se jertfește, fără publicitate, fără spectacol). Bunătatea lui face să stea în loc soarele și să înmărmurească de uimire lumea.

Se întâmplă așa, pentru că doar iubirea jertfelnică ne ajută să traversăm timpul – fizic și sufletesc deopotrivă – care ne separă, și să ne mai îngăduim unii pe alții, să scurtăm răul și să lungim binele, și să înțelegem, sublimă candoare, extază și reflexie a dumnezeirii – *de ce și un pom își iubește puilul născut din propria sămânță* – „și de ce sunt tot mai rari și mai retrași în taina solilocviului oamenii care cu atâta har ne vorbeau „și desfăceau în petale ca de sânziene, florile-fecioare ale Sfântului, fiecare nuanță a cuvintelor, care deodată deveneau fermecătoare, despre Dumnezeu, despre oameni, iubire viață, prietenie”; poate pentru că doar în misterul solilocviului, cuvintele încă nenăscute sunt martorii visului despre întâi-născuții *luminători mari* de pe cerul inimii: iubirea, prietenia, dorul-acest *trilogiu* prin care să pătrundem dincolo de noi înșine, încredințați că doar acolo, în imaginarul/oniricul exempt avalanșei semantice, despre așa zisa morală, și exhibițiilor pseudo-estetice și pragmatismului invaziv, curențe-vom descoperi adevărul despre iubirea fără ură; iubirea care ține în ea doar iubire, bucurie, vis, speranță, viață, iubirea, dar, excelența „firii” și conștiinței pandant umile și supreme a inimii, care-și interpretează magistral *lied-ul tandreței* ușor elegiace, armonizat de noblețe, de „gânduri bune și ocrotitoare” – iubirea ca o călătorie disperată a inimii, pe care o facem să nu obosim să iubim.

*

Iubirea fără ură, să-i iertăm, iubim și binecuvântăm pe răufăcători (cu atât mai profund, cu mai mare este răul care ni se face), să dăm totul, nimic în schimb așteptând, acestea și încă două-trei preafericite paradoxuri (între care metania semantică a lui Gabriel Garcia Marquez: să le spunem mereu oamenilor cât de mult îi iubim, cu atât mult, cu cât nu-i cunoaștem), sublimează timpul nostru suflesc (...)

Altcum, „slujită” cu devotament de *Grații* – mai compatibilă fiind cu *Thalia* – iubirea trebuie să fie mereu într-o beatitudine sincronă „somnului de frumusețe și de liniștire a spiritului”, al lor, al *Grațiilor*, și dornică de a înflori lumea cu poezie, cu „fericirea înălțată să-i lipească visul de stele”, cu *înțelesul care nu trebuie înțeles*, ci căutat, visat și iubit, cu uimirea gândului când se întrupează în cuvânt, cu tandrețea lacrimii când se îmbrățișează cu roua, cu perplexitatea *cuvântului când se aude tăcând*, cu bucuria ochilor când văd nevăzutul (ca-n poema inimei rănite de *dorul care nu doare* – știut fiind că abilitatea adânc cronicizată a „aflatului în treabă”, a conflictelor inventate, expandând atributul de intimitate autoimpusă a iubirii, este antitetică visului și „poveștii” ochilor, și îngăduite doar spiritelor alese, așa coplesind paradigma frivolității, fie ea și prețioasă, cu cea a culturii dialogului și contemplațiunii și tăcerii subtile, a gândurilor, care, doar prelungite spre cer, pot înfrunta timpul, damful, urâtul și abrazivul concupiscentei).

În legea firii, timpul, necruțătorul, se înfruntă opunându-i viața și truda și iubirea (nu este și cazul meu); doar ele – viața, truda, iubirea – se împart, alături de timp, din același „potir” al destinului, ca pâinea cea de toate zilele – noi musai trebuie să le facem să nu fie

amare – așa, tangent ideii noastre, și întreat fiind dacă mintea și inima umană sunt, pe rând sau deodată, o pasere colibri sau un căluț de mare, profesorul de neuroștiință și imagistică, Adrian Owen – Canada, zice că *puterea conștiinței ne poate porta* – „răpi cu duhul” – *oriunde, mai puțin în locuri care nu există* – cât adevăr și mister și întrevăzut metafizic, câtă zare, cât infinitul, a gândului îmbunătățit, iată, intrinsec științei afine/concentrice contemplațiunii, cunoașterii avizate, depline, emoției, deliberării și rostirii inspirate și elevate (doar așa, statutul de demnitar, cultural cu atât mai mult, este fericit completat de competență, umilință, onestitate, onoare, bună-credință, demnitate – și, doar așa, diletanților și impostorilor poate să „le fie rușine și de lipsa lor de rușine” în pandant cu lipsa unui „repertoriu” propriu, serios, de idei și judecăți de valoare).

Spre deosebire de alte „spații” / sinecuri, conexe oportunismului, arivismului, speciosului, superbiei, ambiției, preempțiunii afirmării de sine, care ne schimonosesc și relativizează moral și uman, și ne coboară în sordid și „abuz de deturnare a puterii lumești trecătoare” ablativă oprobiului – în lumea frumosului, nobleței și eroismului ușor donquijotești, născute din complementaritatea iubirii jertfelnice cu devoțiunea sinceră a sufletelor și minților libere și curate, caracterele nu țopăie, nici conspiră, nici trădează, nici improvizează, ci totul este firesc, așezat, asumat, ritualic aproape, în paradigma, iată, paronimică, cu tușă de epeic și eponimic – știut fiind că *inima este pedagogul tuturor funcțiilor noastre* – și că, vegheată de cine știe cine, inima scrie din iubire, pasiune, generozitate, vis, lacrimi și dor, capodopere nemuritoare.

*

Netăgăduit, după sfinți, cel mai frumos cred în, și visează și gândesc la, și trăiesc iubirea, frumosul și miracolul copiii, artiștii, poeții, oamenii de știință, în mare parte – ei, mult mai intens decât noi, ciraci ai ternului, trăiesc totul cu un firesc, o candoare și o pasiune cvasi-primare, neumbrite și netulburate de nici o „imixtiune” a vertijelor mentale și morale, și a crizei de estetic contemporane; tocmai, pentru că doar ei întrupează pentru noi viața într-un periplu, un advent și atâtea bucurii eminamente epifanice ale inimei (...)

Sau, pornind de la aserțiunea eminentului antropolog (religios), Anca Manolescu, anume că pentru credincioși, *Cartea Sfântă*, este „purtătoare de spirit, de suport al sensului și impuls de contemplațiune”, noi translăm și extrapolăm teza dogmaticului, didacticului, canonicului, în arealul imaginarului, numaidecât de aspirație și inspirație mitic-epopeică, care să rupă limitele și, mai mult, să înalțe din „ruinele timpului” preemțiunea libertății spiritului, acompaniată de porunca iubirii lucrătoare prin nemărginire (*iubește și fă ce vrei*, cum zice Fericitul Augustin) – doar atunci, nu mai trebuie să părem, pentru că chiar suntem, să insinuăm, „să simulăm, pentru că chiar suntem, fericiți”; este, dar, terapia prin iubire, și vis, și devoțiune, și mărturisirea adevărului (rămân, totuși, excepțiile, destinațiile, ca niște stigmatice care ne vor însoți prin toate veșniciile, cum ar fi „crăpăturile” mari din inimă și suflet, lăsate de cine știe ce năprasnice doruri).

Așa va fi oftat poate, și se va fi rugat, și se va împăcat cu îngerele, cu muza și cu sine și Nichita Stănescu, *Poetul tristelor treceri*, apăsător și de greul „ascultării” de a pune nume-ca-n *Cartea Creațiunii* – și de chinurile facerii nenăscuților cuvinte, căroră trebuia să le

descoperire divinul, înainte să le nască și rostuiască sublimul: „*iartă-mă și ajută-mă/și ridică de pe mine/îngerul negru/care mi-a îngreunat caracterul*” – și așa, eliberat, „*să șuier luna, să o răsar, și să o prefac într-o dragoste mare*” – zis-a Poetul întristat de ce secunda care prea trece, mult prea des se face amăgire și hoț de timp frumos, de timp de viață și de vis. Așa că metamorfozatul Poet, într-atât de impersonalizat pare, din pricina hipnozei secunde cinice și fatidice, că pleacă în cine știe ce lume, luând cu sine amăgirea și atâta dor, lăsând „orfane” adevărul și visul, și Soarele și plânsul, și ignorat, iată, de blestemata secundă, ce nu stă s-asculte „denia” patimilor sufletului lui, rănit de implacabil, „ca scoica de firul de nisip” – Poetul, dar, i-ar fi dat atâtea, iar fi scris și recitat frumosul lumii, în schimbul doar a încetinirii ireparabilei fugi.

Compensarea metafizică – legea firii, nescrisă, care pune în rânduială lumea – se împlinește, totuși – *Poetul devine Perlă*, și firul de nisip rămâne fir; altcum, cuvintele, din cine știe ce rațiuni subtile, „au vraja lor și semnificații care de cele mei multe ori nu pot fi cuprinse imagistic ori semiotic”. Tocmai, pentru că mai mult decât oricine, au nevoie de înțelegerea și iubirea noastră toate fragilitățile și gingășiile care ne înconjoară și, tăcut, ne cer prietenia și ocrotirea – ori, cuvintele, agresate și uzurpate de amibele devoratoare ale comunicării *cyber/AI* (inteligentei artificiale), sunt între cele mai expuse candori-să nu le lăsăm în custodia-comparabilă detenției – „gardienilor” *AI*, care au o intensitate a ignoranței / superficialității, a voluptății, a plăcerii *psicho*, de a vedea și asculta resemnarea, sfiala, bejenia și tăcerea cuvintelor vii – *a celor care nu știu cuvânta în grai*.

Preot Iosif Zoica-Teiuș

**ERA PE CÂND TIMPUL FIZIC NU
SE ZĂREA
CI VISUL DOAR, BOBOC DE
SUFLET**

**CI : "sonete" ale cuvântului îmbrăcat în
"haiku-ul" uimirii, care, în confruntarea cu
visul, "apostolește" pro bono plâpânda
înfățișare, totuși, a sufletului
teologului-poetului
(IV)**

LX. bine este să rămânem-grația Domini-cavaleri loiali/afierosiți "frumuseții uitate" a canonului științei de carte și darului rostirii și-a minunii care este "treimea" nostalgie, dor, solitudine, dintotdeauna; și așa, uimirea, ca paradigmă și stare de veghe a inspirației, cunoașterii și rostirii, va fi dat să ne tot lumineze pe cale, precum în vremea aceea lui Parsifal, pe drumul către Graal, ori poezilor *abbasizi* (maestrii interpreți ai simfoniei în "dor" major) exilați inițiativ în pustie, și readuși în forfota ignoranței, spre a dăruia lumii, prinos de frumos, miile de *qaside* și clarul de inimă; și să încercăm să antamăm (doar ne împăunăm în instanțe intelectuale abilitate), antitetic, termenul de postjudecată, celor de judecată și prejudecată; tocmai, pentru că, dacă judecata este firescul, iar prejudecata poate fi judecata nu îndeajuns de împlinită, doar "dorul formei perfecte", oarecum sfielnica părere, nu neapărat înfierabilă și deferită opoziției; ei bine, postjudecata numai decît devine ipostaza, premisa, remiza, traiectul, organul, stilul și pistilul, urâtul și pustiul, zăbăvnicia lucrătoare, orbirea și nedefinirea noastră; atrofia picului de inefabil, mentalitatea fără (de)minte, ceva ce niciodată nu poate lega ceva, ci perpetuu va să fie absurdul recurent; să nu uităm, dar, că în postjudecată, nimeni nu mai privește la cer; nimeni nu mai tânjește să-și stâmpere frica de necuprinsul hăului din sine și nici să-și înalțe cântecul către înaltul zărilor; și nici, precum zice Czeslaw Dżwignaj, poetul iubitor de Brâncuși-el mai frumos și mai inspirat ca noi, desigur-să-și mistuie devenirea din sinteza formei întruchipate în pestepământescul frumosului și să cânte, pe-ale adevărului acorduri, credința formei perfecte;

LXI. întotdeauna cultura mare este totuna cu împrăștierea, cu uimirea de tot, cu conștiința literară, artistică, teologică, științifică etc, afine majestății divine (cât de minunate și teleologice sunt lucrurile Tale, Doamne!); azi, înainte de toate, un dar de mare preț în sîpetul vieții, iată, tot mai văduvită de mirabil și tot mai asaltată de ignoranță, de amoral și părelnic, omul de cultură (cel din spațiul eclesiei mai ales) trebuie să teaurizeze (ce apostolie frumoasă) conștiința faptului că frumosul moral, ca excelența duhovnicească, sunt nu doar cale proprie la cer, cât mai ales/pendant, calea altora; de care omul de cultură (pentru că omul de cultură este definit, de toate "instanțele" și conștiințele îndreptățite, discernofore, luminate și pricepute, primo, ca fiind omul cu frică de Dumnezeu) răspunde cu propria-i veșnicie sentimentală, morală, estetică etc - restul este consecință;

LXII. sunt "strivit" întotdeauna de condescendența oamenilor mari, și nu doar pentru că sunt într-atât de înțelegători și buni cu cei mici-listă pe care o deschid; în ce mă privește, să-mi fie iertat diletantismul, știu că rolul preotului este acela de a "rezolva" liturgic și duhovnicesc sufletul omenesc, și nu băgându-se unde nu-i fierbe "oala" (în) competenței; și totuși, socotesc că nu este numai decît rău să "liturghisesc" și visului *calofil*/estetic, epic și liric, al omului, vis pe care nimeni nu prea mai dă doi bani;

LXIII. poezia se poate opri totuși, dacă (și) visul obosește ori moare; riscăm, adică, atunci, să stingem adierea și să leapădăm "povara" frumosului, singurul care ne face imponderabili și ne ajută să "fluturim" printre aștri, "în zbor de viață și de vis țintit pe aripe de Cruce"; trăgând cu sârg durerea după noi, spre timpul ca o punte susținând un curcubeu de fiecare ziurel, ce se itește rug de suflet ispășit, al cărui arc începe aici, și nu se ispravește nici în veșnicie; tocmai de aceea, dacă în ordinea "anilor-suflet", facem noi primul pas, dintr-odată departele ni se pare atît de aproape; ba, mai mult, departele sufletesc se poate să nici nu mai existe (*you just have to believe*);

LXIV. să ne străduim, dar, ca preoți, să experiem, și chiar asumăm și probăm, un "profil" de *calofil*, de viețuitor în proximitatea idealului în toată desfășurarea lui miraculoasă, cât și acela de slujitor loial și iubitor al transfigurării și

sublimării Poporului Român al lui Dumnezeu, prin, iată, fidelitatea de veacuri față de datul apostolic al credinței, martiriul, frumusețea morală, și așa să-l vestim între neamuri; și, în taina slujirii, în surâsul și grația unor "bemoluri"semantice (în dulcea și frumoasa limbă română), și grija gesturilor blânde și pline de subînțeles, să mărturisim și apărăm, răspândind în așteptarea, mirarea și poate prearabdarea destinelor trăinde în cele zări străine, să sperăm, încă sub apotropia îngerilor de acasă, candorii și neprihanei ,minunea credinței, ca un har și dar unice; cu "semnul" și cântecul salvării și iubirii, fără de care inima lor, și a noastră, ar fi "o crisalidă din care niciodată nu se vor naște aripile vreunui zbor";

LXV. dorul: pravilă, dar, zbor, zare, cale, pătimire, izbăvire, cruce, dulce povară, povara conștiinței, conștiința spirituală unică, îngerul visării ,visul mai păzitor și mai aproape ca îngerul; cântecul-psalm al inimei, inima cu iubirea hai-hui, iubirea-vâlvătaie, luminând depărtările, ori flacăra abia pâlpâind, joc de iele, drag de stele; aproapele de departe, neastâmpăr de ducă, patima năluca, neînțeleasul (de nici o instanță/minte omenească) care te apucă;

LXVI. se propagă tot mai persuasiv și deloc nuanțat asertiunea tristă, sinistră, dezarmantă, anume că:"și în singurătate oamenii se adună doar-terifiant paradox-pentru a evita liniștea și iubirea"; se zice, dar, că și monahii și"elita"lor ierarhică, cu asupra de măsură, se adună fără să se cunoască, trăiesc fără să se iubească și mor fără să se jelească; într-o asemenea anomie morală, Hristos Însuși este trist și revoltat de "manipularea" Lui pur ritualică, psiho-patologică și, vai, profund contabilă!-"lucrare"care nu are nimic de-a face cu, ba mai mult, subminează și calcă în picioare, Iubirea și Jertfa Lui;

LXVII. iubirea-i atât de "veche"de adevăr, de frumos, de mister, de inexorabil, atât de "retroveșnică" ,încât, iată, asemenea lui Dumnezeu, nu poate fi datată decât cu apelativul "la început", pe când om nu era pe fața pământului; odată cu omul, însă, păcatul, abia perceptibil la început (apanajul vicleniei, fiica întâi, dar nu una, născută a dracului), prinde a-l lucra pe om la cele trei dorințe, patimi, așa zis iubiri: posesiunea, stăpânirea, mărirea (și derivatele lor), care, se va vedea, va/vor avea urmări dincolo de capătul vremii;

LXVIII. odată cu adeziunea totală la păcatul urii, coșmarul distopic-ca opus feroce și tonitruant al iubirii-antamată de Cain și instituționalizată de slujitori, din toate timpurile și de toate treptele, de o falsitate și decadență morale, frizând, iată, "divina comedie tragică"(doctori doar în dezbateri, complicitați, trădări, răzbunări și alte acte abominabile, cu greu imaginate de judecata sănătoasă), timpul sufletesc s-a "comprimat"-lungă este, dar, veșnicia urii; ce va fi oare, atunci când ura se va fi sfârșit, cât de nefericiți vom fi noi, fideli ei apostoli în travesti; noi, care, cu atâta viclenie și osârdie predicăm doar "catehismul"apocalipsei și pe noi însine?;

LXIX. pe deasupra de nevoințele, de pravila, pe care ni le autoimpunem, pe deasupra de exteriorul exprimării noastre, minunea, frumusețea și sublimul "venirii în fire"se află si rodește în frumosul, credința și taina sufletului, care, de nimeni stiut, când îi bate ceasul, "își strecoară, amestecat cu lacrimi, amarul ce l-a pustii", ca apoi, să se lase, la vedere, mistuit de "flăcările milei";

LXX. te iubim,veșnic frumoasă, plină de taină, și atât de mult asteptată, zi de mâine; mâine vei fi o altă zare și,nădăjduim, mai mult vis; și ai să vii, credem, cu mai mult bine; trebuie să mai așteptăm, ne desparte încă o "filă de dor"de tine; altcum, zice poetul, "numa' ce nduri ce nimenea nu știe/se adaugă în vis și paradis";

LXXI. fiecare astăzi, dar, să fie "zi de prag", să dăm oamenilor un pic de drag, unele ca acestea zicându-le: în inimă să îl purtați, nicidecum să nu-l supărați, să-l grijiți, să înflorească, în suflet frumos vă crească;

LXXII. ce tristețe, ce taină, ce minune: "vinerea suferinței și morții, sâmbăta tăcerii și Dumnica Învierii";

LXXIII. dat fiind expunerea și vulnerabilitatea lor în acest iureș, în această furie, tot mai greu de stăpânit, a lumii înnebunite de beția luptei pentru putere, mărire și plăcere-cum zicea (și) Ernest Bernea-azi, copiii, alături de sfinți, singura *entitate paradisiacă* închipuită pe pământ, trebuie să fie prima și poate singura *prioritate* a lui Dumnezeu;

LXXIV. înseamnă atât de mult să mergem pe "calea către", cu cuvântul scris pe tablele legii inimei și pe lumina și dâra

gândului, dat fiind faptul că, în sine, calea și cuvântul ni-l descoperă pe Dumnezeu; ba, ne mai și pun la încercare trezvia (veghea conștiinței) și puterea de a cerceta și a deosebi și duhurile și semnele și cântecele zării, adesea amestecate în beznele și vârtoarea umbrei care încearcă să biruie limpedele semnului mirării ;

LXXV. părinții noștri rămân aceiași și dincolo de moarte; mergem la mormintele lor ca la cele ale sfinților, cu dor și gând de pomenire, de întâlnire, de liniștire, și de-amintirea celor chipuri,"ca de un fir de vis"-mai ales atunci când suntem împovărați de viață; niciodată, de acolo nu plecăm nemângâiați;

LXXVI. deși pravila caracterului e un "ritual"personal, pentru a avea noblețe, chip și credibilitate (propriul caracter are caracter atât timp cât îl trăim și pentru alții),pentru a se impune și a rămâne în fire și memorie, nu poate fi egoist, nici coborî nici o treaptă de adevăr, ideal și moral, fără riscul conversiunii în perversiune; de altfel, cultul fericirii doar pe orizontală este un fals nenorocit și hâd, iar cei care îl exhibă nu trăiesc decât "masca", care, deși plină ochi de darurile lumii acesteia,bani & co, în fond acoperă dezumanizarea, uzurparea, minciuna, lașitatea, frustrarea, refularea, profanarea;

LXXVII. marile caractere, spunea Berdiaev, nu sunt acelea care se luptă pentru propria pâine, ci îndeosebi acelea care se dăruiesc, necondiționat și temerar, atingând limitele jertfei, pentru pâinea altora ;noi credem că, caractere puternice sunt acelea în stare să îndure înfruntarea și greul cuvintelor, chiar dacă dor, fiind mărturie, și "jarul metaniei", "rechizitoriul" conștiinței, taina credinței "care le-mbracă cu amiros din cealaltă lume", și să le păstreze, până la capătul tuturor consecințelor, cu legământ, în straja tăcerii;

LXXVIII. semantic, metaforic și oniric, frumosul șirag al vieții să strălucească, corolar, în nemaipomenitul sufletului și cugetului luminate, și măreția darului de a-l spune lumii pe Dumnezeu, pe cât de "simplu"după pretenții, pe atât de greu de "imitat", de nu suntem scuturați de rău , după intenții;

LXXIX. a fi nostalgic, a te "bucura"de tristețe; bucuria de a fi frate de soarte cu frunza căzândă și călcată pe cale, și purtată de vânturi în zare;

LXXX. folclorul este "strămoșul" cultural al Neamului Românesc; nouă ne-a fost rânduit, în chip minunat, să fim Neamul în care să se nască, să crească și să ne mântuiască doi "frați gemeni": *Doina și Dorul*; iar dacă datina/tradiția este copilăria veșnică a Neamului, *Doina și Dorul* sunt "prescura și vinul curate", pe care sufletul românesc le duce la "biserica albă" a uimirii noastre istorice, cuminenția metafizică, unde să se prefacă în "trupul și sângele "credinței, cu care să se cuminece, spre a rămâne curat în fire, Poporul Român al lui Dumnezeu;

LXXXI. eu sunt poetul, el nu este decât împăratul, (ne)fericitul, zicea Ovidiu, poetul Tristelor, trimis în surghiun la Tomis; zic, dar: eu sunt poetul viselor, el nu este decât stăpânul, nefericitul; doar poetul, nu "glisate" stirpe (în așa fel s-a depreciat și "glisat" moralmentte, alegând vanitatea, propria suficiență, aroganța, și ignorând de-a dreptul imperativul imitatio christi, frumoasa elită de altădată) știe că lupta cea mare-singura laureată-este aceea pe care nicicum n-o câștigi, dacă nu înveți să "închizi "ochiul dracului", să fii umil, nu trufaș, să slujesti, nu să poruncești, să fii servitor, nu stăpân, să speli și oblojești cu lacrimile propriei răstigniri durerea lumii; pur și simplu să fii, nu să pari;

LXXXII. să nu încetăm să ne înmărmurim "de ce seacă izvorul, de ce se vestejește floarea, de ce moare omul tânăr", și a înțelege nici să putem; să urlăm înfundați în durere și neputință, și să refuzăm să înțelegem; doar așa, Dumnezeu lăsa-va-i pe copii, în veci, în casa dinainte a inimii și-n uluirea și extaza părinților;

LXXXIII . ce sunt credința și dorul, dacă nu o mână întinsă și-o inimă deschisă de Dumnezeu lumii;

LXXXIV. ce sublim fir de viață, povestea măsoară! (povestea întâmplării noastre în lume; sau, altfel spus, povestea puținului care ni se cere: să ne facem semnul mirării și umilinței când trecem pe lângă locurile-amintire-sfinte, pe unde ne-am înminunat copilăria, jocul și iubirea, și am început a învăța "pravila"de ce-urilor);

LXXXV. să nu uităm niciodată de copilul din noi, nici de "*hexaimeronul*" forței vitale/morale: uimirea, credința, iubirea, bucuria, recunoștința și visul-și nici că aceste

"grații" nu luminează și nu trăiesc decât laolaltă, despărțite se sting și mor; să le rămânem fideli, lor și frumosului care ne va salva, pe noi și lumea;

LXXXVI. cel care se luptă să-și afle și atingă steaua, se poate împiedica de un fir de colb, pornit să caute, prin vămi și căi celeste, deșertul de care s-a rătăcit în cine știe ce *vis geologic*; tocmai de aceea, spre a nu avea și noi soarta firului de colb, și a nu deveni deșerti, până a ne fi dat să ne-aflăm și-atingem steaua, să "vindem" tot și să ne "cumpărăm" vise, timp și iubire (vorba Poetului, ne trebuie atât de puțin să fim fericiți: o mână de oameni buni și-un pic de vis și infinit);

LXXXVII. iluzia-un fugar deloc nelegiuit, dacă este să ne gândim la bâlba, lașitatea și "iluzionismul" care ne bântuie *fărăderostul* și secul și comoția inimii-este hăituită și silită, totuși, să se ascundă mereu, din pricina lipsei noastre (și) de emoție; și să se alăture mereu altui exilat și torpilat de greșita noastră așezare sufletească-cuvântului care exprimă strigătul disperat al tăcerii (altcum, cu noroiul pe care-l aruncăm înspre hăituita iluzie, ne vom mânji mai întâi noi);

LXXXVIII. ce altceva ne-nvață zborul cu dorul, pe coama curcubeului, către *închipuirea chipului Închipuitului*, în șoapta și isonul cântecului sfîșietor al (dez)iluziei, decât că există atâtea chipuri care n-au trăit niciodată decât în închipuirea noastră; după cum există lumi accesibile doar propriilor fugi și emoții, și propriei umilințe-altfel, *fugit ireparabile tempus!*;

LXXXIX. a-și lăsa sufletul: sfântul pe unde-l răstignește iubirea, eroul pe unde-l prinde mirosul de smirnă și plumbul lacom inime să frângă, poetul în *hai-hui-ul* lunei și-n dorul lumei (pentru a nu se șterge "parfumul semantic" al unui preafrumos trecut, acceptați-mi exprimarea "expirată");

XC. ițit din cine știe ce cabale "scrise" de cei zei populând odinioară Olimpul, acestui preaminunat "deliciu" semantic-oniric, "*frumoasa zână de durere*", i se cuvine, corolar, un "meniu" auctorial pe măsură, care să înceapă și desăvârșească într-un dialog și un "narratio" inițiativ-în stare să descopere "imaculatul din fire"-cu omul din vis, împreună cu care "alesul" să ia la pas stelar un itinerar numai-decât suprarrealist, în căutarea celei nenăscute de om,

ființe sirenice, vâlvă și duh și chip doar adiat și-nchipuit, de zână bună, peregrinând ținutul *Himeriei*; și punând la grea încercare mintea așezată și pricinuind acel misterios, hipnotic, și niciodată îndeajuns de cunoscut, dimpotrivă, sentiment al "erupției" dârei de aur și focului de *fatimă platinie*, coborâte din tărâmul iubirii nemaimuritoare, ablativ(e) a lega și dezlega extaza și marea bucurie a inimei și firii;

XCI. limpede, conturat, însuflețit, nu vezi decât cu inima; ochii, singuri, nu pot pătrunde "gândul", miezul, decum firea, "îngerele" și poesia lucrurilor;

XCII. cel mai frumos strai și grai este simplitatea; a te purta și a vorbi simplu și curat, înseamnă, pentru mine/pentru tine, ca fiu al Neamului, "minunea istorică" de a rămâne "netăiat de rădăcini" (e tare greu de purtat, însă și mai greu este de străpuns harul simplității, care, desi pare atât fragil și lipsit de semnificație, tocmai fragilitatea, discreția și umilința face simplitatea de nebiruit: nu stârnește invidia și frivolitatea prețiozității și nici pe actanții ei);

XCIII. dacă nu suntem un "dig" de înțelepciune, de iubire, de bunătate și umilință, care să apere sufletul omului de puhoaiile păcatului care-l inundă tot mai devastator, și dacă din pricina indiferenței și nestiinței și inangajării noastre în a-i "transfigura suferința în drum de lumină", omul rămâne "ființă însingurată, fragilă, și vulnerabilă", ce căutăm în preoție?;

XCIV. cei ce nu mai sunt, sunt amintirile care aleargă aproape disperate în urma timpului nostru sufletesc; sunt lacrima și gândul și vântul și licărul stelei minune, care doar ea ne duce, cu dorul pe recunoștință îmbrățișând, să identificăm contururi strani, rămase câte unul, câte altul, și înșirate pe zidul fără surâs al uitării; pe tablele de sânge ale inimei de le vom fi scris numele, cei ce nu mai sunt se vor fi stâmpărat de fiecare (ne)uitare, și se vor fi mirat că încă se cunosc unul cu altul-neștiind că au ajuns în paradisul inimei;

XCV. ziua are cântecul avântat, puternic, cu atâtea refrene despre atâtea speranțe, cât poate inima și zarea să cuprindă și sfântul soare să "aprindă"; cântecul nopții este mai reținut un pic, numai-decât temerar și el, poate mai trist uneori și straniu, mai melodios și tainic, cât

poate luna să suspine, și "lampyris noctiluca" și tăcerea să licărească și viseze;

XCVI. cântec-minune, poesia "surâde complice" frumuseții neasemuitelor chipuri ale iluziilor noastre; ori darului ascuns pe care îngerul ni-l dă să-l purtăm "în buzunarul din dreptul inimei, cu condiția să nu-l privim vreodată"; ori paserii măiestre, singura născută să se înalțe mai mult decât propriul ei cânt; ori, vai, litania-tăcere a înfrângerilor neîngăduite a fi mărturisite și a prieteniei rânite;

XCVII. să lăsăm rostului "litania durerii disperate", să ne smerim și înfrățim bucuriei și minunii care ne salvează; pe care să le purtăm în suflet și-n pravila căutării, până la capătul vremii, a înțelesului iubirii și iertării din ochii, întotdeauna atât de plini de lumină și de blânzi de înțelegere, ai lui Iisus;

XCVIII . Scythia Minor-stră-România martirică-a crescut bărbați ai Bisericii care "au ținut, cu tărie neînfricată, învățătura credinței Ortodoxe"; care pe deasupra, excelență caracterială, erau "plini de căldură și minunați prin blândețea purtării"; smerenia și erudiția erau nedespărțite, moderația, cumpătarea, "firescul firii" se exprimau laolaltă cu știința oratoriei, puterea de a fi buni și iertători, era virtute suverană; erau, dar, personajele celei mai mărețe și preafrumoase epopei;

XCIX. așa fragil cum l-a lăsat Dumnezeu, cuvântul omului a fost/este singurul în stare să înfrunte pragmatismul/certitudinea pandant cu fatalitatea/zădărnicia, iată dușmani declarați ai visului și credinței și poeziei; pentru că, fără vis, fără credință, fără poezie, fără Dumnezeu, adică, totul poate fi pus în cauză, și dezbătut; ar deveni profan, iar o lume profană e o lume agresiv, contabil și lasciv profanată (cum se zice și Octavian Paler);

C. poezia, cântec născut din împreunarea lacrimii cu astrul; ceva între licăr, epicleza suferinții și bucuriei prefăcute-n zbor și psalm și vis de pocăință, ce-mbobocește și inima secată și ruga-mpuținată;

CI. înainte de a fi lepădat jurilor sperjuri în sala de osândă, să-mi fie îngăduit să las memoriei marilor singurătăți deșarte, drept hrană pentru suflet, când se vor fi trezit din somnul lor *convuls* (îndurat cu capul și cu viața pe *cabale*), poema "nebuniei sacre a idealului", și tristeții stelelor, a visului și zării, care, ca vulturul-magnificul, nu se supune normelor

libertății încătușate; credeți, dar, în Semnul Jertfei și în frumos, împreună vor salva lumea; dăruieți-le lor toate gândurile încă neînflorite și tot surâsul și toate visele voastre; îmbrățișați-le cu ale voastre doruri și lacrimi curate; și faceți metanie tuturor florilor și stelelor, cu-a lor tulburătoare frumusețe și-al lor mister cuminte; doar așa, sufletul nostru, până la a prinde "ascensorul metafizic", nu trăiește într-o ciclicitate a ezitărilor, a căderilor, "a rupturilor și gesturilor de mare risc existențial"; doar așa, și în situațiile cele mai lipsite de speranță se întâmplă minuni-între care, corolar, "minunea descoperirii limitelor răutății", și a faptului că: mereu, în numele credinței, un om poate să salveze un alt om; cât și darul de a ști să ascultăm "trecurile cuvinte, închipuind o lume din alte lumi";

„riscul” de a trăi liber și frumos (evident evadând din armia tot mai numeroasă a cruciaților oportunismului) și de a celebra spiritul, este însăși minunea; pentru asta trebuie să avem gândirea liberă, cuvântul liber, bucuria și zborul libere; și să spunem mereu oamenilor povestea în care adevărul înfruntă puterea, și rămâne, până la capătul tuturor consecințelor, fidel visului de cursă lungă; poezia și magia visului nu mor niciodată-și asta este minunea; altcum, tot ce există, și nu este minune, există degeaba

Pr. Iosif Zoica-Teiuș

UMORISTUL MELANCOLIC

Sufixul patronimic poate constitui adesea un semn de recunoaștere a originii geografice: *escu* pentru Muntenia (Voiculescu, Minulescu, Stănescu), *anu* pentru Moldova (Sadoveanu, Teodoreanu, Tutoveanu), *an* pentru Ardeal (Mureșan, Moldovan, Lăncrănjan). Gândind fantezist și filosofând speculativ, ar rezulta că, din naștere, musceleianul George Topîrceanu era destinat spațiului moldav, dovadă că a devenit ieșean, cum singur mărturisește și că e greu să ni-l imaginăm rostindu-și versurile într-un mediu exterior orașului celor șapte coline. Spiritul critic incisiv, propriu românilor sudici, de la cronicarii munteni la Tudor Mușatescu s-a moderat fericit cu blajinătatea ieșeană. Adaptarea perfectă ține de talent, care l-ar fi făcut remarcabil oriunde în lume, de firea prietenoasă, deschisă, capabilă să depășească prin umor multe impedimente și de cercul „Vieții Românești”, care, intuindu-i valoarea, l-a prețuit cum se cuvine. Chemat la Iași de Ibrăileanu, și-a descoperit companioni pe măsură. Deschizând ușa redacției, îi apărea, pierdut în nori de fum „*fantastica figură palidă a unui om neobișnuit – numai ochi și barbă, numai umbre și lumini – ca viziunea stranie a unui rege asirian*”. De aproape, zâmbetul și tonul degaja „*o spirituală și caldă cordialitate – acea însușire prin care d. Ibrăileanu a reușit să*

grupeze și să păstreze atâția oameni de valoare în jurul revistei”. La ceas de seară, își făceau apariția figuri legendare ale istoriei literare:

„Venea cuconul Calistrat Hogaș, cu figura lui jovială de Faun, să ne mai citească un

capitol homeric despre borșul de chitici și călătoriile lui prin Munții Moldovei; venea doctorul Mironescu, cel mai mucalit povestitor dintre oamenii pe care i-am cunoscut; venea din când în când și un fel de lipovean uriaș, sub a cărui frunte cu proeminențe ciudate licăreau doi ochi albaștri și blânzi – să ne citească cu glas potolit încă o povestire de dragoste furtunoasă din trecutul Moldovei...!”

În viața de toate zilele, Topîrceanu este un ins interesant. Iubește patetic, marcat de o senzualitate labilă și impetuoasă, cântă la fluier și mandolină, studiază tratate de anatomie și patologie, descifrează texte chirilice, pictează, vânează (fără a-și devora victimele), colecționează tot soiul de ciudățenii, de la pumnale indiene la mașinării fără identitate sau utilitate. Pe stradă, face figură de dandy. Umblă cu un veston de catifea închis chinezește până la gât. Și avantajează statura mărunță cu sporirea tocurilor de la pantofi. Nu-și uită niciodată bastonul subțire de trestie, menit a-i sublinia eleganța.

Vesel, sincer și sentimental, lasă în posteritate semnale de neșters. Un redactor de la Radio Iași ne-a povestit, în 1967, ce i s-a întâmplat în timpul unui interviu, poate ultimul, cu poeta Otilia Cazimir, confidenta și prietena statornică a lui Topîrceanu. Lucrurile s-au petrecut la aproape 30 de ani de la dispariția poetului. Înregistrarea era bruiată de tic-tacul unui ceasornic aflat pe măsută. Văzând iritarea șefului, unul dintre tehnicienii a acoperit buclucașul obiect cu o pălărie. În acel moment, vocea poetei s-a frânt și ochii i-au lăcrimat. Nimeni n-a scos un cuvânt, deși mirarea plana

insistent și fățiș. Revenindu-și din acest puseu emotiv, femeia a dat o explicație: „Așa făcea numai George. De cum intra în odaie, își arunca pălăria exact peste ceas. Timpul devenea prizonierul său...”

*

Omul Topîrceanu, dar mai ales creația sa, l-au determinat pe Serghei Coloșenco, iubitor de poezie și de umor fin, să-i dedice patru cărți rebusistice compacte la Editura „Sfera” în 2023. Prima dintre ele, după ce îl evocă pe spiritualul poet și pe inegalabilii săi prieteni, abordează cu mijloace specifice volumul „Balade vesele și triste”. Într-adevăr titlul se justifică: dozele de veselie și de tristețe sunt cam egale, voia bună are și ea rația de amărăciune, râsul voios este dublat de sarcasm. Tristețea nu este luată cu totul în serios, poetul știind să renunțe exact când trebuie la tonalitatea duioasă a elegiei și să refacă echilibrul cu autoironie și umor. Anotimpurile au parte de tratamente diferite. Poetului nu-i plac extremele. Preferă perioadele echinoctiale cu blândețea lor favorizantă vieții și fericirii. Vara îi inspiră o idilă burlescă. Tolănit între salcâmi cărora frunzișul le atârână ca o barbă, sub un astru devenit indezirabil, poetul contemplă o... tufă de scaieți, șovăind a face un pas mai curajos spre casa ființei iubite. De prea

multă arșiță, zice într-un loc, „era să mor/ De urât și de-ntristare/ Beat de soare/ Și pârlit îngrozitor!” Iarna este „mizerabilă”, producătoare de „tristețe iremediabilă”. Fire meteosensibilă, excrescență telurică prevăzută cu aspirații celeste, poetul suportă capriciile climatice cu stoicism, dar, empatic, suferă pentru cei din jur, de la omul care-și găsește odihna veșnică „la umbra unui stog” și până la „gâze, flori întârziate”. Pentru filantropia lui specială se inaugurează în acropola zeilor un nou post: muza satirică. Versurile se încheagă firesc, neostentativ, ocolind tentația jocurilor de cuvinte. Poetul își tratează subiectele cu seninătate carismatică, nu ezită să apeleze la episoade ale vieții intime. E un cântăreț boem, nepăsător și șăgalnic.

Pentru careurile și enigmele sale, Serghei Coloșenco își alege poezii reprezentative, depozitare de resurse rebusistice, dar mulțumind și gustul estetic. Pune în prim plan *Rapsodii de primăvară*, convins de calitățile poemului. Lirismul cenzurat prin umor este transpus într-o gamă policromă de maestru prim al peisajului. Efemeridele anunță triumful căldurii și al luminii. Ca într-o stampă japoneză, liniile gingașe conturează un decor ce respiră miracolul reînvierii naturii. Deși trăitor între zidurile unui oraș, Topîrceanu este poetul care nu se rezumă doar la grădina publică, precum simbolistii. Antenele sensibilității lui survolează barierele urbanului, receptând cu prospețime farmecul anotimpurilor. „Rapsodiile de primăvară” beneficiază de un aranjament prozodic aproape muzical, vocea solistului fiind urmată de repriza orchestrală. Metaforele sunt transcrise într-o caligrafie impecabilă. *Balada morții*, cu o elaborare mai severă a materialului poetic, acordă atenție naturii, inclusiv omului. Tema extincției nu este tratată la modul metafizic, nebulos, ci printr-o meditație senină de sorginte mioritică. Fenomenul este implacabil și singura soluție este acceptarea necondiționată. Pentru a ilustra sentimentul pietății în fața inevitabilului, poetul operează o delimitare strictă a personajului, a decorului, a

circumstanțelor care generează reflexele de conștiință. Reușește să comunice înfiorarea în fața mării treceri, sentimentul de mistuire a individului în imensitatea firii. Tonul este aparent sec, de relatare neutră, împrumutat parcă din indiferența naturii. Doar finalul explodează într-o manifestare de adâncă tulburare sufletească. *Balada călătorului* emană un lirism cald, o atmosferă tihnită, proprie reculegerii, cu o anumită doză de melancolie. Pastelul vesperal închipuie un drum alb tăiat de zborul saniei. Cadrul este oniric și fantasmale nu întârzie să apară. *Balada popii din Rudeni* insistă pe latura imagistică și descripție. Focalizează elemente cinetice și statice ale decorului în jurul unui erou-nucleu. Proiectat pe cerul gol, cu valoare de simbol, preotul se înscrie perfect în tabloul hibernal, preluat parcă de la clasicii olandezi, dominat de misterul singurătății. Un amănunt precum sunetul căldărușei de la oblânc subliniază extrem de sugestiv liniștea silvestră a dimineții când toate stau încremenite ca sub o vrajă în gerul Bobotezei. Și în *Balada munților*, prin succesiunea unor tablouri de o densă plasticitate este redată singurătatea care învăluie peisajul odată cu plecarea turmelor la vale. Descoperim solemnitatea simplă a reprezentărilor din poezia populară. Imaginile nu sunt ale unui romantic impenitent care suspină de dorul naturii estivale. Sunt ale unui om al pământului, care are însă rafinamentul insului cultivat. La *Sfârșit de vară* natura dobândește o strălucire unică, intimă, generatoare de beatitudine. Paradoxal, păstrează prospețimea începutului și timpul pare a sta pe loc în edenul terestru pentru a facilita miracolul. Surâzând ori înduioșându-se, Topîrceanu oferă prin *Rapsodii de toamnă* o pseudopictură de moravuri. Ca și Brătescu-Voinești sau Gîrleanu, este interesat estetic de ființe minuscule, neînsemnate, ostracizate, suferinde, transfigurând în mod original universul microscopic. Subtextul melancolic al micilor vibrații este convertit în umor gingaș, plin de finețe. Arta prin care închipuie o libelulă rivalizează cu aceea a gravurilor și bijutierilor.

Balada unui greier mic ilustrează neutralizarea bine dozată a comicului cub tragicul. Abilitatea de a evoca miniaturalul, renunțând acum la orice tentă caricaturală, atinge apogeul. Inefabilul generează sintagme de o lapidaritate memorabilă. *Balada chiriașului grăbit* apelează la procedee stilistice care favorizează un umor glacial și scânteietor. Cu naturalețe, poetul trece în revistă peregrinările sale de boem, artist iubitor de libertate mai presus decât orice. Faptul divers este ridicat la rang de semnificație. Odiseea închirierilor transfigurează pierderea vieții în acțiuni inutile ori inconștiente. Lumea este o scenă, o mască râde, alta plânge, realitatea dinamitează iluziile, idila cade în banal, aspirația devine sursă de amuzament. Ca și alte poeme, *Manon și Des Grieux* prezintă o strategie defensivă a sentimentului care își caută o mască. Lirismul jenat își fabrică antidotul: persiflarea. În alte poeme, lucrurile stau invers. Interpretată și venerată proletcultist, *Noapte de mai* trebuie analizată fără complexe. Participant imaginar la un splendid bal, un sărman cizmar uită de silnicia traiului cotidian și urcă într-un crescendo retoric pe aripile fanteziei. *Infernul*, stanțe apocrife la „Divina comedie”, anunță parodiile originale. Respectarea cu strictețe a stilului și a prozodiei cu exigențele draconice ale terținei alimentează bănuiala că Topîrceanu ar fi putut fi un excelent traducător al capodoperei lui Dante. Poate că nu, lipsindu-i tenacitatea repede anihilată de naturala sa înclinație spre ludic. Revederea „Baladelor vesele și triste” în paralel cu dezlegarea careurilor și enigmelor propuse de Serghei Coloșenco are consecințe neînchipuit de benefice pentru cei doritori a răsfoi cartea de rebus.

Aristotel PILIPĂUȚEANU

CLEMENT ALEXANDRINUL

(I)

Despre exerciții, băi, plimbări și întreceri sportive

S-a născut într-o familie păgână, în jurul anului 150, la Atena, unde a primit și educația. Motivele încreștinării nu sunt cunoscute. Se știe doar că, după trecerea la creștinism, a făcut mai multe călătorii în Italia de Sud, Siria și Palestina cu scopul de a fi educat în învățătura creștină. În cele din urmă poposește la Alexandria unde studiază cursurile lui Panten, conducătorul școlii catehice din acest oraș. Devine ucenicul și apoi colaboratorul lui Panten, pentru ca după moartea acestuia să fie ales în fruntea Școlii Alexandrine, probabil în jurul anului 200.

Persecuția declanșată de Septimius Sever îl obligă să părăsească în fugă Alexandria, refugiindu-se în Capadochia alături de ucenicul său, Alexandru, viitorul Episcop de Ierusalim. S-a stins din viață în Capadochia la o dată incertă, însă înainte de 215 p.Chr.

A fost un scriitor erudit și în teologia creștină și în filosofia greacă. Din scrierile sale

s-au păstrat doar 3 opere (care formează o trilogie) și o *Omilie: Cuvânt îndemnător către greci*, apologie prin care demonstrează superioritatea religiei creștine; *Pedagogul*, un manual de educație moral-creștină; *Stromata*, îmbinare de teologie, filosofie și citate din literatura greacă; *Excerpte* din Teodot și extrase patetice; *Omilia exegetică la Marcu*.

Cei care viețuiesc după rațiune se cade să se îndrepte și către exercițiile gimnice

„Tinerilor le prinde bine gimnaziul, mai ales dacă acolo este și o baie. Desigur, acest lucru nu este răufăcător nici pentru bărbați, dacă-l aleg mai întâi de orice, înaintea băilor, căci aduce un folos pentru cei tineri în sprijinul sănătății și le insuflă sârguință și ambițiune, ca să nu se preocupe numai de frumusețea din afară, ci și de noblețea sufletului; iar ceea ce se face cu însoțirea faptelor mai bune este nu numai plăcut, ci și folositor. În această privință nu trebuie înlăturate nici femeile de la obosirea trupească, numai să nu fie îndemnate la lupta cu pumnii și la alergări, ci să se exercite cu torsul lânii, cu țesutul la război și, dacă e nevoie, să ajute slujnicele care udă pânzele. Se cade ca femeia să aducă toate cu mâna ei din cămară, de orice am avea nevoie; și nu le șade rău să meargă chiar la moară. Dar nu trebuie să socotească o ocară să aducă apă, de vrea să fie pe voia bărbatului, dacă este într-adevăr o soție casnică și harnică. Tot așa, dacă ea își bate așternutul și pregătește băutura pentru soțul ei însetat și-i aduce mâncare, se va exercita cât se poate de frumos spre sănătate izvorâtă din cumpătare. *Pedagogul* laudă pe o astfel de femeie «*care-și îndreaptă brațele spre cele de folos, mâinile ei le întinde către fus, le deschide săracului și aduce un fruct celui necăjit*». Nu

se rușinează mai ales să slujească; ea se întrece să ajute călătorilor. Căci Abraam i-a zis «*Grăbește-te și frământă trei măsură de făină bună și fă azimă*». Iar Rahela, fiica lui Laban, mergea cu oile tatălui ei. Și nu ajungeau acestea, ci adăuga învățându-ne umilința «*ea păștea oile tatălui ei.*»

Nenumărate alte învățături cerute de Scripturi însoțesc hărnicia și simplitatea, ca și exemplele văzute în gimnazii. Unii dintre bărbați, chiar goi, să ia parte la lupte, iar alții să se joace cu mingea cea mică, să arunce cu lancea în soare; pentru alții să fie de ales plimbarea, fie că merg la țară, fie că se mulțumesc cu orașul. Chiar dac-ar da de un șant, nu e nici aceasta un câștig de lepădat, căci e prilej, fără îndoială, de gimnastică țărănească. Era aproape să îmi scape din vedere o poveste: Renumitul Pittatacos, pentru că așa cerea regele Mitylenilor, făcea un exercițiu gimnastic folositor. S-a apucat să scoată apă proaspătă și să taie lemne, căci ei aveau nevoie de acestea. Tot așa Iacob păștea oile cele părăsite ale lui Liban, deși purta ca semn regal un baston de paltin, străduindu-se prin lemnul acesta să-și schimbe firea spre mai bine. Câteodată este un exercițiu gimnastic, pentru mulți, chiar citirea cu voce tare. Același folos aduce și lupta, cum am arătat, dar să nu fie însoțită de o ambițiune nefolositoare, ci să se facă pentru încurajarea străduințelor bărbătești. Și nu trebuie să se străduiască să câștige meșteșugul luptei, adică să caute îndemânarea în luptă pentru ea însăși, ci să caute foloasele luptei drepte, adică mișcarea grumazului, brațelor și coatelor. O astfel de oboseală este mai înfrumusețătoare și mai îmbărbătătoare, căci ea face să însoțească puterea cu o frumoasă înfățișare, pentru câștigarea sănătății binefăcătoare și folositoare. Sunt și alte osteneli care nu fac laudă unui

studiu al gimnasticii în poziții ordonate. Căci trebuie fixată o măsură în orice preocupare. După cum cel mai bun lucru este să se îndrumeze cu măsură munca în vederea recoltării grâului, tot așa este foarte rău și obositor și îmbolnăvitor să te străduiești peste măsură. Este bine să nu stai totdeauna în nelucrare, dar nu e sănătos să fii obosit mereu, în tot felul. După cum ne-am spus gândul privitor la hrană, e potrivit pentru toți și pretutindeni să nu ne îmbuibăm din poftă. Și tot așa, nu trebuie să schimbăm felul de a lua masa în o alta cu totul deosebită, neîndestulătoare, ci să ținem o linie de mijloc între acestea, îngrijită și modestă, ferită atât de rău cât și de altul, adică și de lux și de zgârcenie.

Dar cum am spus mai sus, mulțumirea cu ce ai este un exercițiu fizic fără trufie; tot așa e bine ca cineva să încalțe pentru sine, să-și spele picioarele și apoi să le ungă. Iar dacă răspunzi năpăstuitului cu o binefacere asemănătoare și aceasta este un exercițiu al dreptății obișnuite. Același lucru este să dormi lângă un prieten bolnav și să ajuți celui neputincios și să dai nevoiașului: «*Și le-a dat Abraam, celor trei o cină sub stejar și a stat să mănânce cu ei*». Și pescuirea, precum și cea a lui Petru, să ne fie ca o grijă pentru învățăturile cele trebuitoare după buna judecată. Căci aceasta e o vânăre mai bună, pe ea a hărăzit-o Dumnezeu ucenicului, învățându-l să vâneze oamenii precum vânează pești în apă.” (*Scrieri*, I, p. 305 – 308)

Pentru care pricini trebuie să facem baie

„Așadar cu privire la băi, și aici trebuie să facem o digresiune, patru sunt pricinile pentru care trebuie să mergem la baie; sau pentru care să ne curățim, sau pentru căldură sau

pentru sănătate, sau pentru plăcere. 1. Trebuie să căutăm să facem baie nu pentru plăcere; trebuie să tăiem din rădăcini plăcerea aducătoare de rușine. Femeile trebuie să meargă la baie pentru curățenie și sănătate; bărbații numai pentru curățenie. 2. Baia pentru căldură este de prisos, pentru că cel cuprins de frig se poate încălzi și în alt chip. Îmbăierile dese, însă, micșorează puterile și slăbesc tăria firească; adeseori aduc slăbiciuni și leșiniri. 3. În timpul îmbăierii, trupurile, ca și arborii, beau nu numai cu gura, ci, după cum se spune, prin deschizăturile porilor întregului trup. Dovadă: adesea, când suntem însetați, setea trece dacă ne băgăm în apă. 4. Așa că dacă baia ne este folositoare la ceva, totuși nu trebuie să fim slăbiți de ea. Cei vechi numeau băile pive pentru oameni, pentru că băile zbârcesc trupurile mai mult decât trebuie, silindu-le să îmbătrânească înainte de vreme. În baie trupurile se încălzesc, iar din pricina căldurii carnea, ca și fierul, se înmoaie, de aceea e nevoie ca după baie să ne udăm și să ne băgăm în apă rece.

47. 1. Nu trebuie să facem baie în orice timp; iarăși, nu trebuie să facem baie când stomacul este gol sau foarte plin; de asemenea trebuie să ne îmbăiem potrivit cu vârsta și cu timpul anului. Că nu toate îmbăierile sunt de folos, după cum spun înțelepții. 2. Trebuie să păstrăm o măsură, pe care s-o chemăm în ajutor tot timpul vieții. Nu trebuie să stăm atât în baie, încât să fie nevoie să fim scoși afară de mână, nici nu trebuie să facem des baie și de mai multe ori în fiecare zi ca și cum ne-am duce la piață. 3. A merge la baie cu mulți servitori, ca să te spele, înseamnă a insulta pe cei cu care faci baie, înseamnă a te lăuda cu luxul și a nu vrea să înțelegi că baia trebuie să fie în mod egal comună tuturor celor ce se spală. 4. Mai cu seamă sufletul trebuie să ți-l speli cu Cuvântul

curățitor, iar trupul uneori, când este plin de murdărie sau atunci când vrem să-l scăpăm de oboseală. «Vai vouă cărturari și farisei fățarnici, spune Domnul, că vă asemenați mormintele văruiate; mormântul pe dinafară se vede frumos, dar pe dinăuntru este plin de oase de morți și de toată necurăția.» (Matei 23, 27)

48.1. „Și iarăși Domnul le spune tot lor: «Vai vouă, că curățați partea din afară a paharului și a blidului, dar pe dinăuntru sunteți pline de necurăție! Curățește întâi partea dinăuntru a paharului, ca să fie curată și partea din afară.» (Matei, 23, 23) 2. Cea mai bună baie este cea care curăță murdăria sufletului despre care profeția vorbește deschis: «Domnul va spăla murdăria fiilor și fiicelor lui Israel și va curăți sângele în mijlocul lor.» (Isaia. 4, 4) 3. Iar felul curățirii le-a arătat Domnul, când spune: «Cu duhul judecății și cu duhul arderii.» (Isaia. 4,4). Cât privește îmbăierea trupului, ea se poate face și numai cu apă, cum se face adesea în ogoare, unde nu este baie.» (Scrieri, I, p. 332-333,)

Continuare în numărul următor.

Vasile Grozav

Istorie literară

O scriitoare română în Argentina

Născută la 17 august 1945 într-o familie de intelectuali bucureșteni, Alina Diaconu a avut parte de o viață departe de țara pe care iubise și adorase în copilărie și de care a trebuit să se despartă la o vârstă timpurie. Tatăl său, avocat prin pregătire, devenise colecționar de artă și autor de articole despre pictura românească, iar mama, Varinka, licențiată în estetică, sub îndrumarea lui T. Vianu devine una dintre cele mai apreciate formatoare de coperte pentru cărțile de artă .

Noua societate socialistă instituită sub presiunea bolșevică în România devenise insuportabilă pentru părinții săi, intelectuali, care se hotărâsc să emigreze din România. Obțin aprobarea de a imigra, în 1959, așa că în august al aceluși an pleacă spre Paris, apoi la Genova și ajung în cele din urmă în Argentina unde locuia, căsătorită, o soră a mamei sale.

Ființă sensibilă, cultivată, crescută cu guvernanta, într-o familie în care se vorbea și franceza, pentru Alina desprinderea de țară și mutarea într-o altă țară a cărei limbă nu o cunoștea, are repercusiuni majore presupunând o perioadă lungă de adaptare. Încă din copilărie,

Alina avea preocupări literare scriind mici poezioare în română sau franceză. Stabilită în Buenos Aires cu familia, va urma studii liceale și universitare după care va deveni ziaristă, colaboratoare la multe din ziarele de top argentinienne: La Nacione, La Prensa, , Perfil, La Gaceta și la revistele (Cultura, Vigencia, Asuntos Culturales, Vuelta Sudamericana)

Bibliografia literară a doamnei Alina Diaconu este foarte bogată. Dintre titlurile cele mai cunoscute se remarcă romanele: Doamna (1975), Noapte bună, domnule Profesor (1978)- volum premiat cu Mențiunea de onoare a Societății Scriitorilor Argentinieni, Îndrăgostită de zid (1981), Pat de îngeri (1983), Ochii albaștri (1986), Penultima călătorie (1989) - roman distins cu premiul Meridianul de argint, Devorații (1992), O femeie misterioasă (2002), Avatar (2009); volumul de nuvele din 1995 Ce ni se întâmplă, Nicolae?; cărțile de poezii Intimitățile ființei în 2005, Poemele tăcerii în 2007, Bătăi de aripi în 2015, Trandafiri ai deșertului în 2019

Puțin cunoscută în România, Alina Diaconu devine o prezență de prim plan în Argentina ca prozatoare, eseistă, jurnalistă. Este autoarea a 19 cărți, printre care 9 romane, din păcate doar 4 traduse în limba română. Romanul său Penultima călătorie(1989) considerat romanul anului în Argentina, la apariție, și distins cu Meritul de argint, și Noapte bună, d-le Profesor sunt considerate cele mai bune romane ale sale.

Creațiile sale românești aparțin așa-zisei literaturi ectopice după definiția dată de Tomas Albaladejo Mayordamo (o literatură scrisă într-un alt spațiu geografic decât cel al nașterii).

Scriitura sa este una modernă, realizată prin tehnici narative diverse -(fragmentarism, dezintegrarea subiectului, abordarea din unghiuri diferite de vedere a unor personaje sau evenimente, etc.) în care accentul nu mai cade pe cronologie, pe temă sau pe specificitatea

personajelor ci pe meditația ființei umane asupra propriei condiții și asupra lumii în care trăiește. Romanele sale au, în mare măsură, un caracter psihologic și filozofic. Sunt romane care îmbină măiestrit realul cu ficțiunea, romane în care personajele își caută identitatea, destinul și sensul vieții. De altfel ea însăși va declara: „M-am fofilat în acel soi de universuri semi-onirice cârmuite de legi proprii în care irealul pare mai verosimil decât realul. În cele din urmă totul e real și totul e minciună și ori de câte ori vrei să ajungi la hotare te pomenești într-un deșert unde orizontul e tot mai departe pe măsură ce crezi că te apropii.”

„Penultima călătorie” este un roman inspirat din realitatea societății românești în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej și are în centru destinul unei familii intrate în degringoladă odată cu căderea tatălui „uriașul cu capul ras” din funcția importantă pe care o avea în „Cupolă”, moartea suspectă a mamei și hotărârea pe care tatăl rămas văduv o ia ca să emigreze în occident împreună cu cei 3 copii ai săi, două fete și un băiat. Autoarea nu insistă atât asupra parcursului narativ al întâmplărilor ci își fixează obiectivul asupra duplicității morale a tatălui care ziua profera lozinci despre frumusețea noii orânduiri comuniste iar noaptea avea coșmaruri terminate cu țipete ce trezeau întreaga casă. Fetele îl percep în mod diferențiat, Viorica îl vede ca un bărbat cinstit, moral, spre deosebire de Doina, fata mai mare, care îi sesizează inconsecvența și slăbiciunea morală în contrast cu alura sa fizică de învingător. Cât privește pe Dragomir, fiul cel mic, acesta era preocupat de lecturi și de biserica de rit ortodox.

Autoarea reușește să creeze imaginea unei atmosfere familiale tulburi, bazate pe incertitudini fapt care îi minează temeliile normale făcând-o să intre în disoluție.

Doina, personajul martor ce se identifică cu naratorul, va oscila în aprecierea tatălui pe care adeseori îl văzuse ca pe o „marionetă comunistă” care cânta adesea prin casă refrene comuniste „de parcă ar fi fost cele 10 porunci”:

„nu am idei foarte clare despre cine a fost Tata ieri și cine e azi” ca mai apoi să precizeze: “Era Tata un mare egoist, un naiv sau un nebun? Mi-a trebuit mai bine de un deceniu ca să întrezăresc, cu anume obiectivitate, personalitatea Tatei, pe care apropierea și un fel de afecțiune ciudată mi-o ascunseseră fără voie.”

Romanul se încheie într-o manieră fabuloasă, ireală și parabolică, în care Doina se întâlnește cu mama ei dispărută.

Un alt roman care a trezit un mare interes este „Noapte bună, d-le Profesor” în care autoarea realizează un adevărat și complet studiu fiziologic și psihologic al decăderii și înstrăinării intelectualului. Acțiunea romanului se desfășoară în mediul școlar având ca personaj principal pe profesorul de literatură, domnul Lopez, un personaj inteligent, cu o vastă cultură generală, ce distonează prin prezența sa atât în fața elevilor cât și a colegilor săi. Aceștia sunt prezentați ca niște personaje obișnuite cum este directoarea liceului, o ființă dură și obtuză, sau prietenul său, profesorul de geografie, Randolphini.

Căsătorit cu o fostă colegă de facultate, în ciuda împotrivirii tatălui acestuia, evreul Morit Gutman, fabricant și comerciant de stofe, va realiza un mariaj fericit, el, profesând la două licee iar Sara dând lecții particulare acasă.

Om cu înclinații literare și filosofice, Lopez va scrie un studiu despre Don Quijote, eroul lui Cervantes, o lucrare în care găsește puncte comune, adevărate sau constestabile, între Don Quijote și Iisus Hristos, ambii trăind într-o lume care nu-i înțelege. O întâmplare banală, îmbolnăvirea de gripă a profesorului este momentul care va schimba în mare măsură destinul personajelor. Prietenul Randolphini îl înștiințează că una dintre elevele sale, frumoasa Mara Ladeira s-a interesat de starea sănătății sale. Faptul îl uimește peste măsura și întors la școală în inima și sufletul său se declanșează întrebări, sentimente și iluzii față de această elevă. O invitație la o cafea face ca apropierea

dintre cei doi să devină intimă, profesorul trădând-o pe Sara.

Lopez trăiește acum ceea ce personal aș numi *complexul lui Don Quijote* care înfundându-se în lectura cărților va pierde legătura cu lumea reală trăind într-o altă realitate, cea a visului și a iluziei. Evident că dragostea aceasta cu eleva pe care o alintă cu numele Dulcinea Del Toboso nu va dura mult, fata renunțând la atențiile bătrânului profesor care-și va trăi în continuare viața banală, suferind un vag proces de amnezie, uitând și de moartea Sarei sau a surorii sale.

Este drama intelectualului refugiat în lumea cărților și a visului pe care și-l construiește singur, intelectual care pierde simțul realității în care e nevoit să trăiască.

Alina Diaconu este și autoarea unor cărți de interviuri, eseuri, note și aforisme. Astfel, în 1998 publică *Preguntas con Respuestas* (Întrebări cu răspunsuri - interviuri cu Emil Cioran, Eugen Ionescu, Jorge Luis Borges, Alberto Girri și Severo Sarduy)

Chiar dacă în Argentina ajunsese la o mare popularitate, dorul de țară și de România au însoțit-o pretutindeni așa că de fiecare dată se prezenta ca o „scriitoare argentiniană de origine română”. De aceea de fiecare dată când vizita o țară străină, cel mai mult o interesau scriitorii de origine română.

De altfel în nenumărate rânduri va declara „România o am în mine și formează parte din personalitatea mea, în tot ce eu voi scrie, voi face, în tot va fi România.” „Când vorbesc în română nu mă simt singură.”

La 17 ani, Alina Diaconu îl cunoaște, la Paris, pe Eugen Ionescu căruia îi citește câteva poezii și, care, percepându-i sensibilitatea deosebită, o îndeamnă să scrie poezie. Cel de-al doilea mentor literar îi va fi Emil Cioran a cărui operă o citește integral și din care va traduce și pe care îl va prezenta prin eseurile ei lumii culturale argentiniane mijlocindu-i și prietenia cu marele om de cultură Borges.

Volumul „Dragă Cioran. Cronica unei prietenii”, cuprinde pagini de jurnal, scrisori,

relatarea unor întâlniri cu marele exilat. O carte memorialistică bine gândită și admirabil scrisă. E o carte documentară în care autoarea creionează figurile unor mari personalități ale culturii române și mondiale ca : Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Jorge Luis Borges, etc., volum tradus din spaniolă în română de Gabriela Banu și cu o prefață de Eugen Simion. Lucrările memorialistice au o mare importanță desigur pentru că aducându-ne autorul mai aproape ne fac să cunoaștem mai bine omul din spatele operei.

Evident că personajul principal al cărții este Cioran pe care autoarea avusese norocul să-l cunoască cu 10 ani înainte de moartea sa, întâlnindu-l apoi ori de câte ori Alina, împreună cu soțul ei, scriitorul și cineastul Ricardo Cordero, vizitau Parisul. Legăturile persistau tot timpul prin schimbul de scrisori pe care Alina Diaconu îl menținea cu Emil Cioran, scrisori dintre care „cele 10 mai interesante, au fost donate Bibliotecii Naționale a Franței.

Portretul concis, îmbinând trăsăturile fizice cu cele morale, este edificator

.: *Cioran avea ochi albaștri și un smoc de păr cărunt îi cădea pe frunte. Era jovial, afectuos și plin de compasiune. Nu a fost un nihilist (cum mulți oameni îl cred), dar era un sceptic. Aș spune, un militant plin de scepticism. Un adept al lui Pyrrhon, cum a recunoscut el însuși. Era aproape mândru să fie apatrid prin alegere, din cauza libertății extraordinare pe care acest statut i-a dat-o. Filozofic vorbind, credea că viața era suportabilă datorită ideii de sinucidere.*

Revenită în țară, după 60 de ani de exil, în 6 mai 2019, la Muzeul Național al Literaturii Române din București, scriitoarea Alina Diaconu a participat la lansarea traducerii în limba română (de către Editura ICR) a cărții sale “Dragă Cioran (Istoria unei prietenii)”, prezentată de scriitorul și academicianul Eugen Simion. Cu această ocazie va participa, la invitația Filialei Uniunii Scriitorilor din Sibiu a cărei membră era, și la Colocviul Cioran de la Rășinari, alături de prof.univ.dr.Anca Sârghie,

cea care prin articolele sale din anii precedenți o adusesse în atenția cititorilor români.

Lucruri asemănătoare despre Cioran va declara într-un interviu luat de Ciprian Vâlcănuș *Ceea ce m-a atras și continuă să mă atragă la Cioran este acel scepticism dus la extremă, o extremă care răscolește conștiința, ajunge la miezul conflictelor, ne tulbură inteligența și este precum un strigăt disperat în fața imposibilității sale de a crede sau de a se raporta la supranatural sau transcendent. Iar ceea ce m-a impresionat cel mai mult la el, când l-am cunoscut personal, a fost ușurința cu care râdea de tot și de el însuși, căldura sa ca persoană, interesul față de celălalt și o extraordinară însușire pe care am descoperit-o în spatele acelei gândiri implacabile: compasiunea sa, o sinceră și profundă comizerare produsă de tragedia umană și de suferința care ne marchează existența. Și continuă era o ființă prietenoasă, afectuoasă, comunicativă și cu un extraordinar simț al umorului.*

Urmând îndemnul lui Eugen Ionescu, Alina Diaconu a continuat să scrie și poezie deși succesele cele mai importante le-a obținut în domeniul prozei. Dintre volumele sale de poezie amintim : *Intimitățile ființei*(2005), *Poemele tăcerii*(2007), *Bătăi de aripi*(2015), *Trandafiri ai deșertului*(2019) etc.

Poezia sa este una de idei, cu versuri scurte de 2-5 silabe și cu un aer ușor nostalgic la trecerea timpului și a ființei umane. Temele poeziei sunt asemănătoare poeziei europene în general și cele românești în special. Exemplificăm cu câteva versuri din poezia dedicată mamei și cea intitulată „Morții” în traducerea lui Carmen Balzan, având un motto din Sylvia Plath: *Întunecimile scârțâie și se înfioară: Cum cresc / morții / în timp... / Cresc / ca umbra / care e mai mare / și mai înaltă / și se mișcă / în ritmul nostru / ca și cum ar fi / altul sau alta: / un gigant. / Așa cresc / în măsura lor / și în greutatea lor / în memoria noastră volubilă / morții. / Cu anii, se transformă, / dobândesc / mai mare putere, / mai multă forță, / și intensitate, / eclipsându-se așa / greșeli / și*

defecte. / Se întorc aici, / în teritoriul nostru / și ne induc/să gândim că, / de fapt, / nu au plecat niciodată, / ci că / s-au înălțat întrecerea lor / ca un tort, / inundând limitele/a ceea ce am crezut / fragilitatea / acestui mușegai, / lumea.

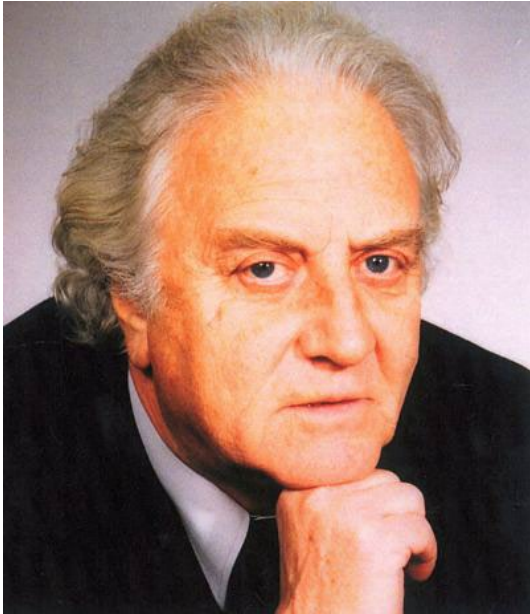
Remarcabilă este și poezia dedicată mamei: *„Ieri ai fi împlinit / 92 de ani. / Cum trece / timpul, / mamă. / La fel ca tine, / îmbătrânesc / Am oprit lupta / acum deja șapte ani, / și totuși / tânjesc după intensitatea / prezenței tale / zdrobind-mă până / la furia lacrimilor / și impotența / sigilată în atâtea / incompatibilități / ale noastre. / Privirea ta mă urmărește / încă, precum o rază, / când greșesc, / cad, mă îndoiesc sau mă cert / și o simt limpede / și angelică / ca o oglindă de apă / când, fără să știu, / răspund la cum / ți-ar fi fost voia. / Ne iubea / așa cum știam / sau puteam, / fără atenuante. / Și astăzi descopăr / în Mama Terra / ceea ce am căutat atâtea / zi de zi / în copilărie. / Te iubesc / în ciuda a toate, / așa trebuie să fie, / din imensa ta / depărtare, mi-e dor de tine / și, totuși, / imediat / ne apropiem / ca niciodată înainte / rostind / numele tău, / invocându-te. / Simt briza ta / dincolo de capul meu, / de un umăr, / de un poate, / și știu că ești acolo, / în vizită, pentru o vreme / și că în această frecare / fantomatică, / gângurită / și mângâietoare, / s-au exorcizat / demonii, / mama.”*

La vârsta de 64 de ani, împliniți în august anul acesta, Alina Diaconu rămâne aceeași persoană cu preocupări culturale diverse, cu nostalgie în suflet pentru patria natală pe care a fost nevoită să o părăsească dar, și cu respect pentru Argentina, țara care a adoptat-o și care i-a oferit prilejul să se afirme literar. În afara grijii pentru opera proprie, contribuie prin activitatea sa la dezvoltarea interferențelor între literatura română și cea spaniolă, participând, prin prezența fizică, la toate manifestările organizate de Institutul Cultural Român (I.C.R) sau de Ambasada României în Argentina.

Ion Todor

Poezie

Pragul de pe tobă

ÎNTÂMPLĂRI DIN PODUL PALMEI

Când palma mi-o încord,
un crez de rune
mi-e țărâna ei.
Călătoresc prin țări și mări.
În basme demne
de un nobil Lord.
Străbuni ai mei!
Acolo unde face mâna pod,
încerc să descifrez
un cod de semne.
Îmi spune întâmplări
din podul palmei.

Un nod de râuri – riduri – rime.
Linia vieții și-o mulțime
de linii line, sublime,
ca uliți într-un sat.
Acolo pe un flanc de deal,
un număr tatuat
cu vânăt – pal.
Cu labă grea,
de-o ghiară rea.
Pe brațul Anei Franc.
Și iar mă-ntorc pe-al palmei pod.
Pe-un ram, sau calapod înalt
de lume.
La început, când lumea n-avea nume.
Când God – Stăpânul Lumii

era plod în Rai.
Iar eu un alt eram.
Când gândul n-avea grai.
Nici mâna – pod

POVEȘTEA SCRINULUI

S-ar cuveni să spunem un cuvânt
despre străbunii care
se hodinesc în vrafuri, prin sertare.
Ei sunt mormanele de strâmbe legi.
De mult muriră juzii.
Să punem, deci,
pe scrinul vechi,
ca pe-un mormânt,
un vrej de floare.

E judecata Iuzii!
Huit de uligaie.
Sunt trâmbe de furtună,
norii grei.
Blestem de veci detună
roata Horii!
Cum prin odaie trec, visând,
par doar un manechin de paie,
pus pe soclu,
un breloc de chei,
într-un talcioc
din Bucureștii vechi.
Mă port cu el, de parcă mi-e străin.
Am hotărât să mă despart de scrin.
Pare privit printr-un monoclu spart.
Decolorat sub soarele văratic.
Dovadă e paloarea lui de mort.
Gălbui, hepatic, ocru,
singuratic.
Pe semne, voi avea prilejul
să vând pe milioane scrinul – bejul.
Apoi să caut – baroc, din lemn de cedru,
în vechile saloane, scrinul negru.

VREMURI, PIETRE

Sub mesteacăn mi-am pus patu',
pe sub stratu' de verbină.
M-am culcatu' în grădină
în zi lungă, ca de post.
Doamne, îmi stă bine iarba,
buruiana și rubarba,
care-mi crește printre dește.
Barba fânului tot crește

și tot crește...
Cineva mă recitește.
Murmurat de cetere.
Am fost parte, am fost carte.
Oare ce n-am fost?
Tăcere.
Mai departe, mai departe...
Vremuri, pietre.

OGLINDIRI

Acoperiți, cu albe pânze
oglinzile!
Astfel îmbrăcate
ele devin lebede.
În podul pustiu,
prăfuită sub colb lunar,
oglindire în năvodul
păianjenului,
loc de veci – albastru.
Singurătatea ei,
cu singurătatea mea se-mpereche.
Mereu mai veche,
la marginea Țării de Foc.
Amintire devine atunci.
Eram în oglindă fără ca tu
să fi știut.
Ca un astru pierdut
în ochii largi ai mării.
Aș vrea să arunci în mine cu bolovani,
cu o piatră de cuarț azuriu.
Să mă spargi, să mă trezești
să mă întorc din oglindă.
Fiu bătrân al Lunii.
Ca și când, după sute de ani,
Gorunii s-ar întoarce în ghindă.

DACĂ BERZELE...

Dacă berzele vor pleca din Uniune,
va fi trist
și soarele va apune.
Ziua cu noaptea va fi aidoma,
văzător printre orbi
voi continua să exist.
Dacă graurii Gării din Roma
vor pleca, dacă rândunelele,
dacă nomazii corbi,
dacă vrăbiile,
mierlele, viitorul nostru incert,
dacă, dacă...
Ne pleacă anii,
ni se scufundă corăbiile.
Maurului i se făcu dor de deșert.

Cerului cu stelele, de Kant!
Căpșunarului din Spanii,
de doina de dor.
Taurului i se făcu
dor de toreador.
Dor de Gorun, de izvor,
de Zarand.

Și iar, dacă berzele
plecate spre sud,
din drum s-ar abate.
Ni se schimbă toate: sufletul, clima.
Noaptea îmi aud inima.
Bate, mai bate!

ÎN DOI PERI

În vremea noastră,
a vorbi în doi peri
n-are de-a face cu perii,
nici cu florile mărilor,
care tocmai
mi-au înflorit la fereastră.

În doi peri, un prinț danez
Întrebă: Dacă da? Dacă nu?
Goethe și al său crez – „Mehr Licht!”
Sau vorba cucului: cu-cu!
Cum ne spunea tătucu Stalin:
Un glonț, sau pe viață!
Plecară mulți în Siberii.
S-au întors puțini.
Poemul *Plumb...*
Cam, ca și cum
pierdui un bumb
dintr-un surtuc de ață.
Căci obiceiul ne învață
că-n august, noi,
ne vom schimba la față.
Dintr-un mormânt
ieșiră vechi strigoi.
Cucul tăcu.
Șerpele brun
se-ascunse în pământ.
A mai trecut o vară.
Cuvinte dintr-o tagmă rară,
pieriră!
Se uscară!
Plecă din Țară
ultima sintagmă.

BALTAG

„A lovit lăcata cu baltagul”
Neculce

Nu poți pune plată-n cer
sau pe suflet temnicer.
Și nici gândului lăcată.
Nici de șagă lumea toată.
Că de mult – a fost odată,
când poetul era agă,
tot cuvântul fier de ghioagă,
grai cu ascuțite șişuri.
Lotru pe tustrele Crişuri,
Baltag cu două tăişuri.

Pe tot plaiul de pădure
s-au aflat cozi de săcure.
Plată la răsplată trage.
Vrem – nu vrem – șarpe la șarpe!
Nu te mohorâ baltag!
Carpe diem! Carpe, carpe...

ÎȚI AMINTEȘTI?

Cândva, îți amintești?
Când secolii erau mai mari ca azi.
Când sufletul în zeghe,
mâncat de molii, prea bătrân,
amirosea a brazi, a fân.
Când Fata Babei, din povești,
era destul de veche,
să ne dea vești despre Potop,
sau despre Prima Zi ...
Fără vreun scop, am fost prezent!
Când cei din Vechiul Testament,
erau copii ...

Eu am la căpătâi-ziua a șaptea,
dar mă feresc să port un nume.
Căci, Amintirile-s mai vechi ca Fapta.
Și preced primul Cuvânt.
Cel ce striga: ”Pământ!”
La cap de Lume.

MIRCEA VAIDA-VOEVOD

Sonete

Maria Egipteanca

Doamne, din carne mi-am făcut porunci
De ce voiși din mila-ți să m-arunci
Și pedepsită ai voit să fiu
Că prea mă tăvălisem în desfrâu
Cum să trec pragul sfântului lăcaș
Cu patimile, nu vrei să mă lași
M-ai vindeca cu sfintele minuni
Ca să mă treci la cei ce vor fi buni
Și dacă am uitat să mă închin
Tu, sufletul mi l-ai schimbat deplin
Și doar pustiul și asprimea lui
Să-mi spele vina care o avui
Ruga-mi va cere mila absolută
Pentru greșeala-n care-am fost căzută.

20 iunie 2022

Sf. Sebastian

Eu cred și asta-i socotit păcat
Și sunt nebunul rău și vinovat
Că împăratul și slujbașii lui
Mi-au demonstrat că milă-n lume nu-i
Ajuns pe cruce să repet și eu
Ce suferise omul – Dumnezeu
Săgețile în mine se înfig
Și nu pot să mai plâng și nici să strig

Și toată suferința e-n săgeți
Nenorocire, multe mă înveți
Îi iert pe toți și rănilile mă dor
Doar cerul îmi mai vine-n ajutor
Și ochii mi-i închide, n-o să văd
Cum lumea se afundă în prăpăd.

20 iunie 2022

Copilul

Lumea în tragedii nu e săracă
Da-nțelepciunea lui este în joacă
Dușmanii dac-au apărut la porți
Sunt și războaie însă nu sunt morți
Haiducii nu-i împușcă pe boieri
Sunt naufragii, morți nu-s nicăieri
Și cel învins și capul i-i tăiat
Se scoală vesel și nevinovat
Cel ce la închisoare este dus
Se joacă iar și suferințe nu-s
Și cel plecat în lungi călătorii
Se-ntoarce jucăuș precum îl știi
E nebunia cea nevinovată
Și în copilărie ți-este dată.

20 iunie 2022

Actorul

El e ca toți și multe roluri are
El însuși e-n iubire și când moare
Atâtea morți pe scenă îi sunt date
El pare cu o mie de păcate
În nebunia lui cea mai perfidă
El poate plânge, poate să ucidă
Și se întâmplă, poate, nu o dată
Că tragedia-i neadevărată
Colindă caractere și istorii
Ca toți intrușii și ca toți actorii
Cu arta lui care e fascinantă
Ne face ca să râdem la comandă
Ne face ca să plângem și ne-nvață
Să nu credem ce-avem cumva în față.

20 iunie 2022

Regrete

Nebun am fost că n-am crezut în tine
Și în croielile de carne fine
În ochii plini de taine și de vise
Cu care noi izbânzi mi-au fost promise
În frumusețea și-n acele buze
Ce știu să râdă, nu și să acuze

Cuvintele au fost blamată țintă
Că ele știu s-ascundă și să mintă
Însă veniră gesturile tale
Și au făcut să mă întorc din cale
Și-n viață plâns-am cele întâmplare
Și zilele mă condamnară toate
Tu ești năluca, care mai apare
Când noaptea-i lungă și regretul mare
20 iunie 2022

Domnița

Când nebunia mi-a fost mai fierbinte
Nu am știut că-nșeală și că minte
Și nu știam că nu e de durată
Această rătăcire vinovată
Și tu ce ai crezut tot ce se-aude
M-ai și vândut bârfirilor de rude
Și s-a sfârșit povestea noastră scurtă
Otravă și nu miere-a fost pe turtă
Și un predicator veni să spună
Că dragostea Americii e bună
Și-acele minunate sentimente
S-au risipit pe două continente
Și nu știm ce-a urmat și ce mai este
Toată iubirea s-a făcut poveste.
20 iunie 2022

Poveste

Dac-aș mai fi în rolul de nebun
Tu să mă crezi și eu minciuni să spun
Și să te chem cu mine-n vârful de munți
Drum să tăiem și să ne facem punți
Spre fericire și izbânzi să vrem
Iubirea să ne fie far suprem
Cuvintele să tacă, să știu mult
Când ochii și când buzele ți-ascult
Surâsul să-mi aducă blânde vești
Dinspre palatele-ți împărătești
Și tu să știi că în sufletul meu
Stai numai tu și bunul Dumnezeu
Povestea noastră-i scrisă pe nisip
Și tu ești alta, altul sunt la chip.
20 iunie 2022

Necredinciosul

Ce nebunie este în tăgadă
Nu poate nici să plângă, nici să creadă
Mizează pe sublima rațiune
Numai concretul martor îl va pune

Nu este taină, nici miracol nu e
Poveste e Hristos bătut în cuie
Și visul construiește la capcane
În care zac speranțele umane
Acolo este granița în moarte
Numai nebunul merge mai departe
Nădejdea îi aduce dinainte
Superbe bucurii de raiuri sfinte
Sărmanul om cum a rămas calic
Că dincolo nu mai avea nimic.
20 iunie 2022

Nebunul meu

Nebunul meu și patima lui mare
Nu intră în comunele tipare
El vrea iubirea cum o alta nu e
Neostoită-i pofta lui și suie
Și visul e amicul lui ce-l lasă
Spre a pretinde lumea că-i frumoasă
Tăcerile de om netulburate
Le vrea cu raiuri și lumini curate
Și dacă gândul trece prin tăgadă
Îl va sfida și nu vrea să-l mai creadă
Nu vrea nici reguli, nici restricții puse
Și aspirații vrea doar nesupuse
Gloata flămândă veșnic în derută
O dau pe-o sihăstrie absolută.
22 iunie 2022

Dictatorul

(Gingins Han)

Fac ce nu v-a trecut măcar prin vis
Și ca pedeapsă cerul m-a trimis
Și eu voi ține loc de Dumnezeu
Fac judecăți și voi decide eu
Mânia-i veți vedea-o zi de zi
Ce meritați doar sabia-mi va ști
Avut-am semne de la El să fac
Vărsări de sânge și dreptate-n veac
Păcatul lumii care nu e mic
Mă face piramide să ridic
Din capete tăiate să-nvățați
Care e soarta celor vinovați
Vă bate de acuma moartea-n uși
Și voia-mi vă trimite la cenuși.
22 iunie 2022

Nebun ratat

A fost un joc, părea la început
Și-ai fost capcana care m-a pierdut
Care m-a subjugat apoi total
Și m-a legat cu lanțuri de real
Și am uitat ce era hotărât
Și am plătit atâta, nu știu cât
De-o viață întregă tot plătesc din greu
Și vinovat de toate sunt doar eu
Și am făcut ce nu credeam că fac
La nebunia-mi nu fusese leac
Și prins între restricții și-acel vis
Deciziile toate prinse mi-s
Normalul lumii mă prinsese-n jug
Și de banal n-am mai putut să fug!

22 iunie 2022

Alegere

Am ales femeile frumoase
Bine e și banii să-i aduni
Ce a vrut norocul să îmi lase
Numai visele de la nebuni
Am ales ispite ce înșeală
Am ales al tinereții joc
Voi primi pentru așa sminteală
Numai iadul și aprinsu-i foc
Am ales ce trece și nu ține
Am ales castele și averi
Câtă amăgire am în mine
Toată-o știe plângerea de ieri
Nu am reușit nimic s-adun
Numai sărăcie de nebun.

30 iunie 2022

Sf. Francisc din Asissi

Toate această lume ne promise
Fecioare, dar și patimă și vise
Și nopți de petrecut și nebunie
Și faimă, moșteniri și bogăție
Metamorfoza-n slujba ta mă pune
E sărăcia marea-nțelepciune
Povestea ta în față îmi aduce
Iubirea transformată-n chin și cruce
Aș vrea să simt și carnea mea că are
Piroane și în mâini și în picioare
Și aș voi să îmi promiți și mie
Liniștea din cereasca-mpărăție.
Așa îmi spune sfântă spusa ta
Că ceea ce-o să cer mi se va da.

22 iunie 2022

Gheorghe Dăncilă

Un râu urca muntele

Ce vrei să spui prin sintagma asta, m-ar putea întreba cineva inofensiv. Nimic deosebit, pur și simplu ” un râu urca muntele”. Nu e de ajuns de miraculos acest fapt, căci toate râurile, toate apele, mai puțin mările, oceanele care stau și se frământă în matca lor, toate curg la vale, alunecă spre câmpie, ca apoi să se piardă în nisipurile mărilor. Dar râul meu urca semeț muntele ca un erou de basm.

Abia sosisem la casa bătrână în care strigasem că a mai apărut o ființă pe lume, încă nu apucasem să-mi desfac bagajele când aud nu departe de casă, în faimoasa mea livadă cu vișini pe care și ilustrul Cehov ar fi invidiat-o un zgomot ciudat, un vuiet neobișnuit, ceva incontroscibil, cuvânt pe care îl inventasem pe vremea liceului ca să definesc

inexplicabilul. Ies afară în grădina casei și-mi ciulesc mai bine urechile , mă uit cu mâinile streășină la ochi să văd să percep ce naiba se petrece în atât de liniștita, cumintea livadă cu vișini pe care mi-o lăsase tatăl meu în grijă după ce plecase numai el știe unde. ” Ce se întâmplă acolo, vorbeam eu cu neștiutul. Cine vrea să-mi strice minunata mea livadă cu vișini”? După o clipă de tăcere, o voce cu iz uman mi-a răspuns: ” Nu te impacienta bătrâne, sunt un râu care vrea să urce muntele. M-am plictisit să tot curg la vale”. ” Cu aprobarea cui dai dumneata iama prin livada mea,,? ricanez eu. Aud un hohot lung, apoi îmi zice: ” Unui râu, unei ape nu –i trebuie nici un ausvais să curgă unde vrea el, așa a lăsat Dumnezeu ca apele să curgă unde vor ele”! Nu mai înțelegeam nimic, mi se blocaseră neuronii, sinapsele. Mai târziu mi-am dat seama din ce voia să-mi spună, că e un râu inteligent, cu glagorie, cu o imaginație debordantă. ” Poetule (oare de unde știa că sunt poet, când nici măcar chiar eu nu știam

treaba asta) sunt o fire aventuroasă, romantică,
dornic de
cunoaștere, vreau să știu cum decurge viața aici
la voi pe
dealuri și munți. Toate apele, râurile curg la
vale, uite
eu vreau să urc pe munte”! ”Bre, - îi zic eu -
ești un fenomen al
naturii foarte temerar; cine te trage la deal, cu ce
îți
sapi albia în stâncile astea pietroase”? Îmi zice
că are palme
gheare, că e un fel de excavator. ” Hai că ești
miștocar, zău așa.
Te felicit, numai să nu te atingi de vișinii mei.
Croiește-ți
cale printre ei și drum bun sus la munte”! îi
urez eu.

Aproape că se înserase, dar am apucat să văd cu
câtă osârdie
sapă în țarina pietroasă a dealului. Hmm,
îngăim eu, dacă asta
o fi voia Domnului, întâmplă-se orice, primesc
cu bucurie.
” Eu zic, hohotește râul, că ar trebui , ca voi ce
locuiți
pe acest gorgan cu frasini, cu carpeni și cu
minunata ta
livadă cu vișini să vă bucurați. Satul dumitale,
domnule poet nu are chip prea arătos, e ca o
femeie
scofâlcită, care a născut o șleahță de copii și
seara mănâncă

numai supă de chimen și n-are carne pe ciolane.
Eu...eu
vreau să vă rafistolez puțin fața, trupul să vă
adaug puțin
farmec. Voi urca toată noaptea până sus în
creștetul Citerei
unde voi întâlni vreo crevasă, vreo prăpastie
între doi trovanți
voi rămâne acolo până la sfârșitul ciclurilor, iar
voi o să
faceți pontoane, o să aduceți bărci, vaporeșe și-o
să faceți
turism montan. Plus că o să aveți păstrăvi pe
care o să-i
prăjiți și-o să-i haliți cu mămligă și mujdei, iar
pe dealurile
din preajmă vor apărea noi soiuri de copaci,
întreaga natură
o să prindă viață. O să vină oameni cu bani care
vor construi
pe malurile lacului, adică în jurul meu case de
vacanțe
și vor veni iarnă cu vară mii de turiști din toate
colțurile
Europei. Ce zici de chestia asta”? ” Da, e
grozav, m-ai lăsat
mască. Mut. Mut de-a binelea”.

L-am lăsat cu apele lui gălăgioase și-am intrat în
casă.
Normal că n-am putut să dorm toată noaptea.
Asistam la o
ispravă epocală. M-am pierdut printre
întrebările ce mă

obsedau de-o viață: cum de l-a așteptat Penelopa pe Odiseu vreme de douăzeci de ani, iar frumoasa Circe mai plânge și astăzi după el, de ce a trebuit să piară atât de tragic și fantastic totodată Achile cel mai mare erou al antichității și de ce a trebuit să piară Cetatea Ilionului printr-o vicleană jucărie a lui Odiseu. Râul mă făcuse să-mi pierd mințile.

Spre dimineață, abia răsărise mândrul soare, m-am ridicat din străjăcul meu cu paie de porumb și am ieșit afară în grădină să văd dacă râul urcase dealul. Niște ciocârlii săgetau azurul dimineții și râul nu era nicăieri. Am aflat ceva mai târziu de la niște vecini că plecase în satul vecin Amoroasa, unde se simțea nespus de bine și oamenii se închinau ca la o apă sfântă, de parcă ar fi fost Iordanul sau Akeronul. Locuitorii Amoroasei neștiind de unde venise râul și trebuind să-i pună un nume, căci toate apele de pe pământ au un nume i-au zis ” Râul fără nume”. Începusem să mă necăjesc , să regret că din cauza mea se gândise să plece în altă parte. Dar cum

eram pus la curent cu încălzirea globală și că nu peste multă vreme, omenirea va rămâne fără apă și oamenii vor suferi ca niște câini în căldură, cei din Amoroasa vor avea apă până la sfârșitul lumii...În fine, n-am știut până în acea dimineață de iunie când am cules primele vișine din livada mea, că apele, râurile sunt atât de orgolioase și că trebuie să știi cum să vorbești, să te porți cu ele.

Sărutul mamei

Am mâinile murdare și sunt tare intrigat nimeni nu-mi spune de ce dimineața după ce s-a ridicat roua am cules din pădurea Leternoaii crini, campanule, narcise ceva mai târziu după ce am pus florile în glastre am făcut din lutul pârâului păsări și le-am învățat să zboare apoi am cules flori albe de cireș și mâinile mele erau tot murdare mama m-a sărutat pe frunte eu i-am mângâiat obrazii cu palmele care culeseră din pădure crini făcuse din lut păsări ce cântau acum în crângul livezii am înțeles că mâinile mele se albiseră de la sărutul mamei.

Gheorghe Jurcă

Poezii

Gabriella Sica

Gabriella Sica s-a născut la Viterbo. De la vârsta de zece ani locuiește în Roma unde a predat la Universitatea „Sapienza”. Protagonistă a poeziei italiene contemporane, a publicat volume de versuri (cel mai recent *Poesia d'aria* este din 2023) și de proză (ultimul, *Cara Europa che ci guardi*). A conceput revista „Prato pagano” (1979-1988). Pentru radioteleviziunea italiană a realizat șase filme documentare dedicate unor scriitori importanți precum *Eugenio Montale, Giuseppe Ungaretti, Pier Paolo Pasolini, Umberto Saba, Giorgio Caproni* și *Sandro Penna*, filme care pot fi urmărite pe platforma Rai Play: <https://www.raipaly.it/programmi/poetidel900>.

Tre Arie

Trei Aarii

Demetra

Quand'eri ragazza
hai incontrato la bella Demetra
andava tra gli uomini per il paese
e per i flori di fragranti campi
coglieva l'erba e le spighe mature
scendeva per lo stradello sul capo
un canestro intrecciato le mele
i pampini e l'uva dolce
le castagne e le prugne
felice di trovare Proserpina a casa.

Era una semplice donna Demetra
d'aspetto umile e umano e mortale.
Nessuno per la via la riconosceva

Demetra

Pe când erai copilă
ai întâlnit-o pe frumoasa Demetra
se ducea printre oameni prin sate
și pe câmpurile înflorite și plăcut mirositoare
aduna iarbă și spice coapte
cobora pe cărare pe cap
un coș împletit mere
frunze de viță și struguri dulci
castane și prune
fericită să o găsească pe Proserpina acasă.

Demetra era o femeie obișnuită
cu un aspect umil și omenesc muritor.
Nimeni nu o recunoaștea pe drum.

Narciso e Eco

Narciso giovane si guarda è bello
si rimira nel lago
al suo profumo sorride il cielo.

Eco imprigionata nella dura roccia
le ossa come sassi
così derubata della parola
si racconta su pietra peperina
risponde l'eco di altre voci
eco poroso di un altro eco
voce diffusa nel vento e per l'aria
a ricordare pena e dolore
ombra che piange ricorda e scrive
scrive sul crudo sasso
nascosta nella grotta dell'eco
da eco cresce eccolo un bel bocciolo.

Narcis și Ecoul

Tânărul Narcis se privește e frumos
se admiră în lac
simțindu-i mirosul cerul zâmbește.

Ecoul închis în stânca întărită
oasele ca niște pietre
lipsit de cuvânt
vorbește stând pe tuf
răspunde ecoul altor glasuri
ecou poros al unui alt ecou
glas răspândit în vânt și în văzduh
amintind chinuri și durere
umbră ce plânge amintește și scrie
scrie pe piatra dură

ascunsă în peștera ecoului
din ecou crește iată-l un boboc frumos.

Minerva alla Sapienza

Te ne stai affine d'arte e di mente
nata dall'amata testa del padre
tra noi giovani alla Sapienza,
sciamano vivaci e frementi le ragazze
e i ragazzi alla terribile tua ombra,
non adirarti con noi mortali,
quante stagioni e quante ore intorno a te
noi alunne ammaestrate
e tu industriosa vergine veloce
a specchiarti nella firma del padre
sempre ti ritrovo sui miei passi.

Tu che sei molto accorta e sapiente
e hai occhi lampeggianti vivi
madre che non sei tutta del padre
allora allontana i nemici
sii più morbida preservaci dai dolori
abbiamo tanto a piedi camminato
ascoltaci assistici nella mischia
rovente fitta fitta di Roma
non sono lo so come l'eroe astuta
ma proteggimi con elmo e scudo
salvami, devia le frecce dal mio corpo.

Minerva la Università La Sapienza

Stai aproape de artă și de gândire
născută din capul tatălui iubit
între noi tinerii de la Sapienza,
sporovăiesc vioaie și nerăbdătoare fetele
și băieții la umbra ta teribilă,
nu te mânia pe noi cei muritori,
câte anotimpuri și câte ceasuri în jurul tău
noi eleve educate
și tu fecioară harnică grăbită
să te oglindești în numele tatălui
mereu te găsesc pe urmele mele.

Pe tine care ești isteță foarte și înțeleaptă
și ai ochii vii strălucitori
mamă ce nu ești numai a tatălui
îndepărtează-i atunci pe dușmani
fii mai blândă scutește-ne de dureri
am mers pe jos îndelung
ascultă-ne ajută-ne în învălmășeala
deasă deasă din Roma
știi că nu sunt șireată ca eroul
dar apără-mă cu coiful și scutul
apără-mă, îndepărtează săgețile de la trupul
meu.

În românește de Ștefan Damian

Liniște

Numărul de mere
și cu numărul de pere
nu sunt niciodată egale,
nu sunt nici cerc
nici triunghi,
sunt de mistere.

Așa cum nici sâni Evei
sau ai Afroditei
nu sunt niciodată egali,
nu sunt nici mere
nici pere,
sunt de mistere.

Tata mereu mă întreba
dacă numărul de mere
și cu numărul de pere...
eu știam deja răspunsul
dar tăceam –
să nu stric bucuria tatei
tăceam și mă gândeam...
la sâni Evei
sau ai Afroditei
mă gândeam –
cum se rotunjeau
cu fiecare încercuire
de triunghi.

Tata râdea mulțumit
de tăcerea mea
de gândire.
Tăcerea era sfântă,
era de mistere.

Acum tăcerea lui
e de moarte.

Numărul de mere
și cu numărul de pere
nu s-au schimbat –
tot de mistere sunt
ca tăcerea tatei.

Praznicul sentimentelor

(Ușa)

Stau la masă cu sentimentele mele
la un Bruderschaft.
Subțiate, livide, tremurânde,
ridică pe rând câte o cupă
în care și-au adunat lacrimile.
Se leagănă fulgurate
foșnindu-și trupurile de dantelă.

Față în față cu sentimentele mele,
mă simt tot mai împăcată.
M-am îmbrățișat cu fiecare în parte
și-am anunțat ceremonios
marea clipă a despărțirii.
Cele mai alese dintre ele
au făcut o plecăciune,
cele neclare și amestecate
mi-au făcut un semn discret cu mâna.

Rămasă singură
în fața cupelor goale,
ochii s-au uscat
și și-au pierdut strălucirea.
Pieptul s-a răsucit înăuntru
într-o scobitură
de lingură.

Deschid ușa.
Pe prag,
zace sfâșiat
cel mai tânăr dintre sentimentele mele,
cel mai jalnic
și mai mic.
Îl recompun bucată cu bucată,
îl reșez la locul lui,
în scobitura pieptului.

E mai bine așa...
în fond,
așa e mult mai bine!

Senzualitate

Noapte de var
înmormântată-n șoapte,
pereții lumii curg
cascade.

O pisică de argint
calcă molatec,
coada-i răsucită
străpunge vertical
negura căruntă a cerului,
toate acoperișurile se strâng
sub pasul ei imponderabil,
ca într-un tablou de Feininger.

Îi deslușesc torsul
prin liniștea de filigran a nopții
când își arcuiește mută spinarea – clopot peste
lume.

Roxana Pavnotescu
(selecție poezii din volumul “Prin ceasul ploii”)

DEZAGREABILA AMENINȚARE

Zilnic up-to-date
Absolvim facultatea mondială
De certitudini disperate în bătrâna Europa
Dincolo de crezul umanistului Thomas Morus
Se moare pe meridiane
Și de o parte și de alta
Succede foametea lamentabilă
Unde-i Ziua Izbăvirii
Cum să evităm panoplia nucleară
Dezagreabilă amenințare
Mai cuprinzătoare
Decât spațiul sudat de un vers
Pierzi din viață chibzuind
Dacă te sprijini pe știrile exterminate
Cu ceva trebuie să te alegi
Intri în serviciul noii naturi
Să cucerești infinitul mic
În vreo comunitate ideală
Precum pe insulta „Utopia”
Dacă supraviețuiești dușmănia cântărită

TESTAMENT APOCALIPTIC

Tiptil se mișcă plăcile tectonice globale
Așa cum pe furiș ne cresc unghiile Părul
Iar coafori și coafeze ca noii Cristobalii
Iau foarfeca lui Noe
Și decupează terestrele maluri
Harta rămâne lipsită de busolă

Și bucățile se busculează
În alte câmpuri magnetice
Australia alunecă în stânga
Făcând o punte cu India și Africa
Lumea a treia în sus spre centrul Europei
Africa o ia la fugă-n stânga spre Havana
Americile plutesc spre Rusia și China
Patagonia spre Scandinavia
Apele încep să clocotească
Oceanele devin enorme

Cu milioanele de ani imaginari
Paleomagnetismul cu plăci dezorientate
Apare-ntr-o oglindă cu văi și munți
În străfunduri de ghețare
Se profilează ca Proxima Pangaea
Deducem că viața este o navigație
Printre dragoni cu trăsnete din cercul magic
Când omul în verigi de milenii
Însoțit de soarele ce se îneacă în oceane
Caută o barcă pentru civilizație
Un leagăn O luntre solară a vieții
Sau e sortit cu luntrea lui Caron
Văd lumea cu mâna stângă ridicată
În dreapta o cruce cu ansă
Sortită să traverseze prin gherdapuri subterane
Căutând la turnuri de biserici și pangare
Fără ramura de măslin din Arca lui Noe
Doar un porumbel ce sângerează în Testamentul
Nou

RULETĂ APOCALIPTICĂ

Apele au început să clocotească
Uraganele se apropie de lumea din navă
S-a învolburat sălbaticul tsunami
Milioanele de pești și alte vietăți
Traversează acum Apele și Mările
De la marginea lui A spre partea opusă
Speciile mătură Atlanticul Pacificul
Schimbă oglinda apei cu tenebre
Precum Lumea a treia botezul Europei
Masa diplomatică a Terrei se clatină-n argouri
Într-un vârtej cilindric și global
Ruleta-i ecologică Ruleta e umană
Iar bila se învârte fără de câștig

Sare-n țândări ca meteoriții pe cerul negru
Percepem că și oamenii fac omisiuni
Apele nu știu că au păcătuit
Cu toții nu mai știm nimica și ne zbatem
Memoria tot crește în depozit de cenușă
Și nimeni să câștige vreun imperiu
Iar din Muzeul lumii lipsesc asteroizii
Doar argonautul Noe cu dezeroizații lui
Privește dintr-o altă lume Din grădina cerului

Se curcește cu topuru-n mână
Zărește scufundarea și-i pus la încercare
Câte bărci și sarcofage să cioplească
Pe valută forte pentru absurda lume

PODUL ÎN OGLINDA TIMPULUI Regretatului prieten Alexandru Mihăilă

În tăcerea nopții
O pendulă dă semnalul trecerii
Apoi cineva mângâie visul
Dincolo de sunet probabil
Oamenii din schimbul trei
Cu trezirea dimineții
La Podul Libertății
Un pilon de beton
Mușca falnic din oglinda albastră
În altă noapte
O pasăre turbată de fier
La cap fără hățuri Cu trup fără ham
S-a năpustit asupra podului
Reveria visurilor a fost spartă-n cioburi
Iar dincolo de trăsnet
Frica lumii consternate spre neant
Cu trezirea dimineții
Aripile podului erau frânte
Doar pilonul Înalt cât Dunărea de largă
S-a înaripat cu graba spre adăpostul cerului
Cu rugăciunea ca Dragostea malului de mal
Să-și înalțe aureola multicoloră
Ca lumea indignată Pentru viață
Să-și regăsească încă odată cănița cu aur

PUTEREA IMAGINILOR CROMATICE

Când bunicul povestea cu dibăcie despre
Miorița
Recitându-mi din varianta inedită a lui Tie
Minea
Rostind apoi balade despre Iovan Iorgovan și
alte cele
Frontierele erau împodobite cu grilaje
În serile când unsprezece stăteam alături la o
masă
Pentru curiozitate spunea că sunt copil de stirpe
Dacică
Iar eu creșteam ca mugurul în oglinda vechiului
opaiț
Din subconștient Întrebam dacă providența
Este vreun simbol magic Împotriva Legii Uitării
Iar el scotea fotografii din lada cu zestre
ra la vârsta fragedă
Alături de maică-sa din satul lui Petre
Iar semețul străbunic Vasile
Un chipeș ca tata parcă sculptat din porfir
Îmbrăcat într-o cămașă lungă
Cu opinci și-un brâu lat de piele
Într-o altă imagine cu patină cadmie
Pe cap avea o căciulă din blană de miel
Pe umerii lați un cojoc ornamentat
Cioareci și cizme din piele lustruită
Vezi îmi spunea citind rădăcinile din podul
palmei
Portul se trage din Dacia lui Decebal
Iar eu tot întrebam unde-i Dacia asta
A doua zi parcă deschise ușa inimii
Întinse mâna peste curtea casei spunând
Acolo locuiește dragostea și Dacia e dincolo de
Deal
Că universul este un vulture-albastru Acum
hiperbolă
Iar noi niște grăunțe trezite în speranțe
Cu aripi dintr-un gălbenuș mai rafinat
Ce fâlfaie pe orizontul roșcat
Și încă mai avem acolo omniprezente neamuri
Dar zăbrelele s-au descuiat tardiv
Rudeniile de la Oradea Vinga Cluj și Tibiscum
Au intrat în lumea heruvimă
Deși trupul de copil lacrimogen

Le căuta prin jur-împrejur cu glasul sângelui
Odată cu primele linii și litere de mână
Bunicul a plecat sexagenar
M-a lăsat cu neamul și crezul
Iar vechile și noile cromatice imagini
Cresc din călimară și în Pomul vieții
Ca semn testamentar
Căci prin râurile roșii ale corpului nu se face apă

PEISAJ CU LEGENDĂ
În amintirea lui Ion Miloș
(n. 1930, Sărcia, Serbia, – d. 2015, Malmö,
Suedia)

Ajunse vremea-ncremenită
În care nu mai poți dori mormântul
Și taci ca lebăda-n pustiul ruginit
Doar cărțile vorbesc în timp

Opincile murdare și-mpuțite
Nu pot călca frontonul
Fațada casei tale în Banat rămâne neatinsă
Iar peste obârșia de litere diverse
Se-așterne o searbădă tristețe
Hoțomanii protejați haotic
Mai intră prin ferestre nevăzuți
Și n-au nevoie de Diplome Medalii și
Recunoștințe
Ci cară în spinare sudoarea Dibăcia mamelor
Obiecte de valoare Plapumele cu fulgi
În timp ce neamul consternat
Ca Charles Baudelaire în Amarele neliniști
Constată că tristețile-s amar de dureroase ca și
moartea
Când dincolo de noi – de sufletele noastre nu
mai e nimic
Când vremea nu mai este vreme
Istoria-n tranziție mai face o bolboacă
Falnic roade praguri Le i-a drept capital
Ridicând la falși patricieni într-un Noul strat
Neprotejați de nimeni mai înghițim o spaimă
Cu filipice și cu cerul Gratuit
Ne-acoperim legendendele în suburbie
Neprotejați de nimeni
Tăcem ca melcii-ncremeniți

VASILE... VASKO POPA!
Amintește-ți de versurile tale viguroase
Imortalizate cu ochii mâinilor mele
„Stea la început
Steauă la sfârșit
Roșii brazdele noastre”
Jaful plăcii de bronz a fost o jelanie
Norocul că am păstrat filmul cu poze
Iar evreii au turnat o placă nouă
Acum deasupra versurilor tale
Din placa rotundă bronzată de soare Idiofonic
Cu suspin de jertfe grăiesc simbolic trei
ideograme
– Steaua lui David, Crucea creștină și Roata
rromilor
iar Steaua cu cinci brațe a coborât mai jos
Poate le zărești pe videoamplificatorul cerului
imens
Te implor să mai brăzdezi

Acolo în grădina ta albastră
Poate să mai pictezi la brazde roșii
Pentru ca omenirea sărăcană
Să le admire măcar în univers
Căci aicea jos Teroarea albă sau Teroarea roșie
Instigă Europa ca-n vorba lui Teodor
Dostoievski
În rest nimica nou Aici pe Terra
Teroarea tot teroare este
Iar războaiele mereu o porcărie

IOAN BABA (Serbia)

Poezii de azi pe mâine

În fiecare zi mă răscolesc împotriva mea
dușmanii sunt în vacanță
tolăniți sub umbrare de palmier
sau chiar au murit
și aș putea să stau și să stau
cu înțelegerea sub pernă.
Dar și așa simt razele unei priviri
mai tare ca zidurile
vin și mă pătrund ca săgețile pe Sebastian
devenit sfânt după ce l-au ucis
când nici nu mai știu care e trecerea
tot mai îngustă dintre ziuă și noapte.

2.

Eram mereu uimită când mâinile tale mă
priveau
și se uitau prin mine. Eram ca o salcie
prin care se strecurau
și dorințele. Alteori erau în mine desfrunziri
vântoase
și iubeam ceea ce nu se putea iubi
mai mult decât apa aerul pământul
și focul ce mai rămânea de la alții.
Mă înveleau
ziceam că erau tresăririle
unui cocon de mătase
și nu așteptam de la ele decât să-mi așeze
lumina degetelor pe creștet.

3.

Cu părul colorat de zori
ieșeam amândoi din fotografie. „Haide!” ziceai
„să ne plimbăm pe marginile câmpiei”
„unde sunt ele?”
„să citim semne lăsate de alții
și ce ar fi va fi să fie!”
Te ascultam și treceam printre furci de lumină
ce îmi furau cuvintele

mirată că numai ochii mi se deschideau
să cuprindă viitorul.

4.

Am fost așa cum au fost și alții
cu tinerețea cocoțată în spate.
Părea un nou corp un alter ego
ce îmi înlocuia zi după zi
copilăria. Ca un fel de taină
prea mare să o duc
în rătăcirile albastre. Prea mică
spre a fi asemenea celor care mută munții
cu spatele.

5.

Era o încăpere goală.
Îmi închipuiam masa pregătită
pâinea și vinul.
Pasărea flămândă voia să fure pâinea
șarpele să bea vinul. Atunci am înțeles
că floarea de crin pe care o simțeam că
germinează
alături
cu puterea unei iubiri pătimase
mă apăra ca un hotar invizibil
de zgomotele prin care lumea da semn
că există.

6.

Uneori mi se pare că lumea merge cu capul în
jos
și îi arată soarelui picioarele de noroi
cu care a pășit deja pe pământ.
Și că se răscolește marea albastră a cerului
când cineva se mai miră
și rămâne cu sprâncenele ca un unghi ascuțit
că are atâta curaj.
„Să taci!” strigă unul, „Lasă lumea să le
murdărească
cerul și soarele sunt ale lor!”
Atunci mă prefac și îi spun:
„De felul meu sunt un fel de scamator
la circ și acesta mi-este serviciul. Pot merge și
eu
cum cred că vă face să râdeți
dar tot vreau ca soarele să rămână curat
și al tuturor.”

Ileana Damian

În lumina cărții

Eutanasia Florilor

Și în recenta piesă “Eutanasia florilor” Roxana Pavnotescu valorifică predispozițiile creatoare afirmate anterior: capacitate analitică prin sondajul stărilor sufletești, proiecția viziunilor mitice, reflexivitate, altoite pe un fond existențial dens și o cunoaștere livrescă plină de luciditate, o sensibilitate post modernă ce radiografiază un registru tematic vast, de o stringentă actualitate. Se resimte rafinamentul cronicarului dramatic, cinematografic și de operă care a descifrat și a pus în lumină valorile artei spectacolului, în ultimele aproape două decenii, de când îi urmărim atât de avizata publicistică în reviste la care a colaborat: *Observator Cultural*, *Contemporanul*, *Discobolul*, *Liternet*, *Prag de lume*, *Lumină Lină* (*Gracious Light*), *Destine Literare*, *Cultura*, *Tribuna*, *Gând Românesc*, *Alba-Iulia Cultural*, *Conexiuni* ...). Redactată după “*Nadir*” – piesă axată pe o suită de opoziții specifice condiției umane - *Eutanasia florilor* extinde analiza la universul floral și faunistic reprezentativ prin grupul celor trei *violete de Parma* și *lupul* (personaj totemic – protector al

dacilor) antropomorfizate între personajele piesei cu un registru tematic atât de actual.

Piesa, cum indică și titlul, abordează tema eutanasiilor raportată la lumea *violetelor*, definită sinestezic (cromatic și olfactiv), un simbol al grației, frumuseții, inocenței, ingenuității, nu lipsită de o notă de sexualitate. Violetele se anunță într-un complex coral - identitar : “*Nu suntem violete pentru fete / Suntem violete-violete / Suntem inimiresmate / Și în-sprâncenate / Neimplinite și / neprihănite*”. (p. 2) Tema se concretizează depresiv și sentențios într-un moment în care umanitatea se confruntă cu o criză multiplă: a energiei, a apei, a familiei, a sănătății (Covid – a cărei invazie e vizibilă în piesă prin laitmotive: virus, mască – botniță, etc.), morală, politică, cu fenomene stresante, angoasante induse de mituri sau modele conspiraționiste (globalizarea, Marea Resetare), tehnologizarea invazivă, corectitudinea politică care, dincolo de foloasele nemăsurate pentru ființă, îi sărăcesc sensibilitatea, o fac captivă ecranului digital (dincolo de faptul că este o extraordinară formă de depozitare culturală, digitalizarea poate înlătura contactul direct cu cartea, cu farmecul ei tactil, olfactiv fără egal), iar cipul și clona aduc neliniște.

Piesa înregistrează o suită de opoziții: viață-moarte, adevăr-minciună, iubire-ură, realitate-ficțiune (imaginație), inocență-perversitate, frică-bucurie, credință-ateism (Anti-Crist). Sunt pline de miez replicile schimbate între *Primul alt domn* și *Copilul precoce*, punctând scenele esențiale ale piesei, legate de prezența lupului, de eutanasia uneia dintre *violete* (prin prezența cărora textul dramatic capătă dimensiune fabulistică) sau în care se dezbat concepte ca: *poveste*, *globalizare*, *conspirație*,...

Locul acțiunii este o sală de așteptare în care pe bănci, așezate *aleatoriu*, *paralele cu laturile carteziene ale încăperii*, stau oameni - câte unul pe fiecare bancă - cufundați în tăcere, privind ecranul digital pe care-l au în poală. Nu vorbesc între ei. Sunt personajele piesei,

introduse generic: *Violetele – trei femei se țin de braț, poartă tutu-uri crestate pe margini în culori pastelate: un albastru irizat, un verde recrudesc și un roz pal; - bărbații cu sacouri roșii, albe sau albastre, iar femeile poartă deupiece-uri în aceleași nuanțe. Culoarea vestimentației este mod de identificare: Domnul în sacou roșu, Domnul în sacou albastru, Un alt domn, Primul alt domn, Doamna cu copil, Tipul în halat, (Tatuatul) șovinul, O femeie, Femeia cu pălăria de culoarea cărnii, etc. Doar trei bărbați au nume proprii: Domnul Goe, Orban și Oswald. Receptionista îi pofteste în birouri după criterii doar de ea știute, spre mânia Bărbatului șovin iritat de invitarea ungurului Orban și apoi a neamțului Oswald, sosiți înaintea lui. Omul în halat le cere să-și pună masca sau botnița, pentru a se proteja de norul iminent de viruși.*

Atmosfera de lăncezeală și plictis se modifică odată cu apariția mamei cu băiețelul gălăgios, nestăpânit de mama separată de soțul parlamentar cu imunitate - de care vine să se plângă, că nu le mai trimite bani pentru întreținere. Relațiile băiatului cu mama sunt tensionate; *n-a iubit-o nici când era în burta ei.*

Poveștile despre globalizare cu ajutorul cărora tatăl parlamentar își adormea copilul incită audiența, stârnind controverse (*omul în sacou roșu*) despre raportul dintre povestea clasică cu zmei și Ilene Cosânzene și globalizarea ca realitate pură, ca problemă gravă, complexă. Conversația dintre copil și Primul alt domn elucidează estetic problema: orice poveste are un miez real, povestitorul transfigurează realul prin imaginație, ficțiune, metaforă, alegorie, șarjă; realitatea este fictivă, în ea se găsesc mereu zmei și Ilene Cosânzene ce pot fi proiectați în simboluri. Copilul e încântat de poveștile Primului alt domn - pe care și l-ar dori tată sau ca acesta să-l înfieze, ca să-i spună istorii conspiraționiste. Sătul de poveștile despre globalizare, Copilul ar vrea o poveste despre *Marea Resetare* – cu conotații biblice despre *Noe și Potop*; chiar dacă actualitatea e departe de acel moment al *facerii*, haosul actual oferă material pentru *1001 de*

povești. Apoi constată că sunt martori și participanți la o *conspirație* “*Chiar aici sub ochii noștri. O conspirație care a alunecat – pe nesimțite – din povestirea d-voastră. Sau invers –povestirea în curs preface realitatea, o modelează după ea.*” (p. 11).

Cântat în cor de cele trei sau două (rămase) violete, refrenul cu strofe sextine, octave, none și decimă surprinde secvențial momentele demersului în contextul lor existențial. *Violetele „însetate”* – motiv ce atestă prezența lor în sala de așteptare - se mișcă în tandem și sunt mereu nedespărțite. Violeta care crede că are un cip în talpă, pe care surorile o consideră mai înțeleaptă și mai diferită, este selectată pentru a intra în birou - spre a *primi apă*. Deși trimise acasă, surorile o așteaptă neliniștite, îngrijorate, în timp ce se constată că nimeni din cei care au fost poftiți în birouri n-au mai fost văzuți ieșind. Se fac supoziții comice, *copilul* sugerează lugubru și premonitoriu că violeta *s-a înecat*. Doar *lupul* intră și iese imperturbabil din birou, dar nu rezistă parfumului amețitor al celor două violete, provocându-le reacții de spaimă și plăcere: “*Un loup garou / ne-a deocheat / Suntem bulversate și / amușinate*” (p. 15). *Primul alt domn* explică alegerea lupului, apreciind *violetele drept „cele mai inocente dintre toți și mai proaspete. Chiar dacă a scăpat în civilizație, lupul continuă să iubească natura, pădurea...”* (p. 17). *Violetele* pătrund în birouri, cerându-și insistent sora. În sală se dezbat probleme ca dispariția fricii de lup, se dispută întoarcerea violetelor din birouri, sau dacă vor afla vreodată ce s-a întâmplat înăuntru. Scepticul *Primul alt domn* se vrea deasupra evenimentelor: “*E de preferat să nu știm. Oricum n-o să aflăm ce s-a întâmplat cu adevărat. Adevărul nu e cognoscibil, pentru că nu există. Eu prefer misterul. E singurul pentru care merită să trăiești. Decât să trăiești în minciună și fals, mai bine trăiești în mister.*” Copilul întrevede un sens în disertația *Primului alt domn* și își deplânge condiția: “*Ce păcat că n-am niciun talent! Nu excelez în nimic. Doar*

artiștii trăiesc cu adevărat intens pentru că sunt mereu în misterul creației.” (p. 21)

Un moment plastic și revelator îl constituie apariția violetelor din birouri, împingând un ghiveci uriaș pe roți, cu o violetă gigantică la mijloc; în jurul ei, stă *încolăcită* sora moartă ce a ales eutanasia pentru binele lor, *pentru a avea mai multă apă*. Scena concretizează decizia Copilului de a începe să scrie; el aduce condoleanțe violetelor și desprinde o pană lungă din tutu-ul violetei moarte, nu ca amintire și s-o preseze într-un ierbar, ci spre a o folosi la scrierea primei cărți: *“Tema eutanasiei fără cauză”, fiindcă: “M-am hotărât să devin scriitor. Vreau să scriu cu ea. Va fi prima mea pană, pentru că doamna Violetă este prima mea inspirație” (p. 23)*

Jocul presupunerilor despre motivul eutanasiei continuă: sacrificiul, posibilitatea (nefzabilă, căci violetele erau foarte apropiate) a unei iubiri eșuate, teama de cunoaștere, *“tipică celor ce vor să rămână nealterați în credință”*. Violetele par să împărtășească un alt tip de metafizică: *„Nu suntem bisericoase. Religia noastră este animismul, Dumnezeuul nostru este cromatic și olfactiv. Așa ni-l reprezentăm noi cel mai bine. Ne petrecem timpul în spații exterioare în natură. Spațiile închise ne stresează” (p. 25)*. Violetele ar dori și ele să se eutanaseze, urmând exemplul sorei lor, dar Copilul le propune un sens existențial: *“Din perspectivă estetică și olfactivă este mai important să trăiești, ... mărturie că iubirea e mai puternică ca orice degradare fizică și neputință în fața spiritului învins” (p. 25)*, potențat într-o formulă expiatoare de *Primul alt domn*: *„Amânarea nedefinită a intenției însemnând perpetuarea și împlinirea ei în eternitate. Adică dozarea și prelungirea suferinței. Ca o moarte foarte lentă a purtătorului de intenție. Varianta sisifiană a pedepsei capitale.” (p. 25)*

Piesa este o dramă densă de idei, cu un registru tematic care anexează umanului, prin antropomorfizare, floralul și faunisticul armonizate printr-o armătură estetică rafinată, asociind dramaticului epicul (nevoia de poveste

a omului) și liricul (refrenul cântat în cor de Violete și țesând elementele psaltice cu cele de litanie, jelanie). Muzicalitatea textului e dată de eufonii (*“fără frică de-nfricare”*) aliterații și de sinteza simbolurilor cromatic olfactive.

Personajele, generice în cea mai mare parte, se înscriu unei tipologii variate, portretizate concis, dar expresiv și individualizate sau înscrise într-o serie universală printr-o impresionantă conexiune literară (Dl. Goe – Caragiale, fabula lui La Fontaine), biblică (*Marea Resetare / Noe și mitul Potopului*), cinematografică (Chaplin, în *Timpuri Noi*), mitologică (lupul totemic – *canis lupus, canis rufus*, prin care răstoarnă celebrul adagiu: *homo-homini lupus est - omul este lup pentru om*). Lupul (garou) vârcolac, pricolici vine cu o licantropie aparte ce *nu depinde de ciclurile lunare* Stilul este de mare expresivitate recurgând la oximoron, la expresii frazeologice cărora le resuscită sensuri uitate, dându-le intenție ironică, de umor sau șarjă (*duse cu barca, ce-și face omul cu mâna lui e lucru manual, tot răul e de bine*), sau la un lexic argotic. Excelează prin reflexivitate, e memorabil prin lapidaritate și formele aforistice.

Mesajul rămâne criptic și dezolant cu rezoluția ironică a Copilului - *“Toată lumea e o conspirație”* - care se grăbește să-și scrie cartea *pe hârtie* cu cerneală sepie, în care va înmuia pana magică, *“într-o carte cu coperti de piele, din piele de lup” (p. 29)*

Ironim Muntean

Proză contemporană

Ultima scrisoare din America (II)

Sosea prânzul. Cu toții se-nșirau în fața paturilor, de unde urma să treacă prin fața cazanelor mari, cu gamela și cana în mână, ca să primească, în gamelă, porția de mâncare, iar în cană, porția de cafea. Treceau, după servirea mesei, prin spălătoare să-și spele vesela, ca, din nou să se retragă la paturi, într-aceleași dormitoare reci și neprimitoare. Prinseseră vremurile când companiile industriale americane erau în căutare febrilă de oameni și atunci, companiile de transport nu puneau nici un preț pe condițiile de mers, că, oricum, clientelă aveau din belșug.

Obișnuit cu privațiuni de tot felul, trăit în sărăcie stânjenitoare, Iliuț nu ridică glas, pentru el totul se reducea la dorința acerbă de a ajunge și de a porni lucrul. În lucru își punea toată speranța. Speranța de mai bine.

Cum și aici era chemat mereu la lucruri fel și fel, asta fiind una din cerințele puse atunci când i se acordase ajutorul de drum: să lucreze ceea ce i se cere, la timp și cu toată priceperea!

Un incident petrecut pe punte îl frământă câtăva vreme. Cât de mult se ruga el pentru curmarea din fașă a cuvântului necugetat, ca să prevină situații nedorite și totuși... Iute de fire, ce s-o fi întâmplat de-a ajuns să se ciocnească cu un negru, nimeni nu putea pricepe, că doar

limba nu și-o știau ca să se fi ciondănit laolaltă. Îi pusese și ăstuaia, una-două, mâna în gât, de mai-mai să dea bietul om ortul popii. Adică să se dea el bătut în fața unui tuciuriu?! Că și pe cei de acasă odată îi pune la punct, de nu mai îndrăzne mai mult să i se opună cineva. El nu avea o forță fizică neobișnuită, dar împins de-un curaj, uneori de-a dreptul prostesc, rar încleștare pe care să n-o câștige.

Avu parte și de-o furtună, cu vreme tare, cu vânt și vijelie mare, de se clătina și mai cumplit vaporul, speriindu-l de moarte. Ape despicate de lumina orbitoare a fulgerelor, bubuituri de se cutremurau adâncurile, valuri răscolite până la cer spărgându-se asurzitor de pereții vasului, șuvoaie aruncate pe punte voind parcă a-i smulge de la locurile lor, nori învolburați dându-și mâna cu apele-nvrăjbite, zguduiau necuprinsul din temelii. Și, peste toate, buimăceala în care căzuse. Se clătina lumea cu el, pântecul i se întorsese pe dos, capul i se învârtea amețitor, urechile-i vâjâiau, picioarele și brațele nu-l mai slujeau. Devenise un om de nimic, fără vlagă, căzut în neputință. De răul cel trăise atunci, nicidecum nu voia să-și mai aducă aminte. Că doar mai trecuse el prin asemenea vremi, cu fulgere și trăsnete, cu coadă de balaur, că nu era doar de ieri, dar așa ceva...

Cum drumul nu se mai termina, închis ca într-un țarc de-atâta vreme, mereu cu același peisaj înainte, apă, apă și iar apă, începu să cadă pe gânduri. Îl cuprinsese urâtul și totul de-acum părea puțin mai altfel ca la început. Partea plină a paharului începu și ea să sufere.

Vaporul îi deșertă la New-York, nu înainte însă ca funcționarii vamali și inspectorii biroului de emigrări să facă vama și controlul documentelor de călătorie. Cei de la clasele I și a II-a, ca și o parte a celor de la clasa a III-a, non-emigranții, coborau aici. Restul călătorilor, într-o larmă asurzitoare cu toate limbile pământului amestecate, fuseseră trecuți pe vase

mai mici spre a fi duși la *Ellis Island*, o insulă la un kilometru și jumătate de New-York, devenită cu timpul cea mai mare stațiune de emigrare din lume. Numele provenea de la proprietarul inițial, Samuel Ellis, de la care guvernul Federal o cumpără dându-i destinația de fort și depozit de armament, până la începutul emigrării când și-a căpătat o nouă destinație. Aici Iliuț fu supus unui tir de întrebări și cerințe, unui adevărat interogatoriu. Cum și ortacul lui de acasă, și toți ceilalți veniți odată cu ei. La subsolul clădirilor li se făcu examinarea medicală, pe unii trimițându-i din nou pe vapor din pricina igienei corporale (râie, păduchi) pentru dezinfectare, pe alții (alcoolici, handicapați fizic sau mintal, epileptici, prostituate, bolnavi TBC și tot ce ar putea deveni povară publică sau persoană indezirabilă) expediindu-i către țara de baștină, înapoi, de unde au venit, pentru ei visul la pământul făgăduinței sfârșindu-se fără a fi nici măcar început.

Trecură amândoi cu bine de asta și ajunseseră în biroul inspectorului de emigrări, unde, cu ajutorul unui translator, cât și cu cel al brațelor – vorbiseră într-atâta că-i dureau mâinile - fuseseră supuși unui riguros interviu. Atâtea întrebări nu căzuseră pe capul lui de când se știa: cum îl cheamă, câți ani are, dacă este căsătorit, ce este de meserie, dacă are vreun semn particular, dacă știe citi și scrie, de ce nație este și din ce țară provine, dacă are cei 50 de dolari de siguranță, dacă vine la vreo rudă sau prieten, numele și adresa acestuia. Aici făcu o mică pauză. Să spună că are aici neamuri ori ba? Dacă s-ar duce la ei, la cumnații Cristina și Vasile, cum niciodată nu s-au avut bine, ce-o păți? Hotărî după câteva momente să renunțe la ei, să spună că vine pe cont propriu, nechemat de nimeni. A plecat de unul singur, de unul singur vrea să se și descurce. Ultimul hop îl puseseră iar în încurcătură: vrea să rămână în America pentru totdeauna sau dorește să se

întoarcă acasă când va socoti de cuviință. Din câte știa de pe la cei ce-au fost pe aici înaintea lui, traiul pe pământul ăsta era cu totul altul și nu-i trebuia prea multe ca să se facă și el *domn*. Așa ca Oancea dascălul. Ar purta și el haine nemțești, pălărie domnească cu boruri largi și pantofi sclipitori, și-ar da atunci cu opincile de nici să nu mai audă de numele lor. Ba, după un timp, ar aduce-o și pe Maria cu copiii. De asta, îndoindu-se pentru o clipă, o mai vedea el! Îi rămăseseră toate astea la inimă din poza primită de Maria de la frații ei, cu costum și cravată, cu rochie întregă, tot una de sus până jos, cu părul făcut altfel decât acasă, al cumnatei, tăiat scurt și încrețit. Chiar ca la cucoanele cele mari, cea a doctorului de oameni din sat, rupându-i inima de câte ori o vedea, pe frumoasa Rozika. Păcat că rămânea prea puțin pe-acasă, ea ducându-și veacul mai mult prin Budapesta, în dezmetiță și desfrâu, doctorul, mult mai în vârstă decât ea, purtându-i tot mai puțin grija. Ședează acasă până ce mai vindea câteva iugăre de pământ ca apoi, cu banii pitiți la loc ferit, s-o ia iarăși din loc. Și, iată, acum, ce domni mari au ajuns și ăștia! Se trezi din visare strigat de cei din fața lui: să spună de rămâne ori ba! Găsi cu cale că așa s-a legat în fața alor săi că o să se întoarcă după ce va face bani. Trebuia să se țină de cuvânt. *Mă duc înapoi, domnule!*, răspunse în cele din urmă c-un ușor tremur în glas. Primi răspunsul pe loc din partea oficialului american: *se-mbarcă pe vapor pentru New-York!*

Își făcu din nou cruce și răsuflă ușurat c-a scăpat cu bine și că n-a bătut degeaba atâta cale. Cu atâta cheltuială! Îl trecuseră toate sudorile până a i se da verdictul Doar atâta i-ar mai fi trebuit: să nu-l primească și să facă și calea întoarsă. O ușoară undă de regret se adăugă stării celei noi, simțită pentru prima oară pe vapor, cu cât simțea că se depărta de casă și de ai lui, pierzându-i parcă pentru totdeauna și cu cât se afunda, tot mai abitir, în necunoscut.

Prinseseră a-l încerca aduceri aminte care de care mai calde și mai plăcute și, de n-ar fi fost cu atâta lume în jur, poate ar fi scăpat chiar și câteva lacrimi. Pe cât se credea el de tare...

Luat de val, urcă din nou pe vaporul mare, laolaltă cu toți cei *admiși*, gata să-nceapă aventura. Se lăsă în bătaia vântului, conduși fiind cu toții de unii ce cunoșteau rosturile, fie că or mai fi fost pe aici, fie că chiar cu asta se ocupau, făcând din așa ceva meserie. Pesemne, tocmai de aceea i s-a cerut mărunțișul acela la îmbarcare. N-avea ce să comenteze, că, fără ei, ce s-ar fi făcut?! Goliți așa de-a valma în lumea cea nouă, atât de imensă, de diferită și necunoscută cum i se arătă, de bună seamă că nu le-ar fi fost ușor, oricât de isteți s-ar fi socotit.

Așa ajunseseră la unul din *borturile* (așa le ziceau noii sosiți caselor de ajutor, *Boarding-House*) deschise la marginea orașului Cleveland, nu departe de țărmul estic, de românii mai vechi așezați acolo, deja americanizați, pentru găzduire. Și căroră le mersese vestea pentru grija ce-o purtau celor oropsiți, veniți de acasă, străini și însingurați, ruți de limbă și de-ai lor. De altminteri, cei așezați acolo pentru prima oară își aveau originea într-un sat de pe Târnava Mare, așa că erau oarecum *de-ai casei*. Cum se arătă și Manoilă, stăpânul bortului la care fuseseră aduși de trimisul său.

Găsiseră o clădire de scânduri, cu parter și nivel, cu cerdac în față pe toată lungimea clădirii, căruia îi ziceau *porci* (după engl. *Porch - pridvor*), la parter având o bucătărie mare, cu albi mari pentru spălat rufe, alături, sala de mese, cu o masă lungă și scaune simple pe margini, acesta fiind *prânzitorul* și, mai departe, baia. La etaj erau camere cu mai multe paturi, la nevoie, și pentru economie, un pat putea fi folosit de două persoane, dacă lucrau în schimburi diferite. Erau acolo doar ardeleni de-

ai lor, din sate apropiate, alcătuiind o colectivitate apropiată sufletește, vreo 25-30 la număr, al căror suflete se lipiseră mai ceva ca animalele aflate-n pericol. În schimbul a 10 dolari pe lună stăpânii le ofereau pensiune completă: casă, masă, spălat, servicii medicale. Mâncau unii chiar mai bine decât acasă, dimineața, ouă fierte sau prăjite, mezeluri, cafea și altele, iar pentru prânz li se puneau pachete, la fel de consistente, pe măsura lucrului greu la care se angajau. Masa de duminica era și mai consistentă, *ca la mama acasă!*, cu supă de tăitei, cu carne și găluște, la ziua de salariu stăpânul cinstindu-i cu un butoiaș de bere. Trai și tratament omenos, cu toată grija aplicate de stăpâni. În primă fază totul părea bine, ei mai rămânând din câștigul lunar cu alți 10-20 de dolari. După cum porneau lucrurile, făcând în grabă o socoteală simplă le-ar fi trebuit cam 6-7 ani până a face *mia* de-ntoarcere și banii de drum.

Greu! Dar, se-mbărbătau ei, asta-i doar începutul. Poate mai încolo or câștiga ceva mai bine și or scăpa mai devreme. Asta îi silea să se avânte la lucrări și locuri unde câștigul să fie mai mare, în ciuda riscurilor de tot felul. Muncă multă, bani puțini, asta-i soarta noului venit. Rămânea ca timpul și norocul să decidă.

Aveau aici în Cleveland de ales între a lucra la fabrica de automobile sau la cea de locomotive. Mai erau ele și alte fabrici, dar astea dețineau locurile prioritare, aici fiind cerere de mână de lucru aproape permanent. Se gândi Iliuț încotro s-o apuce. La automobile i se părea peste puterea și priceperea sa, de astea aproape că nici nu văzuse pe-acasă. Locomotive mai văzuse prin Blaj și i se păreau mai ușor de abordat lucrul la ele, mai palpabil, mai brut, așa cum o făcea cu brațele lui vânjoase în ograda sa.

Porni din cap de săptămână către fabrica de locomotive. La poartă lume destulă. Cum îi vor alege, la ce îi vor pune să lucreze, a reuși

oare să prindă un loc? Erau întrebări ce-l măcinau așteptând, dându-i frisoane ce-l zgâlțâiau mai-mai să se trădeze. *E lipsă de oameni la foarfeca de tăiat țevi. Cine se pricepe să poftască în curte!* Se auzi glasul unui boss, urcat pe-o ladă, pesemne să fie auzit și văzut mai bine. Intraseră câțiva. Ce-o fi asta? Chitea în sinea lui Iliuț. Se uită și la ortacul de-alături, se-nțeleg din priviri, ca și cum ar fi zis: asta nu-i de noi. *Cine poate căra fier topit de turnat în forme să intre!* Altă îndeletnicire, pe cât de grea, pe atât și de periculoasă. Se gândi că la cărat cu roaba tot o mai poate oblici cumva. Așa vedea munca asta judecând totul prin prisma experienței de viață de acasă. De unde să știe ce fac ăștia pe aici. După o ușoară ezitare, dar și de teama de a nu rămâne pe dinafară, se desprinsese din mulțime și porni hotărât, pe ce-a fi, înăuntru. Doar să care cu roaba o fi-n stare. Și-apoi, el de aceea a venit, să lucreze, să facă dolari, că doar nu l-or pune ăștia în fereastră! Luă de unul singur decizia, ortacul așteptând altceva. De parcă știa că ar anunța ceva mai bun! Îl învățaseră cei mai vechi să se angajeze la ce-a găsi că altfel poate sta mult și bine pe la porțile fabricilor. Doar ce auzea: *Restul pe altădată!* Și cădeau zăvoarele. Pe drumul către locul de muncă, se minuna întruna cum de-o fi nimerit chiar din prima încercare, când alții caută de săptămâni. Cum-necum, se-apropie de boss și, din banii de siguranță, reuși să-i strecoare și ăștia ceva mărunțiș, ca să-l aibă în grijă atunci când i-a stabili locul și sarcinile de lucru. Îl învățaseră tot cei vechi, trecuți și ei prin așa ceva, învățați la rândul lor de alții. Era în floare, se vede prea bine, și pe-acolo bacșișul! Se pare că bossul fu mulțumit ori că-i căzu cu tronc la inimă, că-l repartiză la lopată, la încărcat și descărcat nisip, pe care să-l folosească mai apoi la formele în care urma să se toarne fierul topit. *Las că nu-i rău!*, își zisese el, lopata cunoscând-o prea bine de acasă.

Laolaltă c-un cântec al *americanului* reîntors printre ai săi: *Foaie verde mărgărit,/ Auzit-am, auzit,/ Auzit-am prin Ardeal,/ De șoafă și vilbar.../ Vilbarul e roaba rea,/ Duc feară grele cu ea,/ Iar șoafăla e lopata/ Care-mi încârligă spata.*

Se văzu dincolo de poartă, în grupul de la roabă cum și-l închipuia el.

De-a doua zi, îmbrăcat în haine de lucru, în *auveral* – așa a înțeles că i-ar zice ținutei celei noi, date de bossul pe care deja îl știa și căruia iarăși a înțeles că ar trebui să i se adreseze cu apelativul *mistăr Jon* – porni lucrul, ba să pregătească formele, ba să bată cu ciocanul fierul încins – așa cum o făcea și la covăcia lui Mielu de peste Podul Țiganilor când îi trăgea șina pe roata carului ori îi ascuțea fierul de la plug încins de jarul cărbunilor, potoliți din când în când cu paftorița umezită să nu dea-n flacăra, ba să încarce cu cărbuni cuptoarele imense. De lucru era, cum și cerințe tot mai insistente veneau din toate părțile. *Autput! Autput!* - auzea mereu, cerându-li-se să dea cât mai mult, să producă cât mai mult. Mereu în praf, de toate soiurile, de nisip, de cărbune, de fumul cuptoarelor, hainele prinseseră să se înnegrească, ca și mâinile, și fața, și mustața, din galben-aurie căpătând cu zi ce trecea culoarea paiului de grâu bătut de ploii. Veneau căniți cei mai mulți, de să nu-i mai cunoști, doar albul ochilor și al dinților rămânând neatins. Așa, bortăresele, ca să-i vadă curați, lucrau zi și noapte, lucrau pe brânci: găteau, spălau, făceau curățenie, ca totul să fie în ordine. Avu noroc cât a lucrat acolo că nu s-a accidentat așa cum au pățit mulți ortaci de-ai lui: ba au călcat pe fier topit producându-le răni și suferințe îngrozitoare, ba li se aprindeau hainele de-atâta căldură de la cuptoare, ba le *cădeau mușchii* de-atâta ridicătură la încărcatul în vagoane a fierului... Acasă, când i-ar fi fost greu, și-ar fi scos pipa și-ar fi odihnit oleacă, să se refacă.

Aici însă, nu mai porunca el. Fusese el rezistent, dar...

Luase cu el aproape degeaba cele câteva pipe, că răgaz de ele nu prea era. Avea de unde alege că în lavița înfundată din fundul casei dinainte zăcea un morman de astfel de unelte: pipe de lemn, unele încrustate cu motive precum bătele ciobănești, ce lemn o fi fost de nu se ardea, cine știe!, altele din lemn brut, mai rudimentare; pipe de metal, se pare un aluminiu, dat însă în negru de-atâta fum; pipe de porțelan, de *marmură*, cum îi zicea el, unele de-un alb, alb, imaculat, altele cu vinișoare negre și roșii petrecute dinspre buze către fund; pipe de pământ ars, desigur nu orice fel de pământ, ci vreun pământ special; unele cu capac, altele fără, capac cu găurele sau dintr-o bucată; unele cu coadă de lemn, cu guler la partea de sus, pesemne s-o prindă mai ușor cu dinții, altele cu coadă de metal, dreaptă și nu îndoită ca a celor de lemn, unele mai mari, altele mai mici, se pare după cum stătea și cu tutunul. Că nu era de ici, de colo procuratul tutunului, prețul fiind destul de ridicat. Dar, dacă vrei s-arăți lumii cine ești... Încărcatul pipei îl făcea după un anume ritual: apuca din pungă, o pungă din piele întoarsă, pe care el o numea *jașcău*, o cantitate mică de tabac, o strângea binișor între degete, cupă care o lăsa să cadă în pânțele pipei, operațiunea repetând-o până ce o umplea. Deținea un adevărat meșteșug în a o încărca, altfel nu ar fi luat foc și nu întreținea arderea. Alături lor, instrumentele de curățat alcătuiau un adevărat arsenal, cu care efectua operațiunea de la coadă la cap. Desfăcea coada, petrecea prin ea un fir de fuior tare de cânepă ca să ia cu el nicotina depusă, iar cu un cui îndoit și lățit la un capăt, o lopățică ușor arcuită curăța corpul propriu-zis al pipei.

Fuma pe îndelete, când vacile se odihneau la plug, după ce mânca, dar mai ales duminica la poartă, în văzul trecătorilor, pipa, socotind el, dându-i o notă aparte, de noblețe. Bine asortată chipului său atrăgător.

Aici, răpus de oboseală, seara nu mai avea timp să simtă tăria patului de scândură. Cădea frânt. Vorba unuia la fel de oropsit ca și el: și la casa nouă, ca și la casa veche, tot calul asudă și nu stăpânul! De la o vreme se trezea, visuri care de care mai răscolitoare măcinându-i somnul. Cu ochii pironiți în tavanul încăperii – el își alesese un pat suprapus, în cel de jos lăsându-l pe ortacul lui, căruia îi purta un fel de respect știindu-l cu ceva mai sus – vedea imagini de-acasă, de prin ogradă sau de la câmp, alături cu juncanii alb-gălbui, pieptoși și mari, pe care-i lăsase ca scriși, credincioși, cunoscându-și datoria față de el, stăpânul lor. Și ochii parcă prindeau a i se umezi. Încerca să-și mute gândurile într-altă parte, la ceva mai luminos, s-alunge întunericul ce i se așternea peste sufletul împovărat. Urâtul însă nu-l părăsea, ba poate, cu câte îi veneau în minte, sporea neconținut. Nesomn, neodihnă și chin ca și cum cele de peste zi nu-i erau de ajuns. Pleca de multe ori buimac la lucru, cuprins de osteneală de parcă n-ar fi fost în cap de zi. Nici nu se instalează bine că în lăuntru ființei sale se porni o luptă, o luptă mare, cum nu mai trăi alta: să mai rămână ori să-și ia tălpășița pe calea de-ntoarcere. Luptă de care nu va scăpa cât va sta pe acolo.

Sfârșitul de săptămână îl întrista de cele mai multe ori, golul apărut prin nemersul la lucru pricinuindu-i supărări, un sentiment de pustietate învăluindu-l mai totdeauna copleșitor. Rareori și cu greu se desprindea din șirul gândurilor rele, încât s-ar fi bucurat nespus de-ar fi avut lângă el măcar pe Maria lui, căreia pe-acasă prea puțin o băga-n seamă. Ce bine i-ar fi prins de-ar fi avut-o alături acum!

Continuare în numărul următor.

Ioan Popa

Cele mai bune femei

Azi dimineață m-am trezit în pielea unei fiice iubitoare...

Ce dor mi-a fost de acest *eu*. Ce mult timp a trecut de când nu l-am mai îmbrăcat.

E așa de reconfortant să fii fiica iubitoare a părinților tăi care, nu-i așa?, și-au sacrificat viața ca tu să ajungi cineva! Să te măriți bine, să faci facultăți, să ai de toate, să fii fericită.

Știi și tu că dânsul, iubitul, soțul, camaradul din dormitor sau cum vrei să îi spui, nu a apreciat suficient aragazul de la maică-ta, nici mașina de spălat nu e prea grozavă, sunt un pic depășite moral, și, ce-i cu asta, îi spui, nu-ți spală chiloții la fel de bine?

Fă-ți rate și ia-ți una de ultimă generație și să te văd atunci cu ce bani mai pleci tu la schi, la plajă, prin țări, și mări, și cărări nebătătorite?

E bine să fii fiica mamei tale! Să o suni și să o întrebi ce mai face. Să-ți bei cafeaua pe terasa casei părintești și mama să-ți pună pe umeri un pled ca să nu-ți fie rece, și tata să te întrebe dacă mai vrei zahăr la cafea? Și tu să te faci mică, mică, și să lânchezești în starea asta de prunc binecuvântat cu părinți iubitori, și să te alinți, cum lângă nimeni nu o poți face, și nimeni să nu te judece pentru ceea ce nu ești, nici pentru ceea ce nu ai făcut încă, nimeni să nu-ți spună nicio vorbă rea. Să fii întrebată: *ce mai faci tu, tată?* cu cea mai mare sinceritate

din lume. Să simți în această întrebare cea mai sinceră dragoste pe care ai simțit-o vreodată.

În pielea de fiică iubitoare e ca și cum ai avea un costum invizibil de protecție. Ești sub protecție divină. Doar pentru că ai îngerii păzitori lângă tine.

Pentru tata vei fi totdeauna fetița încrunțată de la vreo 8-9 ani. Pentru mama poate vei fi ceva mai mare, dar tot copila mamei vei rămâne.

Când mă trezesc o fiică iubitoare o sun pe mama și-i aud vocea caldă. Indiferent la câți kilometri mă aflu, ea mă cheamă la masă.

Hai și mănâncă, mamă! Că uite, am făcut aia, și aia, și aia, poate vin copiii acasă și eu să nu am cu ce-i pune la masă?

Și dacă nu vin copiii, (și uneori chiar nu vin), mama duce mâncarea prin vecini și o dă de suflul celor plecați dincolo.

Dar invitația mamei rămâne. Și mă simt de parcă am și mâncat din bunătățile ei.

Azi dimineață m-am trezit în pielea unei fiice iubitoare și am rămas în ea până după amiază. Și mi-a fost extrem de bine. Am fost recunoscătoare lui Dumnezeu pentru tot. Mama e exemplul meu, dar... oare cum e să fii mamă? Cum e să-ți asumi toate viețile celor din jurul tău, fericirea și, mai ales, nefericirea lor? Să fii stâlp și pavază? Să fii neobosită și să ai timp pentru nevoile tuturor? Cum e să simți durerile copiilor înainte să ți le spună? Să fii cu ei până la sfârșitul vieții? Să nu te plângi? Și să-ți pese de ei mai mult decât de tine?

Ce-ar fi ca azi să fii mamă cu normă întreagă?

De la prima oră de când m-am trezit, (adică cinci și jumătate), am pășit în vârful picioarelor și m-am strecurat în bucătărie să fac cafea, ceai, lapte, cereale, etc, etc... tot ce e nevoie pentru un mic dejun sănătos și armonios. În casă miroase a fericire și tihnă. Eu, mămică, hărnicuță, și iubitoare, și tolerantă. Și hotărâtă să lupt pentru familia mea.

Azi sunt mamă. Atât. Oricum acest cuvânt cuprinde în el atâta substanță că-ți ține de cald toată viața. Ai casei încă dorm, ca pruncii. Adică cei mici ca pruncii și cel mare ca ...por...pruncul!

Dar e bine. Beau cafeaua în liniște. Trebuie să am și eu un moment al meu în 24 de ore. Acesta e momentul meu. Cafeaua de la 5,30!!! Mi-ar fi greu fără ea. Stau la masă și mestec idei. Dezvolt scenariu în capul meu. Am nevoie de timp. De acest timp. Sunt fericită! Sunt fericită? Da, cred că sunt ...fericită!

Altfel de ce aș mai fi aici? Se vor scula pe rând, vor merge la baie, se vor bate pe apa caldă, vor țipa că au întârziat, își vor lăsa hainele pe ici, pe colo, vor trânti ghiozdane, vor lăsa fire de păr din barbă, în chiuvetă, le voi șterge în grabă după, voi pune pachetele în ghiozdane, voi da cu mătura, voi spăla vasele, voi striga după cei care și-au uitat cheile, voi face paturile, și voi pleca la serviciu cu autobuzul, în viteza cu care un asteroid trece pe lângă Pământ fără să-l bage în seamă.

Asta-mi trebuie dacă azi m-am trezit în pielea de mamă. E treaba mea. Mi-am asumat-o!

Poate dacă ar mai face și el câte ceva din toate astea mi-ar fi mai ușor. Dar e greu să sper că altcineva, în afară de mine, de bună voie, s-ar speta pentru această familie. De fapt, ar trebui să fim doi.

În eul de mamă mă simt cam singură uneori. Aplecată de griji, împovărată de gânduri, încât am impresia că mă macin ca un picior de la o masă de lemn, pe care-l rod carii. Deseori am impresia că nu sunt decât un dulap cu multe sertare. Cei din jur au nevoie de rufe curate, *pac*, trag sertarul, își iau chiloți curați, șosete, *pac*, îl închid la loc. Altul: îi e foame! Trage sertarul în care există mâncare. Altul plânge, vrea alintat. Trage sertarul cu îmbrățișări, unul cotrobăie după apă, celălalt după cuvinte, după sfaturi, după idei, după aspirină, după clătite, după... **O-pri-ți-vă! Nu sunt femeia-mamă-dulap!** Nu am chef să cotrobăiți doar după ce aveți voi nevoie. Și numai atunci! O să vă las într-o zi toate sertarele goale și o să vă poticniți!

Nu veți ști unde să găsiți ceea ce căutați! Faceți-vă timp și pentru mine! Ascultați-mă! În sertarul din mijloc locuiește inima mea. Ați acoperit-o cu lucrurile voastre și n-o mai vedeți. Lăsați-mi timp de două-trei bătaii de inimă pentru mine. Altfel, mă sufoc. Nu cer prea mult. O rază de soare minusculă să intre și în sertarul cu inima mea. Să simtă și ea viața cum pulsează. Inima mea e vie. Voi ați uitat asta! Eu sunt un om viu. Eu sunt un OM! De ce mă tratați ca pe un dulap magic? De ce nu-mi vedeți ridurile în care se odihnește o lacrimă?

Ideile mele, gândurile mele, care vin fulgerător, pleacă la fel de fulgerător, nu au timp să stea într-un loc ca să prindă rădăcini. Dacă am fi doi, m-aș simți poate mai liberă. Poate aș prinde aripi. Poate mi s-ar reînnoi sufletul. Dacă nu ai grijă de suflet el poate îmbătrâni rapid. Se ofilește. Uite-așa! Cât ai clipi.

În pielea de mamă miroase a mușețel și levănțică, și a ore nedormite, și a oftaturi prelungite. Și, uneori, în ciuda gălăgiei din casă, a singurătate în doi.

Mi-e greu să mă decid cine sunt. Și dacă sunt indecisă, o femeie singură și divorțată abia așteaptă să mă îmbrace în pielea ei rece, ca într-un corset.

Parcă mă prinde în mreje. Mă supun fără tragere de inimă.

Acesta era singurul Eu pe care l-am pus să aștepte, i-am zis că nu-i momentul, că nu-i timpul, că nu-i nevoie, dar azi n-a mai vrut să asculte și am devenit ceea ce am râvnit ani la rând. Să fiu singură. Și stăpână pe mine. Și stăpână pe viața mea. Și pe timpul meu.

Dacă am chef să dorm, să dorm, nu că întâi termin treaba la bucătărie, și apoi, copiii, și apoi rufe de călcat, și apoi, el, ... dar eu? Eu când?

Dacă am chef să citesc, să citesc, dacă am chef să beau, să beau!

Da, pot să beau singură!

De fericire!

Sunt tânără, nu am riduri, sau am, dar nu contează, sunt bine mersi, sănătoasă, am tot

ce-mi trebuie ca să fiu fericită, timp, mai ales timp, numai al meu, pe care nu-l împart cu nimeni... *Peace! Peace for the people!*

Peace pe naiba! Mai degrabă război. E mai sănătos!

Am cu ce să fiu fericită. Dar, atunci de ce nu simt fericirea asta pe care am râvnit-o în toți anii de oboseală și nesomn? Parcă s-a strecurat printre degete! O fi și fericirea asta un fel de Fata Morgana după care alergăm când neapucă strechea?

Psihologii spun că punctul de vedere îți creează realitatea. Dacă tu consideri că vei rămâne o femeie singură, cum îți vei găsi jumătatea? Dacă te vezi lipsită de valoare, cât de valoroasă vei fi? E un punct de vedere!

Realitatea pe care mi-am creat-o eu n-are nicio treabă cu realitatea asta de **aici și acum**. Eu creasem una în care eram mișto, eram în mijlocul vieții mele ca un nufăr în mijlocul lacului. Senină, destinsă, zen în toate, faină, bogată, iubită, hă... da, cam asta îmi creasem eu în jur. Dar ceea ce mă înconjoară e altceva. N-oi fi creat-o ca lumea. Nu am ținut cont de erori. Și au ieșit orori. Din punctul meu de vedere și psihologii greșesc. Sunt și ei oameni. Eu vreau în jurul meu o realitate ca lumea. În acest **eu**, dacă tot sunt singură și divorțată, ar trebui să mă simt stăpână pe mine. Dacă nu e așa, am stricat rețeta!

Să presupunem că am șansa să o iau de la început.

Dacă ar fi să aleg din nou, care **Eu** l-aș alege? Cum ar fi să încui toate aceste **Eu**-ri în dulap, să nu le mai las niciodată să se plimbe prin viața mea și să fiu eu însămi? Hai să fim serioși!

Cum e să fii o doamnă onorabilă, o femeie credincioasă, o fetiță inocentă, o iubită pătimașă, o scriitoare tăcută, o fiică iubitoare, o mamă responsabilă, o femeie puternică, și singură, și stăpână pe... peste lume?

Bag toate aceste Euri în dulap, încui ușa și le scot doar când am nevoie, doar pe cel de care am nevoie. Și mă îmbrac cu ele pe rând. După necesități.

Dar nu ai putea să le folosești pe toate odată? În straturi, ca foile de ceapă?

Poate că mi-ar fi prea cald. Sau aș fi prea perfectă.

Nicio cută, nici un fald. Nicio imperfecțiune.

Și?

Și m-ar urmări lumea pe stradă, ca în *Parfumul* lui Patrick Süskind!

De câte ori v-ați trezit buimaci dimineața și ați avut nevoie de timp ca să vă dați seama cine sunteți? Că v-ați culcat o persoană și v-ați trezit o cu totul alta. Sau că aveți la dispoziție o milisecundă, un timp cât o bătaie din gene, rapidă, ca să vă hotărâți cum o să fiți de-a lungul zilei? Dar mai ales când ați conștientizat ideea că puteți alege? Eu am ales!

Sunt eu, Katia! Atât. Made in Terra! He-lllo!

Azi îmi recunosc aceste euri personale și pot să fiu liniștită, și caldă, și calmă. Pot fi eu. Specială, unică, chiar cu desăvârșire unică. Specială doar pentru că exist! Conștiința a luat pentru prima și ultima dată această formă. Mi s-a dat un suflet deosebit, extraordinar. El nu a mai fost dat nimănui altcuiva, niciodată. A fost făurit anume pentru mine. Știu că sunt imperfectă. Și mă iubesc așa. Sunt perfectă în imperfecțiunea mea.

Dragii mei, acum îmi voi închide telefonul pentru că mâine mă voi trezi târziu. Am muncit mult în ultimul timp și am nevoie de o pauză. Am nevoie de timp pentru mine.

El a zăgăvit camera de zi în verde, am dat comandă de perdele noi, din mătase vaporosă, și, săptămâna viitoare, îmi va apărea romanul *În papucii Evei*. Al doilea. Și cel mai bun.

Vă invit la lansare! Și la niște minunate rețete de brișe! Nu m-am putut abține!

Apoi plec în concediu. În Caraibe! Hai că am glumit! Realitatea e alta. E cea pe care mi-am creat-o eu. Plec în Caraibe, mă mut acolo. Doamne-ajută-ne!

PS. Îmi închiriez apartamentul! Dacă știți pe cineva...

Tjncuța Bernevic

Undeva, în Siberia

Izbuc, izbuc... ce complex sonor barbar, vine probabil de la a izbucni, un fel de geizer mic împins de tensiuni, ce nu mai pot fi ținute în frâu, într-o răsuflare eliberatoare.

E și ea un izbuc, bolborosind disperat într-o mlaștină cu miasme, cu rotiri strânse și ascuțite, un vârtej ce-și caută ieșirea.

- Sunt un izbuc, Aurelian, asta e, nu mai suport!

- Cum? Ce? Nu înțeleg, lasă e doar una din zilele tale negre, va trece ca toate celelalte.

- Nu va trece, n-o las să treacă, n-o vreau grea ca altele asemenea, vreau să plec, nu te mai suport.

- Cum? De ce?

Spaima, surprinderea îi alungeau obrazul, o mască tragică, ca cea din toate zilele ce au urmat nenorocirii. Nu mai putea trăi așa. Mila din ochii lui o micșora încă mai mult decât o înjumătățise neputința. Rugămintele lui de a fi iertat pentru ceea ce se întâmplase într-o clipă de neatenție, îl transformau în victima ce trebuia mereu îmbărbătată. Nu mai avea putere să-i alunge remușcările. Vinovați erau amândoi.

- Dar plătești numai tu. Nu-i drept, nu mă pot ierta.

- Am obosit Aurelian consolându-te. Dacă vrei, uite, ți-am mai spus, mă consider și poate că și sunt singura vinovată pentru situația în care mă aflu. Mi-a căzut telefonul din poșetă, cineva mă apela, m-am aplecat să-l ridic, nu-l vedeam, eram speriată, mă căuta poate mama, o lăsasem acasă bolnavă, l-ai zărit tu și mi-ai spus „uite-l”. De acolo începe vidul în capul meu, un întuneric străpuns într-o dimineață de o lumină albastră, neprietenosă, pe un pat de spital, din care m-a săltat cineva, după o lungă, nesfârșită perioadă și m-a așezat într-un scaun.

- Am pierdut pentru o clipă controlul volanului și n-am știut să mă redresez, un șofer începător s-ar fi descurcat fără îndoială mai bine, nu mă pot ierta. Nu pot, crede-mă!

- Au trecut doi ani de atunci. Scaunul în care mă aflu îl simt acum ca o prelungire a mea. Mai grea e dependența de alții, dar și mai insuportabilă mila din ochii mamei, ai tăi, văicărelile tale zilnice, reproșurile ce ți le faci cu voce tare, rugămintele de iertare. Du-te la un psiholog, la un preot, te-am rugat de atâtea ori, nu mai plânge de mila noastră, e nedemn pentru amândoi. Multă vreme am simțit și nu mi-a trecut definitiv, că sunt ca un stâlp de înaltă tensiune. În picioarele mele nu s-au produs niște scurtcircuități cum mi-am imaginat eu că se întâmplă, nu, tensiunea pierdută acolo mi-a urcat în piept, în mâini, în ochi, ar trebui să port pe piept o tăbliță avertizând despre pericolul de a fi grav curentat și tot ce mă atinge negativ face flammă, mă arde, mă doare, e de nesuportat.

- Dar ai nevoie de mine, nu te vei putea descurca singură. Promit să nu mai spun nimic, dar nu mă alunga, voi fi de două ori mai nenorocit.

- Chiar în lipsa cuvintelor privirea ta va continua să exprime același lucru. Cât despre faptul că vei fi sau nu mai nenorocit, asta depinde de tine.

- Să nu ne despărțim definitiv. Te rog! Hai să luăm doar o mică distanță unul față de celălalt, vrei? Te pot veghea și de mai departe, nu mă izgoni din viața ta, n-aș putea suporta.

- Ai să poți. Crede-mă. Știu ce spun.

*

Cele trei zile de totală singurătate nu le poate descrie. Nebuloase, cu ore intrate unele traltele, cu sforțări peste puterile ei de a la orându-i într-o curgere cât de cât firească. Nu vrea să și le amintească, dar nici să le șteargă ca și când n-ar fi existat. Au fost grele, au fost neobișnuite, au fost ale ei.

Neobișnuită a fost și insistența cuiva de a-i intra în casă. O femeie singură e o victimă sigură. Stătea lângă ușă, pregătită să lovească la nevoie. Bastonul bunicului, cu măciulie de metal, imaginând capul unui șarpe stătea mereu lângă intrare. Nu știa cine-i în fața ușii, vizorul prea înalt pentru ea nu-i era de ajutor. În casă, rând pe rând, toate cele necesare traiului zilnic au fost coborâte la o înălțime accesibilă.

Cu vizorul era altă treabă, devenea inutil coborât la înălțimea ochilor ei. După o pauză, cel din fața ușii și-a reluat bătăile, nici puternice, nici precipitate, dar insistente, de data aceasta însoțite de cuvenita prezentare.

- Sunt terapeut, mama Dumneavoastră m-a rugat să vă caut, avertizându-mă că nu răspundeți la telefon, n-am avut altă cale de a-mi anunța prezența. Suntem vecini, locuiesc într-un apartament de pe palierul Dumneavoastră. Aș fi bucuros dacă am putea colabora. Eu vă știu demult și vă admir.

- Tocmai m-am hotărât să colaborez cu mine înșămi. Nu-mi cunosc prea bine puterile și altele, pe care nu simt nevoia să le comunic unui străin prin ușă, fie chiar și unui terapeut de ești cumva cu adevărat cine pretinzi a fi.

- E cine zice că e, îl cunosc de copil. Ar fi bine Victoria...

- Lasă mamă, asta-i tot. Te sun eu la nevoie.

Din totdeauna i-a plăcut să fie singură. Copil unic a stârnit de timpuriu îngrijorarea părinților. „E doar nesociabilă, îndrumați-o spre sport.” A căutat și acolo singurătatea, cea a alergătorului de cursă lungă. Diplome, medalii, titluri naționale și internaționale i-au hrănit pentru multă vreme orgoliul de a fi singura care a reușit acele performanțe, la care alții nici nu îndrăzneau să viseze. Alerga zilnic, pe distanțe tot mai mari, singură, spre finisul mereu altul, unde o aștepta omul cu cronometrul, antrenorul. Vorbeau puțin, sprânceana ridicată ori obrazul mai destins decât de obicei spuneau tot ce trebuia.

Hotărârea de a se retrage din competiții i-a aparținut. Locul secund nu era pentru ea. Ea era Victoria. Nume predestinat. L-a onorat încercând să fie puternică mental și fizic. A reușit cu puteri întinse peste limitele suportabilității uneori.

Antrenamentul psihic a fost hotărâtor. De când își sălta capul pe pernă și până când se abandona, frântă, somnului, totul era planificat la secundă. Funcționa ca un ceasornic cu arcul întins la maximum. A fost readusă la ordine, întinsese coarda prea mult. Măsura a fost și ea disproporționată, fusese aruncată din cuib, lipsită de putința de a-l regăsi vreodată. Oare?! Dacă nu poți zbura, te poți târî, mijlocul e neesențial, poți fi liber și într-un caz și în celălalt, ținta trebuie să fie înaltă,

Era încă o stea a competiției dure, în care-și punea la bătaie rezistența ultimei celule însetate și rămasă aproape fără respirație, când și-a putut vizualiza voința, de fier, spuneau unii, într-o imagine. A cumpărat tabloul de dimensiuni impresionante și l-a așezat deasupra patului. O pasăre cu aripa frântă, cu ciocul ridicat spre o nemărginire albastră, ce nu încăpea între niște banale rame, se privea pe sine în zare, zburând. Era un vis de ieri, o amintire în ultima clipă, ori cel de mâine, când cine știe cum s-ar înălța din nou. Erau doar câteva linii abia schițate într-o zare nici ea prea limpede, ce sugerau un zbor. Puteau fi acolo aripile altei zburătoare, dar nu, ciocul vertical al păsării rănite și-l adjudecase încă din momentul căderii. Era al ei!

- Acolo, deasupra patului e locul unei icoane e șters, e trist tabloul, schimbă-i măcar peretele, a sfătuit-o mama ei.

- Eu îl văd și-l înțeleg altfel, rămâne acolo.

Era în a cincea zi de singurătate totală, obosită peste poate, dormise chinuit în scaun, nu se putea întinde în pat fără sprijin, când cineva îi strecură sub ușă un vraf de hârtii. Le va citi mai târziu. Trebuia mai întâi să și le aducă cumva în brațe. Reușise și altădată. Le împinge pur și simplu pe o lopățică cu coadă înaltă, ajutată de mătură. Adormi cu ele în poală învinsă de efort și oboseală.

Se trezi înțepenită. Pendula mică din perete bătu de două ori. Încercă să readormă. „Hai, Victoria, încearcă, se încuraja, alții au reușit să-și odihnească trupul în picioare, lipiți de vreun zid, visând la un scaun.” „Da, întotdeauna sunt unii mai chinuți decât noi.” Un psiholog, ce o consiliase în spital, îi spunea că atunci când se simte nenorocit, dă o raită prin spitale și-i trece. „Ca acum, îl completează Victoria în gând, față de mine o jumătate de om, ce întreg și zvelt te simți.” I-a aruncat o privire compătimitoare. N-a înțeles-o. A refuzat de a doua zi orice întâlnire cu vreun psiholog.

„Nu faceți bine, i s-a spus, dar e opțiunea Dumneavoastră.”

- Victoria, a agrăit-o mama ei după ce a externat-o din spital și ea a decis să locuiască în apartamentul bunicilor, rămas liber după plecarea lor într-o lume mai bună, e desigur opțiunea ta, dar aș fi dorit să stai cu mine.

- Nu pot, crede-mă, ești bolnavă. Trebuie să fii ajutată nu împovărată.

Cu Aurelian era altceva. A simțit că i-ar lua o parte din povara vinovăției dacă ar consimți să-i stea alături. Erau împreună de câțiva ani buni, aveau gusturi și preocupări comune, fuseseră colegi de facultate, îndrăgostiți de calculatoare și programe, de lumea ce li se deschidea în fața ochilor. Aurelian ar fi împărțit apartamentul lui cu Victoria încă de pe când erau studenți.

L-a refuzat politicos. Programul ei mult prea încărcat, școală, antrenamente, competiții l-ar fi dezechilibrat. Le era mai bine așa. După ce s-a retras din cursă, din toate cursele, s-au obișnuit amândoi cu un ritm propriu de viață. I-a adus împreună ceasul rău. Când ea a fost în sfârșit de acord să-l ia în casa ei, a fost, oricât de ciudat ar fi socotit alții, un act de generozitate din partea ei. N-a mers. Jalea era prea mare. O lua cu ea ca o apă neagră, involburată, ori ea se silea să atingă malul, să se proptească cu unghiile în el, dacă altfel nu s-ar fi putut. „Te văd puternică i-a spus nu o dată mama ei, te-ai încredințat Celui de Sus. El e calea.” „Așa-i” răspundea Victoria, dar scurta întotdeauna discuția. Era un subiect prea intim spre a fi discutat chiar cu propria mamă. Își amintește o replică dintr-un film, al cărui subiect l-a uitat cu desăvârșire. Ține minte doar acest dialog. „Crezi că există Dumnezeu?” „Nu știu, răspunde cel întrebat, dar avem atâta nevoie să știm că e acolo sus, că ne iubește și ne așteaptă la capăt de drum.” Adormi cu acest gând luminos.

Se trezi târziu cu degetele amorțite, încolăcite în jurul hârtiilor, pe care cineva i le vârâse sub ușă. Era copia unui act de identitate între alte pagini, cu un parcurs profesional. Intrigată citi „Mă numesc Titu Aioanei”. Alături imaginea, numelui. Părea înghesuit în fotografia cu care se identifica în lume tânărul cu trăsături ferme și obraz armonios, ce ascundea cu greu un zâmbet, încercând să se supună rigorilor unui act oficial. Absolvise Institutul Superior de Sport, „la care m-am înscris sperând să ajung la performanțele Dumneavoastră. Erați idolul meu, nu mă știați desigur, n-aveați cum, n-ați privit niciodată în jur, păreați mereu pe un podium deasupra mulțimii ce vă aclama. Nu v-am ajuns niciodată din urmă, dar am alergat în ritmul meu spre mai bine, nimic glorios în acest parcurs, dar sunt mulțumit cu ce-am dobândit. Sunt terapeut, am cunoștințele necesare, certificate de o diplomă.” Era anexată o copie. „Dacă mi-ați acorda privilegiul unei colaborări, ați împlini o

dorință fierbinte a adolescentului ce vă admira, v-aș putea privi în ochi de aproape.” În josul paginii un număr de mobil și un e-mail.

Avea nevoie de un terapeut. Zilele din urmă grele, neobișnuit de grele o împingeau spre o decizie de acceptare, poezia din textul citit, paradoxal, puneă piedici în a o îmbrățișa fără rezerve. Nu-și permitea să acționeze emoțional. Viața în scaun i-a redus dramatic plaja dorințelor, mai bine zis și le-a retezat singură.

- Nu mă gândesc la lucruri ce-mi sunt interzise. Accept că nu mi le pot permite. E mai bine așa, mamă.

- Dar un terapeut nu face parte din cele interzise, îți e absolut necesar, nu de acum, de mai demult. Nu poți face totul singură. Gândește rațional și acționează, cu cât mai repede, cu atât mai bine.

*

Când a intrat pentru prima dată pe ușă, Titu a acoperit-o cu totul. Imediat însă a luat primul scaun întâlnit în cale, l-a așezat în fața Victoriei și a privit-o îndelung în ochi, cu un zâmbet larg, bucuros.

- De astăzi amândoi la start. Vă mulțumesc pentru încredere. Am sperat să mi-o acordați și mi-am permis să vorbesc cu un meșter să vă monteze o bară metalică de care să vă puteți prinde și astfel să reușiți, singură, transferul în pat după ce vă veți întări suficient brațele și nu numai.

Victoria era de acord, firește, era greu de contrazis tânărul din fața ei, atât de sigur în ceea ce comunica, avea gravitatea adultului experimentat, s-a liniștit pe dată, a ales bine. În aceeași zi, mai spre seară, patul i-a fost înconjurat cu un cadru metalic, de care, apoi, a fost montată la o înălțime accesibilă o bară de prindere. Sprijinită de Titu, învinsă de oboseală, adormi în patul ei de fier. Cât de dramatic i se scurtase universul. Cutreierase întinderi cu pasul sigur spre ținte tot mai îndepărtate, pe care cu o voință de fier, spuneau unii, le-a atins. Ținta ei de acum era o bară metalică. O va cuceri! S-a gândit de multe ori de când e în scaun la eroul lui Soljenițan, Ivan Denisovici, prizonier într-o baracă înghețată în lagăr siberian, care într-o zi, în infern, după ce a reușit să ascundă o bucată de pâine și să scape de carcără, a adormit senin, aproape fericit. I-ar fi plăcut să trimită în eter, sau pe ape, un mesaj cu destinația: undeva, în Siberia, în care ar fi scris: „Dragă domnule

Aleksandr Soljenițan, Ivan Denisovici frate, am avut o zi bună, aproape fericită, am ajuns cu bine în patul meu”.

Până acolo cale lungă, mușchi biciuiți zilnic, dureri de suprasolicitare, o cursă în doi, confuză în trăiri, intensă, de nesuportat uneori.

„Tricepsii antrenați capabili să asigure transferul din fotoliul rulant în pat este țelul nostru, cursa pe care trebuie s-o câștigăm”, repeta Titu ori de câte ori simțea că durerea e pe cale să învingă. Era serios, autoritar, dar în același timp protectiv.

Venea zilnic, îi încredințase cheia locuinței spre a elimina orice timp mort din ora sau orele ce i le acorda înainte, ori după ce se întorcea de la obligațiile zilnice. Dădea comenzi scurte, lămuritoare. Ea îl asculta și încerca să-i urmeze întocmai sfaturile. Epuizată la sfârșitul antrenamentului zâmbea ascultându-i lauda.

Au trecut zile, săptămâni, luni grele, lungi, fără număr. Un marș forțat în doi ce nu se mai sfârșea, dar finișul era aproape, îl presimțea.

- Încă nu, încă nu, va veni timpul când vei reuși, momentul nu trebuie să fie dureros, ci dacă nu ușor, suportabil, tot mai suportabil, îi tempera elanul Titu, când seara târziu, la o oră convenită de amândoi, venea s-o culce, sprijinind-o ușor în trecerea spre somn.

„Momentul dureros e acesta”, ar fi vrut să-i spună, dar vorba necuvenită n-o va rosti. E atât de tânăr iar ea... Măinile lui cuprinzându-i mijlocul, spatele, brațele îi produc un tremur, pe care cu o efortare dureroasă îl alungă când îi e aproape, acum în singurătatea întinericului îl lasă s-o cuture până când istovită adoarme.

Un frison, necunoscut, uitat, a străbătut-o încă de la început, când el i-a acoperit ușa cu trupu-i neliniștit, emoționat la revederea peste ani cu femeia admirată într-o adolescență tulbure. Și-a apropiat primul scaun întâlnit în cale și a privit-o în ochi de aproape, poate chiar de prea aproape, așa cum își dorise atunci, demult. S-a îndepărtat însă repede, și-a luat în serios rolul de antrenor și spre deosebire de alții s-a așezat în rând cu ea la start pentru o cursă în doi. Era acum adultul serios stăpân pe el, profesionist, S-a străduit să-i fie asemeni, și-a ghemuit emoția în adâncul lăuntrului și și-a priponit fluturii porniți să-i mângâie geana. Acum le poate îngădui să zboare. N-o vede nimeni. E singură dar cotropită de senzații, pe care nu credea să le mai încerce, bucuroasă că simte. “Simt prea mult, poate chiar monstruos”,

cum a zis cineva, nu, nu-și poate permite, e o cursă cu garduri prea înalte pentru ea.

Închide ochii. În dosul lor Titu cu îmbrăcămintea mulată pe trupul bine lucrat poartă tricoul preferat de ea, unul gri cu o imagine albă pe piept, reprezentând un cort, priponit bine, cu un îndemn pe una din laturile lui de a iubi natura. Adoarme acolo în preajma lui. Rătăcise ziua întreagă prin pădure, nu știa cum și de ce se afla acolo, picioarele-i erau zdrelite de măcănișurile prin care alerga sperând să ajungă într-un luminiș. A ajuns odată cu tunetele și ploaia năpraznică de vară. S-au deschis baierile cerului potopind lumea, trebuia să se salveze. S-a târât până la cort, nu îndrăznea să se ridice, să n-o nimerească fulgerul și a intrat udă leoarcă cu ochii împăienjeniți de ploaie. S-a întins pe spate acoperindu-i cu mâinile spre a-i feri de lumini orbitoare ce cuprindeau ca într-un cerc de foc adăpostul fragil. A simțit într-adevăr că arde înlănțuită de trupul unui bărbat, erau flăcări împreunate, așa ne putem feri de trăsnet, îi șoptea bărbatul, îmbrăcat într-un tricou gri cu un cort alb pe el, nepriponit, ce-și putea lua zborul oricând. „Ne va lua cu el, ține-mă lângă tine”, se ruga.

Mâna încleștată prea strâns pe marginea patului o durea. Plângea de spaima visului, plângea c-a fost doar un vis, plângea, plângea. gata! Ajunge!

Se prinse cu disperare de bara metalică și într-o încordare dureroasă își săltă picioarele în fotoliul rulant de lângă pat. Tremura. A reușit! Îi venea să încerce din nou și din nou dar se opri, n-ar fi reușit. Efortul trebuia drămuț. „Când vine seara... se trezi cântând, când vine seara luminile se aprind, cânta, plângea, nimic nu mai conta înafara acelei izbânzi. „Am reușit Titu. Sunt liberă, cu adevărat liberă.” Era un mesaj așteptat. I s-a răspuns imediat. „Ai fost și rămâi eroina mea”. Era prea puțin? Era prea mult? Era bine!

Dragă Aleksandr Soljenițan, Ivan Denisovici frate... foaia albă, umedă, plutea în gândul ei liber să străbată întinderi nesfârșite și se opri la o baracă cu ferestrele înghețate, undeva, în Siberia.

Anton

Era joi, lume puțină în biserică. Vreo șapte-opt bătrâne, înfolfite bine, sprijinite cu capul de speteaza băncii din față. Le știa, aceleași din aproape toate zilele săptămânii. Femeia grasă dormea desigur, era fără îndoială lipsită de un adăpost, se ruga scurt, își făcea o cruce largă și apoi adormea cu capul greu într-o parte. Bătrânica cu mătaniile era la locul ei, în fața altarului îngenuchiată, aplecându-se ritmic în timp ce rostea cu o voce clară cuvinte rugătoare către Cel de Sus. Subțirica cu o Biblie în față, așezată întotdeauna în genunchi, citea smerită, mișcând ușor buzele, câte-un psalm, aprobând cele citite cu o expresie de admirație pentru profunda lor înțelepciune. Cele două gemene stăteau mereu în banca din față, privind înaintea lor fără expresie. Își odihneau trupul și mintea, golindu-le de vorbe, de gânduri, într-un exercițiu de înălțare spirituală prin asceză, așa cum o înțelegeau ele. Mereu cu ochii înălțați la icoana Madonei cu pruncul, femeia în negru plângea și astăzi încetișor, suspinând greu și grav.

Anton s-a așezat în același rând, la capătul băncii, cu doamna al cărui păr alb, încă foarte bogat, lăsat să-i curgă la baza gâtului, lumina blând. Stătea mereu cu mâinile împreunate în poală, imaginând un cuib, în care adăpostea o iconiță de metal aurie. Se ruga în gând, ori doar își amintea lucruri dureroase din anii mulți ai vieții sale. Uneori obrazul i se alungea și fruntea i se încrețea înspăimântată, strângea atunci iconița mai tare, apoi o ducea la buze și instantaneu fața i se lumina împăcată. Pe peretele din dreapta lui Anton era icoana sfântului cu același nume cu al lui. Acolo se ruga, privindu-l din când în când cu încrederea că cele spuse de el în gând i-au ajuns la urechi tizului său Prea Înalt. „Așază-l nu departe de tine pe al meu, că n-a fost el copil rău, dar fără noroc, și ține-o aproape și pe a mea cea mai iubitoare mamă din câte s-au născut pe pământ, pierită în foc, trecută prin sabia durerii de a-și vedea fiul neputincios din vina altuia. Iartă-le lor mânia și necredința la care i-a adus nedreptatea oamenilor, ce ar fi vrut-o îndreptată de Veșnicul Împărat, ai cărui slujitori credincioși au fost. Părăsiți de El, l-au izgonit din inima lor. Iartă-le lor, Sfinte, că multe au suferit.”

Afară burnița, aerul din biserică era blând, mirosea a tămâie, își aminti de lumânarea din

buzunarul hainei, o va aprinde la plecare ca de fiecare dată. Își întinse picioarele și le sprijini de scândura destinată lor, sau genunchilor prea credincioșilor. Îl dureau oasele, umezeala le trezea din amorțeala bătrâneții, scârțâiau ca roțile neunse ale carului. Trăia la oraș, dar se născuse într-un sat, se întorcea acolo rar, n-avea la cine, s-au mutat toți ai lui, pe rând, la cimitirul din deal. Dar carul cu fân și-l amintește bine, i-a suit în el și pe ai lui, se țineau strâns de ruda ce priponea iarba uscată, n-aveau deloc încredere că vor ajunge întregi la casa bătrânească. „Spaime de orașeni”, zâmbește Anton și se saltă puțin pe bancă. Amorțește de stă prea mult într-o poziție, oricât de bună li s-ar părea altora. Nici el n-a înțeles în crucea lui de bărbat cum de te poți îndoii la bătrânețe în așa hal și în atâtea feluri. Acum știe și-și poartă cocârjeala cum poate mai bine. „M-oi îndrepta pe alte scânduri și-oi scăpa de toate. De mi-ar veni mai iute ceasul binecuvântat, că ce-i prea mult, nu-i sănătos, uite că-s adevărate vorbele părinților.”

Se saltă anevoie, face un pas în față și se închină la altar, apoi din nou la Sfântul Anton și iese anevoie afară în burnița rece, după ce a aprins lumânarea din toate zilele de rugăciune. Astăzi este ziua de naștere a fiului, ar fi bătrân și el acum, dar are biserica aproape și cimitirul nu departe. Se împarte între cele două, vara aproape zilnic, pe vreme rea sau rece doar duminica ori în altă zi de mare sărbătoare.

Astăzi e joi, dar e ziua băiatului, nu poate lipsi de la locul lui de odihnă. Se va duce mai spre seară după masa de prânz și picoteala de după amiază.

Se șterge apăsător de preșul de la ușă, apoi se lasă să cadă pe scaunul din hol să-și tragă răsufarea. Încet, cu grijă, își pune haina în cui, după ce o scutură ușor de umezeală. Mai face câțiva pași până la canapeaua din camera cea mare și-și culcă obrazul pe o pernuță roșie cu catifeaua roasă decât a strâns-o el la piept, fusese a ei, aleasă de ea, cusută de mâinile ei, ce știa a mângâia și omul și cele ale casei. Era locul lui preferat. Acolo ațipea după masă și se trezea, mai ales în vremea din urmă, speriat neștiind în primele secunde unde se află. Lua atunci perna în brațe și-și amintea de ea, dureros, de la un timp mai împăcat, în curând se vor reîntâlni cu toții. Îl așteaptă. Nu-i va dezamăgi.

Se ridică anevoie, are mereu în fața mesei, lângă pat, un scaun cu spetează de care se sprijină. Astăzi are multe de făcut. E ziua fiului,

va pune masa, cu cele trei farfurii, așa cum face în toate zilele, dar acum va folosi cele de porțelan vechi, zestrea ei, le scoteau rar, doar în zile de sărbătoare. N-ar putea înghiți nimic fără ei. Fiecare la locul lui. El în capul mesei, ea în fața lui, la cealaltă margine, fiul între ei, la mijloc. Spune de fiecare dată rugăciune de mulțumire, acum o încheie altfel. „Adă-ne, Doamne, din nou împreună.” Ciorba aburește, e cu de toate, cum îi plăcea ei. se îndreaptă din șale, se descurcă tot mai greu cu mâncarea, dar n-aduce pe nimeni în casă de ajutor. Doar ei trei, pe vecie doar ei trei „Doamne adă-ne împreună”. Îl mai ține în viață doar gândul că în curând se vor regăsi. Soarbe cu înghițituri mici zeama caldă, nu-i e foame, dar azi e ziua lui, trebuie cinstit. Se ridică cu greutate, se îndreaptă spre canapea, în vremea din urmă adoarme la masă, astăzi nu se face, fiul nu-i știe prostul obicei.

S-a trezit târziu judecând după lumina cenușie de afară, o fi spre asfințit, drumul până la cimitir îl face în jumătate de oră, dar mai are de mers până în spatele blocului, al doilea de la al lui, unde cu îngăduința locatarilor, din câteva scânduri a înălțat un adăpost pentru doi câini ai nimănui. La el nu s-a putut, n-a insistat, dacă n-ai inimă nu ți-o poate pune altul în piept. Își împarte mâncarea cu ei, solidari în singurătate, frați. Nerăbdarea cu care-l așteaptă, bucuria întâmpinării, cui și în ce fel i-ar putea fi povestite. Nu există cuvinte, doar simțite până dincolo de fire, e o comuniune totală, dureroasă, fără de care, după ce-ai cunoscut-o, ți-e greu să trăiești.

L-au simțit de departe și-au alergat nebunește spre el, aveau pe cine iubi, pe cine apăra. L-au însoțit până la gardul cimitirului, îi știau poteca, dar rămâneau mereu pe loc, așteptându-l oricât ar fi nevoie, până la moarte și dincolo de ea. Cutremurător gând. Îl alungă, nu-l poate găzdui mai mult de o clipită, îl doare. Mai bine s-ar gândi la lumânările și florile din brațe, le-a mai scăpat și altădată printre morminte.

Drumul e lung până la ai lui, se odihnește de două ori pe câte-un capăt de lespede străină. Acolo se lasă să cadă pe banca din fier, neagră, și stă uitat de lume și poate și de Dumnezeu. „Doamne iartă-mă!” N-ar mai pleca de lângă ei niciodată. Îl roade dorul până-n rărunchi, îl sapă, îl seceră, dar nu-l omoară, mai are de așteptat. Până când oare, că nu mai poate, nu e în stare să respire fără ei. Aprinde lumânările, se sting, umezeala-i rece, le reaprinde iar și iar, apoi

renunță, sărută florile și le așază pe marmora albă.

Se ridică încet, bastonul i-a intrat în pământul jilav din cărare, coboară mai greu decât a urcat, nici măcar o urare n-a putut rosti de ziua băiatului, ce să-i spună, ce ani să mai adune în vecia în care a plecat. N-are vorbe, doar încă puțin aer, pe care-l șuieră eliberându-l din piept.

Acasă își așază pe scaunul de lângă pat hainele încă umede. N-are putere să le atârne în cuier. Se culcă devreme, afară cenușii se întunecă, de-ar putea aluneca în el, până hăt, dincolo de lume, în vecia a lor lui. Îl dor toate, își strânge așternuturile pe lângă el, îi e frig, tremură, apoi le împinge mai spre margine, fierbințeala arde perna, îi e rău, întinde mâna spre paharul din marginea mesei, apa-i sălcie, n-o vrea, nu mai vrea nimic, închide ochii așteptând. Nu-și rostește gândul, doar așteaptă.

*

Nechemată dimineața îi bate în geam. Încă o zi! N-o mai poate petrece, dar nici putere s-o curme nu mai are. Poate mâine. Izbăvirea-i aproape! Dar de ce mâine?! Acum! Asta-i ceasul! Iartă-mă Sfinte Anton, tu știi că nu mai pot răbda, iartă-mă de poți.

Își îmbracă încet halatul de casă, apropie scaunelul de cel înalt și ținând țeava trainică de deasupra se pregătește să arunce lasoul. Nu e în stare. Își sprijină mâinile de spătarul scaunului și-și trage răsufierea grea, șuierată, o dată, încă o dată. Un scheunat i-o opri pentru o secundă. La ușa lui un suflet avea nevoie de el. Coborî mai repede decât s-ar fi crezut în stare. Deschide ușa. Câinele se târî până la el, implorând. Luă cămașa de pe scaun și-i tamponă rănile sângerânde. Se îmbracă în grabă și apelă veterinarul. Va trece cu doctorul pe la adăpost să se asigure că fratele celui rănit era sănătos. Apoi va vedea ce-i cu fierbințeala asta a lui. Mâine, sigur mâine, după operația câinelui și după mersul la biserică. „Scapă-ne Sfinte Anton cu zile.” Luă biletul și-l îndesă în buzunar. L-ar putea uita, cum uita aproape tot de la o vreme.

Maria Vaida-Voevod

Toderița

Povestea Toderiței am auzit-o într-un birt de pe Valea Roșioarei. Valea asta care își luase numele de la cel două maluri pline de fragi, zmeură, coarne, măceșe și tufe de păducel, era zglobie ca o copilă, în care dă să lăstărească fornicția dragostei, împărțea satul acela de munte în două. În două părți care nu s-ar putea spune că erau egale, nici ca suprafață, nici ca relief, nici soi de oameni...Erau două toposuri cu totul diferite. Pe stânga văii se aflau lunci late, grădini mari, casele cele mai arătoase, locuiau oameni înstăriți, cu funcții și funcționare bine retribuite. Se zice că și păsările erau mai frumoase, mai colorate la penaj și triluiau mai melodios. Pe partea dreaptă, apa văii dădea în picioarele dealurilor, cu case sărăcăcioase, grădini nu mai mari decât un lat de palmă, își duceau viața crescători de animale, tăietori de lemne, cioplitori în piatră, cu alte cuvinte, pâlmași, oameni săraci, care nu prea aveau ce pune pe masă la dejun, prânz și cină, dar altfel oameni destoinici, harnici, crescuți în legea credinței. Nu s-a întâmplat niciodată de când țin minte bătrânii satului Podeni, ca feciorii din partea dreaptă să pețescă fetele din partea stângă și nici să lege căsătorii. Asta pentru că cei din stânga se socoteau mai bogați, mai făloși și chiar mai frumoși, îmbrăcați oarecum orășenește, plus că fetele de aici erau țifrașe, făloase și aveau drăguți și mai târziu soți de prin alte date. Nu găseai în Citereni o pereche de opinci sau un flăcău fără mustăți cu vârfurile în sus, precum cozile de rândunică. Mai apoi citerenii se făleau cu morile de apă ce le aveau și unde erau nevoiți să-și macine bucatele cei din Podeni, cărora le luau uiumuri mai mari decât altora.

Aici își aveau case fudule construite după o geometrie asemănătoare orașelor – târguri acoperite cu țigla și zidite din cărămidă, doar ușile și ferestrele de lemn, înăuntru sobe de teracotă care țineau pe timp de iarnă o temperatură constantă. Este de prisos să mai spunem că unele aveau două etaje, plus mansarde, balcoane, verande, jumătate din sticlă, unde se lăfăiau ghivece și butoaie cu flori, plante ornamentale, perdele înflorate. Puteai să ajungi la ele urcând scări interioare din lemn de stejar curbate și lăcuite. Cea mai epatantă vilă, vilișoară sau conac era cea a

preotului Felea, dar la fel de frumoase și de bine poziționate erau și cele ale învățătorului Lisandru Artiman, a primarului Corpade, notarului Vârtoș și ale rudelor acestora. Aceștia aveau apă în casă, cu chiuvete, căzi din faianță și nu fântâni în curți de unde trăgeau apa cu prăjinile cumpenelor. Desigur aveau și alt gen de mobilier, pivnițe zidite cu bolțari din piatră de râu, mă rog grădini, alei pietruite, straturi cu flori, câini ciobănești, cotețe bine camuflate cu orășanii, colivii cu canari, papagali, acvarii cu pești colorați, în speță crapii japonezi.

Preotul satului avea două șarete cu cușete făcute din piele, roți cu spițe de nichel care atrăgeau parcă lumina soarelui spre amiază, dar adevărata sa bogăție nu era nici casa, nici șaretele, nici livezile de meri și cireși, ci cele două fete teribil de frumoase: Toderița care era studentă în anul întâi la Facultatea de Biologie din Cluj și Rafaela aflată încă pe băncile liceului din Montana. Liniștea și pacea tronau bine merci între cele două zone despărțite de Valea Roșioarei, doar un singur lucru îi învrăjbea pe cei din partea dreaptă, după cum curgea apa pe albia văii și anume că locul de veci pentru cei din Podeni se afla pe un deal pietros și unde ajungeau carele cu sicriile morților cu multă greutate, ba chiar pe timp de iarnă nu de puține ori, copârșeele alunecau din dricurile mortuare și uneori crăpau și aparținătorii celor decedați întâmpinau adevărate cazne ca să poată duce răposaii întregi la groapă. Pe când cimitirul celor din Citereni se afla chiar în preajma bisericii pe o luncușoară dreaptă cu un pământ ușor de săpat. A durat o sfadă de câțiva zeci de ani buni pe tema asta și în cele din urmă, Episcopia a decis ca toți morții comunei Citera să fie înhumați în același țințirim, adică cel de jos, din preajma bisericii. Măcar oamenii să aibă parte de dreptate după ce închid ochii. Și nimeni n-a mai putut strica rânduiala asta.

Micile frecșuri între oamenii de pe cele două maluri ale văii aveau să fie uitate, odată cu apariția vrajbei între familia preotului Felea și cea a lui Canapăr, al cărui fecior se afla într-o avansată poveste de iubire cu Toderița, fiica preotului Felea. Nimeni, nici măcar vreo vrăjitoare, vreo vâlvă, vreo știmă nu știa când începuse și cum se derula și mai ales unde, în ce loc se-ntâlneau cei doi, încât nimeni n-a văzut, n-a mirosit. Până la vârsta când feciorii trebuie să facă armata, Toderici păzea vitele, învățase

de la un meșter pietrar să facă cruci pentru morminte, monumente funerare și alte accesorii pentru cei care voiau să dea un plus de fast celor decedați din familie, ba făcea și troițe pentru cei ce-și pierdeau viața pe drumuri de țară, se pricepea să facă pe cruci, pe lespezile mormintelor, amorași de ghips. În Podeni se afla o carieră de piatră de unde cărau cu camioanele piatră pentru fabricile de sodă sau pentru poduri, tuneluri de cale ferată. Dar exista și piatră de calitate în mai multe culori, pe care dacă o lustruiai, lucea ca oglinda și asta era bună pentru casele morților. După ce Toderici a isprăvit armata a ajuns gestionar la un mare magazin din Montana, ” Fierul” unde se găseau de vânzare sute de articole din fier, alamă, nichel, unelte necesare economiei câmpului, gospodăriilor țărănești. Mai pe urmă și-a schimbat opțiunea profesională și a ajuns șef de gară în Montana. Fusese apoi șef de șantier la o carieră de piatră, mult mai mare decât cea din satul lui, timp în care l-a cuprins ambiția să facă liceul la fără frecvență. Cap avea bun, o strălucită tinere de minte, era isteț. Și pe deasupra era chiar frumos, dacă nu foarte chipeș. Înalt, bine clădit și de o cumsecădenie rară, încât toată lumea îi căuta compania.

Toderița trecea cea mai frumoasă fată din zona munților, a pădurenilor. Blondă, cu părul inelat, cărlionți de aur, mlădie, un zâmbet fermecător, un glas melodios pe care odată ce-l auzeai, nu-l mai uitai niciodată, avea un fel magnetic, atrăgea oamenii, tinerii fără să-și dea seama. În vremea liceului a făcut mai multe victime, unii s-au apucat de băut, alții au părăsit școala, ducându-se în pustiul lumii. Au luat-o pe căi greșite și unii profesori. La farmecul fizic se adăuga și ținuta vestimentară, purta fuste, rochițe din mătase vieneză sau pariziană, de, babacul avea bani cu ghiotura. Era pe deasupra o iscusită dansatoare, o foarte bună cântăreață, era cu alte cuvinte mândrețea liceului. Și avea și o agerime a minții, că a intrat printre primele la facultate.

Întâlnirea lor s-a petrecut într-o adevărată feerie de basm. Chiar și locul unde s-au întâlnit prima oară avea o semnificație pe măsură: Valea Zânelor unde se afla un eleșteu cu apă limpede și un țărău sau un lujer de fag scobit de vreo mână meșteră, care cu ajutorul unei dălți sau o rindea i-a făcut un mic șanțuleț pe care curgea apa de sub o piatră plină de

mușchi și trecea valea până în marginea drumului unde apa se revărsa într-o cadă mare din lemn. Toderici căruia îi plăcea să umble de unul singur prin păduri și văi departe de casă se dusesse în ziua aceea să culeagă zmeură, cel mai parfumat fruct de câmp al verii. Nu și-a putut crede ochilor când a zărit lângă eleșteu o căprioară de o gingășenie ieșită din comun și nu departe de ea o fată, mai bine zis o zână, întrucât era nespuse de frumoasă și plină de grație, subțire, înaltă, blondă. Ce putea să-i dăruiască Dumnezeu decât două ființe care îi împăinjneau ochii și-i făcea inima să tresalte. Căprioara cu un botic fin și delicat nu se speria de fată, semn că se mai văzuseră de multe ori în preajma eleșteului și oarecum se împrietenisera, se acceptau. Toderici a stat minute bune, privindu-le cu uimire, apoi cu dragoste, cu sfială. Simțindu-l probabil pe Toderici, căprioara a amușinat zările, aerul verde al pădurii și s-a retras în desișul copacilor. Dar și Toderița a simțit o ființă străină și s-a ridicat în picioare, cu ochii și urechile la pândă să vadă cine e. Nu se aștepta să fie descoperită de cineva și s-a ascuns după o salcie stufoasă.

- Nu-ți fie teamă Toderița, că sunt un om bun. Dacă vrei să nu dai ochii cu mine, eu am să plec de unde-am venit, dar ar fi păcat.

- Mă rog cine ești și ce cauți aici, unde n-am întâlnit niciodată un om?

- Un om de peste valea unde stai. Sunt Toderici care locuiește în partea râpoasă a văii, cea pe care o huliți toți cei care aveți casele acolo, de parcă noi am fi niște sălbatici, niște barbari.

- A....cioplitorul acela vestit în piatră?

- Am fost, dar nu mai sunt, mă ocup acum cu alte treburi.

- Eu te știu, te-am văzut odată în târgul din Montana. Așa e că ești un băiat frumușel și bun și blând și foarte priceput rapsod în arta pietrei, a lemnului. Mă bucur să te cunosc față-n față.

Toderici a continuat să meargă prin iarba jilavă, încă nu se luase roua, spre salcia după care se ascunsese Toderița. Zâna a ieșit cu oarecare teamă, rețineră, de după trunchiul gros și pletos al salciei.

S-au apropiat unul de altul și s-au privit minute în șir, nevenindu-le să creadă că se putea întâmpla una ca asta.

-Eu...eu te știu din auzite, că ești fata popii, care are cea mai frumoasă casă din Citera. Am auzit că ești tare frumoasă și tare deșteaptă la carte și mă tot socoteam în cap unde și cum se putea să te întâlnesc, să te văd și să-mi dau seama dacă lucrurile auzite despre tine stau chiar așa...Și acum îmi dau seama că stau cu mult deasupra a ceea ce-am auzit. Hai să dăm mâna și să ne cunoaștem de-adevăratelea!

- Da, de ce nu?, a spus Toderița mai mult în șoaptă.

A întins mai întâi mâna Toderici, apoi Toderița a făcut și ea la fel, doar că vei tremura nițel, așa ca o frunză mișcată de răcoarea dimineții.

Apăruse soarele, taman deasupra eleșteului și strălucirea razelor îl împiedecau pe Toderici să-o vadă ca lumea: să-i vadă fața, ochii, părul, buzele întredeschise a zâmbet, întreaga ei făptură indescriptibilă. Și Toderici a dat să-și frece ochii, dar tot degeaba.

-Tu Toderița, tu nu ești fată, ești un ghem de raze. Vino mai aproape și stai lângă trunchiul ăsta de carpen, unde lumea e mai reală.

Toderița s-a mutat mai aproape de el, lângă trunchiul carpenului unde soarele părea irizat.

-Mda, a zis Toderici, ești neasemuit de frumoasă. Nici nu e de mirare că ne-am întâlnit în Valea Zânelor.

- O, bată-te norcu' Toderici dragă, dar tu chiar așa mă vezi?
- Da, nici cu un țantă mai mult sau mai puțin.
- Și, iartă-mi indiscreția, tu după ce ai venit aici?
- Ce întrebare....Să te văd.

Au pufnit amândoi în râs, apoi Toderici a zis că a venit să culeagă zmeură și mai apoi că ar vrea să vadă o căprioară, animalul de pădure care-i este cel mai drag.

- Dar când acolo ce să vezi, n-a văzut numai una, ci două, una mai grațioasă decât cealaltă.
- Măi, a zis Toderița, nu știm că ești și poet.

Toderici și-a dat geaca jos și a întins-o pe iarbă, invitând-o să ia loc alături de el.

- Te rog ia loc aici lângă mine, numai să nu-mi mai spui că sunt poet. Dacă aș fi poet aș avea plete mari, barbă lungă și ochi

bleojdiți, de la cafele și de la nesomn, ori cred eu că sunt un băiat spălat și aranjat, altminteri ar fi fugit de mine o asemenea zână, nu?

- Hahaha, nu te-am crezut așa simpatic. Da, ai dreptate, nu ești poet, ci artist.
 - Ei, acum e altceva, putem sta de vorbă. Spune-mi ce au ai tăi, nu cu mine, ci cu cei din Podeni, de ne spun neam de slugă, nădrăgari, izmănari, maimuțoi, nelăuți, chiar împuțiti.
 - Chiar nu știu Toderici dragă, de unde impresia asta vulgară. Suntem doar toți din același sat, de pe aceeași vale doar că malurile ei se numesc diferit.
 - În fine, fătuca mea frumoasă, frumoasă ca zânele, tu ce părere ai?
 - Pentru mine, oamenii îs oameni și de-o parte și de alta a văii, doar că ai noștri din Citereni pun preș mai mult pe felul cum se îmbracă, cum își fac casele și cum își rostuiesc grădinile.
 - Tu, Toderița ai accepta să fii prietena mea?
 - Îhi, sigur că da, o spun cu toată gura.
 - Dar cu inima?
 - Și cu inima, cu tot ce am, ochi sprâncene, gură și...vreau să te întreb ceva Todericiule!
 - Spune fătucă blondă.
 - Tu ai inimă?
 - Sigur că am, altfel aș fi o mortăciune.
 - Și unde-o ții?
 - Cred că undeva între stern și coaste.
 - Și atunci de ce nu mă săruți?
 - Păi așa repede? Nici măcar nu te-am ținut de mână, nu te-am strâns de mijloc, abia dacă ți-am privit ochii vineții, cum n-am mai văzut la altă fată din Citera. Dar să zicem că ai dreptate. Sunt cam timid, cam prea blând, prea molcom.
 - O pot face eu?
 - Da, te rog!
- Toderița s-a aplecat spre el și l-a sărutat într-un fel ciudat.
- De unde a apărut sărutul ăsta pe Valea Roșioarei dragă Toderița?
 - Păi așa se sărută mai nou. Limba nu se folosește numai la mâncat, ci și la sărutat.
 - Scuză-mă, dar n-am știut.

- Să nu crezi că m-a învățat cineva, ci așa mi-a venit mie impulsul ăsta. Ce, nu-ți place?
- E foarte nostim și plăcut. Mai vrei o dată?
- Mai și încă mai, mai...

A doua oară cei doi tineri s-au întâlnit chiar în casa popii. Acesta era plecat într-un cătun vecin să facă maslu unui bolnav aflat pe moarte. Toderici a fost uimit de felul în care arăta casa popii, odăi mari, luminoase, cu arcade la intrare, parchet pe jos, mobilă de nuc, paturi mari cu spătar, în fiecare odaie, lustre cu multe brațe și țurțuri de cristal, iar în colțuri, lampadare, fiecare de altă culoare, pe care o dădeau abajururile acestora din țesături fine de in ori de mătase; pereții plini de tablouri – picturi după natură, icoane, două băi cu căzi din faianță albastră și maro. I-a luat ochii lui Toderici scara ondulată, care urca la etaj, totul strălucea, pereții erau zugrăviți cu mică care îți dădeau senzația că sunt niște solzi de pește. Veranda pe care Toderici o admirase de mic copil era spațioasă, cu covoare persane, pe pereți tablouri de familie, șifoniere înzidite în pereți, o masă rotundă Bidermayer, scaune tapițate în verde și albastru. Era tare plăcut, era vară și pe geamurile deschise adia o boare cu miros de salcâm și iasomie. Toderița a pus numaidecât o față albă cu floricele de câmp din bumbac, apoi a preparat două cafele, a adus pe o tavă din inox o carafă cu cidru de soc, o farfurioară cu prăjiturele făcute în casă, foarte gustoase. Fata a vrut să-l servească cu un păhărel de țuică din cireșe amare, care avea o savoare foarte plăcută, dar Toderici a refuzat cu multă eleganță, spunând că nu pune alcool în gură, laudând în schimb socata care era rece și te înțepa plăcut la esofag și stomac. Fata era foarte încântată de buna impresie pe care o făcuse asupra lui Toderici odăile casei, fiecare cu pereți de altă culoare, precum și mobilă diferită. După o partidă lungă de discuții, Toderița și-a tras scaunul aproape de al băiatului, transmitându-i o fervoare, niște fiori plăcuți, care l-au determinat pe tânăr să o strângă de mijloc și s-o sărute, dar nu ca acolo la eleșteul din Valea Zânelor.

- Ai uitat deliciul acelor săruturi de la eleșteu? I-a întrebat Toderița.
- Nu, dar n-am îndrăznit fiind în casa ta...acolo era în natură, nu ne vedea nimeni.

- Și aici, cine ne vede?
- Pozele voastre înrămate de pe pereți.

Făcându-se ceasurile amiezii, Toderița l-a servit cu supă de găină și cu leveș, cu murături la borcan, tartă cu mere.

În timp ce mâncau a intrat pe ușă maică-sa, învățătoare la Școala primară din Citereni. La început s-a arătat surprinsă de tabloul care i se înfățișa, cu fiica ei și acest băiat frumos, pe care îl știa, apoi s-a înflăcărat și ea, făcând cunoștință cu Toderici, căruia i-a pus tot felul de întrebări.

La un moment dat Toderița părea că stă pe spini și știa ea de ce. Dintr-o clipă în alta putea să-și facă apariția tatăl său care sosise cu caleașca din cătunul Gobinoiaia. Și taman așa s-a și întâmplat. Acesta a făcut o mutră când a dat cu ochii de Toderici ca și cum ar fi înghițit un castravete întreg murat. Nu i-a băgat nicio vină fiicei sale, știind că frumoasa Toderița nu făcuse în absența lui și a Eugeniei, nevastă-sa, păcatul cel mare. Ba s-a comportat chiar amabil cu musafirul nepoftit și neașteptat.

După ce Toderici i-a felicitat pentru ce casă frumoasă au, pentru găzduirea deosebit de amabilă, de curtenitoare, de frumoasă ce i-a făcut-o Toderița, a plecat motivând că are multă treabă acasă, cerându-și scuze preotului pentru apariția intempestivă în casa sa.

A urmat o ceartă, o sfadă zdravănă, pe care Toderița a încasat-o cu răbdare. Deși preotul Aurel Felea avea vorba măsurată, a folosit cele mai urâte vorbe: nădulă, rapandulă, vagaboandă, pițipoancă și în toate chipurile, i-a spus că, dacă mai repetă odată o astfel de faptă, o va scoate din facultate și-o va trimite învățătoare în cel mai îndepărtat și mai amărât sat din munți. Ceea ce a și făcut. Unde era milostivenia de preot? Mere, pere.

Feciorul din Podeni, enclava cu dealuri țuguiate a suferit mult, în dârzenie și în tăcere. Orice rană se vindecă, trece. Și-a pus în aplicare planul la care cugetase îndelung, chiar înainte de a o cunoaște pe Toderița, dar acum, când auzise că preotul Felea o surghiunise pe fata lui dragă departe de casă, începuse să pună pe el o fervoare cu tăiș de crivăț. După ce și-a despădurit lunca, căci locuia în marginea văii, a adus un buldozer și a nivelat locul, făcându-l neted ca în palmă, a adus un arhitect de la Montana care să-i facă un proiect pentru un conac cu nu există în Citera, o clădire sub formă

de columbă, cu două nivele, iar deasupra fără acoperiș înclinat, ci plat unde voia să facă o grădină, un părculeț dendrologic. Bani avea, strânsese din lefurile bune, pe care le încasase de când scăpase de cătănie, era de felul lui un chivernisitor fără pereche, plus că-și mai vânduse cu un preț foarte bun un trup de livadă plină de pomi fructiferi. A angajat o echipă de meșteri de la cea mai renumită firmă de construcții din Montana. I-a plătit bine și edificiul răsărea din pământ văzând cu ochii, precum o floare când dă primăvara. N-a trecut un an și clădirea era înălțată la roșu, urmând să i se facă amenajările exterioare, cele mai grele și mai complicate, gard din beton, lemn și fier forjat, grădină cu arbori și arbuști ornamentali, o alta cu pomi fructiferi, garaj, scări exterioare care să ducă sus pe platforma casei, aici de jur-împrejur un gârduleț de un metru și jumătate cu o ornamentație de-ți lua ochii, tot aici făcuse și o piscină înconjurată cu bare de nichel, nu mai adâncă de un metru și jumătate, ciupercuțe, parasolare, mese, lămpioane care să lumineze pe timp de seară și noapte. În partea dinspre vale, în cazul toamnelor și primăverilor, care topesc zăpada, apele văii se pot umfla și inunda lunca, a ridicat un dig solid, un contrafort de beton și granit. Totul durase vreo doi ani și acum conacul lui Toderici strălucea ca o bijuterie în dreapta văii, devenind mândria celor din Podeni, nu numai a lui Toderici și familiei sale, ci a tuturor celor care își aveau casele de-a lungul văii. Citerenilor nu le-au venit să creadă că un amărât de tânăr din Podeni putuse dura o astfel de clădire și le sclipeau ochii când o priveau. Să faci vara plajă la treizeci de metri deasupra văii era ceva nemaipomenit, nemaîntâlnit. Numai câți citereni nu crăpau de ciudă, de invidie. Iar preotul Felea muțise cu totul. Cum ar fi vrut să-și cheme fiica înapoi, dar aceasta dezamăgită până în adâncul sufletului se resemnase și se măritase cu feciorul unui pădurar, care avea un joagăr și scotea bani frumoși, ceea ce i-a permis să-și scoată nevasta din serviciu și s-o țină numai să aibă grija casei.

Trecuseră trei ani de când plecase și nu mai întorsese o dată acasă să-și vadă părinții. În schimb sora cea mai mică a preotului devenise printr-un concurs de împrejurări iubita lui Toderici, motiv de bârfă, de cleveteală, de ponegrire, pizmă, vorbe nerușinate, cârcoteli și câte altele. După o scurtă perioadă, Rafaela a

fugit de-acasă și s-a dus în casa lui Toderici. Acestuia îi mai stătea gândul la Toderița, dar degeaba, aceasta era de negăsit, nu mai dăduse niciun semn de viață. A apărut pe ulițele din Citereni cu doi copii de mână, gârbovită, slăbită, cu ochii duși în fundul capului. Văzând-o din întâmplare pe malul văii, printre arini și sălcii Toderici a strigat-o, dar ea nu și-a întors nici măcar capul. Toderița știa că sora ei, mai mică, mai fășneată și la fel de frumoasă ca ea, devenise soția sau amanta lui Toderici și faptul ăsta îi amăra și mai mult inima, dar nu avea ce face.

Se spunea că seara pe lună plină, Toderița ieșea afară din casă și se plimba în sus și-n jos pe marginea văii privind spre conacul lui Toderici pe care îi iubise și îl mai iubea încă. Se-ntorcea în casă plângând și oftând. Când i-a văzut într-o zi de târg la Montana braț la braț, el i s-a părut mai frumos, mai chipeș ca niciodată, s-a dus acasă distrusă și n-a mai ieșit din casa ei din Bârligeni, unde după o iarnă și-o vară a murit de inimă rea, la nici treizeci de ani.

N-a trecut niciun an și preotul Felea dezamăgit profund de felul cum se comportase cu Toderița a făcut un atac de cord și a murit. Toderici a devenit mândria și fala tuturor citerenilor. Așa a dispărut vrajba dintre cele două maluri ale văii, din cele două sătulețe despărțite de o apă argintie vara și verde primăvara.

Gheorghe Jurcă

Glicemie

Cu ultimele puteri înghiți și ultima bucățică din tortul de vanilie și ciocolată, la care se adăugase înghețată de ciocolată și o bucată doar, atât mai putu să îngurgiteze, din tortul Sacher. Se simțea îngrozitor de plină și de vinovată. După ce înainte îi spusese să meargă la cofetărie, de unde o și sunase să îi spună că era închis – program provizoriu, e adevărat – acum se simțea umflată ca un balon, parcă avea o piatră în stomac. Aștepta resemnată să îi scadă glicemia și să se năvălească peste ea o cohortă cunoscută de simptome: stare de rău, moleșală, oboseală, greață.

Facebook-ul vuia de ecouri de la Bookfest, ce mai, Bucureștiul se bucura de lansări de carte după doi ani de pandemie, dar nu numai asta, războiul dintre Rusia și Ucraina ținea și el capetele de afiș, apoi mai era și România educată și nu prea, analfabetismul

funcțional, și social, ar spunea ea, reclame la diete, pilule, regimuri, posturi, cauze sociale, câte o poză cu peisaje parcă ieșite din altă lume, ba o floare, ba o vulpe călare pe spatele unui fotograf al naturii sălbatice, încremenit în extazul clipei, toate te sugau de puteri și te țineau toropit, lipsit de ochi critic, de ecranul mai mic sau mai mare, în timp ce degetul derula automat imaginile, cuvintele, oprindu-se, din când în când, să apese pe un like sau pe o inimioară. Lumea nu stătea în loc, timpul curgea egal, iar oamenii îl percepeau diferit, în funcție de cât de aproape se simțeau de moarte. Moartea, singura certitudine.

Ploaia spăla, de câteva ori pe zi, praful de pe șosele, case, pervazuri și ferestre, aerul avea un chip mai limpede, parcă mai respirai, dar nu pentru mult timp, orașul începea să se încingă deși era doar început de iunie. Pe toate buletinele meteo furtunile apăreau îngrijorătoare și contorsionate, ca gândurile înainte de o catastrofă.

Îi plăcea ploaia de vară, dar ploaia liniștită, calină, care-i spăla fața și părul, care-i făcea hainele să i se lipească de trup. Atunci când umbla prin ploaie, cu apa prelingându-i-se pe față, pe nas, culegând-o de pe buze, cu mâinile umede împreunate peste piept, mergând așa, i se părea că umblă dezbrăcată și o încerca un sentiment de rușine amestecat cu beatitudine. Se simțea liberă și ușoară, zâmbetul îi acoperea chipul ca un duh. Și apoi era soarele care apărea și făcea totul să se liniștească, aburi calzi aproape de-i puteai vedea, ieșeau din pământ, pe cer curcubeul desena cărări colorate, trepte de

urcat lumile din sufletul ei. Se uita cu drag la apa care-i țâșnea din sandale, printre degetele de la picioare ale căror unghii râdeau cu gura până la urechi de culoare. Nu se mai gândea nici câți ani are, nici dacă este iubită, nici dacă este frumoasă ori dorită. Atunci era, pur și simplu. Un sentiment de împlinire cobora peste ea lin, învăluitor, ocrotitor. Se simțea în siguranță.

Într-o astfel de zi se porni prin orașul spălat și surâzător. Verdele intens al naturii îmbrăca cenușii betoanelor în culori vibrante și gureșe. Parcă tot verdele acela luase locul cântecului păsăresc și se avânta în aer, în învăluri largi și mișcătoare, precum simfoniile într-o aula magna lipsită de pereți, care ducea sunetul până sus, către infinit. La început încercă să ocolească bălțile proaspete, făcând adevărate salturi. Din când în când se întorcea și își verifica pielea gambelor: era sau nu era stropită cu picuri de noroi? Se mai ștergea cu câte un șervețel umed, apoi renunță cu totul. Cobora cu atenție o stradă care se afișa șerpuitoare în fața ei, era mărginită de copaci bogați, verzi și senini, mireasme proaspete îi cântau și încântau simțurile. Aici, un salcâm, dincolo un caprifoi ademenitor, mai jos un tei, apoi un altul. Se oprea dintr-odată și își vârâ nasul în floarea bogată și sublimă, adăstând preț de câteva secunde cât își umplea plămâni cu floarea, până când simțea că nu mai poate. Respira cu un mic șuierat de încântare, îi mulțumea florii și pleca mai departe. Cu teii era altă poveste. Nu putea trece indiferentă. Fiecare vară trecea prin același supliciu: pe de o parte, mireasma îmbătătoare pe care o căuta, disperată,

și cu care se umplea, la propriu, pe de altă parte, amintirile frumos de dureroase, care veneau la pachet. Încercase din răspuseri să le alunge, să disece cu mișcări talentate și sigure de chirurg pe una de cealaltă, dar parcă erau legate într-o țesătură indestructibilă. Cu un ochi râdea și cu altul plângea, lăsându-se purtată înapoi, în timp, în verile d'antan, și inima o lua la galop, speriată, ca un murg care știe că va fi prins și că-și va pierde libertatea.

Elina Adam

Reflecții pentru ziua de azi și cea de mâine

Despre adevăr și minciună

- Adevărul înjumătățit circula la fel de bine ca și cel întreg.
- Cu cât sufletul este mai strâmb, cu atât este privit mai temător.
- Uitarea propriului adevăr nu ne sperie pe noi, ci pe cei din jurul nostru.
- Cine visează des nu se hrănește cu realități.
- Omul adevărat spune ce gândește și face ce spune.
- Dacă un lucru merge bine nu-nseamnă că el merge în direcția bună.
- Cine gândește realități, n-are timp să le și privească.
- Cei care se-mpiedică de adevăr, nu cad întotdeauna.
- Când te hrănești cu minciuni, ai nevoie, din când în când, și de un strop adevăr.
- Când brațul drept nu împarte dreptate, o poate face cel strâmb!
- Dacă există mai multe interpretări pentru aceeași frază, cel care suferă este adevărul.
- Jumătățile de adevăr trădează jumătăți de caractere.
- Adevărul nu stă în cuvinte, dar se exprimă prin ele.
- Abuzuri se fac, în egală măsură, și-n numele dreptății și-n cel al adevărului.
- De cele mai multe ori haina adevărului este cu câteva numere mai mare decât mărimea purtătorului.
- De cele mai multe ori iluzia și nu luciditatea sau adevărul ne leagă de viață.
- Minciunii nu-i pasă, câtuși de puțin, nici de noi, nici de adevărurile noastre.
- Minciuna reprezintă rodul imaginației, adevărul, pe cel al realității.
- Cu cât strigă mai tare, cu atât proștii sunt mai convinși de adevărul și dreptatea lor.
- Cine jură, nu rostește neapărat adevărul, și cine nu jură, nu spune, neapărat, minciuni.
- Dacă te-ai informat de pe trei calculatoare nu-nseamnă că ai verificat informația din trei surse.
- Când suntem sinceri, admirăm ceea ce ne place, când suntem interesați, admirăm ceea ce le place altora.
- Autenticitatea nu este nici superioară, nici inferioară – e unică.
- Consolarea este perdeaua care ne-mpiedică să vedem realitatea.
- Cel care se hrănește de la groapa de gunoi a istoriei, își caută adevărul neputinței.
- Oricât de bine ne-am ascunde în spatele minciunii, tot ne va găsi adevărul.
- Niciodată adevărul nu trebuie privit cu vălul pe ochi!
- Manipulatorii însămânțează iluzii pe post de certitudini și minciuni pe post de adevăr.
- Iluzia este speranța egoului.
- Uneori, înainte de a ne ascunde de oameni, trebuie să ne ascundem de noi înșine.
- Omul adevărat fură iluzii și dăruiește certitudini.
- Impostorul are și el limitele sale.
- Și minciuna are inimă.
- Deseori, cel care moare în numele adevărului, moare singur.

- Cine luptă convins că, având adevărul ca aliat, va obține dreptate, greșește adesea.
- Răspunde îndoielii prin certitudini și neputinței prin fapte.
- Cine măsluiește faptele, măsluiește și adevărul ascuns în spatele lor.
- Speranța care nu ajunge certitudine devine otravă.
- Minciuna este aroganța imposturii.
- Cel care are opinii, se situează de-o parte sau de alta a adevărului.
- Când cauți fericirea, există riscul de a te împiedica de adevărul ei.
- Cine ucide adevărul, nu știe că el are viață veșnică.
- Mai presus de cuvintele adevărului locuiește adevărul.
- Unii văd adevărurile vieții pretutindeni, alții – nicăieri.
- Când facem eforturi de-a ne îndrepta greșelile, ne deschidem sufletul pentru a pofti adevărul să intre în camerele sale.
- Cine luptă pentru propriul adevăr, se luptă pentru propria ignoranță.
- Adevărul căutat din curiozitate poate conduce la același rezultat precum cel căutat din convingere.
- Binele este frumusețea adevărului. Adevărul – binele frumuseții. Frumusețea, adevărul binelui.
- Cine se-ndoiește de lumină, se-ndoiește și de adevăr.
- Cine spune mereu adevărul, pășește de unul singur prin viață.
- O jumătate de adevăr, rostită de putere, devine, cu timpul, adevăr întreg.
- La adevăr se poate ajunge și pe ocolite.
- Oricât de mult ar fi negat, adevărul tot adevăr rămâne.
- În timp ce unele minciuni te amăgesc, altele te-mbată.
- De multe ori și adevărul relevat de oglindă, deranjează.
- În timp ce unii scot la iveală ilegalități, alții continuă să le facă.
- Autenticul n-are nici sentimentul superiorității, nici pe cel al inferiorității.
- Pentru ca extremele să se facă remarcate, este nevoie de un centru.
- Adevărul stabilit științific nu este etern.

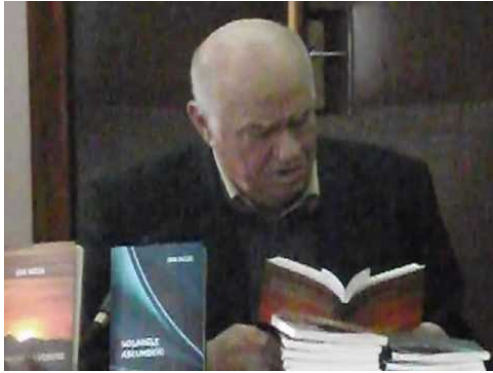
Despre moarte

- Fără mine, viața nu va fi nici mai bună și nici mai rea, dar va fi un pic mai încărcată de singurătate pentru cei apropiați.
- Nașterea este asistată întotdeauna de moarte.
- Moartea este la fel de inventivă ca și viața.
- Hotarul dintre DA și NU este limita vieții.
- Se moare mai ușor decât se trăiește și se urăște mai cu patimă decât se iubește.
- Cine-nțelege cu adevărat moartea, moare liniștit, dar cine o înțelege?
- Întotdeauna, fumul morții se ridică din flacăra vieții
- Când ești tu însuși, și moartea va fi ea însăși.
- Cu cât murim mai în vârstă, cu atât murim mai singuri.
- Dacă în viață, primul pas s-a făcut cu stângul, mai mult ca sigur că ultimul va fi făcut cu dreptul.
- Când totul decurge firesc, primii și ultimii pași din viață sunt făcuți cu ajutor.
- De cele mai multe ori nu lasăm în urma noastră nici măcar o bornă care să ne marcheze trecerea.
- Și moartea are suflet.
- Moartea unui cunoscut văduvește cercul de o rază.
- Boala încheie foarte rar tratate de pace cu oamenii.
- Consecințele războiului dintre boală și om nu sunt întotdeauna devastatoare.
- Orice drum are două capete.

- Când încetăm a ne minuna de tot ce vedem și auzim în jur, este semn că moartea ne-a întemintat sufletul.
- Cine urmărește numai plăcerea nu va înțelege nimic din bogăția vieții.
- Trupul care plânge cere alinare.
- În fața morții, argumentele vieții devin inutile.
- Spre deosebire de cel viu, mortul este întotdeauna perfect.
- Moartea nu acționează cu jumătăți de măsură.
- Când viața este o suferință continuă, ajungem să considerăm moartea o consolare.
- Somnul e odihna zilei, moartea – odihna vieții.
- Fiecare lumânare se topește la flacăra sa.
- Nu dragostea de viața, ci teama de moartea ne-a învățat să fim ceea ce suntem.
- Cine crede că a existat înainte de naștere, este convins că va exista și după moarte.
- Monotonia e pasul vieții către moarte.
- La marginea drumului se află șanțul, iar la cea a vieții groapa.
- Cine-și ucide simțurile, își mortifică trupul.
- Când boala ne consumă o parte din energie, simțim oboseala. Când ne-o consumă pe toată, devenim trecut.
- Când nu te aruncă la pământ, boala te face demn.
- Nu plângem că plecăm, ci fiindcă nu știm unde plecăm.
- Oricât ar fi de frumos mormântul, tot un schelet odihnește în el.
- Ne naștem păstori și sfârșim oi.
- Tragediile nemuritoare se nasc din marile dușmăanii și din marile iubiri.
- Când ura nu ucide dușmani, ne ucide pe noi.
- Imperfecțiunea e apogeul vieții, perfecțiunea – al morții.
- Când ești preocupat excesiv de corp, teama de moarte devine obsesie.
- Și rădăcinile puternice mor.
- Moartea este concluzia vieții.
- Luciditatea vede și moarte în inima vieții.
- Când materia dă semene de slăbiciune, fie suntem bolnavi, fie ne apropiem de destinația finală.
- Când bunătatea ne părăsește, sufletul moare.
- Cine se hrănește cu slava mulțimii, acela va muri, fie-n indiferență, fie-n ghearele ei.
- Viața este un cantonament care ne pregătește pentru moarte.
- Tot cele care încununează viața, vor fi certificate sau negate de moarte.
- Oricât ne-am pregăti, moartea tot ne ia pe nepregătite.
- În anumite circumstanțe trebuie să fii sănătos tun ca să poți muri.
- Cu fiecare aniversare ne apropiem tot mai mult de linia de sosire.
- Nimeni nu ne spune de ce a trebuit să ne naștem și de ce trebuie să murim.
- Cu cât suntem mai aproape de cruce, cu atât răsună mai puternic glasul nemuririi.
- Murim în ochii altora nu și în ochii vieții.
- Pe trupul gârbovit nu-l îndreptă pământul.
- Dacă dorești să te cunoști, nu privi în ochii celor din jur!

Vasile Grozav

Cugetări la vreme târzie (VII)

Sunt momente în care cred sincer că Divinitatea i-a dat o sancțiune divină omului, atribuindu-i o conștiință sensibilă la tot ce se întâmplă în lume. De fapt, în acest fel, a făcut din el soldatul de primă linie la îndumnezeirea universală.

Omul este un produs al simțurilor sale. Supravegheate de rațiune și filtrate prin sensibilitatea adecvată, ele fac omul, om. După cum, scăpate de sub incidența rațiunii și sensibilității acute, tot simțurile fac și pe omul nesimțit.

”A răzbate” exprimă mai sugestiv conturată ideea de luptă, de cât ”A te descurca”.

La cel care răzbate primează voința. La cel ce se descurcă – abilitatea. Dar ”a răzbate” și ”a te descurca” țin mai degrabă de supraviețuire, decât de succes. Până la el, omul trebuie să răzbată, să se descurce, ba chiar să-i suradă și șansa.

Împrejmuindu-ți singurătatea, tocmai dai publicității convingerea că nu ai deplină încredere în ea.

Cetățeanul ajuns la marginea existenței, dincolo de inerentele dificultăți, are și avantajul de a-și lărgi și diversifica posibilitățile de cunoaștere. El poate, bunăoară, la întrebări sofisticate de tipul : ”A fi, sau a nu fi?!” să găsească răspuns nu doar gândul, ci și cu ochiul liber, printr-o simplă privire alături.

Pentru rostirea unui cuvânt se consumă aceeași cantitate de energie, indiferent dacă el pune în circulație un gând important, sau transmite o simplă banalitate. Această abatere de la principiul eficienței a fost tolerată încă de la începutul vorbirii și consecințele ei au marcat istoria. Cu timpul, a vorbi fără a spune ceva, a devenit un meșteșug de sine stătător. Și foarte rentabil! Tocmai pentru că nu se pune la socoteală consumul de energie făcut la rostirea vorbelor goale.

Ca să fie pus în valoare socială, adevărul trebuie căutat, găsit, pătruns până la înțelegerea lui și transmis mai departe. Acesta este demersul firesc al cunoașterii.

Și autocunoașterea urmează în principiu aceeași cale. Numai că valorile ei sunt ținute cu discreție în odăile sufletului și abia de acolo puse în slujba dorințelor.

Cea mai suportabilă infidelitate față de tine însuși, o adevărată mostră de diplomație existențială, este încercarea continuă de a-ți depăși limitele. Atașat ideatic de cel ce urmează să fii, nu uiți să-l mângâi pe creștet , pe cel lăsat în urmă. Nu strică să lași amintirii tale un loc agreabil de ”Bună ziua!”

Copilul construia pe plajă castele de nisip. Marea, invidioasă, trimitea peste ele valuri, să i le strice. Era o luptă... care pe care... Ciudat era faptul că în inegala competiție copilul nu dădea nici un semn de

renunțare. Ba, dimpotrivă. Se mișca tot mai repede și precis, zicându-și : ” Ce simplu ar fi dacă marea asta ar face, în loc să strice! Păcat că până acum nimeni n-a reușit s-o învețe.”

Tu, care mă aștepți, fixează-ți locul de întâlnire cât mai departe de mine. Nerăbdarea mea este în creștere alertă și are nevoie de spațiu vital.

Dormea liniștit în pustiu. Respirația sa, uniformă și calmă, expresia relaxată a feței, arătau o stare fizică și sufletească de om împăcat cu destinul. Deodată scoase o exclamație, deschise ochii, sări în picioare și vădit alarmat, scrută de jur împrejur orizontul. Apoi făcu un gest de destindere, zâmbi cu înțelegere doar pentru sine și se culcă din nou.

Uneori, rămas singur, încerc să pun de-o omenie pentru cei a căror lipsă mă afectează cu insistență.

Omenia mea este o merinde de suflet pregătită anume din amintiri, aspirații și sentimente, în care să de răgăsească preferințele celor invitați.

Ca de obicei, invitații nu vor sosi. Dar merindea pregătită pentru ei mă face să nu mă simt chiar atât de singur.

Înainte de-a fi un joc ”de-a v-ați ascunselea”, această invenție ludică, universal extinsă la vârsta juvenilă, a fost și este o formă nemărturisită de viață socială; un model existențial diversificat în care părțile relaționate se ascund, se caută, se protejează și se trădează, se afirmă și se neagă public, etc.

În fapt, viața fiecăruia este, într-o măsură mai mult sau mai puțin onestă, un joc de-a v-ați ascunselea în competiție cu viața celorlalți.

Râul – ca produs al naturii – ne întoarce vorba pe dos : crește în timp ce coboară; cu cât se apleacă mai mult în fața împrejurimilor prin care trece, cu atât devine mai impunător. Iar marea - inevitabil mai joasă ca râul – este de-a dreptul măreață.

Cuvintele noastre, după cum se vede intră uneori prin sensul lor, în ipostaze potrivnice realității naturii și fenomenelor ei. Pentru că ele, cuvintele, ca instrumente ale cunoașterii și comunicării sunt exponențele civilizației, a cărui principiu călăuzitor este aspirația și depășirea limitelor, pe când natura este guvernată de principiu accesibilității, intrinsec coabitării materiale. Iată cum, antinatural fiind, în drumeția sa existențială, civilizația intră uneori pe contrasens cu natura.

”Să râdem cu lacrimi!” o idee bine intenționată și confortabilă, dar aplicabilă numai după ce se cunoaște cauza lacrimilor.

Bătrânețea – zice-se – face casă bună cu Înțelepciunea. Așa o fi, deși Bătrânețea e plină de neputință. Ceea ce ne dovedește că Înțelepciunea filtrată prin suferință este, la rândul ei, mai legată de nevoile vieții.

Când se întâmplă să te bată norocul nu se cuvine să faci reclamații. Ba nici să vorbești cu voce tare, căci invidioșii mereu stau la pândă.

Am și eu zile faste, când inspirația îmi vine pe moment. Și zile nefate, când inspirația îmi vine dintr-un moment într-altul, dar acel altul întârzie să-și respecte programul.

Din când în când, realitatea se uită în oglindă; ocazie să strâmbe din nas și să-și reafirme convingerea că ce vede nu este chipul ei.

După frământări chinuitoare și deziluzii intempestive a luat o hotărâre curajoasă și și-a pus de-a lungul călătoriei sale existențiale nenumărate vămi. Acum se apropie de ele cu empatie și speranță. Speră ca vameșii, bine instruiți și exigenți, să-i descopere ceea ce el crede că are, dar nu găsește.

Cum simțea un gol în viața sa, de îndată așeza în el o dorință. Acum avea cu adevărat un motiv de bucurie: viața lui era plină, Dar și unul de insatisfacție. Viața lui nu era doar plină, ci și aglomerată. Abia mai ajungea să-și viziteze dorințele, cât despre îndeplinirea lor, nici un semn. Recunoștiința pe care credea că și-o poate atribui pentru inițiativa luată, devenea reproș pentru eșecul suferit. Și inevitabila concluzie: în viața ta, ce nu poți stăpâni, ajunge să te stăpânească.

Uitarea este, uneori, de-o generozitate inegalabilă. Grație ei, dușmani ai căror fapte îmi provocau odată insomnii au fost iertați rând pe rând. Apropo: cine erau?!

Marea tânjește mereu după o impresie netedă despre faptele sale. Priviți-o, după scandalurile acvaticice, cu câtă grijă bagă sub cearșafurile ei albastre și liniștite, întâmplările prin care a trecut. E cum ar spune : o, n-a fost nimic!

Vanitosul nu-și pierde timpul iubindu-i sau urându-i pe ceilalți. El, oricum, rămâne mereu dator față de sine, pentru că nu are suficientă energie să-și pună în evidență meritele pe care le are.

Chirurgia estetică exercitată astăzi asupra corpului omenesc este ceea ce a făcut întotdeauna gustul estetic asupra operei de artă: încearcă să impună particularului, modelul de frumos al epocii.

Ideea generică ” să facem o lume mai bună!” este cel mai larg și perceptiv ideal de umanitate. Cine nu ar dori să trăiască într-o lume mai bună? Numai că sloganul acesta, sub auspiciile aparente ale universalității, hrănește năzuințe adesea contradictorii, care fac din binele unora, cauza răului celorlalți. Motiv necesar – nu și dorit,, dar asta e! – de-a face loc în conștiința noastră individuală convingerii că un echilibru dinamic, de facto, între bine și rău – ca lume ambivalentă – este de natură să facă viața tuturor mai suportabilă.

Ion Noja

Memorii.

Amintiri literare

Pagini de jurnal din secolul trecut

*

O experiență inedită la culegere de creație populară. În casa unui bătrân de vreo șaptezeci și opt de ani cu casa așezată sub stânca unui munte, purta o căciulă peste ochi și se lăsa greu la vorbă. Se vede că nu prea era în apele lui. Cu greu ne-a acordat câteva informații.

Ne-a depănat mai întâi povestea unei vieți cu multe amaruri, cu tranșeele războiului din 1916 pentru că în satul său frontul trecuse cu toată armata românească spre Bran pentru a intra în Transilvania. Se pare că iubea viața frenetic pentru că era bucuros să povestească despre petrecerile duminicale din satul său, Podul Dâmboviței. Pe măsură ce povestea se înviora și uita de boală și a început să recite versuri din cântecele tinereții lui când cânta cu lăutarul Pantilică, un lăutar vestit în sat, avea grijă să adauge „ S-a dus mălaiul prin ciur . De-

acum îs călător ” și arăta cu un baston spre zări îndepărtate. Când am intrat în odăița modestă vocea bătrânului a izbucnit ca o avertizare: „Cine ești, cum te numești în fața mea te prăpădești ” , semn că bătrânul avea înclinații artistice, fapt confirmat de textele pe care mi le-a furnizat.

**

Tradiționalele consfătuiri didactice – septembrie 1989: lume multă, toalete orgolioase, prezidii cu selecții dictate în birourile politice ale timpului, multă bârfă, ocheade, invidie, povești despre învățământ din anul scurs, referate, irascibilitate, mult plictis, oameni grăbiți , discursuri împănate cu limbajul de lemn binecunoscut.

Programul s-a terminat nesperat de repede la orele 13:30.

În alți ani nici în două zile nu se termina vorbăraia și afară ploua ca-n toamnele de altădată. Natura și-a echilibrat umiditatea din sol. Câteva ore bune petrecute lângă o cafea aromată în compania textelor lui B. Pasternak în traducerea superbă a lui M. Sorescu. Pentru ilustrare o să citez din poezia „O, de știam de la debut”

„O, de știam de la debut
Că versul scris cu sânge-omoară,
Că flecușetele de rânduri
Te-nfundă-n gât și te doboară,

Lăsăm isprăvile acestea
C-un dedesubt primejdios.
Abia se-nfiripă povestea
Și interesul – ce sfios!

Ca Roma, bătrânețea-i dură,
N-o-ndupleci cu brașoave doară.

Nu scapă-actorul c-o lectură:
Cere de-a binelea să moară.

Când inima-ți dictează versul,
Ea scoate-n scenă-un rob, târându-l.
Aici se isprăvește arta!
Respiră soarta și pământul. ”

În statul comunist totalitar arta este un mare pericol iar poetul, artistul este virtual dușmanul de clasă.

Într-un text poetic apare Maiakovski , când de-odată, din senin, un zgomot de pușcă întrerupe liniștea străzii vestind destinul tragic al poetului. Circulă în mediul literar știrea morții lui Maiakovski care ar fi rostit demn înainte de execuție, a se traduce „sinucidere” în stil rusesc :”Nu trageți, tovarăși ! ”.

Probabil că și lui B. Pasternak i-a trecut pe la ureche glonțul , așa s-a născut textul „O, de știam de la debut”. Volumul are imagini halucinante, unele de coșmar.

Despre „ Niște țărani” de Dinu Săraru

De la început surprinde declarația autorului, o evidentă credință literară pentru a convinge că literatura trebuie să fie viață adevărată și nu povești făcute după linia partidului comunist ajuns la conducere cum a ajuns, prin conjunctura unei istorii, care vrea să ofere o altă realitate.

"Mă duceau la exasperare imaginile din literatură în care ni se descria un țăran continuu fericit și care nu mai știa ce să facă de bucuria că a venit, în sfârșit, "revoluția socialistă", să-l invite la colectivizare ca la o serbare." Firește că dreptatea era de partea revoluției însă țăranul a înțeles greu acest lucru. Înțelegerea a fost

dureroasă, tragică. El a avut clar sentimentul că se află pentru prima dată singur și fără apărare în fața istoriei. Așadar se poate spune că am scris romanul „Niște țărani” din spirit polemic dar și mai exact din dorința de a spune adevărul.”

Năiță Lucean – personajul principal al romanului, la Cornul Caprei, pe Valea Cernei, un țăran ca toți țărani din spațiul rural românesc cu sentimentul unei vigilențe înnăscute, se opune viclenește, prin vorbire și amânare (uneori influențe clare din Marin Preda), se luptă cu niște autorități ridicole ca Ciclop, omul de încredere al primarului Craina, dar și cu niște evenimente pe care el intuia că vor schimba cursul unor tradiții de sute de ani. Țăranul și pământul reprezintă cota de referință a întregii literaturi române.

Pătru cel Scurt și Năiță Lucean se află la cea mai periculoasă curbă din istoria clasei lor. Prin înscrierea în colectiv ei nu vor mai fi ceea ce au fost. De aceea, trăiesc sentimentul tragic al unei istorii viitoare pline de întrebări, dar cea mai acută este: ”Ce voi face fără pământul meu, fără boi, fără istoria mea trecută ?”.

Simțul lor de țărani îi îndeamnă să caute până departe un viitor pe care ei nu-l întrevădeau nici unde și de aceea cugetarea lor avea un conținut amar.

„Cu un simț al lor greu de priceput și de înțeles de către cineva care nu trăise pe valea apei aceleia care se numea Cerna simțeau că timpul trece vijelios pe lângă ei, iar ei rămân în urmă, în afara aceluși timp și simțeau că mai nimic din ceea ce știau despre viață și de sute și mii de ani poate izbuteau să potrivească oricât ar fi fost vremurile de vitrege, acum nu se mai potrivea și nu se mai lega și simțeau și măcinarea lor în gol și își dădeau seama că și încercarea lor de a se ține cu încăpățănare de

vechile rânduieli nu mai are rost, dar nu credeau că pot face altfel și nici nu puteau unii dintre ei face altfel.”

Problema se încurcă de la început pentru că în sat se strâng puștile și pistoalele: „Cine are pistoale, cine are arme le predă până mâine dimineață !”, fapt ce demonstrează psihologia clasei țărănești reprezentată de Năiță Lucean – o persoana ce dă impresia ba ca are, ba că nu are – fapt ce în final îl duce la pușcărie datorită părilor din sat.

Un pion principal în săvârșirea actului îl joaca fiul lui Turbatu care „ e ca un câine, mușcă și mâna care i-a dat mămăligă”.

Printre niște opinii dogmatice și rău intenționate când e vorba de bietul țăran răzbate opinia primului secretar de raion cu un vocabular împănăt de expresii din limbajul de lemn al timpului specific unui prim-secretar de raion-Dumitru Dumitru „ Dar , firește , noi suntem acum la putere și suntem datori să fim calmi, nu trebuie să ne grăbim, e momentul să interpretăm și să tragem concluziile cu calm.”

Năiță Lucean în fața lui Dumitru Dumitru nu se lamentează pentru că a fost ridicat , ci că a lăsat „un sac de porumb la moară și stă acolo de trei zile și n-are cine să-l ridice, și la moară trage, și porumbul mucegăiește.”

În fața lui Dumitru Dumitru un bătrân ce se îmbătase a strigat de pe un butoi „trăiască regele” și secretarul de partid îl aduce la el în birou și-l pune să strige „trăiască partidul” și bătrânul strigă cu același sentiment ca și înainte cu dezinvoltură ce nu putea să însemne o psihologie reacționară.

Acasă Năiță Lucean, speriat de colectivizare, toarnă niște temelii de casă, pe care nu le va termina și nici nu avea pentru cine, fiindcă băieții lui urmau alt drum. Aceștia nu mai erau țărani: erau șoferi, muncitori în fabrică,

elemente ale „noului” cu care țăranii nicicum nu se puteau împaca. Nu admiteau industrialismul și calea cea nouă, pentru că asta însemna desființarea lor ca clasă de tradiție. Probabil că moartea subită a lui Pătru cel Scurt -un țăran prieten cu Năiță Lucean traduce tocmai sfârșitul tragic al țăranimii.

O scenă interesantă din drumul socialismului victorios: Alisandru , fiul lui Turbatu este dat afară din securitate ca necorespunzător , pentru găinării și orgii. Țăranii îl privesc batjocoritor pentru cum se comportase și pentru faptele lui Turbatu „ fostul ofiter, care civil nu mai avea nici o înfățișare, semăna cu Culiță, cântărețul de la biserică, fiindcă era scund, altfel și cizmele și vestonul și chipiul și epoleții galbeni ce mai erau de el și îl mai înălțau, însă fără ele, cum era acum, și civil, părea leit Culiță cântărețul, nici pe el nu stăteau hainele nemțești și când venea la câte o sărbătoare mai îmbrăcat, parcă ar fi coborât de-a-ndăratelea dintr-un autobuz în mers și îl adunase cineva de pe jos și îl aranjase în fugă.”

Acceptarea înscrierii în colectiv de către Năiță Lucean vine greu - Omul este epuizat și trăiește sentimentul zădărniceii vieții pe pământ:

„A trecut viața și n-am făcut nimica și am îmbătrânit și mi s-a urât să mai bată Ciclop la ușa mea”.

Colectivizarea a însemnat îngroparea definitivă a clasei țărănești, una din marile tragedii ale secolului al XX-lea.

Victor Zaharescu

Opinii și atitudini

Nu-i pace sub măslini

S-au împlinit în 14 mai șaptezeci și cinci de ani de la crearea statului Israel, ca răspuns la atrocitățile comise împotriva evreilor de către Hitler și acoliții lui. Holocaustul a accelerat apariția statului Israel. În realitate, sioniștii conduși de Theodor Hertzl (1860-1904), activist politic și jurnalist originar din Austria, au ținut încă în august 1897 un congres la Basel (Elveția), care viza același obiectiv, *The Jewish State*, după cum și-a intitulat broșura sa organizatorul congresului. Numai că, acolo unde au vrut evreii să se întoarcă să-și fondeze statul, viețuiau de secole palestinienii, o populație care nu-și părăsise așezările din moși strămoși. La începutul secolului al XX-lea trăiau în Palestina numai 20.000 de evrei, al căror număr a crescut, prin emigrări ilegale și achiziționări de terenuri, la 680.000 în momentul proclamării statului Israel. Rezoluția ONU din 1947 prevedea divizarea Palestinei între evrei și arabii palestinieni, prin crearea a două state independente. Statul palestinian n-a mai apărut până astăzi, astfel că gazdele au fost nu doar ignorate ba, și mai rău, au început a fi izgonite de pe pământul lor, persecutate și umilite cu cruzime, tratate ca niște paria, care

trebuiau să fie făcuți să dispară cumva. Dar cum să faci asta, că palestinienii erau oameni în carne și oase, nu stafii, aveau micile lor ferme, vindeau produse agricole cultivate pe ogoarele lor. Guvernele israeliene s-au dedat la tot felul de șicane pentru a le face viața imposibilă, bombardându-i din când în când, controlându-i prin posturi de control militarizate, adică făcându-le viața un infern, ca să-i oblige fie să emigreze, fie să-i explulzeze de-a dreptul prin Iordania, Siria, Egipt.

În 1948 au fost dislocați două milioane de palestinieni pentru a se face loc evreilor. Palestinienii au numit acest act de discriminare rasială *nakba*, care se traduce prin *catastrofă*. O altă *nakba* are loc sub ochii noștri chiar acum în Gaza. Statul Israel cu ajutorul financiar și militar american s-a pus pe anexări de teritorii din imediata vecinătate: în 1956 - peninsula Sinai, în 1967, Înălțimile Golan, luate de la sirieni, teritoriile palestinieniene Gaza și Cisiordania (West Bank) unde nu trăia nici un evreu. Și-au suflecat mânele și au început colonizarea. În 1969 Israelul înființează o primă colonie în centrul istoric al orașului biblic Hebron, unde casele pentru coloniști s-au înalțat deasupra caselor arabilor musulmani sau creștini. Noii veniți de la etaj aruncau resturile menajere peste cei situați dedesuptul lor. Este ceva specific Hebronului, un aspect nevăzut și nemaiauzit până la acest experiment. Mitul israelian cultivat de sionism agită ideea că, după două mii de ani de peregrinări și persecuții, poporul evreu a revenit pe pământul strămoșesc. *"Acest mit se bazează pe un fals și pe o absurditate. Falsul este că pe pământul actual al Palestinei evreii nu au trăit acum 2000 de ani singuri, ci împreună cu multe alte popoare, inclusiv cu actualii palestinieni."* (Liviu Vălenaș, *50 de ani de la crearea statului Israel*, în *Foaie*, nr. 38, iunie 2002, p. 9). Înarmarea și expansiunea teritorială au fost obsesiile statului Israel de la apariția sa. Visul de care s-a lăsat fascinat a fost *the Great Israel*, Marele Israel care trebuia obținut prin războaie de anexiune și purificare etnică.

Organizația *Hamas* care a atacat Israelul în 7 octombrie a. c. a fost condamnată pentru terorism, ceea ce nu este lipsit de temeii. Dar au uitat oare evreii de conducătorii lor de la Ben Gurion la Ariel Sharon și Netanyahu, care au practicat terorismul?! La 22 iulie 1946 organizația teroristă evreiască *Irgun* a bombardat Hotelul *King David*, omorând 91 de oameni. Și de atunci până în prezent zeci de mii de palestinieni au fost bombardati, uciși sau, în cel mai bun caz, dacă nu s-au opus - evacuați din casele lor și forțați să se mute în corturi pe pământuri străine.

Îmi amintesc de vizitele lui Yaser Arafat în România pe când Nicolae Ceaușescu media ca să-l ajute pe liderul PLO. Am simțit compasiune pentru Arafat, gândindu-mă la drumurile lui Horia la Viena, la "drăguțul" de Împărat, care l-a dus cu vorba până când eroul transilvănean a fost frânt pe roată. Da, ca una care aparțin unui neam nu o dată înșelat de marile puteri, nu pot să nu simpatizez cu cauza palestiniană. Ce cumplită batjocură și încălcare a demnității este să vezi cârdurile de femei, copii și bătrâni fugăriți prin Gaza, ca să părăsească, la poruncă israeliană, în 24 de ore nordul Gazei și să se strămute în sudul fâșiei. Pe deasupra, acești semeni ai noștri sunt împușcați în convoi. Li s-a întrerupt electricitatea, apa și aprovizionarea cu hrană. Președintele Biden, vizitând recent Israelul, i-a cerut prim-ministrului Netanyahu să permită ajutoarelor să intre în Gaza prin vecinătatea Egiptului. Până acum nimic pozitiv nu s-a petrecut.

După atacul prin surprindere al *Hamasului*, care a uimit prin pregătire, cel mai virulent și devastator până acum, armata israeliană, se pregătește de revanșă. *Hamasul* a expus mitul celei mai formidabile armate, mult elogiată, ceea ce evreii nu pot ierta. Marele atac israelian încă nu s-a produs, dar rachetele și bombele direcționate neconținut au ucis 4.100 de oameni și au rănit 13.000, cifra reală fiind, de fapt, necunoscută pentru că nordul Gazei a fost transformat într-un morman de ruine. Intenționat a fost lovit un spital, unde se lucra în

condiții execrabile. Au fost comise crime împotriva umanității, fiind uciși fără discriminare femei, copii (mulți), bătrâni, adică ființele cele mai vulnerabile. Intrarea armatei israeliene în Gaza este sabie cu două tăișuri: dacă nu-i pedepsește pe "recalcitranți", autoritatea statului va suferi, dar dacă pătrunde în Gaza riscă să declanșeze un război regional, observă analiștii.

Ca să golească Gaza și Cisiordania de cei trei milioane de palestinieni, autoritățile israeliene au propus două soluții, una mai extremistă decât alta: 1. deportarea tuturor palestinienilor în Iordania ; 2. transformarea teritoriilor palestiniene în lagăre de concentrare, închisori în aer liber, după cum s-a observat.

Caracteristica cea mai pregnantă a statului Israel este apartheidul, în ciuda faptului că aici în State se spune mereu că este singura democrație în Orientul Mijlociu, ceea ce este o afirmație aberantă. Trimiși oficiali din Republica Sud-Africană au apreciat că regimul de apartheid de la ei a fost mai blând decât cel din Gaza. Evreii au privilegiu, iar palestinienii nu au un minim de drepturi civile. Acolo unde au rezistat, în West Bank palestenienii sunt prizonieri de coloniști și de poliția care îi apără pe aceștia. Unii palestinieni încă mai au cheile de la casele odinioară ale lor. După tot ceea ce întreprind administrațiile israeliene, statul pe care îl conduc, declarat a *Jewish state*, un stat evreiesc, (a se observa caracterul exclusivist) este o teocrație condusă de generali și fanatici religioși. Cu o asemenea politică nu se poate întrevădea un viitor rezonabil acestui stat, care s-a întemeiat pe prigoană și genocid.

În fâșia Gaza, fondată în 1950 ca provincie israeliană, pe 224 km pătrați trăiesc înghesuți 1.5 milioane palestinieni. Este un lagăr concentraționar, unde locuitorii sunt supravegheați de guvern tot timpul și nu au dreptul să circule liberi, decât cu aprobare. A fost plasată în nordul Gazei și o colonie evreiască de 6.000 de locuitori care a fost desființată în 2005 din cauza cheltuielilor prea mari. Ni se cere să acuzăm atacul *Hamas* din 7

octombrie. L-am văzut la TV pe Antony Blinken, șeful Departamentului de Stat cerând ministrului afacerilor externe chinez, Wang Yi să se ralieze cauzei statului Israel, ceea ce nu s-a întâmplat. Atât Rusia cât și China au cerut încetarea focului, aprovizionarea Gazei cu bunurile strict necesare și convocarea unui congres internațional, care să dezbată și să rezolve, odată pentru totdeauna, înființarea statului palestinian așteptat de trei sferturi de secol. Are și răbdarea marginile ei! Prin poziția lor, rușii și chinezii și-au exprimat totală neîncredere față de SUA ca broker în problema palestiniană, deoarece s-a dovedit, până acum, părtinitoare față de statul Israel, făcând mereu opoziție în Consiliul de Securitate ONU la orice încercare de sancționare a Israelului, pentru continua nesocotire a legilor internaționale.

În primul rând, să precizăm că *Hamas* este o creație a statului Israel ca și *Isisul*, de care s-au folosit împreună cu americanii în războiul din Siria. *Hamasul* a fost încurajat să existe ca să fie *diminuată* autoritatea palestiniană - aplicarea vechiului dicton roman *divide et impera*. *Hamasul* a ucis 1.300 de evrei, fapt condamnabil și a luat peste o sută de prizonieri, pe care intenționează să-i folosească pentru a forța administrația israeliană să elibereze o parte din cei peste 5.000 de deținuți palestinieni din închisorile evreiești. *Hamasul* a ajuns să conducă Gaza prin votul populației din 2006. *Hamasul* a acționat sub presiunea injustițiilor cumulate în timp, văzând că nimic nu se întâmplă, de aceea i se acordă circumstanțe atenuante pentru că cei pe care îi reprezintă așteaptă de 75 de ani rezolvarea situației lor tragice de oameni deposedați de căminul lor, de așezările lor, de tot ceea ce au avut și care în continuare sunt supuși unui regim de exterminare. *Hamas* îi reprezintă pe acești dezmoșteniți ai soartei pentru că sângele apă nu se face. Atacul *Hamasului* are cauze adânci, ignorate atât de marile puteri, cât, mai ales, de Israel și de supporterul lui loial, SUA. Noam Chomsky (n. 1928), profesor, om de știință

vestit, activist a afirmat că cei mai mari teroriști ai lumii sunt SUA și Israelul.

O majoritate a evreilor din Israel împărtășește, din nefericire, atitudinea oficială. Pe media alternativă au fost văzuți religioși fanatici scuipând creștinii palestinieni. Sunt însă și personalități ca Noam Chomsky, Gideon Levi (n. 1953), jurnalist la *Haaretz* sau Miko Peled (n. 1961, ”fiul generalului”, activist și scriitor, stabilit în America, doctorița Alice Rothchild (n. 1949), autoare și regizoare de film, rabini ortodocși, și, jurnaliști ca Max Blumenthal, Aaron Matee, Dan Cohen și alții care analizează cu luciditate drama palestiniană și erorile administrațiilor israeliene, aducând lumină în acest conflict și militând pentru desființarea apartheidului și crearea unui stat democratic, bazat pe un cetățean - un vot, fără discriminare. În unele orașe americane evreii au demonstrat pentru afirmarea acestei convingeri și condamnarea crimelor comise.

Deși îndemnați de Antony Blinken și Netanyahu să susțină cauza israeliană, oamenii de pe întreaga planetă au dovedit cu această ocazie că au discernământ și bun simț. Ei și-au unit vocile în cursul unor demonstrații uriașe, care au avut loc în toate marile orașe ale lumii pentru a clama cauza palestiniană. *Free Palestine (Eliberați Palestina)* s-au auzit lozincile strigate în cor. Oamenii nu mai pot fi înșelați de o medie de serviciu mincinoasă Ei s-au deșteptat și văd realitatea în tot tragismul ei și de cealaltă parte cinismul și lăcomia imperialistă.

Silvia Urdea

La răspântie de istorie

Trăim momente cruciale ale istoriei fără să intuim exact ce anume se va schimba în existența noastră de acum înainte. Un lucru este cert și anume că după patruzeci de ani de război rece au urmat alte două decenii de tensiune politică și economică între SUA și Federația Rusă. Balanța puterii este acum grav perturbată. Din momentul dezintegrării URSS Rusia a fost tratată ca o putere învinsă, asemănător Germaniei după WWII. Înțelegerea a fost că se va aplica principiul parității, conform căruia cele două supraputeri vor colabora de la egal la egal. Bush Senior a trecut peste înțelegere, arborând o atitudine triumfalistă și din acest punct a început umilirea Rusiei. Să ne amintim de senatorul John McCain (1936-2018), fervent implicat în destabilizarea Ucrainei, când, luând în răs Rusia afirma că *"it is a gas station masquerading as a country"* (este o stație de benzină pretinzând că e o țară). Ce păcat că senatorul McCain nu a supraviețuit să vadă dezastrul european și american din cauza acestei "gas station" pusă la colț deliberat. Să amintim de ridicola și costisitoare înscenare botezată *Russiagate* pritică de Hillary Clinton, desfășurată pe vreo trei ani, bazată exclusiv pe minciună și pe taxele noastre cheltuite în van. Dar nimeni nu plătește aici, așa cum s-ar cuveni într-o democrație autentică. Să rememorăm de asemenea scena totalitară care s-a petrecut la CNN când Wolf Blitzer l-a intervievat pe președintele Donald Trump abia întors de la summitul cu Vladimir Putin în Helsinki (16 iulie 2018).

Wolf Blitzer și-a compus o grimasă teribilă de inchișitor care îl anatemia pe președinte, pentru îndrăzneala de a fi vorbit de necesitatea îmbunătățirii relațiilor cu Rusia și de a fi întreprins un prim pas pozitiv în acest sens. Nu doar Rusia a fost pusă la zid în acel interviu, ci și președintele american pentru că încălcase interdicția establishmentului. Complexul militar

industrial congresional are mereu nevoie de un dușman pentru a stoarce sumele imense care sunt direcționate la Apărare.

Războiul din Ucraina este by design. Neocons și toți cei implicați în politica externă americană și l-au dorit și au făcut tot ceea ce a depins de ei ca Rusia să fie provocată. De mai mult de douăzeci de ani președintele Vladimir Putin și-a formulat cu fermitate obiecțiile la extinderea Alianței Nord Atlantice până la granițele Rusiei, cerând neutralitatea Ucrainei. În totală desconsiderare și aroganță din partea Lumii Libere s-a procedat tocmai pe dos ca să se provoace, în cele din urmă, agresiunea rusească. Principala responsabilitate o poartă Washington-ul cu care statele europene se află într-o relație de quasivasalitate. Washington-ul dă ordin, Europa execută. Și atunci unde este democrația de care facem atâta caz noi lumea liberă?

Sondajele de opinie arată că populația în Rusia se poziționează 81% în spatele lui Vladimir Putin. Să conchidem atunci că ceea ce acest președinte spune pe la congrese și conferințe internaționale exprimă chiar voința poporului său. Demonica stratagemă a Vestului a fost deslușită de majoritatea națiunilor care s-au opus la ONU condamnării operațiunii militare rusești. Națiunile lumii nu mai pot fi cumpărate când vine vorba de onestitatea votului și a judecății morale deoarece ceva a început să se schimbe în lume. America nu mai este capabilă să exercite presiunea de odinioară pentru că i-a slăbit voința și credibilitatea după haotica, belicoasa ei evoluție pe scena internațională. Păcat, experimentul american a avut intensitatea și fascinația lui.

Războiul din Ucraina a accelerat diviziunea economică și geopolitică a globului nu în favoarea europenilor sau a Americii, ci în favoarea blocului euro-asiatic compus din China, Rusia, India, "the Global South" (Sudul Global), între care țările africane și cele din America Latină vor avea tot mai mult un cuvânt de spus.

Este evident că planul think tanku-rilor neocons din Washington nu s-a potrivit cu realitatea din teren. Este povestea cu socotela de acasă și cea din târg. Sancțiunile ultrasevere aplicate economiei rusești nu a culcat-o la pământ, dimpotrivă, în schimb au avut și continuă să aibă un efect de bumerang în UE și SUA la nivelul inflației și al colapsului standardului de viață. Intenția pe față a președintelui Biden de a cauza un coup d'etat la Kremlin pare mai mult decât năstrușnică. Imperiile în declin fac de multe ori lucruri necugetate, împinse de disperare. Se afirmă de către unii analiști politici că demonica stratagemă născocită cu ani în urmă de neoliberali cu atacarea Rusiei, înlăturarea lui Putin și apoi conflagrația cu China, pornind de la amestecul american în Taiwan îi va costa scump pe foștii colonialiști deoarece va conduce la izolarea lor și întărirea ordinii multipolare, care se naște sub ochii noștri.

Vladimir Putin din oaia neagră a Vestului a devenit, în ultima vreme, un fel de purtător de stindard pentru multipolaritate, străduindu-se să formuleze charta principiilor ei, promovate de președintele rus încă din 2007, 2008 în speech-urile lui de la *Conferințele de Securitate* de la München. Vladimir Putin a nemulțumit pe politicienii occidentali înainte de orice prin critica lui acerbă la adresa ordinii unipolare și a hegemoniei de care SUA se agață prin toate mijloacele posibile. Premierul rus consideră ordinea unipolară nu doar revolută, dar și periculoasă pentru că este construită pe modelul "one master, one sovereign" (un stăpân, un suveran). Acest model vechi de secole este prezervat cu un singur scop - menținerea dominației prin forță, așa cum a arătat la *A 10-a Conferință de Securitate Internațională* la Moscova, 16 august, a.c.: "they are attempting to retain countries and peoples in the grip of what is essentially a neocolonial order. Their hegemony means stagnation for the rest of the world and for the entire civilisation; it means obscurantism,

cancellation of culture, and neoliberal totalitarianism." (ei încearcă să țină țările și popoarele în stăpânirea unei ordini neocoloniale. Hegemonia lor înseamnă stagnare pentru restul lumii și pentru întreaga civilizație, înseamnă obscurantism, anularea culturii și un totalitarism neoliberal - *10th Moscow Conference on International Security* în en.kremlin.ru/events/president/news/69166).

Ordinii unipolare susținută de Vestul Colectiv i se opun statele suverane care s-au ridicat și continuă să se ridice economic, politic, militar, concurând SUA și Occidentul. Pentru a obstrucționa acest proces obiectiv elitele globaliste occidentale generează războaie, lovituri de stat, intervenții justificate doar de obsesia lor hegemonică. Putin accentuează aspectul decadent al acțiunilor iraționale din tabăra adversă, așa numita "containment policy" (îngrădirea): "they are doing all they can to keep hold onto the hegemony and power that are slipping from their hands." (fac tot ce pot să țină de hegemonia și puterea care le alunecă din mâini - Ibidem).

Ordinea multipolară pe care China, Rusia, India, Brazilia, Republica Sud-Africană, Argentina, Venezuela, etc. trebuie să se bazeze pe onestitate și egalitate între țări care "want to discuss security issues [se referă la conferința din 16 iulie, Moscova] on an equal footing", adică o dezbatere de la egal la egal fără ifose arogante. Multipolaritatea își propune deci o restructurare a relațiilor dintre țări. Principiile sunt de bun simț. În fond noi cei care am trăit în lagărul fost comunist le-am auzit de nenumărate ori rostite de liderii noștri.

Neamestecul în treburile interne ale altor state este la locul de frunte al chartei lumii multipolare. Intervenționismul este de nepermis în optica lui Putin. "By threats, black mail, and pressure, they are trying to force independent states to submit to their will and follow rules that are alien to them." (Prin amenințări, șantaj și presiune ei încearcă să forțeze state independente să se supună voinței lor și să

urmeze reguli care le sunt străine - Ibidem). O asemenea politică susținută de elitele globaliste supranaționale ”*is deliberately undermining the European security system and knocking together ever new military alliances. (subminează deliberat sistemul de securitate european și pun la cale noi alianțe militare - Ibidem)*. Încă în 2007 și 2008 Putin a criticat intervenționismul american precum ”primăvara arabă” și tot felul de revoluții colorate din Tunisia, Egipt, Yemen, recent în Ucraina, războaie civile în Libia și Siria. În locul declanșării unor procese democratice reale, asemenea intervenții, istoria ne arată clar, au produs doar instabilitate politică și economică, îngroșarea rândurilor organizațiilor teroriste.

Auzim din gura lui Putin o condamnare fără drept de apel a modelului unipolar. ”*I consider that the unipolar model is not only unacceptable, but also impossible in today's world. That model itself is flawed because at its basis there is and can be no moral foundation for modern civilization. There is no reason to doubt that the economic potential of the new centers of global economic growth will inevitably be converted into political influence and will strengthen multipolarity. (Consider modelul unipolar inacceptabil și imposibil de asemenea în lumea contemporană. Modelul însuși este deficitar pentru că nu are și nu poate să aibă o fundamentare morală pentru o civilizație modernă. Nu este nici un motiv să ne îndoim că potențialul economic al noilor centre ale economiei globale se va converti inevitabil în influență politică și va întări multipolaritatea)*. Sunt semne care indică procesul în curs de coagulare a multipolarității. G20 a devenit deja principala platformă internațională economică și politică pentru rezolvarea problemelor globale.

Premierul rus insistă asupra necesității de a se reveni la respectul pentru legile internaționale, al normelor și principiilor fundamentale, așa cum au fost ele statuate de ONU, Consiliul de Securitate ONU și Adunarea Generală ONU. Această acțiune este de maximă

importanță și urgență deoarece ultimii treizeci de ani s-au caracterizat prin flagrante încălcări ale legilor internaționale, ceea ce a condus la haosul contemporan. Numai astfel se va ajunge la învigorarea păcii și a stabilității pe planetă.

Semnalele de alarmă trase de premierul rus atât în 2007 cât și în 2008 n-au fost luate în seamă. Critica dictatului de la Washington și mai ales întrebarea esențială privind scopul extinderii NATO tot mai aproape de granițele Rusiei au fost percepute ca ofense la adresa Vestului Colectiv. Pe bună dreptate, afirmă președintele rus că ”*NATO expansion does not have any relation with the modernization of the Alliance itself or with ensuring security in Europe. On the contrary, it represents a serious provocation that reduces the level of mutual trust.*” (Expansiunea NATO nu are nici o legătură cu modernizarea Alianței or cu asigurarea securității în Europa. Dimpotrivă, reprezintă o provocare serioasă care reduce nivelul încrederii reciproce - Putin's Munich Speech 15 Years Later: What Prophecies Have Come True, Tass.com/politics/1401215).

Un asemenea speech nu putea fi pe placul aceluia *Collective West*. Adică de ce el, Putin nu poate fi de acord cu o continuă amenințare cu rachete NATO la granițele țării sale?! Miopia Vesticilor este monumentală! Au uitat atât de repede că în 1962 președintele J. F. Kennedy respinsese viguros prezența rachetelor depuse de Hrușciiov în Cuba, făcând tot ceea ce a fost posibil să fie ridicate, incluzând concesiile de a îndepărta rachetele americane din Turcia. Voi proba cât de monumentală este miopia occidentală. În magazinul *Politico* se cere după expunerea acestor obiecții de către Putin , abandonarea oricărei cooperări și în schimb construirea ”*a long term position of strength to stare Putin down*” (o poziție pe termen lung care să-l pună jos pe Putin). Crima celui care trebuia pus la punct odată pentru totdeauna era aceea de a fi rejectat ”*the post Cold-War European security architecture.*” (arhitectura securității europene de după Războiul Rece).

Analiștii politici americani nu acceptă că după 1990 Rusia s-a schimbat, proiectând asupra ei intenția recreării fostului ei imperiu, idee cu totul falsă, așa cum a arătat istoricul Steven F. Cohen (1938-2020) în remarcabila sa carte *War with Russia?*, (2019).

Neacordând nici un fel de credit obiecțiilor lui Vladimir Putin, ținându-l cu aroganța lor imperialistă, interlocutorii președintelui rus au ratat o șansă enormă de colaborare cu o mare putere, un continent de bogății naturale și o sursă de inspirație culturală. În 2007 la München el a spus luminatelor minți occidentale ceea ce ele trebuiau să știe că *"Russia is a country with a history that spans more than a thousand years and has practically used the privilege to carry out an independent foreign policy"*. (Rusia este o țară cu o istorie întinsă pe mai mult de o mie de ani și practic folosește privilegiul de a profesa o politică externă independentă). Adică le-a spus-o în față să nu mai dicteze Rusiei. Dar americanii și vesticii nu iau seama la aceste sublinieri, dovadă și tulburarea pusă la cale în strămtarea Taiwanului.

A se observa că încă acum cincisprezece ani Vladimir Putin ca reprezentant ales al Rusiei a dat un avertisment serios SUA și Occidentului privind politica lor abuzivă în impunerea cu forța a unei securități europene menită să îngenuncheze Rusia, ignorând aspirația lui Mihail Gorbaciov spre o casă europeană comună sau chiar mărturisirea lui Vladimir Putin în speech-ul din 2007, când îl citează pe George W. Bush: *"He (US President George W. Bush) says, "I proceed from the fact that Russia and the USA will never be opponents and enemies again."* și Putin zice *"I agree with him"*. (Plec de la faptul că Rusia și SUA nu vor mai fi din nou oponenți și dușmani) și Putin a întărit: *eu sunt de acord cu el*). Din partea Rusiei a existat destulă bunăvoință, încredere și speranță, dar, cei care doresc cu orice preț să pescuiescă în ape tulburi, perseverează în greșeală. O politică belicoasă nu poate conduce

la nimic bun pe această minunată planetă, singura pe care o avem.

Consecvență ideii sale că legile internaționale trebuie respectate, inclusiv statutul ONU ca autoritate supremă în reglementarea conflictelor între state, Rusia a inițiat operația militară în Ucraina, bazându-se pe charta ONU care aprobă o asemenea acțiune când este vorba de *amenințare existențială și genocid*. Genocidul s-a produs între 2014-2022 (până în februarie) în Donbas, iar NATO, care și-a demonstrat nu o dată caracterul ofensiv, plasat în Ucraina ar fi reprezentat o perpetuă amenințare la adresa țării vecine. Puțin familiari cu istoria altor popoare, americanii au ignorat, ceea ce Henry Kissinger a subliniat și anume tradițiile istorice care leagă spațiul ucrainean de cel rusesc. Nu altceva ne lasă Vladimir Putin să înțelegem când mărturisește că n-a putut îngădui ca *"NATO forces to set foot on the soil of Crimea and Sevastopol, a land of Russian soldiers and sailors combat glory."* (forțele NATO să pună piciorul pe pământul Crimeii și Sevastopolului, un pământ al gloriei luptelor soldaților și marinarilor - *Putin's Munich Speech 15 Years Later: What Prophecies Have Come True*, tass.com/politics/1401215).

A se ține minte că rușii își venerază istoria și când e cazul își dau viața pentru ea. Ce vom face oare noi românii la sfârșitul războiului ucrainean când știm că bucăți importante din trupul țării noastre au fost înșfăcate de Stalin sub privirea îngăduitoare a aliaților lui, pe atunci Marea Britanie și USA? Cum se va învăța acum istoria pentru noi și cât de capabili vom fi să ne susținem revendicările?

Silvia Urdea

Țara Sfântă în flăcări și sânge

Când am văzut imaginile șocante din Israel inima mea și sufletul meu m-au pus să strig în gura mare: Șalom, Israel, nu te lăsa! Brigăzile Al Quassam, aripa armată și dură a mișcării Hamas palestinienne au declanșat din senin o ofensivă de amploare armată pe sol, subsol, aer și uscat numită de ei Potopul de la Agrsa. Peste 5000 de rachete au fost lansate din Fâșia Gaza spre Israel în timp ce grupările armate au trecut granița prin aer, sol și subsol și au intrat în interiorul Israelului aproximativ 40 de km în chibușurile din regiune în care locuiau cetățeni evrei pașnici. Peste 600 de palestinieni înarmați cu arme automate din Afganistan au intrat în 14 zone locuite de evrei dar și la un festival de muzică a păcii în care erau și cetățeni străini iar imaginea cu fata împușcată în cap, trasă de păr și doar în chiloți îți vorbește de grozăvia acestor bandiți înarmați care nu se pot numi soldați. Au murit peste 100 de israelieni și au fost zeci de răniți. Teroriștii Hamas au pătruns în orașele israeliene și au luat ostatici civili, copii, femei care poartă pe ei semne de violență, ce sunt abuzate sexual. De asemenea ei au pătruns în locuințe vandalizându-le și furând tot ce era de folos. La aceste barbarisme primul ministru Benjamin Netanyahu a declarat stare de război și a lansat operațiunea Săbiile de fier în

care au murit 198 de palestinieni și au fost răniți 1610 palestinieni. Israelienii au distrus și Turnul Palestinei din Gaza, o instituție mass-media de 11 etaje în care acești ”neînfricați luptători”, după părerea mea acești lași luptători, au depozitat cu bună știință rachete și arme la parter și subsol. În celelalte instituții sau blocuri cu etaj au introdus ca scut viu femei și copii palestinienne dar nu i-au putut stăpâni și aceștia au fugit din calea bombardamentelor aviației israeliene. Din păcate în acel moment al atacului mulți români se aflau în pelerinaj în Israel pe urmele Mântuitorului nostru Isus Cristos. Am vorbit cu cei din Maramureș și în timp ce erau pe Via Dolorosa au sunat sirenele de urgență și au trebuit să se adăpostească în adăposturi antiatomice de beton cu sufletul îngrozit. Nu se așteptau ca vizitând popasurile prin care Isus Cristos a trecut începând de la Gabatum și până pe Golgota să audă sirenele de război. Imediat au început controalele, perchezițiile corporale și îngroziți, împreună cu preoții lor, au încercat să ajungă la hotel și apoi la aeroport. Am discutat cu un clujean care a trecut prin clipe de groază împreună cu grupul lui fiindcă momentul atacului l-a prins în Betleem, locul nașterii lui Isus Cristos, care se afla pe teritoriu palestinian. Au avut noroc că foarte mulți palestinieni au făcut facultatea în România pe vremea lui Yasser Arafat și simpatizau cu românii, așa că au trecut repede spre Israel. Pe drum au văzut un microbuz ciuruit de gloanțe cu toți ocupanții morți. Un medic român împreună cu familia a trecut granița dar alți copii cu mamele lor au fost uciși cu sânge rece. Doamne Dumnezeule, Doamne Isuse Cristoase, Sfântă Fecioară Maria ajută-i pe români să ajungă acasă iar poporul evreu să învingă! Foarte multe națiuni au arborat pe clădirile guvernamentale sau oficiale drapelul Israelului în semn de susținere și respect. Doamne apără Țara Sfântă!

Dr. Mircea Frențiu

Renașterea identității naționale

Fiecare gânditor român a numit identitatea națională într-un anumit fel. Garabet Ibrăileanu: ”spirit românesc”, Mircea Vulcănescu: ”spiritualitate românească”, profesorul Rădulescu-Motru: ”românism”, Lucian Blaga: ”spațiu mioritic”. Pentru mine identitatea națională este legată de limba română, de cultura națională, de simbolurile naționale, imnul și steagul României, de teritoriul istoric în care trăim de peste 2000 de ani. Sigur că peste noi vine tăvălugul uniformizant și dizolvant al globalizării care ne obligă să ne negăm istoria națională, să nu-i mai cunoaștem pe martirii și eroii neamului, să ne trădăm menirea ca neam românesc în epoca globalizării. Omenirea a ajuns la cele mai înalte cote de prostie, nebunie și corupție și îmi pun întrebarea, ca român, de ce acest popor frumos și drept este atât de dezbinat, de ce în acest popor frumos și drept au apărut lașii, ticăloșii și trădătorii? Din păcate noi, românii, după o pandemie de doi ani ne simțim ca într-o imensă mașină de tocat care ne strivește țara și credința în Isus Cristos iar mass-media, asemenea lui Irod, împrăștie mesaje false care doresc să ne fure, din păcate și sufletul. Din 1989 încoace, o mână de oameni politici au vândut țara încet, încet, bucată cu bucată transformându-ne într-o jalnică colonie a occidentului și a FMI-ului în timp ce noi, poporul, privind hipnotizați la TV sau la alte forme de mass-media suntem spălați neîncetat pe creier și vorba lui Nero, de la pâine și circ și până la a da foc Romei, adică României, nu este decât un singur pas. Noi, cetățenii, trăim într-o narcoză continuă din care ar trebui să fim deșteptați de intelectualii neamului care din păcate tac, cu excepția președintelui Academiei Române, Ioan Aurel Pop. Și uluiți ne punem întrebarea: cine ne strică copiii și tinerii, cine ne strică familia, școala, societatea și ne-au schimbat obiectivele și valorile morale ale românismului? Dacă astăzi vorbești cu un tânăr, dar sunt și excepții totuși, îți spune că el are o singură valoare, banul,

pentru el contează să aibă o meserie din care să câștige cât mai mult și cât mai repede pentru a-și cumpăra o mașină ”bengoasă”, un adevărat aspirator de femei, excursii în străinătate și cât mai multe chefuri. Toate acestea ar dori să le obțină ușor, fără muncă grea și cinstită. Ce să facem? Care este drumul nostru, al românilor? Cu cât vom accepta mai repede că vina este a noastră, a tuturor, vina colectivă, cu atât mai repede vom ști ce să facem. Să găsim ceva urgent ce ne poate uni atât pe românii din țară cât și pe românii din diaspora. Acest lucru este identitatea națională pierdută. Avem nevoie urgent de trezirea conștiinței naționale fiindcă în toți acești ani de la revoluție încoace am avut un contract social cu politicienii, adică cu cei ce ne conduc iar noi, românii, ne-am respectat contractul și i-am votat pentru o viață mai bună iar ei, vorba Elenei Udrea, după ce s-au văzut pe cai mari nu numai că nu și-au respectat contractul social cu noi dar ne-au trădat și ne-au vândut. Pentru a schimba totul din temelii este nevoie de noi toți românii și cei din țară și cei din diaspora. Așa se întâmplă când guvernele naționale sunt penetrate de cei care vor să ne jufuiască. Un președinte adevărat își sacrifică și viața pentru națiunea lui. Un președinte demagog își sacrifică națiunea pentru sine, pentru interesul lui personal sau de grup. Noi, românii, în fiecare timp ne-am găsit conducătorii adevărați începând de la Burebista, Decebal, Mircea, Vlad, Mihai, Brâncoveanu, Cuza, care și-au dat viața pentru această țară numită Maica România și pentru acest popor numit poporul român. Mă doare sufletul când văd foarte mulți români care nu știu că binele României nu ne-a picat din cer ci a fost înfăptuit de martirii și eroii neamului care în cele mai multe cazuri au fost trădați și și-au dat viața pentru acest pământ. Doamne îndură-te spre noi și dă-ne un președinte adevărat ca să facă din România Grădina Maicii Domnului!

Dr. Mircea Frențiu

Răni pe suflet

Dragii mei cititori, de peste 50 de ani lucrez pe continentul suferinței având mai mult de 10.000 de operații efectuate la Spitalul Municipal Blaj și am visat de multe ori ca pe lângă operațiile clasice să inventez o operație pentru a cicatriza rănila pe suflet. Ce sunt aceste răni pe suflet? Le știți și dumneavoastră și vi le reamintesc: confruntarea cu o boală a propriei persoane, confruntarea cu o boală a persoanei sau a persoanelor iubite, decesul unor persoane din familie dar mai ales al părinților și Doamne ferește, a copiilor, atacuri fizice la persoane sau atac sexual, pierderea locului de muncă dar mai ales, în ultimul timp, batjocorirea bătrânilor în căminele sau azilele din România dar mai ales din jurul Bucureștiului. Nu știu ce să cred dar aceste răni pe suflet au crescut în progresie geometrică în pandemia care tocmai s-a terminat când morții noștri dragi au fost îngropați într-o pungă de plastic fără măcar să-i vedem sau să spunem o rugăciune la înmormântarea lor. Ce s-a întâmplat și se întâmplă, din păcate, în continuare la miile de cămine de bătrâni de stat sau private dar și la centrele de copii abandonati sau cu handicap grav sunt strigătoare la cer. Ce am văzut în aceste cămine, m-a îngrozit. Bătrâni care stau în condiții mizere, care mănâncă o mâncare stricată, sunt bătuți și umiliți, cu urme de lovituri pe spate sau pe picioare, înfometați și zgribuliți. Doamne, ce oameni sunt aceia care pentru propriul amuzament le bagă în mâncare bătrânilor condimente picante ca apoi să-i audă strigând la WC sau în pampersși defecându-se: *Doamne ce mă ustură* și răsând ca niște idioți ce sunt. Asistente medicale care bagă în mâncare somnifere sau tranchilizante majore pentru ca în tura lor să nu fie probleme, să fie liniște. Asistente care înjură și care le spun bătrânilor că dacă nu ești cuminte te injectez de nu te mai miști două săptămâni de la pat. Bătrâni subnutriți, vineți de bătaie, plini de escare și răni la care cearceafurile se schimbă o dată la lună

sau chiar mai mult. Legați de pat ca la Gestapo, atenționați să nu faci gălăgie iar dacă faci îi ia și-i bagă la subsolul clădirii unde sunt ținuți două zile fără mâncare. De pampersși nu mai vorbesc. Sunt schimbați o dată la 9 zile cauzând acele escare de decubitus care zicem noi, medicii, că sunt rușinea asistentului medical. După anchetă unii dintre pacienți au ajuns la spital în stare gravă iar doctorii au descoperit în stomacul lor, prin gastroscopie, corpuri străine ca nasturi și mărgelile deoarece probabil își mâncau propriile haine murind de foame. Eu nu înțeleg cum copiii lor, nepoții lor nu i-au vizitat în spital cel puțin o dată pe lună fiindcă mama noastră, tatăl nostru, bunica noastră stă țintă cu ochii la ușă și ne așteaptă pe noi, cei dragi, și din păcate așteaptă degeaba fiindcă cei dragi nu mai vin. Cine este de vină? În primul rând cei care conduc aceste cămine de bătrâni sau azile, cei care-i îngrijesc fie ei asistenți medicali sau infirmieri, economiștii care fură din hrana pacienților, dar mai ales noi, aparținătorii, fiindcă nu-i vizităm. Nu uitați dragi români că ei sunt acei oameni care înainte de 1989 au construit fabrici și uzine, drumuri și poduri, căi ferate, hidrocentrale mari și inegalabile și acum în loc să-i prețuim îi lăsăm ca pe niște obiecte pierdute la aceste azile sau case de bătrâni. Vina este a noastră, a tuturor dar și a ticăloșilor care au pus în operă această dramă a bătrânilor din România. Îți mulțumim Doamne că ai descoperit acest lucru, îi blestemăm pe cei care au făcut acest lucru și-n încheiere vă spun doar atât: țineți aproape de bătrânii României!

Dr. Mircea Frențiu

Educație-Învățământ

Școala românească și noile discipline școlare

Noile discipline sunt o falsă problemă a școlii românești, spune Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române, într-o analiză postată pe pagina sa de **Facebook**. De ce are nevoie școala românească însă pentru a fi pe un fâgaș normal? Academicianul a identificat câteva soluții.

Iată analiza integral:

O falsă problemă a școlii românești: noile discipline

Extravaganțele acestei veri buclucașe continuă. De vreo săptămână, un site de știri menține în prim plan anunțul despre o nouă materie școlară care ar fi trebuit să fie predată începând cu anul 2022 în școlile din România: educația cinematografică. Aceasta „ar putea aduce beneficii incredibile asupra dezvoltării copiilor”. Evident, ar putea să fie și așa, dar de la dorință până la putință este cale lungă. Propunerea nu este singulară și a mai fost făcută, separat sau în contextul predării celorlalte arte în școală. Este greu de imaginat cultura generală necesară oricărui elev fără cunoștințe elementare de muzică, arte plastice, teatru etc. De ce nu și cinematografie? Din păcate, cu toată marea importanță a artelor în viața omului, în învățământul general nu se poate pătrunde foarte mult în detaliu, pe de o parte, iar specializarea elevilor de la vârste prea fragede este riscantă, fiindcă obturează tocmai pregătirea de cultură generală, pe de altă parte.

Nu este prea greu să ne amintim ce propuneri de noi materii școlare s-au făcut în ultimii ani în România. S-a cerut imperativ, nu demult, educație sexuală în toate școlile, extinsă pe o perioadă de 12 ani sau chiar mai mult, pentru că elevii nu au cunoștințe în acest domeniu, pentru că-și încep viața intimă prea devreme sau prea târziu, pentru că trăiesc în promiscuitate, pentru că au copii la vârste adolescente, pentru că nu deosebesc sexul de

gen. S-a cerut educație financiar-bancară, fiindcă azi oricine are raporturi cu băncile, cu monedele, reale sau virtuale. Și mai importantă li se pare unora educația antreprenorială sau managerială, pentru că, în lumea de azi, oricine trebuie învățat de la o vârstă fragedă cum să deschidă o afacere, cum să dirijeze un grup de oameni, cum să facă o investiție și cum să obțină profit. Peste toate vine – în viziunea altora – protecția mediului înconjurător, combaterea poluării, a încălzirii globale. Ni se atrage atenția că degeaba știm să procreăm, să scoatem bani de la bancomat, să înființăm și să conducem întreprinderi lucrative, dacă lăsăm planeta de izbeliște, dacă tăiem irațional pădurile, dacă nu reciclăm deșeurile.

Chiar dacă s-ar realiza la modul optim toate acestea, fără rezolvarea problemei unei nutriții sănătoase nu facem nimic. În consecință, o disciplină nouă legată de hrana noastră cea de toate zilele, de pericolele care ne pândesc (inclusiv alcoolul, drogurile) ar fi fundamentală în școli, deoarece elevii mănâncă nesănătos, preferă mâncare plină de conservanți, devin supraponderali. În fine, alții propun materii precum circulația pe drumurile publice (în România avem cei mai mulți accidentați și morți din Uniunea Europeană), igienă personală și publică (suntem cam certați cu apa, săpunul sau pasta de dinți), etică (dezvoltă simțul moral), estetică (formează gustul pentru frumos), șah (pentru gândirea logică), tehnici digitale (doar avem și un minister al digitalizării, pentru că lumea va trăi de-acum înainte tot mai mult online, în forme virtuale) etc.

Toate acestea sunt bune și frumoase, dar, dacă facem un calcul simplu, ajungem la concluzii complet nerealiste. Aceste noi discipline școlare (în număr de 12-13), propuse și enumerate aici fără epuizarea listei, odată acceptate toate – ele au toate o rațiune de a fi – ar conduce la 12-13 ore pe săptămână (dacă am socoti că o singură oră săptămânal este de ajuns) sau la 24-26 de ore pe săptămână (dacă fiecărei materii i s-ar rezerva câte două ore). În prima variantă, ar mai rămâne câteva ore săptămânal pentru materiile clasice, care ar urma și ele să se rezume la câte o singură oră pe săptămână. În

variantele a doua, cu 24-26 de ore deja ocupate, ar trebui renunțat la matematică, limba și literatura română, limbi străine, fizică, biologie, chimie, istorie, geografie, educație fizică etc. Unii ar spune că nu ar fi nicio pagubă, că doar aceste materii sunt depășite, inutile, de prisos. Ce rost mai are să știe absolvenții teorema lui Pitagora, volumul sferei, scrisul și cititul, Creangă și Eminescu, franceză ori spaniolă, mecanisme simple și vectori, compoziția chimică a materiei, viața plantelor și animalelor, Renașterea și umanismul, marile descoperiri geografice, deosebirea dintre Munții Alpi și Munții Anzi sau dintre limba latină și America Latină? Educația fizică s-ar salva, totuși, dar semnificația maximei latine „minte sănătoasă în corp sănătos” s-ar pierde. Există mulți oameni astăzi, mai ales dintre reprezentanții noilor generații, care nu simt nici un fel de handicap în lipsa lor de cultură, în ignoranța lor, în mintea lor vidată în mod intenționat și care – educați pentru contingent și obișnuiți cu trăirea clipei – vor ca în școală să se dobândească nu cunoștințe, ci numai deprinderi, numai tehnici de viațuire și de supraviețuire, numai modalități de adaptare la mediu.

În esență, opoziția dintre planurile de învățământ considerate clasice și aplicate încă (în oarecare măsură) astăzi și programele școlare propuse recent este una falsă, aparentă. Contrapunerea, de exemplu, a istoriei față de protecția mediului este total lipsită de logică, fiindcă cele două realități se completează și, uneori, se suprapun. Cunoașterea prezentului oamenilor care au trăit în trecut (adică învățarea istoriei) înseamnă pentru orice elev dobândirea experienței de viață, în cadrul căreia intră și protejarea planetei, a apelor, a pădurilor, a aerului. La istorie se învață cum și de ce a început poluarea mediului, când s-au văzut primele semne negative, ce măsuri s-au luat, unde s-a ajuns până astăzi cu tulburarea echilibrului natural. La fel se întâmplă cu toate celelalte „educații” propuse așa de imperativ: educația „sexuală” începea odinioară de foarte timpuriu, în familie și în școală, încă de când elevul de clasa a cincea învăța la botanică înmulțirea plantelor, a celulelor, apoi la

zoologie, înmulțirea animalelor, la anatomie, înmulțirea omului; tot aici se dobândește și cunoștințele elementare de igienă. Adaptarea omului la viața curentă pe care o trăiește nu s-a făcut niciodată prin discipline practice care să le excludă pe cele considerate „teoretice”, ci prin teorie serioasă care să explice bine viața cotidiană. De aceea, a spune că matematica este inutilă, fiindcă elevii nu vor folosi niciodată în viață integralele sau limitele este un nonsens. Matematica este prezentă în toate fibrele omului contemporan, în toate evenimentele vieții cotidiene, dar ea trebuie studiată în școală ca să poată fi folosită. Altminteri devin problematice chiar măsurarea unui teren, exprimarea unui procentaj, regula de trei simplă sau transformarea hectarelor în kilometri pătrați. Veți spune că toate acestea le face acum computerul. Fals! Le face omul cu ajutorul computerului, iar dacă omul face acest lucru în mod mecanic, fără să înțeleagă și să poată explica ce face, atunci omul contemporan a ajuns deja un mecanism, încetând să mai fie om.

Din punct de vedere practic, pedagogic și metodic, orice disciplină școlară care are alocată o oră pe săptămână (sau, mai rău, o oră la două săptămâni) înseamnă doar pierdere de vreme. A-i asculta pe elevi și a le încheia medii la o materie cu o oră pe săptămână este o formă fără fond. La o oră pe săptămână, nu se poate face nici fixarea cunoștințelor și nici recapitulare, ceea ce încheie la superficialitate și la formalism. Informația intră pe-o ureche și iese pe cealaltă. Iar a avea materii cu cel puțin câte două ore pe săptămână înseamnă a te rezuma la maxim zece discipline (mult mai puține la clasele mici). În cadrul acestor discipline – a căror utilitate și justete a fost verificată cel puțin de la Renaștere încolo – se pot introduce orice fel de conținuturi (teme) care să le adapteze celor mai stringente nevoi actuale. De exemplu, la literatură, un elev nu mai poate citi toate romanele importante ale omenirii sau ale românilor și nici nu mai acceptă să preia mecanic opiniile criticilor și istoricilor literari și să le învețe pe de rost. Dar asta nu-i dă cuvânt să spună că literatura secolului al XIX-lea – de exemplu – este

desuetă și să pretindă în programele școlare texte sportive, reportaje despre catastrofe naturale, regulamente și instrucțiuni etc. în locul textelor literare. Lectura clasică se poate completa cu filmul inspirat din literatură (și se poate îmbina arta literară cu arta cinematografică). În locul textelor plicticoase din criticii consacrați, se pot face dezbateri și se pot ghida elevii spre descoperirea de către ei înșiși a sensurilor unui text literar. Dar nu se poate înlocui textul literar cu textul banal! Comunicarea – despre care se tot vorbește azi – nu are nevoie să fie materie în sine. Comunicarea se învață la toate materiile și mai ales la limba și literatura română, în cazul nostru. Iar a crede că o limbă se poate învăța temeinic fără gramatică este ca și cum ai spune că un chimist nu are nevoie de laborator și de experiențe în cercetările sale sau că un istoric se descurcă fără izvoare, dacă are imaginație. Toate acestea sunt elucubrații, ivite din necunoaștere, din teribilism (prelungit la unii dintre noi și la vârsta senectuții), din dorința de a epata, de a fi original, de a arunca tot ce este vechi la lada de gunoi a istoriei.

Școala are rosturile sale care vin de demult și care se primenesc mereu, dar nu-și schimbă esența. A crede că disciplinele „clasice” trebuie acum abolite sau reduse drastic, pentru că ne obligă la aceasta modernitatea, societatea trepidantă în care trăim, schimbările năucitoare, reprezintă cel puțin o mare naivitate. Dar reprezintă câteodată și o lipsă acută de logică. Școala noastră nu are nevoie acum neapărat de schimbarea numelui materiilor, de introducerea de noi discipline încheiate cu medii trimestriale (semestriale), de cruțarea memoriei elevilor, ca să le fie mintea odihnită. Dacă crede cineva că fetele minore nasc înainte de vreme sau că își încep viața sexuală prea repede sau că nu respectă igiena sau că sunt surprinse traversând strada în afara trecerilor de pietoni etc. pentru că nu învață la școală nimic despre sex, despre nașteri, despre curățenie sau despre circulația pe drumurile publice, se înșală amarnic. Ele fac toate aceste lucruri fiindcă provin – în mare măsură – din familii dezorganizate, pentru că nu merg deloc

la școală sau pentru abandonează școala după o clasă sau două. Adică pentru că nu beneficiază deloc de educație organizată. Aici este tragedia școlii noastre românești. Avem localități și medii sociale în care 20-30% dintre copii nu merg deloc la școală. Aceștia nu știu literele și nu pot să scrie și să citească, adică sunt analfabeți propriu-zisi. Apoi avem peste 40% analfabeți funcționali, adică din aceia care citesc cu oarecare greutate, dar nu știu ce citesc. Ignoranța provine din lipsa de exercițiu, din gramatica puțină și prost făcută (fapt pentru care se concentrează prea mult asupra recunoașterii literelor, silabelor, cuvintelor), dar și din necunoașterea noțiunilor. Prin urmare, prima grijă a noastră ar trebui să fie școlarizarea tuturor copiilor și prevenirea abandonului școlar.

Altă grijă ar trebui să fie asigurarea tuturor școlilor cu învățători și profesori buni, bine pregătiți. Cum să fac limba și literatura română cu un „profesor” care abia și-a luat bacalaureatul, dacă l-a luat? Cum să aibă profesorul și directorul de școală un statut respectat în comunitate, dacă primarul îl amenință, în fața elevilor și părinților, cu destituirea?

Aș zice că școala noastră are nevoie – înainte de înlocuirea materiilor vechi cu unele noi – de măsuri drastice organizatorice, de reșezarea ei pe un făgaș normal, bine arătat nouă de Spiru Haret, de Petru Poni și chiar de Mihai Eminescu (care a fost o vreme inspector școlar). Firește, anii au trecut și școala este obligată să țină pasul cu viața, dar nu aruncând peste bord valorile reale în favoarea unora iluzorii. Iar programele europene, naționale sau locale de educație sunt foarte importante, dar nu de ele ducem lipsă în primul rând, ci de aplicarea legilor existente, de scoaterea educației din statutul de cenușăreasă, de tratarea cu seriozitate a școlii. Altminteri, vom distruge fără bombe și pandemii, dar pas cu pas, acest popor.

I. A. Pop
Președintele Academiei Române

Arte. Thalia

„Afire”

Doi prieteni Leon (Thomas Schubert) și Felix (Langston Uibel) pornesc într-o vacanță de „creație” către locuința marină a tatălui lui Felix. Dar casa e deja ocupată de Nadia (Paula Beer), o ființă efervescentă și misterioasă care ziua vinde înghețată, iar noaptea face amor intens și zgomotos cu salvamarul Devid (Enno Trebs).

„Afire”, ultimul film al regizorului german Christian Petzold, câștigă Marele Premiu al Juriului, Ursul de Argint, la Berlinala (2023).

Pelicula se derulează sub semnul focului, debutând cu o atmosferă tensionată, apăsătoare. Pe drum, motorul ia foc, un semn de rău augur. În apropiere, pădurile sunt incendiate. Cei doi prieteni o pornesc pe jos cu bagajele prin pădure. Din intimitatea relației, a trântei induse de așteptarea tensionată a lui Leon - tulburat de răcnetele mistreților ce presimt apocalipsa - cei doi prieteni par un cuplu de *gay*. Felix e un *Goldmund* frumos, atlet, mereu jovial, cu poftă de viață, un artist (pregătește un portofoliu de fotografii pentru admiterea la școala de arte), Leon pare un *Narcis* mental, critic, mereu nemulțumit, ce cochetează cu arta scrisului, infatuat cu cel de-al doilea roman al său, aflat în șantier de creație. În fapt, referința la romanul lui Herman Hesse se reduce la motivul călătoriei, ce semnifică căutarea de sine, a expresiei creatoare și legătura ei intrinsecă cu viața și trăirea autentică, pentru că „cuplurile” se reazăză surprinzător în matca lor (Devid – Felix, Leon – Nadia).

Christian Petzold deschide cu *Undine* (2020) și continuă cu *Afire* seria filmelor dedicate elementelor primare. Ne așteptăm ca următorul său film să fie unul de „aer” sau de „pământ” sau poate că restul elementelor, aflate mai puțin într-o relație agresiv dihotomică, nu vor polariza interesul artistului. Pentru că „apa”

este și în actualul film la fel de pregnantă ca „focul”: un element benefic, protector, antidot al focului. Marea trimite vânturi care să gonească focul din pădurile din proximitate și imaginea ei servește ca inspirație lui Felix. Dacă în *Undine*, Petzold propune o abordare mitologică a elementului „apă”, „Afire” este un manifest poetic. Condiția artistului e abordată din multiple perspective: originea sau punctul de plecare al creației, lejeritatea vizavi de munca ca activitate fizică sau intelectuală, înțeleasă complet diferit de cei doi prieteni. Munca devine un element identitar al ființei, sugerând fazele formării artistului.

Vizionarea filmului la *Societatea de Film de la Lincoln Center* este urmată de un interviu cu artistul. Autorul mărturisește cum, abia târziu, a realizat nota auto-biografică a peliculei. O revelație onomastică asociază cel de-al doilea film al său, „Cuba libre” și cea de-a doua carte a lui Leon „Club Sandwich” – pentru că cele două sintagme (titluri) sunt tipic relaționate în societatea de consum. Dacă prima carte a lui Leon și primul film al lui Petzold au reprezentat un mare succes, a doua creație a autorului și a personajului său se vor un veritabil eșec (deși regizorul admite că totuși *filmul s-a bucurat de oarece succes.*)

Petzold propune un film de atmosferă, reliefat pe motive ca vara și vacanța cu aventurile și iubirile ei de circumstanță. În interviu, autorul subliniază că acest gen – abordat intens în cinematografie, oferind exemple remarcabile, ca *Sommaren med Monika* (O vară cu Monika, de Ingmar Bergman) - practic a dispărut din cinematografia germană odată cu hitlerismul, iar creatorii de producții estivale *au părăsit Germania înainte de război.*

„Roter Himmel” (Cerul roșu) este titlul în germană al filmului, reliefat pe imaginea emblematică a cerului invadat de focul pădurilor pe care eroii îl observă de pe acoperișul casei de vacanță. Ei se află între cer și pământ, acolo unde Paradisul se suprapune cu Infernul, iubirea

se întâlnește cu moartea, arta se întâlnește cu sufletul.

Petzold mărturisește că preferă titlul în limba engleză celui german. „Afire” pare mai adecvat, cu toate conotațiile lui: anflamat, pasional, înflăcărat, ... însumând aspecte simbolice sau literale ale „focului”, sugerate în peliculă. Întregul univers e cuprins de „foc” și toate personajele se luptă cu focul, sunt „afire”; focul pădurilor incendiate, cerul e de foc, marea e iluminată de focul bacteriilor bioluminiscente. Animat de focul iubirii pentru Nadia, Leon, în *căutarea slovei de foc*, e istovit de focul creației, focul morții îi mistuie pe cei doi iubiți (Felix și Devid) îmbrățișați în eternitate, Helmut (Matthias Brandt), editorul lui Leon, are focul în pânțele (suferă un năprasnic atac, fiind bolnav de cancer). Elementul „foc” este cromatic și plastic dublat de culoarea roșie. Rochia Nadiei este roșie, tractorul pe care-l aduce Devid, ca să recupereze mașina din pădure, este vopsit într-un roșu strident, rachetele de badminton ale tinerilor au rame fluorescente ce noaptea lucesc într-un roșu psihedelic. Lumea devine un purgatoriu: mai întâi motorul mașinii care ia foc, focurile din cer sunt descoperite de pe acoperișul casei, focurile aleargă spre Leon când pornește prin pădure spre spitalul unde este internat Helmut; prin fața lui, mistreții gonesc în toate direcțiile.

Focul este elementul preponderent și manifestarea lui este Leon: vulnerabil, volatil, mistuit de iubire, îndoieli și nesiguranțe, după cum apa liniștită, luminoasă, răcoritoare îl exprimă pe Felix, artistul relaxat, iubitor de mare, de viață, și pasional în iubire. Felix descoperă pe plajă arta portretului în fotografie, pozând din spate și mai apoi din față aceeași oameni care privesc transfigurați marea. Leon discreditează gestul artistic, susținând că cel fotografiat va privi în obiectiv, și nu la mare. După dispariția lui Felix, Leon îi dedică noua carte auto-biografică, despre experiențele trăite la casa de vacanță. La sugestia lui Helmut, cartea va include fotografiile făcute de Felix pe plajă. Fotografiile vin în perechi, un portret din

spate – indică relația personajului cu marea - și perechea lui din față - sugerează un posibil dialog cu marea. O singură poză, din spate, nu are pereche. În ea, Leon recunoaște profilul Nadiei – ce rămâne astfel o prezență enigmatică în biografia creatorului, aproape volatilă, o idee – ce reprezintă sensul și materia inefabilă a creației. Misterul pozei ascunde enigma feminității și deopotrivă ne lasă să ghicim la ce se gândește Nadia - și tocmai asta ar vrea să fie arta fotografiei.

Leit-motivul muzical al peliculei „in my mind” (cu grupul austriac Wallners – un voiaj caleidoscopic și senzual între iluzie și realitate) corespunde profilului psihologic al eroului, ce pare că nu realizează ce se întâmplă în jurul lui: strălucirea și efervescența verii, iubirile pasionale, apocalipsa pădurilor incendiate, extincția animalelor, boala terminală a editorului său. Leon trăiește într-o falsă realitate reliefată pe idiosincraziile lui mentale.

Simbolistica numelor dă cont de profilul personajelor. În onomastica biblică, „Leon” e un simbol al puterii lui Dumnezeu, revelația credinței este aici revelația artei scrisului ce se obiectivează doar după experiența vieții. Leon este constipat, imposibil, frizând comicul sau ridicolul, dar el ascunde sensibilități și o anume forță - pe care Nadia o intuiește - dar care trebuie cultivată, muncită. Numele „Nadia” exprimă ca și personajul speranța (cuvânt de origine slavă), dar și delicatetea, fragilitatea (etimologia lui arabă). Nadia e încrezătoare, pozitivă, dezinhbată, iubește viața și literatura. Detașarea, zâmbetul fermecător și spiritual al Nadiei (în interpretarea extraordinară a Paulei Beer) trimite la personajul Liz (Julie Christie) din filmul lui John Schlesinger, „Billy Liar” – personaj care trăiește precum Leon în lumea *minții lui*. Ca și Liz, Nadia este o zână bună ce trezește și reorientează eroul pe traseul reconciliabil al vieții și al artei. Helmut, un spirit puternic, carismatic, e *protector* și încurajator în raport cu Leon, în consens cu etimologia numelui său germanic. Devid e o variantă saxonă a numelui biblic David (cel

unanim iubit). Iubit de femei și de bărbați deopotrivă, mai întâi de Nadia – cu care-și petrece nopțile, tulburând somnul lui Leon - apoi de Felix într-o relație fulgerătoare și intensă. „Felix” este un nume biblic, desemnând fericirea. Felix este un tip vesel, o fire generoasă și liberă, de artist. Relația dintre sexualitate și iubire este echivocă, în consens cu revelarea graduală a personajelor. Sexualitatea se impune ludic și năprasnic, dar iubirea e gravă și enigmatică, legătura lui Devid cu Nadia nu comportă drame pentru niciuna dintre părți. Devid, invitat de Felix la masă, fabulează istorii fascinante despre el însuși. Leon, gelos, îl provoacă, încercă să-l minimalizeze, cerând relații despre profesiunea lui. Devid, cu trupul său atlet și sculptural – parcă clădit de Michelangelo însuși - se plimbă gol prin curte după noaptea de amor cu Nadia, stârnind invidia și gelozia lui Leon care doarme afară, înfășurat ca o mumie, pentru a se proteja de insecte și de zgomotele orgastice din camera vecină. Mereu egal cu el însuși, Devid rămâne prietenos vizavi de Leon, nu reacționează la indelicatețile lui. În fapt, toate personajele acestui demers îl înconjură pe Leon cu atenție și sollicitudine, ignorându-i firea dificilă și ieșirile agresive. Ele reprezintă „îngerii celor patru vânturi” (primii patru arhangheli, după prorocul Ezechiel) ce veghează asupra lui Leon, protejându-l.

Scena centrală a peliculei este cina între prieteni, la care participă și editorul lui Leon. În dialog cu Helmut, Nadia își revelă adevărata profesiune (de cercetător literar). Recită de două ori – ca pe un leitmotiv - un poem al lui Heinrich Heine, „Asra”, ce se instituie ca o clarviziune a morții cuplului, Felix și Devid. Tânărul sclav din tribul Asra devine pe zi ce trece tot mai palid, privind la fata sultanului ce sosește zilnic la fântână - pentru că în tribul său , *cei ce iubesc trebuie să moară*. Poemul trimite, în același timp, la moartea simbolică, a transformării lui Leon, care-o privește în fiecare dimineață pe Nadia, prin geam, cum își încalecă bicicleta spre lucru, sau îi spionează pe furiș dormitorul, agenda cu desene și însemnări.

Leon devine tot mai depresiv, irascibil și stângaci vizavi de iubirea nerostită și imposibilă pentru Nadia. Cu aceeași ocazie, Nadia vorbește despre teza ei de doctorat, cu referințe la nuvela lui Heinrich von Kleist's „Cutremurul din Chile”. Romantismul cinic al celor două producții literare - ce relaționează „iubirea” de cuplu și cea de Dumnezeu cu moartea cuplului și deopotrivă cu moartea credinței - este reproiectat de regizor într-o viziune modernistă. În interviu, Petzold ne spune că nu este interesat de aspectul romantic al iubirii, dar aceste referințe fac prin contrast aluzie la o lume ce nu mai are timp sau disponibilități să iubească și doar experiențele în extremis, catastrofele trezesc ființa la esențele și sensul ei existențial. Petzold este mai degrabă interesat de procesul de devenire sau instalare a iubirii. Transfigurarea ființei în proximitatea iubirii echivalează cu o moarte simbolică, sublimată în moartea iminentă a sclavului din poemul „Asra” sau în incidentul cauzat de focurile devastatoare din „Afire”.

Filmul îmbracă narativ forma compozită a melodramei, cu elemente referențiale de suspans și *horror*, dar în fapt înscrie o manieră simbolistă de a fixa un spațiu de idei, cu incursiuni de artă poetică – anecdotic ilustrate în interviul cu autorul ce a urmat spectacolului. El se derulează în tablouri pline de poezie, reliefate în cromatica elementelor: albastrul intens al apei, orizontul roșu și, în final – potopul la ralanti- ninsoarea estivală cu cenușă – ce anunță sosirea iminentă a dezastrului.

Roxana Pavnotescu

Poezii pentru copii

Poezii pentru copii

Crinul

Cupe grele, înălțate,
Cu aripile pudrate
De polenul greu și dulce,
Că de-abia îl mai pot duce
Albinuțele în zbor...
Floare de vis și de dor!
Crin ales, imperial,
Răspândești val după val
Un parfum ce te îmbată,
Floare zveltă și înaltă!
Floare cu petale mari,
Vizitată de bondari
Și de fluturii sprintari.
Floare de adus în dar
La icoane, drept ofrandă
În buchete de lavandă
Și fire de busuioc,
Să sfințească om și loc!

Crăițe

Am adunat, trezită-n zori,
Crăițele gălbui, pestrițe,
Ca niște rochii de fetițe,
Le-am așezat într-un ulcior.
Parfumul lor, deși sfios,
Se răspândește prin încăpere,
Lăsând un aer ca de miere
Și un poem mic și pufos.
Crăițe cu petale crețe,
Din abundență răsărite,
Dar prea adesea ocolite
Și prea lipsite de tandrețe.
Cu chipurile lor modeste,

Cu frunze mici și înfoiate,
Îmbobocite, revărsate
Dintr-o prea galbenă poveste.

Levăntica

Levăntică, surioară,
A miresmelor comoară,
Violet și albăstrie,

Floare din copilărie!

Prin cearceafuri presărată,
Pe sub streșini agățată,
Prin albume vechi presată,
Modestă și delicată!

Lăcrămioara

Din zori și până-n seară
Micuța lăcrămioară
Își leagănă comoara
Cu clinchetu-i ușor.
Căpșoare delicate,
De frunze apărate,
Bobițe atârdate;
Ce diafane flori!
Cu albul de mireasă,
Cunună de crăiasă,
Prin iarba crudă, deasă,
Mi-am împletit în zori.
În cupe mititele
Stau zâne subțirele
Și strâng în păhărele
Al florilor nectar.
Ce zumzet de albine
În dimineți senine!
Plutesc mireisme fine
Dintr-un mărgăritar...

Garofița

Garofițe cu rochițe,
Cu volanele pestrițe,
Adunate în buchete,
Încrețite și cochete.
Garofițe parfumate,
Gingășe, par desenate
De condeie iscusite,
Cu forme meșteșugite!
Țesute-n ii românești,
Cu nesaț să le privești,
Flori de țară, de grădină,
Ca să-ți faci viața lină!

Daniela Ghigeanu

Zâna Florilor de Cireș

Un pui de zână mică, suavă și sprintară
Își va primi coroana de aur astă seară,
Alaiul de stelute, de gâze, licurici,
De fluturi, de rădaște, de tinere furnici
S-a perindat prin ierburi, prin crengi și peste apă
Să vadă ce se-ntâmplă cu zâna cea de-o
șchioapă!
Căci șapte ani va face și va primi în dar:
Putere, strălucire și-aripi de zbor hoinar!
S-au adunat în taină, la sfat, în miez de noapte,
(Poiana cu narcise părea un Rai de șoapte),
Cinci zâne din livada cu meri și nuci veniră
Pe Ana s-o primească în cânt suav de liră.
Dar ea-i doar o fetiță, o zână mititică,
Nu știe protocolul dar nu îi este frică.
În noaptea asta sigur că zâne surioare
Îi vor sufla pe aripi un praf de sărbătoare
Ea va primi putere să facă lucruri bune
Și tot așteaptă-n taină să vin-acea minune.
S-a îmbrăcat. Rochița din perle mici de rouă
Scânteii aduce-n iarbă, sclipiri de lună nouă
Un voal din tot parfumul bobocilor de floare
Îi cade peste umeri, ca spuma-n val de mare
E mlădioasă, vie și-atât de delicată
Când vine și pășește prin iarba parfumată.
Dar îi lipsește, uite, o floare în cosiță
Și ea nu știe care ar fi din grădiniță,
Mai potrivită, oare, bănuți de păpădie?
Dar Ana nu se-ndură să-i rupă din câmpie.
Un trandafir cu floarea-i ușor catifelată
Pe față o îmbie dar ea-i îngândurată
Că în potirul florii de aur stau în tihnă
Trei fluturi de mătase ce și-au găsit odihnă.
Într-o narcisă doarme un bondărel micuț,
Nu-i strică somnul dulce că e așa drăguț!
Să rup-o crizantemă, un mac sau o crăiță,
Și floarea să și-o prindă cochetă, în cosiță?
Vă întrebați cum oare pot crește împreună
Și ghiocei, narcise, bujori și mătrăgună,

Cum păpădia scaldă în aur toată valea,
E primăvară, toamnă? Sau vara ține calea?
Într-o poveste totu-i posibil știți și voi
Că anotimpul nostru-i așa cum îl vrem noi!
Sunt iriși și lalele, ciorchini de iasomie,
Bujori și maci și-i plină de flori acea câmpie.
Dar Ana nu se-ndură să rupă nici o floare
Iar zânele-o așteaptă și-i cere fiecare
S-aleagă și-n cosiță să-și prindă iute floarea
Să poată-ncepe iarăși cu toții sărbătoarea.
Văzând-o așa gingașă, cu sufletul curat,
Chiar Pui de Vânt în taină prin crengi s-a
strecurat
Și-un ram în plină floare i-a scuturat de sus
Sub ploaia de petale trec zânele-n apus,
Iar părul Anei are puzderie de stele
Petale mici și albe dansează între ele
Și-o zână-i strigă-n treacăt, venind înspre măceș
Vei fi chiar Zâna Bună a Florii de Cireș!
Iar Ana își primește din praful fermecat
Sclipirea cea de taină, cea de argint curat,
Și va zbura voioasă de-acum, cu bucurie,
Prin toți cireșii rodnici, crescuți pe-acea câmpie!
Le va vorbi în taină, prin crengi, în miez de
noapte,
Și va avea în grijă s-avem cireșe coapte,
Iar tu, când vei alege din pom perechi, perechi
Și îți vei pune-n joacă cireșe la urechi
Să știi că Zâna Ana le-a îngrijit pe toate
Să fie rumenite, să fie parfumate,
Iar noaptea când cireșul adoarme liniștit,
Ea îl îmbrățișează, el simte că-i iubit.
Prin crengi ea se strecoară ca o lumină vie
Și fructele zemoase se coc în bucurie!

Tincuța Horonceanu Bernevic

Generația tânără

Gardienii Poveștilor

În care vă spun cum am ajuns Gardian al Poveștilor

Am cincisprezece ani. Citesc. Râd. Scriu. Plâng. Am sentimente. Asta sunt eu. Nu mă pot schimba. Am sensibilitate așa că, dacă din întâmplare sunteți niște mici poeți, împărtășiți cu mine poeziile voastre.

Locuiesc într-o casă care nu-i nici mare, nici mică. E o casă simplă, numai mantia de lemn o deosebește de altele.

Deși ambii părinți lucrează în domenii apropiate care folosesc cifrele, acestea nu prea sunt prietenele mele. N-am zis niciodată că urăsc matematica, însă părțile cu cifre pur și simplu mă depășesc. Cât despre geometrie, deși am reușit să desenez corpurile geometrice, uneori, pur și simplu, nu văd cerințele.

Lăsând toate acestea deoparte, citesc de când mă știu. Am amintiri vagi despre un joc ce viza deprinderea cititului, dar în afară de asta nu-mi amintesc nimic. Din copilărie, am în mine

o voce care îmi spune tot timpul ce să fac și la ce să folosesc cuvintele.

Povestea mea începe într-o zi de vară, atât de călduroasă încât tricoul mi se lipea de trup.

Citeam. Cartea începu deodată să fâlăie și simții că mă cheamă. Dar cum aș fi putut intra într-o carte?

Deodată, ceva m-a luat pe sus. Orașul s-a îndepărtat tot mai tare. Zburam. Zburam departe și-mi era teamă că n-o să mă mai întorc. Și-n același timp mă gândeam la Toader din „Sfârlează cu fofează” de Victor Ion Popa. Cât de mult și-a dorit el să ajungă aviator și cât de sus zbura el cu sfârleaza lui! Însă odată a căzut și s-a sfârâmat tot. Așa eram și eu, numai că nu știam unde aveam să cad. Sau DACĂ aveam să cad.

Vântul de miazănoapte m-a dus departe și într-un târziu s-a oprit. Am aterizat într-un oraș plin de case scunde la periferie, iar apoi cu cât înaintai se zăreau case de toate felurile. Unde eram oare? Să fi fost într-o altă lume? Iată, un alai se apropie de mine. Băiatul înconjurat de gărzi n-are mai mult de optsprezece ani.

Bună ziua, spune el sfios. Și bine ați venit!

Cine ești tu să mă întâmpini așa? i-o întorc eu.

Regele, cine altcineva? zice băiatul mirat că nu-l cunosc.

Regele. Super. Am de-a face cu regele. Oare care rege? Să fie oare Carol I care a obținut independența României? Sau așa să fi arătat Regele Ferdinand la optsprezece ani?

Cum te cheamă? îl întreb ca să lămuresc odată treaba asta cu regii.

Arthur.

Atât mi-a trebuit. Am avut o revelație. Era regele Arthur din cartea cu același nume scrisă de scriitorul englez T. H. White. Și atunci, deodată, mi-am dat seama unde mă aflu. Eram în Lumea Poveștilor. Aproape leșinasem. Nu-mi venea să cred că numai gândul mă adusese aici. Am căutat din ochi cartea prin care intrasem. Și minune, ia-o de unde nu-i!

Dispărase.

Vreau să mă întorc acasă. N-ai văzut cumva o carte? l-am întrebat pe Arthur, însă, din păcate, băiatul a clătinat din cap.

Știi ceva? Hai cu mine, a zis el apoi. E ziua mea și mi-ar plăcea să vii și tu.

Am refuzat invitația din start, nu puteam sta acolo nici măcar o secundă, însă fără cartea mea nu aveam cum să mă întorc. Și acolo am rămas. Arthur m-a dus la hotarele regatului și m-a făcut Gardianul Poveștilor. Treaba mea era să mă asigur că fiecare poveste are un final fericit.

Locuiam într-o căbănuță și, la urma urmei, nici n-aveam nevoie de mai mult. Aici puteam scrie în voie.

În prima seară, am deschis un caiet nou-nouț și am scris pe prima pagină: „Isprăvile cetei Diavolescu”. Apoi, am dat pagina și am scris: „Capitolul I. Omul din noi. Ascultă-ți inima”. Habar nu aveam ce greșală mare făceam.

Așa au trecut câteva luni. Într-o zi, un incendiu a cuprins pădurea și hotarul. Fumul m-a învăluit și înaintea să-mi dau seama ce se întâmplă mi-am pierdut cunoștința. Gemeam. Au trecut câteva ore bune și apoi m-am simțit ușoară ca un fulg și o voce mi-a spus:

Sunt aici. Liniștește-te. Bea.

Mi-a dus la gură un lichid maroniu. Ceai de plante. Am deschis ochii.

Cine ești tu? am întrebat.

Un cititor-călător, a răspuns personajul, apropiindu-se.

Și te cheamă Apolodor?

Nu. Promiți că n-o să râzi dacă-ți spun numele meu?

Promit.

Ei bine, numele meu e...Anca. O să te ajut. Vom salva Lumea. O să fie bine.

Pleacă. N-am nevoie de ajutorul tău. Fac ce vreau.

Dar personajul face ce spune Scriitorul.

Și dacă Gardianul e și Scriitor? zice eu, aruncându-i un manuscris făcut harcea-parcea.

Îl ridică și citește.

Ăsta-i numele meu, zice apoi.

Brusc, îmi dau seama.

Eu te-am adus aici. Iartă-mă.

Să te iert? Vom salva Lumea. O să te ajut. Ți-am spus.

Tu? Pe mine? Și ce ai de gând?

Nu știu.

Ei, vezi. Lumea asta moare sub ochii noștri. Depinde de noi ce facem să o salvăm.

Tu ești Scriitorul, tu să-mi spui ce facem.

Așteptăm. Deocamdată nu știu.

Așteptăm și vedem.

Așteptăm. Bine zis. Cea mai bună idee.

Și ce facem până atunci?

- Ce știm mai bine. Eu scriu, tu faci ce vrei.

Eu cânt.

Bun. La treabă, deci. Tu cânti și mă inspiri, eu scriu.

Iată-ne. Ăștia suntem noi. Doi Gardieni singuri, în căutare de inspirație.

Cum să salvezi o lume care moare

Au mai trecut așa câteva luni. Eu scriu, ea cântă. Și abia apoi, când într-o zi ploioasă am pus ultimul punct și am închis caietul, iar ea a

lăsat să se scurgă și ultimul sunet al ultimului cântec, mi-a venit o idee.

- Haide, i-am spus, apucându-mi geaca de ploaie și încălțându-mi bocancii cu șireturi buclucașe.

- Unde mergem? m-a întrebat.

- Vezi tu. N-am timp de explicații.

M-am îndreptat cu pași repezi spre marginea hotarului, unde nu apucasem să merg până atunci.

Acolo înconjurată de copaci o clădire impozantă cu geamuri mari și vitralii era Sediul Gardienilor.

- Ce-ai de gând să faci aici?

- Ce am, ce n-am, mi-a venit o idee și nu mă las.

- De la ce? m-a întrebat ironică Anca.

- De la romanul meu, îi răspund, de data asta vorbind serios.

- Nu mai spune! Ce, scrii romane și-ți vin ideile așa, una-două?

- Așa, exact așa cum zici. Mai bine taci și ajută-mă. Ai auzit de iubire?

- Ce-i cu ea?

- Iubirea asta-i de mai multe feluri: iubirea dintre oameni, iubirea familiei, iubirea dintre om și animal și, nu în ultimul rând, iubirea și bucuria de a cunoaște. Aceasta din urmă e cheia salvării lumii acesteia.

- Cu alte cuvinte..., începe Anca, dar nu termină, fiindcă nu știe ce să spună.

- Cu alte cuvinte, dacă am mai găsi cititori pasionați în lumea de unde venim, am salva și această lume. Dacă lumea citește, personajele trăiesc veșnic. Din păcate, însă, mulți dintre cei pe care i-am cunoscut înainte să ajung aici au lăsat cărțile să putrezească și le-au înlocui cu telefoane mobile. Noroc că mai există pe lume și oamenii aceia numiți anticari. De acolo îmi cumpăram mare parte din cărțile

citite. Cât despre edituri, ele au preferat să vândă cărți comerciale. Așa că tot un fel de tehnologizare e și asta.

Am luat o bucată de hârtie și am scris: „Nu vă opriți. Salvați Lumea. Nu ne lăsați să murim nici pe noi, Gardienii, dar nici pe cei care trăiesc aici. Avem nevoie de voi. Nu putem face mai mult. Cealaltă jumătate e numai a voastră, a cititorilor. Faceți ce știți, numai scăpați-ne de la ananghie și nu lăsați focul tehnologiei să ne mănânce. Era cât pe ce să mor.”

- Ce vrei să faci cu ea? m-a întrebat Anca. Nu te-am salvat eu?

- Ba da, dar nu-i de ajuns o singură persoană ca să salvăm lumea. O să trimit biletul ăsta în lumea oamenilor și sper ca, măcar acum, să găsim puțin sprijin.

- Și dacă nu funcționează?

- Dacă nu funcționează, încercăm din nou, n-am de gând să mă las eu. Nu când e vorba de literatură.

- Și dacă nu o să mai ai nicio idee?

- Dacă nu, mai am nici o idee, întreb alți scriitori.

- Bun plan.

- Pentru că ei trăiesc prin personajele lor.

- Și ce ai de gând? Să umbli teleleu până dai de un personaj?

- Teleleu-neteleleu, deja l-am găsit. E aici. Uite-l, zic, aruncându-i un volum jerpelit în brațe.

Citește: „Cireșarii. Constantin Chiriță.”.

- Cu ce ne ajută? mă întrebă apoi.

- Ascultă-i mesajul. Vibrează. O auzi?

- Ce vrea să spună?

- Niciodată să nu-i lași pe alții să-ți zdrobească personalitatea și să nu-ți lași prietenii la greu.

- Bine, fie. Să o facem. Dă-i drumul!

Am lăsat biletul să zboare și am zâmbit. Știam eu ce știam.

Echipa salvatoare

În tot acest timp, în lumea oamenilor, se petreceau următoarele. Departe, neștiută de nimeni, se afla o casă ce aducea mai mult a conac. Era un orfelinat, iar în el locuiau șapte fete de vârste apropiate: Dana, Adela, Alexa, Denisa, Victoria, Laura și Carina. Locuiau aici de când se știau și nu-și aminteau să fi văzut altceva în afară de împrejurimile orfelinatului. Se aflau în grija doamnei Anamaria și nici nu-și doreau mai mult.

Orfelinatul avea o cameră ai cărei pereți erau plini de cărți de sus până jos. Fetele iubeau momentele în care, obosite de atâta joacă, se puteau cufunda în minunatele lumi ascunse între paginile cărților. Fiecare avea o lume preferată în care revenea iar și iar. Și nu lipseau niciodată de la povestea de seară, deși erau îndeajuns de mari ca să poată citi singure. Mama Ana le spunea de fiecare dată când își încheia povestea: „Tot ce vă spun aici se putea întâmpla în realitate”. Ele o credeau și le-ar fi plăcut ca tot ce închipuia mama Ana acolo, în mintea ei, să se întâmple în realitate.

Într-o zi, după ce obosite de la atâta aruncat cu mingea la coș, se retraseră, după obicei, în bibliotecă, se ivi următoarea problemă: ce să citească azi? Le citiseră pe toate, nu-și aminteau să fi rămas vreuna în care să nu fi poposit până atunci.

Milioane și milioane de lumi pline de farmec, cu vrăji, vrăjitori și vrăjitoare, toate având, însă, un final fericit. Exista, oare, pe lumea asta o poveste care să nu aibă un final fericit? Poate că da, dar ele n-o știau.

Dana scoase dintr-un ungher în care nu mai umblase niciuna până atunci o carte veche, cu filele îngălbenite.

- Cartea asta, am aflat de la Mama Ana, se afla în coșul în care m-au găsit. Mi-a mai spus că are ceva special așa că să n-o deschid până când nu sunt pregătită. E timpul.

Fetele încuviințară din cap. Erau pregătite. Orice le-ar fi adus cartea aceea, bucurie sau necaz, erau pregătite. Nu conta dacă nu se mai întorceau. Se aveau una pe alta.

Dana deschise cartea. Restul se aplecară peste umărul ei ca să vadă mai bine. Ce văzură le făcu să înmărmurească. Cartea conținea o singură imagine. Și-n imagine era înfățișată o grădină de trandafiri de toate culorile. Iar în mijloc două punctișoare se puteau observa cu ochiul liber.

Mirate, priviră în continuare imaginea. Așteptau să apară ceva scris, câteva cuvinte să le lămurească de ce era atât de specială cartea aceea. Și deodată, putură citi: „Nu vă opriți, salvați lumea.”

Fetele se priviră una pe alta. Oare chiar erau pregătite? Pregătite să lupte cu Răul care pusese stăpânire pe lumea aceea? Ce puteau să facă ele, niște fete de zece- unsprezece ani?

- S-o facem, zise Dana închizând ochii.

Atunci, imaginea se luminează. Lumina le cuprinse pe fete, le îmbrățișă precum Mama Ana atunci când avea nevoie de afecțiune. Ce blândă era lumina aceea! Unde le ducea? Nici una dintre ele nu știa și nu știau nici pentru ce. Li se părea că totul e un vis, că nimic nu-i aieva, că dorm și că dimineată se vor trezi în brațele mamei Ana și vor uita tot.

Nu-și închipuiau ce ave să urmeze. Habar nu aveau că ele urmau să fie cele ce vor salva Lumea Poveștilor.

Melania Ccrnuta

Poeme

Robi între anotimpuri

noapte de aprilie.

o stranie ninsoare pătrunde prin ramuri,
sărutarea mincinoasă a zăpezii,
suflarea ei rece, perfidă
pe obrazul de floare al cireșului.

semănatul din noapte,
pluguri de sticlă ce troznesc
cu clinchet pe pământul reavăn
trupurile de fum ostenite
ale bătrânilor semănători
duc ultimele rămășițe ale iernii.

"cine seamănă poezie
își va culege sufletul"
spune corbul filosof
păzindu-i pe semănători
ca pe niște robi
prinși între florile delicate ale magnoliei
și gheața cea aspră,
le veghează munca sisifică
precum un gardian
pușcăriașii în haine identice, ponosite.

"sunt puține cuvinte de spus
mai bună e acum tăcerea",
cugetă corbul în sinea lui
se mai aude doar sunetul fulgilor
ce cad pe câmpul gol
dintre iarnă și primăvară.

Cafeneaua cuvintelor

salvarea noastră va
veni în ziua când
cuvintele toate se

vor adăposti de
ploaie și frig
în cafeneaua cu miros
de vanilie și cerneală
a poemului
și vor sta laolaltă.

atunci, fiecare cuvânt
își va elibera
de sub faldurile hainei
fluturele pe care
îl ține ascuns
și fiecare fluture
va țâșni prin pereții
cafenelei, de unde-și
va cerne nectarul
ce-l poartă pe aripi
peste sufletele cititorilor.

Alegerea

în peisajul zilei
mohorâte de ianuarie
în mesteacănul cu scoarță de nea
au poposit trei corbi
de smoală;

privesc cu tristețe spre colivia
în care doi papagali îmi întind
două bilete
unde mă va duce destinul?

s-ar putea să mă trimită
cu o candelă de argint
în trunchiul alb al mesteacănului
ca-ntr-un adăpost
pe patul de roze
dintr-un hotel de lux
unde cameriste sunt fluturii
sau să mă exileze
corb alături de cei trei corbi
pribegi printre ramuri.

trebuie să aleg
papagalii nu mai au răbdare
spre ce viață să mă-ndrept?

Tudor Ștefan Goția

Debuturi

Destin

Firul de iarbă, umbrit
de coama unui mac,
șoptea dis-de-diminează
către stropul de iarbă:
“Eu nu cunosc nici forma,
nici firea Ființei,
nici felul speranței...
Și scopuri n-am,
iar idealul mi-e străin.”
Nu pot să mă dedic fericirii
și nici să-mi cer nemurirea
nu pot, prin urmare, fir de iarbă,
umbrit sub coroana unui pom,
aștept fără iluzii să fiu
tăiat de coasa destinului.

Omul de lut

Omul de lut se alcătuieste greu, fără liant,
căci pe lângă argilă, nisipul uscat,
strecurat fără voie în matriță,
îi dă mereu o altă formă.
Mi-e greu să-l refac și să-l coc,
căci n-am nici o normă.
De teamă să nu se facă sticlă,
îl duc departe la umbră...

Și îi arăt calea de suflet,
dictată de creator, într-un exces de simpatie.
Mi-l închipui pe un castel de nisip,
pe plaja din Coasta de Azur a Speranței...
și-l las acolo.

Ceaiul

Se ia apă din cer și se pune pe frunze,
apoi se împărăștie imperceptibil,
printr-o concentrare a minții,
în ceașca indiferentă a naturii,
ceaiul vieții, subtil.
Încerc timid să ancoroz corabia
speranței în a timpului vârtoare,
pășesc apoi pe pietrele-ascuțite
ale țărnelui de la Gura Portiței.
Încerc să evaderez din mine,
din închisoarea trupului meu,
în timp ce sorbiturile mirifice

se impregnează în celule nevăzute.
După ultima-nghițitură,
țâșnec din lumea materială,
cu toată puterea sufletului meu.
Părăsesc această lume cabotină,
de care n-am avut, poate,
niciodată prea multă nevoie.
Abia acum îndrăznesc
să cred în libertate.

Devenire

Culeg la nesfârșit florile,
apoi le arunc spre cer,
din mai-iunie spre noiembrie.
Culeg apoi cu nesaț fructele:
de cireș, de măr, de păr
și toamna de prun.
Apoi, iarna, arunc și adun
câteva litere, din lume, spre lume.
Ele se așază într-o întrebare:
- Unde sunt Oamenii? Cu „O” mare.
Aș întreba ploaia, în timp ce colora pădurea,
cu lacrimi de zeiță, îndrăgostită de-un vânător.
Întregul EU în acest UNIVERS,
mă numesc și mă definesc cu fiecare picătură.
În fiecare atom, în fiecare ființă, vietate sau
plantă,
ascult tăcerea adâncă a Pământului,
din care răsună o melodie cu note înalte:
„- Unde sunt Oamenii?”
Am auzit și-n CER aceeași întrebare...
Și deodată a apărut unul și apoi altul și
Univers după Univers, Lume după Lume,
și toți mi-au spus, cu literă mare,
că-și doresc un Om, cu „O” mare,
căci sunt părțile unui MULTIUNIVERS în
mișcare.
Izolată într-o galaxie de diamant diform,
eu am știut cum să fac, să mă transform,
și-am evoluat într-o floare
sau poate eram o părticică mișcătoare,
despre care nu aveam nicio idee,
doar simțeam că sunt o FIINȚĂ VIE,
misterioasă, stranie, pustie,
ciudată împletire de spirit, materie și energie.

Dezvoltare personală
Când eram bătrân,
îmi doream să-nțeleg
și să spun tuturor
cuvintele înțelepciunii.

Pe aripile maturității,
mi-am adus aminte de bătrânețe,
și cântam cu îndrăzneală,
pragmaticul efect al faptei.
La tinerețe m-am îndrăgostit
de vise, de flori, de frumusețe,
speram să-mi împlinesc în viitor
zborul auriu al copilăriei.
Acum sunt copil și vreau să rămân așa,
să nu cunosc alte clipe dezvoltatoare,
să nu capăt conștiința timpului și a morții,
ci să-mi îmbrățișez permanent și profund
FERICIREA NAȘTERII.

Ana

Ca într-o poveste, scurtă poveste,
o fată a fost odată și încă mai este.
Cu zâmbet diafan, în amurgul cu flori de gheață,
cu răs curat, topind a lumii ceață.
Ne-am întâlnit, romantic, pe o alee,
eu foc bătrân, tu sclipitoare scânteie.
Și-am parcurs, în pași de vals, al cuvintelor
fond,
am disecat și am tăiat al esențelor rond.
Și împreună, pe nesimțite, profundă zidire,
am transformat câteva zâmbete în răs sănătos, în
nemurire.
Ne-am despărțit, cu o strângere de mână,
cu gânduri hazlii, cu inima plină.
În gând, mi-am spus aproape sfios:
„Când Apusul se leagă cu Răsăritul, e atât de
frumos!”
Într-un templu păgân, mă-nchipui, mă-nchin
doar ție, fecioară de vis, cu zâmbet divin.
De ce să-mi caut idoli, idei, teorii,

pe care gânditorii nebuni le predică pustii,
când tu fecioară, cu corp de felină,
îmbraci printr-un hohot de răs, o odă divină.
Ana, închizi în tine atâta poezie,
și tu nu știi, și nimeni n-o știe.
Dar sper ca-n parfumul de seară
să râdem adânc, din iarnă spre vară.
Și dacă aș putea, aș vrea să închei această
poveste,
așa cum începe de brusc, așa se sfârșește.
A...n...a, a...n...A, a fost și încă mai este,
o fată cum n-a fost nici în poveste!

Comprehensiune

Simți cum înscrie fiecare adiere de vânt
în sufletul tău un mirific cuvânt.
Auzi cum îți vorbește cuminte
Universul rătăcit în cuvinte.
Înțelegi cum îți cântă un pom:
„Te iubesc, că m-ai plantat, bunule OM.”
Vrei să simți cum vibrează fericit în finit
universul minții tale infinit.
Și atunci, ce să-ți cer eu?
Să-nțelegi, să-nțelegi, dragul meu,
cum te crești și devii, în sfârșit,
un om, un Om Fericit.

Dumitru Moldovan

Rebus literar

PAȘA HASSAN

Pe vodă-l zărește călare trecând
Prin șiruri, cu fulgeru-n mână.
În lături s-azvârle mulțimea păgână.
Căci vodă o-mparte, cărare făcând,
Și-n urmă-i se-ndeașă, cu vuiet curgând,
... (1; 2 cuv.).

[...]

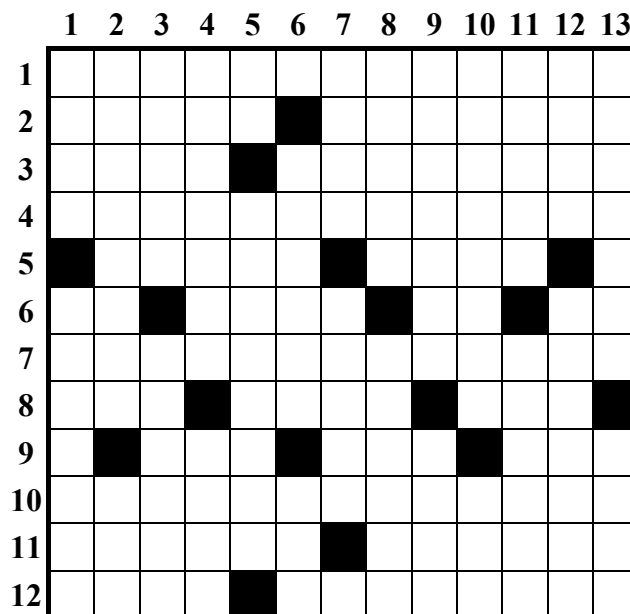
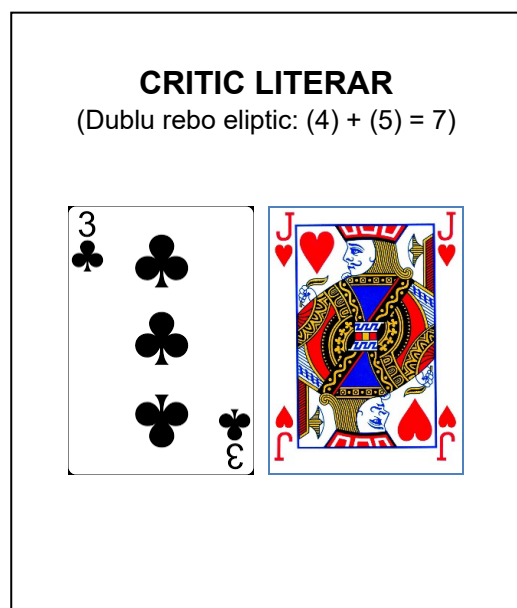
Hassan, de mirare, e negru-pământ;
Nu știe de-i vis, ori aieve-i,
El vede cum zboară flăcăii Sucevei,
El vede ghiaurul că-i suflet de vânt
Și-n față-i puterile turcilor sânt
... (4; 2 cuv.).

Dar iată-! E vodă, ghiaurul Mihai;
Aleargă năvală nebună.
Împrăștie singur pe câți îi adună,
Cutreieră câmpul, tăind de pe cai
El vine spre pașă: e groază și vai,
... (7; 3 cuv.).

[...]

Și-n ceasul acela Hassan a jurat
Să zacă de spaimă o lună,
Văzut-au și beii că fuga e bună
Și bietului pașă dreptate i-au dat,
Căci vodă ghiaurul în toți a băgat
... (10; 3 cuv.).

Vatra, București, nr. 23, 1894

Celelalte definiții: 2) Părți ale corpului omenesc – Vas de metal în care se fierbe apă pentru ceai. 3) Cu aspect de aripă (bot.) – Persoană căsătorită. 5) Partea exterioară a unei roți – Orașel în Spania. 6) Ana Ene – Mineral alb sau roșu, folosit la zugrăveli și în tăbăcărie – Posezi – Sosit la urmă! 8) Ieșirea din scenă! – Localitate în Armenia – Poftă de joc la copii (reg.). 9) Oraș antic fenician – Creangă – Primele discuții! 11) Închisă la culoare – Impresionați. 12) A se uni – Provocat.

VERTICAL: 1) Zăpadă – Lichid incolor, inflamabil, folosit ca solvent. 2) Locuitor dintr-un județ transilvan – Substanță vâscoasă. 3) Coroană papală – Scoate jarul din sobă. 4) Desfășurați în lungime – Școală filosofică indiană. 5) Esență de arin! – Drum de străbătut. 6) Nenorocire – Localitate în Spania. 7) „Asociația de Studii Astrologice și Eneagrama” (siglă) – În aer liber. 8) Balustradă a unei scări – Planetă a sistemului nostru solar. 9) Carte bisericească cu predici – Își duce casa în spinare. 10) Slăbiți de energie – A se îngheși (reg.). 11) A da o culoare mai vie unei țesături – Mișcat în valuri. 12) Femeile de la botez – Spațiu închis. 13) Actriță – Înfricoșat (reg.).

Dicționar: ALAT, AISA, SIGĂ, ELAR, TYR, ZAS, BUI, SAIT.

PRAG DE LUME – 13

– Retrospectivă rebusistă de Eugen Deutsch și Serghei Coloșenco –

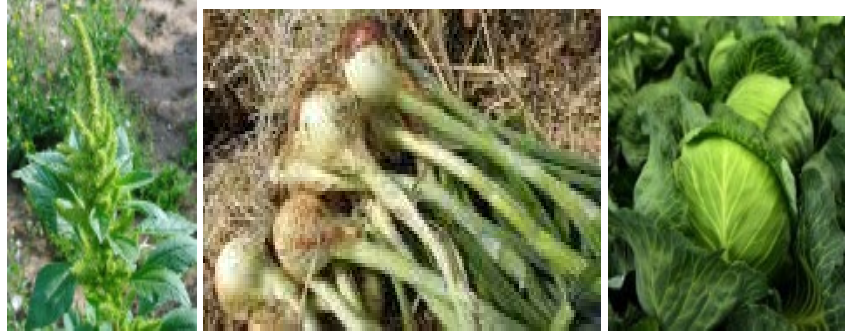
ATRAȚIA UNIVERSALĂ

– Acrostih –

Pornește, lansată spre stele,
Racheta cu suflete pure
Alături de inimi fidele
Gonind către claruri obscure

Decoru-i aproape o carte
Eoul ajunge departe.

Legenda oferă speranță
Uimite ca bobul de spumă
Mișcat de o clasică ștanță
E-un bulgăre mândru de humă.

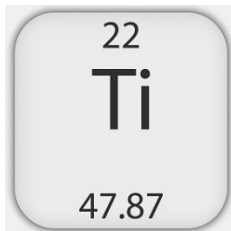
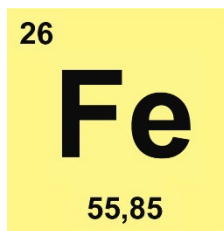
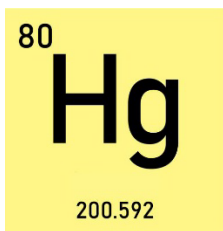

NUMĂRUL REVISTEI

(Rebo eliptic anagramat: 4 + 4 + VXXXX = 12)

MEMBRU DE ONOARE ȘI FONDATOR

(Biverb eliptic anagramat:
6 + XXXR + XXTXX = 6,7)

UN OM ÎNTRE OAMENI

(Metagramă anagramată:
XXXAXXXX – XXX XXXOX)

Oamenii cu inima deschisă,
Ce oferă tot ce li se cere
Din *prag de lume*, cu plăcere,
În publicația ce-i scrisă
Sub o baghetă fermecată
De cititori apreciată.

x

(Biverb meta-anagramat:
XXG + XAXXX = 3, 5)

I O

DEZLEGĂRI: Numărul revistei: TREISPREZECE (știr + cepe + verde); Membru de onoare și fondator: MIRCEA FRENȚIU (mercur + fier + titan); Un om între oameni: ION TODOR (donatori; dog + raton); Titlul revistei: PREDEAL, RUTENIU, AFORISM, GĂMĂLIE. PRAG DE LUME. Prezențe: COPII, PÂRVU, BLAGA, MUGEA, TODOR, ATEUL, MĂLIN, SLUTĂ, ROMAN, POEME. PREG DE LUME; ELENA PÂRVU (leu + panteră); ARISTOTEL PILIPĂUȚEANU (pitulice + notatiță + peruș); Când: PRAG DE LUME (prună + migdale); Lucian Blaga: O TOAMNĂ VA VENI (motan + oaie + elan); Mircea Vaida-Voevod: PASĂREA SURĂ; Prezență lirică: LORENA CRAIA (Ralea + Cioran); Ultima rubrică: VITRINA CU CĂRȚI (Vraca + Țiriac + Nițu).

TITLUL REVISTEI

	1	2	3	4	5	6	7
1							
2							
3							
4							

ORIZONTAL: 1) Localitate pe Valea Prahovei. 2) Element chimic din familia platinei. 3) Cugetare enunțată într-o formă concisă. 4) Partea îngroșată la un capăt al bățului de chibrit.

VERTICAL: 1) Te întâmpină la intrare. 2) Lenjerie de corp. 3) Veche divinitate egipteană. 4) Oraș în Siria. 5) „European Network for Intergenerational Learning” (siglă). 6) „Australian Industrial Systems Institute” (siglă). 7) Univers.

x

Rasterele: Titlul revistei (4, 2, 4)

PREZENȚE

1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

1) Acestora Daniela Ghigeanu le-a dedicat versuri (p.109), iar Tudor Goția două fabule. 2) Prezență la rubrica „Aniversări. Comemorări” cu o spovedanie cu bucurie intitulată „Vremi și vremuri” (Elena). 3) Poetul de la p.1 cu „O toamnă va veni” (Lucian). 4) Autorul cărții „Io al doilea”, analizat de Ion Noja la pp.14-16 (Toma). 5) Redactorul-șef al revistei, despre a cărui carte, „Lecturi la liberă alegere” a scris profesorul din Onești, Aristotel

Pilipăuțeanu (pp.17-19). 6) Volumul lui Gheorghe Dăncilă de la p.52. 7) Autorul volumului „Sub geana însângerată a asfințirii”, prezentat de Ironim Muntean în pp.66-68 (Dumitru). 8) Fața din poezia „Din Almanahul de la Gotha”, de Mircea Vaida-Voevod (p.49). 9) Specie a genului epic cultivată de Ioan Popa în pp.69-76. 10) Creațiile lirice semnate de Mircea Vaida-Voevod, Roxana Pavnotescu, Elina Adam și Tudor Goția (vezi cuprinsul).

LUCIAN BLAGA

(Criptografie meta-anagramată:
 $5 + XXXE + LXX = 1, 6, 2, 4$)
 V V

PREZENȚĂ LIRICĂ *

(Biverb anagramat:
 $5 + 6 = 6, 5$)

Mihai

Emil

MIRCEA VAIDA-VOEVOD

(Biverb: 7,4)

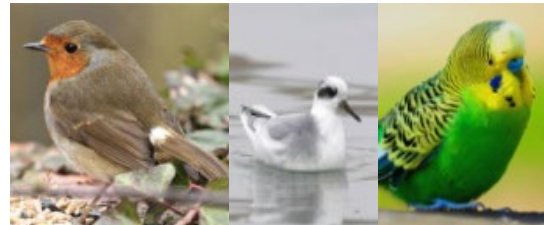
„La umbra cărților în floare”

(Biverbe meta-anagramate:
 $3 + XXXTXXX = 5, 5$) *
 V

* Prezintă romanul „Inelul cu smarald” al Oliviei Mândruțiu Rusu și „Vitrina cu cărți”.

(XXXXXXCX + XXXTXXX + 5 = 9, 12)*
 A L

* Prezintă volumul lui Ion Todor „Lecturi la liberă alegere”, 2017.

CÂND...

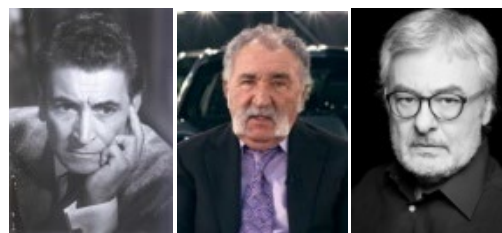
(Triverb eliptic anagramat:
 $XXXNX + XIXXXX = 4, 2, 4$)

Când steaua-i gata să apună
 Și-auzi cum tunete răsună
 Poți fi în **prag** de voie bună
 Sorbind o lacrimă **de prună**.

Când vezi în **lume**-atâta jale
 Și nu ești bun la osanale
 Încerci să scapi de angarale
 Gustând dulceață de **migdale**.

ULTIMA RUBRICĂ

(Triverb eliptic anagramat:
 $XXXXA + 6 + 4 = 7, 2, 5$)

George

Ion

Gelu

Varia

Cleopatra și „problema originii ei africane”

Era Cleopatra o regină neagră?

Un serial documentar produs de Netflix care o prezintă pe regina Cleopatra a VII-a ca fiind o femeie de origine africană de culoare a stârnit controverse în Egipt, în primăvara anului 2023. Acest documentar este semnat de Jada Pinkett Smith iar actrița care joacă în rolul Cleopatrei a VII-a, este interpretată în serial de actrița britanică de culoare Adele James.

După lansarea trailerului, spun comentatorii, mulți egipteni au condamnat întrucuparea Cleopatrei. Potrivit, hotnews.ro însuși ministrul egiptean al Antichităților, Zahi Hawass, a declarat că documentarul falsifică istoria menționând că „Cleopatra era de origine greacă, ceea ce înseamnă că avea pielea deschisă, nu neagră”.

Actrița Adele James a reclamat că a primit comentarii răutăcioase care includeau insulte rasiste. În apărarea actriței vin cei care susțin că identitatea mamei Cleopatrei nu este cunoscută, iar istoricii spun că este posibil ca ea, sau orice strămoș de sex feminin, să fi fost o egipteancă autohtonă sau din altă parte a Africii.

Nu-i așa că puțin vă pasă dacă Cleopatra are origine africană sau nu ?

Cleopatra a fost regină. A fost zeiță - „noua Isis”. A cucerit liderii militari cei mai puternici ai vremii: întâi pe Cezar, apoi Antonius. A visat să domnească peste un mare imperiu oriental, care ar fi readus la viață cuceririle lui Alexandru. La început a guvernat cu tatăl ei, cântăreț la flaut, Ptolomeu XII – Auletul, și mai târziu cu frații ei, Ptolomeu XIII și Ptolomeu XIV, cu care s-a căsătorit după obiceiurile egiptene. Căsătoriile între frați erau considerate un lucru normal, acestea fiind întâlnite cel mai des în familiile domnitoare.

Despre dinastia Ptolemeică se cunoaște că este o dinastie care a condus Egiptul între 305-30 î.Hr. A fost întemeiată de Ptolomeu I Soter, general grec al lui Alexandru Macedon, care a primit Egiptul în urma unui compromis între generalii și satrapii din Imperiul lui Alexandru Macedon, compromis realizat după moartea acestuia în capitala Babilon în anul 323 î. Hr. Perioada Egiptului ptolemeic se încheie odată cu moartea ultimei suverane Cleopatra a VII și cucerirea acestui teritoriu de către armata romană, devenind astfel provincie a Imperiului Roman. În limba greacă „Cleopatra” înseamnă „gloria tatălui”, însă se pare că numele ei nu a fost ales chiar bine întrucât „preferata tatălui” în familie ar fi fost Arsinoe, sora cea mică. Cleopatra era de o frumusețe nemaîntâlnită, inteligentă și avea un glas plăcut. Era singura din familie care a învățat egipteana, vorbea de altfel șapte limbi și era mult mai iubită de către cetățeni decât Ptolomeu, fiind declarată fiica lui Ra (zeul soarelui) astfel fiindu-i mult mai ușor să-și dezvolte autoritatea. Când tatăl său a murit în 51 î.Hr., Cleopatra și fratele ei Ptolomeu al XIII-lea s-au căsătorit și au fost desemnați succesori pentru a conduce Egiptul, dar regatul a căzut curând într-o perioadă de război civil. În acea vreme războiul civil roman a ajuns în Egipt. Pompei cel Mare înfrânt de Iulius Caesar în Grecia a fugit în Egipt căutând adăpost, însă a fost ucis de agenții lui Ptolomeu al XIII-lea (anul 47 î. Hr.). Caesar a ajuns în Alexandria și, după ce a descoperit moartea dușmanului său, a decis să refacă ordinea în Egipt. Roma exercitase un control din ce în ce mai mare asupra regatului egiptean, astfel încât Cleopatra

a căutat să-și atingă scopurile politice intrând în grațiile lui Caesar. Scena în care Cleopatra reușește să treacă de gărzile regale și să ajungă la Palatul din Alexandria, înfășurată într-un covor, fiind oferită drept cadou lui Caesar a devenit celebră. După unele surse Caesar avea pe atunci 52 de ani iar Cleopatra – 21 de ani. Bernard Simiot în cartea sa „Suez 50 de secole de istorie” vorbește despre această tânără de numai optsprezece ani de care a fost mișcat poate pentru prima oară în viața sa Iulius Caesar. Se pare că după numai o zi distanță Cleopatra și Caesar erau deja amanți. Cei doi ar fi plecat împreună într-o croazieră pe Nil, timp de două luni. Cleopatra rămâne însărcinată. Fiul lor a fost botezat Ptolomeu al XV-lea și a fost supranumit Caesarion, adică „micul Caesar”.

Regina Egiptului se instalase la Roma, dincolo de Tibru, într-o casă splendidă. Prezența străinei stârnea inevitabile bârfeli pe coridoarele senatului, unde lumea șușotea că Caesar, numit dictator pe viață, dominat de amanta sa, avea de gând să se proclame faraon și să se instaleze la Alexandria. Tot de la autorul cărții despre Suez, Bernard Simiot aflăm și următoarele curiozități : „ Dictatorul (Caesar) surâdea la auzul acestor trâncăneli, în vreme ce o anumită inteligența (intelectualitate) nu pregeta să frecventeze casa Cleopatrei, unde se organizau serate foarte agreabile cu Cicero, interlocutor strălucit, Pollion, scriitor tot atât de bun pe cât era de brav soldat, Virgiliu, poet deja recunoscut, tânărul Horațiu, care recita primele sale versuri și adevăratul stăpân ala casei, cu mintea zumzâind mai mult ca întotdeauna de proiecte.” Începuse să circule zvonuri în toate cercurile : „ Caesar se va căsători cu Cleopatra, va pleca în Asia cu legiunile sale, va restaura monarhi, deci va desființa vechile valori republicane...” Caesar are un comportament de megaloman, alimentează el însuși bârfelile, nu ține seama de prevenirile poliției, refuză să fie însoțit de o gardă personală.

„La 15 martie 44, el (Caesar) cade sub loviturile de pumnal ale unor conspiratori, care pretind că salvează republica. Unul dintre conducătorii lor, Brutus, este pare-se mai periculos decât ceilalți: scrie eseuri asupra

virtuții.” (pg. 164 din cartea Suez – 50 de secole de istorie).

Roma intră din nou în război civil. Marea competiție la tronul Romei era între Octavian, fiul adoptiv al lui Caesar, Marc Antoniu, un general puternic și Lepidus, om de stat roman.

Antoniu a fost cel care a preluat administrația provinciilor estice din Imperiul Roma, el a chemat-o pe Cleopatra la Tarsus, în Asia Mică pentru a răspunde acuzațiilor potrivit cărora ar fi susținut dușmanii acestuia, iar el dorea ca lucrurile să fie clarificate. Cleopatra își dorea un aliat din Marc Antoniu, așa cum îi fusese înainte Caesar. Inspirată ajunge la Tarsus într-o magnifică barjă, costumată în Venus, zeița iubirii la romani. Reușește să-l seducă pe Marc Antoniu și după scurt timp s-a întors la Alexandria împreună cu acesta. Marc Antoniu se va căsători cu Octavia, sora lui Octavian, dar îi va dărui Cleopatrei pe cei doi gemeni, Cleopatra Selene și Alexandru Helios..

După întoarcerea victorioasă din Armenia în anul 34, Antoniu a dat ordin să se organizeze o paradă în Alexandria, în timpul paradei în dreapta sa se afla Cleopatra, aceasta fiind proclamată noua Isis. Ca parte a visului său de domnie greco-romană, Antoniu s-a proclamat Noul Dionysos. (Mythologica.ro) După plecarea lui Antoniu, Cleopatra timp de patru ani se dedică exclusiv treburilor, armatei, marinei, administrației tezaurului. Când primi mesajul prin care Antoniu îi cerea să vină să se întâlnească cu el în Antiohia, porni imediat. (37 î.Hr.) Numai că nu sosi ca o îndrăgostită, ci ca un om de stat care pune condiții: căsătoria, recunoașterea oficială a drepturilor lui Caesarion, restabilirea dominației egiptene asupra fostelor provincii din Asia. Antoniu a acceptat tot. Căsătoria a fost celebrată numai după ritul egiptean, căci Roma nu accepta bigamia. Cleopatra însărcinată pentru a treia oară, se întoarce la începutul anului 36 î.Hr. în Alexandria și îi va dărui lui Antoniu pe Ptolomeu Philadelphus.

În anul 32 î. Hr. , Antoniu a divorțat de soția sa Octavia, și astfel Cleopatra a putut deveni soție legitimă a frumosului Marc

Antoniou. Cei doi soți își instalează postul de comandă la Efes, adevărata capitală a negoțului și artei, pe care Antoniu o transformă în bază militară și unde mobilizează toate forțele aflate sub comanda sa.

În anul 30 î. Hr. armata dușmanului lui Antoniu, Octavian (nepotul lui Caesar) a ajuns în Alexandria. Armata lui Antoniu suferise mari pierderi în Bătălia de la Actium, în Grecia, și-și părăsește conducătorul, ofițerii dezertând pe rând. Mai mult Antoniu a crezut că a fost trădat de către Cleopatra. Cuprins de durere, a ordonat sfetnicilor lui să îlucidă.

După moartea lui Antoniu, Alexandria a fost cucerită de romani. După ce aflase că va fi trimisă în lanțuri la Roma, ca trofeu al lui Octavian, Cleopatra și-a pregătit o moarte demnă de o regină. Lui Octavian îi trimise un testament conform căruia dorea să fie înmormântată alături de iubitul ei, marc Antoniu, și îl lăsa la conducerea Egiptului pe fiul ei Cezarion, drept Ptolomeu al XV-lea. S-a sinucis în august 30 î. Hr., mușcată de o viperă, care fusese primită de aceasta într-un coș cu smochine. Trupul Cleopatrei a fost îngropat alături de Marc Antoniu, pe țărmul Mării Mediterane. Totuși, arheologii continuă să caute locul unde au fost îngropați. Ultimele cercetări sunt efectuate în jurul unui sit din Taposiris Magna, un templu din Egiptul antic, situat la cca 30 de km. de Alexandria.

Cleopatra a fost ultimul faraon al Egiptului. A fost nestăpânită, rafinată, cultă, inteligentă. Dar, după înfrângerea și moartea lui Antoniu, nu a reușit să-l cucerească pe Octavian (viitorul Augustus) drept pentru care și-a găsit refugiul în moarte și tot atunci a intrat în legendă. Acolo se află se află și astăzi, pe primul loc între femeile care au domnit peste popoare și peste oameni.

Actrițe celebre au interpretat rolul Cleopatrei în filme. Să le menționăm doar pe : Elizabeth Taylor (Cleopatra – 1963,) și Vivien Leigh (Cezar și Cleopatra – 1945) .

Unora le place filmul. Filmul istoric. Și mie. Mai nou se discută de un nou film în care ar juca Angelina Jolie în rolul Cleopatrei. Abia aștept noul film cu Angelina Jolie în rolul celei

mai renumite femei fatale a tuturor timpurilor, cea care are și un asteroid. Este vorba de asteroidul 216 Kleopatra, descoperit în 1880 de astronomul austriac Johann Palisa. (ro. Wikipedia.org)

Dacă Netflix a încercat să provoace confuzie prin răspândirea unor întâmplări false și înșelătoare, potrivit cărora originea civilizației egiptene este neagră prin reprezentarea reginei Ptolemeilor de către o actriță de culoare, cu siguranță se va mai vorbi. Pe de o parte se vor situa probabil cei care sunt de acord cu istoricii greci și latini care îi considerau pe egipteni ca fiind un popor de rasă africană, neoriginară din valea Nilului, ci făcând parte din ramura etiopiană care cobora de-a lungul fluviului, în zona inferioară a cursului. Pe de altă parte se vor situa cei care consideră că poporul egiptean este de origine asiatică și aparține familiei hamito-semitice. Va mai fi, credem, și a treia grupă –a celor care spun că în acele vremuri apuse s-au produs amestecuri se rase din care a rezultat distinct și clar, tipul egiptean, acela pe care sculpturi magnifice și expresive ni l-au făcut cunoscut. Subțirimea buzelor, nasurile lungi, (de unde și originea expresiei „Nasul Cleopatrei”), culoarea arămie a pielii, părul cârlionțat, trebuie să fie considerate semne ale acestei unirii a sângelui Africii negre cu cel curat al orgolioșilor fii ai Asiei.

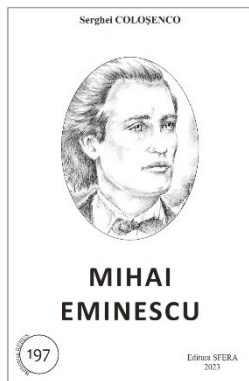
Așadar, aș putea conchide - chiar dacă nu te interesează „Nasul Cleopatrei” (adică detaliile) , ai grijă cum acționezi când îți dorești lucruri importante.

Notă : Alte surse de informație, înafara celor menționate expres : Egiptul, adevăr și legendă, Gustave le Bon – traducere și adaptare Gabriela Dobrișan – Ed. Prietenii cărții București 2002 ; internet – site: deștepti.ro

Valeria Paștiu-Gușeală

MÂTEASCA FANTEZIE

Pisicile au fost dintotdeauna îndrăgite de oameni. La Roma se plimbă nestingherite de mii de ani pe ruinele antichității și modernele edificii. Asiaticii și africanii le-au închinat somptuoase monumente. În lumea contemporană au atins celebritatea scenică prin formația olandeză country și pop “Pussycat”. Filmul de animație “Pisicile aristocrate” a fermecat câteva generații. În literatură, motivul a fost ultraexploatat de la “Motanul încălțat”, recuperat de Charles Perrault la “Părerile despre viața ale motanului Murr”, consemnate de E. T. A. Hoffmann, de la diabolicul patruped pripășit “La hanul lui Mânjoală” până la eroii alegorici Arpagic și Maidaneza.

Era imposibil ca rebusistul Serghei Coloșenco să rateze un asemenea generos motiv, mai ales că are în casă plăcuta companie a motanului Mițu, căruia, “la ceas aniversar” îi dedică o plachetă înnobită de înaltele auspicii ale lui... Eminescu. Un Eminescu ferit de postura hieratică, un Eminescu apropiat de noi, lumesc, preocupat de griji aparent mărunte, ce țin de lipsuri, foame, oboseală, frustrare, trecând puntea ironiei spre umorul bonom și compasiunea mișcătoare față de necuvântătoare. Un

Eminescu amintindu-și de vremurile fericite când *copii eram noi amândoi / Frate-meu și cu mine...* L-am alintat cu diminutiv, dacă prin alăturarea Mihăiță Eminescu n-am comite un

oximoron de toată frumusețea care ne-ar arunca direct în tabăra huliților detractori ai Luceafărului. **Nu știu**, zice rebusistul, **dacă Poetul a îndrăgit ființele mici, domestice. Nici dacă, la Bojdeuca din Țicău, cât a stat la Creangă, a mângâiat vreo pisică. Dar știu că în poezia și proza sa a descris niște... motani.** Aceștia devin eroii substanțialelor careuri și ai voioaselor enigme ilustrate. Un fragment din poemul “Copii eram noi amândoi...” subliniază contribuția patrupedelor la jocul infantil: motanul alb-vistier, Mârzac cel chior – ministru într-o fabuloasă împărăție septentrională. “Cugetările sărmanului Dionis” reprezintă o succulentă sursă de vocabule semnificative, abil îngrilate. Celebra comparație prin care cineva se uită “ca mâța-n calendar” este dejucată prin bănuiala că motanul ar avea preocupări filosofice (**idei înșirate în mâteasca fantezie**) și literare (**heimizând duios la lună**). Sedus de mieunatul motanului său real, emis în variate registre, imperativ, tandru-implorator, sugubăț, dictatorial, pufos, insinuant, agresiv sau smerit, Serghei Coloșenco își continuă demersul cercetând atent ungherele textelor eminesciene cu misiunea ludică dar absorbantă de a descoperi mățăsoasele feline. Reîntors din depărtări, Călin regăsește fata de împărat într-o atmosferă domestică: **În cotlon toarce motanul, pieptănându-și o ureche.** Făt-Frumos din lacrimă, în schimb, este terorizat de motanul credincios Genarului. În nuvela „Cezara” călugărul

Ieronim împarte chilia sa mobilată sumar cu motanul cel negru. La curtea cuconului Vasile Creangă, niște copii sunt așezați la **masa mățelor** și unul dintre ei este **curios ca un motan**. Investigațiile se extind la poeziile Elenei Farago, amintirile lui Creangă sau romanele scrise de Georges Simenon. Definițiile sunt împănate cu sintagme de genul „cozile motanilor”, „motan pe margini”, „epitet al unui motan”, „inimă de motan”. Placheta este admirabil ornamentată cu ipostaze ale sărbătoritului Mițu: carte de vizită, pasionat de rebus, cu prietenul său cel mai bun (Coloșenco, desigur), cu priviri leneșe, dezamăgit („Nu mă-nțelegi!”) etc. Cea mai reușită imagine, din multe motive, este subintitulată „Tandrețe ...” și garnisită cu o excelentă poezie scrisă de Eugen Deutsch: “Cat story”. Spre final, neamul felin și nefelin din care descinde Mițu este înscris în câteva “zoo-aritmogrițe”. Parcurgând placheta ca dezlegător, m-am întrebat de unde îl cunosc atât de bine pe Mițu, a cărui poveste o știu, dar pe care nu l-am văzut **live** niciodată. Și am descoperit: aproape toate enigmaticele ilustrate ale lui Coloșenco din ultimii 20 de ani au o singură ipostază pentru noțiunea motan (mâță, pisică): Mițu. Nu

pot încheia fără a constata că pe copertă avem un desen care sugerează un Eminescu blând cu ochi albaștri, un suedez superb, un viking rasat. Ar fi fost la fel de **astral**, cum zice Călinescu referindu-se la minunea fotografică realizată la Praga și sintetizând tot ce poate avea mai frumos tipologia meridională.

Aristotel PILIPĂUȚEANU

Aniversări. Comemorări

FRUMOSUL ARTISTIC, PETALA DIN COROLA DESUETĂ A CANDORII

Timpul Dumneavoastră sufletesc și artistic, Preaiubiți oameni frumoși, iubitori și „dimiourgoi omorfias” (născători de frumos), **Teodor și Manuela Botiș**, excelsior, așa a crescut și a rămas un Făt-Frumos între aștrii Artei, făcuți să lumineze dincolo de capătul vremii, pentru că ați știut să „ascuțați” Minunea, și să lăsați vederii Semnele ei, în chip de legământ pecetluit cu penelul și metania inimei/vieții zidite în misterul Frumosului nemuritor.

Pentru unele ca acestea, Arta Dumneavoastră ne obligă „să ne calibrăm vanitățile” și mortificăm ignoranța, ne ajută să fim împreună, să ne cunoaștem, unii altora, și „faldurile” și „cerul involburat peste măsură”, și impresionismul sufletului; ne ajută să privim deopotrivă în noi, și dincolo de noi înșine, să visăm că vedem dincolo de departele lumii; că Frumosul este ca Viața, și „adună în el – spre a le transfigura – „atâta frământare, și bucurie, și suferință, și mirare”, pentru că, să o parafrăzăm pe Marina Constantinescu, strălucitoarea teatrologă, Minunea Frumosului atunci începe, când visul irumpe, și ne înalță acolo, în închipuirea unei lumi, unde urâtul și prozaicul nu ajung; acolo unde Frumosul Dumneavoastră și metania ochilor și sufletelor noastre deschid Cerul – și totul devine mister și timp sufletesc împodobit în Minunea Frumosului artistic

Botișian, și suspendat, pentru cine știe câte veșnicii, între Cerul îmbucurat și Pământul transfigurat (cum ar zice Ion și Alexandru).

Și vom încheia, corolar, încercând pe cât este cu putință să introducem în această „ecuație” privilegiată a minunii de doi visată, pe Teodor Botiș și Nichita Stănescu – fiind vorba de inimele „cuminecate” de mirabil și extaza Frumosului artistic/poetic a doi buni prieteni, și unul și altul „împărat și infinit”; și unul și altul invocând, ritualic, diminețile, prescuratele, să se prefacă-n dragoste și apă vie, cu care să se spele de noapte și pulberi de stele, când se trezesc, îngererele să vegheze, și visele să-nminuneze și roua să roueze-și, ca-ntr-o epifanie a Frumosului aselenizat din cine știe ce plaiuri mitice, de dragul prieteniei și împărăției și infinitului lor, și îngererele și visul și roua se trezesc devreme, fac metanie, și le îngeresc, și le înminunează, și le rouează, treimic, și diminețile și calea, și dorul și lucrarea (chiar dacă Nichita, Poetul tristelor treceri, își duce veacurile prin cele vămi de Cer și Ler, așteptând Marea Întâlnire).

Pr. Iosif Zoica-Teiuș

Între „HAR” și „HAZARD”

Mai nou, stările de insomnie de pe la 3-4 și până dimineață, nu-mi dau pace; dar nici eu nu stau degeaba. Meditez la vreme și vremuri, pentru că în zilele noastre toată lumea discută aprins aceste probleme și au uneori propuneri și răspunsuri de-a dreptul mesianice.

Vremea este lăsată de la Dumnezeu deși ne împăcăm și cu noile treceri de la un anotimp la altul, cu o anumită stare ce se repetă sub oblăduirea rugilor pe care le rostim de câte ori este cazul.

În schimb, vremurile sunt impuse de evenimentele foarte diferite pe care le trăim, marcate mai ales de politicul ce se infiltrează parcimonios, agravând starea de rău cu care ne confruntăm în răstimpuri tot mai dese. Știința, cu invențiile ei, e pusă tot mai mult în slujba „răului”, întunecă mai mult rațiunea, care devine și ea, precum sabia lui Damocles, tot mai amenințătoare, ne lasă la voia damblalelor unor inconștienți ai Terrei, mereu în război, chiar și cu Dumnezeu. În acest context contorsionat al hazardului, ne îndreptăm rugile spre cei ce trudesc pe altarele nealterate de relele lumii, și mai mult, ne oferă liniștea izbăvitoare a harului din plan cultural și religios

Așa am ajuns să-l, cunoaștem pe părintele Cătălin Pălimaru, născut la Vaslui, în 1973, iar după numai câteva luni, familia se mută pe Valea Jiului, la Vulcan. Era începutul unui lung drum al căutărilor adevărului, într-o lume fabuloasă, oscilând între realitate și mit...Subscriem și noi, că este frumos și în același timp stimulat un CV atât de bogat ca cel al părintelui Cătălin Pălimaru, încărcat cu studii multiple într-o perioadă relativ scurtă de timp, dar plină de realizări, jalonată de credință și nădejde, ce oferă certitudine și optimism.

Având în vedere funcțiile pe care le deține pe linie culturală, Cătălin Pălimaru a devenit un om de bază în organigrama Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului. Ceea ce a făcut posibilă ascensiunea sa, deși a fost absolvent al unui liceu de informatică, precum și al Facultății de Electrotehnică, au fost studiile completate cu profile umaniste și teologice la : Facultatea de filosofie și de Teologie Ortodoxă la Cluj, precum și cu studii aprofundate de Master și Doctorat la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de teologie. Anii de studenție nu au fost ușori, au solicitat din plin pe cel care din 1991 și până în 2010 a fost mereu antrenat în pregătiri intelectuale și studii aprofundate, toate obținute cu examene de admitere și terminate cu licențe, ce evidențiază deosebitele capacități intelectuale ale lui Cătălin Pălimaru, puterea de muncă, precum și interesul pentru ceea ce întreprinde în planul formării intelectuale.

Ar fi multe de spus despre anii petrecuți prin școli și universități, ani ce i-au adus bucurii și realizări pe măsură, dar considerăm că e momentul să evidențiem, mai ales, împlinirile ce l-au impus la temelia vieții creștine. Remarcat de IPS Bartolomeu Anania, care avea

darul de a-și apropia oamenii valoroși, precum regii francezi ce își aduceau la curte minți luminate, Cătălin Pălimaru în 1999 devine redactor la postul de radio „Renașterea”, pe segmentul de emisiuni religioase, funcție care îi aduce multe satisfacții profesionale. Pașii următori, au fost în 2001 când a fost hirotonit preot de către înalt preasfințitul Bartolomeu Anania, pentru nevoile misionare ale Protopopiatului Cluj I, apoi în 2004, hirotosit iconom și în 2021, iconom stavrofor.

Multe schimbări necesare eficientizării muncii în cadrul Mitropoliei, a implicat și fuziunea redacției revistei „Tabor”, cu redacția „Editurii Renașterea”, fuziune ce îl impune director al „Editurii Renașterea” pentru publicarea de cărți, precum și editor al revistei „Tabor”, tot pe părintele Cătălin Pălimaru. Studiile de la Facultățile urmate, au jucat, cu siguranță, un rol important, fiindcă experiențele de viață, viziunile specifice fiecărui domeniu în care s-a afirmat, i-au permis să îmbine tradiția cu inovația, să impună un model aspirațiilor intelectuale din acele segmente de activitate.

Anul 2013 a fost marcat și el de un nou examen, susținut tot de părintele Pălimaru, de astă dată pentru ocuparea postului de preot la Parohia „Sfântul Dimitrie izvorătorul de mir” din cartierul Gheorghieni, la care funcționează și în prezent. De altfel, părintele Pălimaru, este prezent la biroul său mai toată ziua, dar nu se plânge, pentru că studiul trebuie susținut chiar cu unele sacrificii, mai ales acum, când am fost aruncați în vârtoarea vremurilor, deși avem nevoie de ajutor și susținere spirituală, nu numai noi, românii, ci și umanitatea. Iar părintele C. Pălimaru realizează această necesitate stringentă ce este reflectată și apreciată în multele recenzii, articole, studii, publicate în diferite reviste, în îngrijirea și prefațarea unor volume

„Lucrarea virtuților după Sfântul Maxim Mărturisitorul”, „Sfântul Isidor Pelusiotul și genul epistolar creștin”, „Sfântul Nil Sorski și Rusia sketică”, „Cuviosul Efrem Katunakiotul și teologia pustiei”, „Mitropolitul Antonie de Suroj despre moarte și suferință”, „Gheronda Iosif Vatopedinul și tradiția isihastă aghiorită”, etc. Materialele sunt relevante și pentru creștinismul de azi, oferă o lectură binefăcătoare și întăritoare pentru suflet, pun în evidență cultura vastă în ceea ce privește interpretarea scripturii, și mai ales, au și valoare pedagogică, pentru că ne ajută să ne ferim de ispite. Deși reprezintă doar o parte din preocupările părintelui C. Pălimaru, pentru că mai importante sunt cărțile publicate la Editura Renașterea : „Teologia experienței în Corpusul macarian”, în 2014, „Calea împărătească a Părinților. Scurtă antologie de studii patristice și aghiografice”, în 2021, precum și „ABC-ul credinței . Părintele Cătălin Pălimaru în dialog cu părintele Teofil Roman, Vol. 1. :Inima între virtute și păcat ” din 2023. Prin aceste cărți, părintele C. Pălimaru devine mai puternic, oferă cu adevărat renașterea spirituală a omului, a credinciosului, considerată ca șansă în evoluția societății în ansamblul ei, chiar dacă omul modern a cam pierdut relația cu Dumnezeu.

C. Pălimaru a muncit mult, dar ceea ce i-a dat putere să depășească greutățile, a fost și sprijinul familiei sale, întemeiată în anul 2000 cu o fiică de preot, Nicoleta, doctor în filologie și redactor-șef în cadrul editurii Renașterea. Împlinirea deplină a familiei, au adus-o cei doi băieți, Nicolae și Nectarie, elevi a două școli de prestigiu din Cluj-Napoca :Liceul teoretic „N. Bălcescu” și colegiul ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan”.

Atmosfera, discuțiile din familie, au și ele un rol important în realizarea unui climat

intelectual, orientat spre cunoaștere, spre analiză, care să dea și o viziune constructivă în afirmarea personalității copiilor.

Nu putem trece cu vederea, faptul că atât doamna Nicoleta, cât și părinții dânzei, au fost mereu în preajma mitropolitului Valeriu Anania, s-au împărtășit de discuțiile pline de har a celui care prin prezența sa, „face cât o Academie”. Jurnalele, cu consemnările doamnei Nicoleta Pălimaru, se axează pe vizitele și discuțiile avute cu Înalțul Prelat în diferite situații, dar care sunt „îndreptare de viață” și necesită deci, meditație :

-intrarea noastră în Europa se face prin cultură și spiritualitate

-valorile creștinismului sunt dragostea pentru Dumnezeu și jertfirea pentru semeni

-îndemnul adresat credincioșilor obligă la :smerenie, curaj, muncă, răbdare, optimism

-credința ortodoxă e mai întâi taină, apoi rațiune într-o adevăr

-preoția să devină o misiune, o răspundere în fața neamului și a lui Dumnezeu. IPS Bartolomeu, recomanda în mod deosebit, cursurile de dogmatică, istoria religiilor și filosofie a celor doi profesori Ică, tată și fiu, de mare valoare științifică și pedagogică.

Vizitele familiei doamnei Nicoleta la Înalțul Prelat, nu erau mai lungi de o oră, cu discuții pe diverse teme, dar mai ales cele legate de traducerea Bibliei. Deși realizează numai 2-3 psalmi pe zi, IPS Bartolomeu, lucra dimineața de pe la ora 4, pentru că frazarea și verbele necesitau mare atenție, iar ritmul de lucru se dovedea anevoios. Chiar dacă avea o mare capacitate de muncă, era mereu în criză de timp, încât a ajuns să-și scrie toate cărțile noaptea, iar predicile și le ordona numai în cap, nu le scria niciodată.

Înalțul ierarh a deschis în octombrie, 1996, noul an universitar, subliniind că preoția trebuie să devină o misiune și o răspundere în fața lui Dumnezeu și a neamului românesc, idee cu care consonăm și noi.

Deosebite erau și vizitele făcute înaltului ierarh cu unele ocazii :la ziua de naștere când studenta Nicoleta, i-a oferit frezii, apreciate de sărbătorit pentru parfumul lor puternic, apoi, la deschiderea anului universitar...Remarcabile erau discuțiile despre școală și învățământul teologic, despre anii de detenție și despre intelectualii „deținuți” de la Aiud. Trebuie să apreciem gestul doamnei Nicoleta Pălimaru ce semnaleză într-un frumos articol, 20 de ani de la apariția ediției jubiliare a Bibliei diortosite de mitropolitul Bartolomeu și să recunoaștem deosebita valoare a acestei lucrări, care în timp, v-a dovedi tot mai mult utilitatea ei.

De altfel, predicile și cursurile susținute de IPS Bartolomeu, au evidențiat calitățile de adevărat regizor, ce atrăgeau auditorul și favorizau nu numai o întâlnire materială, ci și una intelectual- sufletească, spirituală, încărcată cu iubire și speranțe de bine, apreciate de credincioși.

Am reușit, sper, să vă reținem atenția, cu cei care dovedesc harul primit de la Dumnezeu, subliniat și în Biblie la Pilde(cap. 8, 11, 8-9, p. 644, : „ Căci înțelepciunea este mai bună decât pietrele prețioase și nici lucrurile cele mai prețioase nu au valoarea ei .”

ELENA PÂRVU

Răsfoind presa literară

Răsfoind presa literară

În revista „**Apostrof**” nr.10 (2023) se publică cuvântul scriitorului grec Dimitrios Kanellopoulos rostit la Festivalul Internațional de Carte Transilvania, Cluj-2023, în care-și exprimă admirația pentru orașul studenției sale, intitulat semnificativ „O mică parte din Clujul meu”.

De remarcat, de asemenea, admirabilul eseu despre Milan Kundera, al Soniei Elvereanu și câteva fragmente înduioșătoare ale pro. univ. Sanda Cortoș intitulate Însemnări din caietele bolii.

„**Contemporanul**” nr.10 2023 găzduiește articolul președintelui Academiei Române și I.A. Pop, „Proprietatea termenilor în limba română”, un documentat și obiectiv articol al lui Ștefan Bobbely despre activitatea criticului literar Petru Poantă, de la cărei dispariții au trecut 10 ani. De reținut și articolul lui Marian Victor Buciu, „Matei Călinescu, surpriza originalității”, Th. Codreanu, „Dimitrie Cantemir și Epigonii lui Eminescu”, dar, mai ales, analiza romanelor lui Mircea Cărtărescu făcută de Mirela Roznoveanu. Interesante sunt și interviurile luate de Daniel Cristea Enache, Diane Ruști, și a Danei Oprica luat Aurei Christi.

Prin colaboratori și ținuta articolelor, publicația Contemporanul face concurență cu brio României literare.

Revista lunară „**Orizont**” nr.10(2023), cea mai ieftină din țară(1 leu pentru 32 de pagini) are o diversitate tematică specifică cuprinzând articole interesante din care merită menționate: interviul luat de Cristian Pătrășconiu lui Andrei Șerban(„Un virus mai puternic decât Covidul”), studiul lui Radu Pavel Gheo despre „Literatorul” la 1882, „Esteții din Ardeal” de Alexandru Ruja, notele de călătorie în Sicilia ale Cristinei Chevereșean și în Quebec ale lui Ioan T.Morar, etc.

„**România literară**” nr.45 2023 conține câteva articole care rețin atenția: Antologia lirică a poeților participanți la turneul de la Alanya, articolul lui Ion Bogdan Lefter despre Leonid Dimov, cel al lui Vasile Spiridon despre Petru Poantă și interviul lui Cristian Pătrășconiu luat scriitoarei americane Catherine Grace Katz despre volumul „Fiecele Ialtei”.

Ion Todor

Vitrina cu cărți

Românii, Stigmat Etnic, Patrii imagine; o căutare istorică.

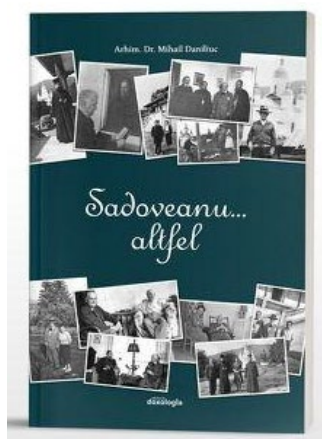
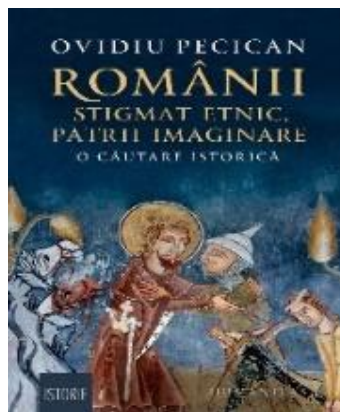
Ovidiu Pecican, profesor universitar, istoric, scriitor, și eseist, este autorul unui volum ce caută răspunsuri, la întrebări despre scrisul unor cărturari uitați din Evul Mediu. De fapt, autorul dorește să ajungă la izvoarele istorice care au generat multe controverse de-a lungul timpului, deși devin dovezi... „pentru mândria care începea să fie națională.” Vom afla astfel, de unde venim și care sunt dovezile continuității românilor în aceste locuri.

Volumul „Dezvrăjirea medicinei” de **Mircea Gelu Buta**, tipărită la Editura „Renașterea”, 2023, analizează rolul celor ce formează „armata în halate albe” care au salvat multe vieți, în ciuda denigrărilor la care au fost supuși, chiar și în timpul pandemiilor. Autorul apreciază efortul depus de medici în cele două planuri: divin și uman, unitate care dă rezultate foarte bune, „prin iubirea de Dumnezeu.” Dacă „dezvrăjirea medicinei și umanului” destabilizează echilibrul societății, doctorul Mircea Gelu Buta consideră că abordarea interdisciplinară este un demers intelectual argumentat și credibil. Vă dorim o „lectură cu folos.”

Profesor **Vladimir-Alexandru Bogosavlievici**, consideră Clujul un „oraș special”, având în vedere că din secolul al XVI-lea a fost denumit „orașul comoară”, mai ales pentru bogățiile sale materiale și spirituale. Acesta a fost motivul pentru care a lansat, de curând, un volum despre „**Vechi biserici și catedrale clujene**”. Este vorba de cinci catedrale de confesiuni diferite precum și de mai multe biserici, toate cu o istorie bogată, relevantă.

„**Sadoveanu ...altfel**” este o carte apărută la „Doxologia”, cu ocazia împlinirii a 140 de ani de la nașterea marelui scriitor român, purtând semnătura Arhimandrit **Dr. Mihail Daniliuc**.

Considerat de **Geo Bogza** „Ceahlăul literaturii române”, iar de **Eugen Simion** „un continent, un mare prozator creator de limbă”, Sadoveanu a fost privit unilateral, ajungând să fie „scos din manuale școlare și marginalizat.” Colaborarea cu nepoata scriitorului de la București, **Caterina Smaranda Herford**, și cu strănepotul **Dan – Jordan Herford** din Olanda, precum și cu cei ce l-au cunoscut, fie monahi de la Neamț sau de la schitul Vovidenia, i-au permis arh. dr **Mihail Daniliuc**, să descopere un „Sadoveanu...altfel”.

Elena Pârvu